

U.I.RASULOV, F.B.IBRAGIMOV,
V.M.DO'SKULOV,
U.ASOMIDDINOV, R.U.SUYUNOV

SUD VETERINARIYA-SANITARIYA EKSPERTIZASI

FANIDAN AMALIY-LABORATORIYA MASHG'ULOTLARI

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR
UNIVERSITETI**

**U.I.Rasulov, F.B.Ibragimov, V.M.Do'skulov,
U.Asomiddinov, R.U.Suyunov**

**SUD VETERINARIYA-SANITARIYA EKSPERTIZASI
FANIDAN AMALIY-LABORATORIYA
MASHG'ULOTLARI**

O'quv qo'llanma

Samarqand - 2025

UO'K: 343.148.27

BBK: 48

U.I.Rasulov, F.B.Ibragimov, V.M.Do'skulov, U.Asomiddinov, R.U.Suyunov. Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi fanidan amaliy-laboratoriya mashg'ulotlari // O'quv qo'llanma. – Samarqand, – “ACCESS SERVICE” nashriyoti, 2025–y. – 204 bet.

Tuzuvchilar:

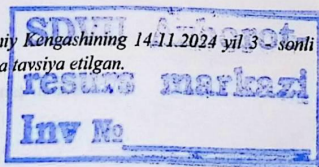
- U.I.Rasulov** – SamDVMCHBU, “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrası dotsenti, veterinariya fanlari doktori.
- F.B.Ibragimov** – SamDVMCHBU, “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrasining kafedra mudiri, veterinariya fanlari nomzodi, dotsent.
- V.M.Do'skulov** – SamDVMCHBU, “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrasining kafedracı v.b. dotsenti, veterinariya fanlari nomzodi.
- U.Asomiddinov** – SamDVMCHBU, “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrası assistenti.
- R.U.Suyunov** – SamDVMCHBU, “Veterinariya sanitariya ekspertizasi” kafedrası assistenti.

Taqrizchilar:

- B.A.Elmuradov** – Veterinariya ilmiy-tadqiqot instituti direktori, veterinariya fanlari doktori, professor.
- B.A.Kuliyev** – SamDVMCHBU, “Hayvonlar anatomiyasi” kafedrası dotsenti, veterinariya fanlari nomzodi.

ISBN: 978-9910-640-01-8

Mazkur qo'llanma universitet Ilmiy Kengashining 14.11.2024 yil 3-sonli yig'ilishida tasdiqlangan va chop etishga tavsiya etilgan.

KIRISH

Ma'lumki, veterinariya qoidalarining buzilishi chorvachilikka zarar yetkazadigan hayvonlar infeksiya kasalliklariga sabab bo'ladi. Hayvonlarni saqlash va oziqlantirish uchun qoniqarsiz shart-sharoitlar ularning kasallikka moyilligini oshiradi; xususan, zaharli kimyoviy moddalarni beparvo saqlash ommaviy zaharlanishlarga olib keladi. Karantin, hayvonlarni sotib olish va sotish qoidalariga rioya etmaslik, qonunda taqiqlangan ov qilish, hayvonlarga nisbatan shafqatsiz munosabat va o'lgan hayvonlarni yo'q qilish qoidalarini buzish sud ishlarining buzilishiga va sud-veterinariya ekspertizasini o'tkazish zaruratiga olib keladi.

Ushbu o'quv qo'llanmada sud veterinariyasi, sud-veterinariya ekspertisasi masalalari go'sht texnologiyasi, go'sht mahsulotlari ishlab chiqarishda texnologik rejimlarni buzish masalalari bilan birgalikda ko'rib chiqilgan. Ushbu bo'limning asosiligi zamonaviy ishlab chiqarish, saqlash va mahsulotlarni sotish jarayonlarida texnolog mutaxassislar va veterinar-sanitariya ekspertlari birgalikda mahsulot sifati va xavfsizligi masalalarini hal qilishlariga bog'liq.

O'quv qo'llanmada sud-sanitariya veterinariya ekspertizasining hayvonlarning o'limi, zaharlanishi va mahsulotlarning soxtalashtirilishi bilan bog'liq tergovlarda muhim o'rin tutishi ta'kidlangan. Bunday ishlar bo'yicha tergov organlariga hayvonlarning o'lim sabablari, soxtalashtirish holatlari va boshqa qoidabuzarliklarni aniqlashda veterinar shifokor-ekspertlarning xolis xulosalari kerak bo'ladi. Ekspertizaning asosiy ob'ektlari hayvonlar, ularning jasadlari va biomateriallar (qon, peshob, jun va boshqalar) kabi ashyoviy dalillarni o'z ichiga oladi, ularni sodir bo'lgan holatlarning sabab va sharoitlarini aniqlash uchun sinchiklab tekshiriladi.

Ushbu o'quv qo'llanmaning mazmuni zamon talablariga javob beradi va veterinariya fanining so'nggi yillardagi yutuqlarini aks ettiradi. Kitobni tayyorlashda veterinar shifokorlar, sud ekspertisasi mutaxassislari tavsiyalari, veterinariya o'quv muassasalari, go'shtni qayta ishlash korxonalari, bozorlar va xayvonlar kasalliklari tashxisi va oziq-ovqat xavfsizligi davlat markazlarilarining katta ish natijalari

umumlashtirildi. Shuningdek, O'zbekiston hududida faoliyat yurituvchi veterinariya mutaxassislari uchun turli nazoratdagi ob'ektlarda amaliy ahamiyatga ega normativ hujjatlardan iqtiboslar keltirilgan. Ushbu o'quv qo'llanma go'sht qayta ishlash sanoati tashkilotchilari va amaliyotchi mutaxassislari uchun foydali bo'ladi, deb o'ylaymiz.

Sud veterinariya ekspertizasining huquq va majburiyatlari.

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarning sud veterinariya ekspertizasining huquqlari va sud veterinariya ekspertizasining majburiyatlari to'g'risida tushuncha hamda ma'lumotlarga ega bo'lish.

Mashg'ulotning mazmuni. O'zbekistanda hamda chetda davlatlardagi sud veterinariya ekspertizasining huquq va majburiyatlari bir biri bilan bog'liqligi hamda ular o'rtasidagi farqlar.

Ta'rifi: Hayvonlarning o'limi, ularning ommaviy zaharlanishi, go'sht va go'sht mahsulotlarini qalbakilashtirish bilan bog'liq sud ishlarini ko'rib chiqishda, boshqa hollarda, tergov idoralari faqat mutaxassis veterinar yordami bilan hal etadigan savollarga ega. Sud-sanitariya va veterinariya ekspertizasi - bu tergov va sud jarayonlarida ob'ektiv xulosa berish uchun ilmiy veterinariya bilimlariga asoslangan tadqiqot va dalillardan biridir. Hayvonlar, hayvonlarning tana go'shti, ashyoviy dalillar (qon, siydik, jun va boshqalar), tergov va sud ishlari materiallari sud-veterinariya ekspertizasining ob'ekti asoslarini o'rganadigan fandır.

Fanning maqsadi: Sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi fani odam va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan, asosan odamlar sog'lig'iga xavf tug'diradigan yuqumli va yuqumsiz hamda invazion kasalliklarni shuningdek chorvachilik mahsulotlari orqali hayvonlar orasida tarqaladigan kasalliklarning oldini olish va xar xil choralar ko'rishni veterinariya-sanitariya jixatidan nazorat qilib turishdir.

Fanning boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Sud -veterinariya sanitariya ekspertiza fani ko'pgina fanlar bilan uzviy aloqada rivojlanib kelmoqda ya'ni: Anatomiya, patologik anatomiya, fiziologiya, zoogigiena, mikrobiologiya, epizootologiya, terapiya, parazitologiya, farmakologiya, toksikologiya, bioximiya va x.k. Veterinariya sanitariya ekspertizasi kasb egalari yuqorida keltirib o'tilgan fanlarning usullariga tayanagan holda oziq-ovqat mahsulotlarining tarkibiy qismlarini o'rganadi va ularni sanitariya jixatdan to'g'ri baholaydi.

Sud -veterinariya sanitariya ekspertiza fanining tarixi. Mustaqil fan sifatida sud-tibbiy veterinariya nisbatan yaqinda paydo bo'ldi; uning tug'ilishi XIX asrning 50-60 yillariga to'g'ri keldi. - Rossiya veterinariya tibbiyotining shakllanish davri. 1864 yilda serfdomning bekor qilinishi bilan Rossiya imperiyasida sud islohoti o'tkazildi. Xususan, ochiq sud joriy etildi va sud nizomi tasdiqlandi. Jinoyat protsessining ustavida shifokorlarning (tibbiy) huquq va majburiyatlari

belgilangan. Bu davrda fuqarolik veterinariya xizmati Rossiya Imperiyasi Ichki Ishlar Vazirligi (MVD) Tibbiy Boshqarmasi tasarrufida edi va mustaqil sifatida u asta-sekin 1850-yillarda ajralib chiqib boshladi. Bunga Sankt-Peterburg, Varshava, Moskva va Qozonda veterinariya ixtisoslashgan oliy o'quv yurtlarining ochilishi yordam berdi. Zotan, 1875 yilda veterinariya Rossiya Ichki ishlar vazirligi 1875 yil 4-avgustdagi dumaloq xatda tergovchilarga shifokorlar va veterinariya mutaxassislari bilan birga mutaxassislarni jalb etish majburiyatini yukladi.

Shu bilan birga, Sankt-Peterburg tibbiyot jarrohlik akademiyasining veterinariya bo'limida professor I.I. Ravich tomonidan o'qitilgan sud-veterinariya fani o'quv dasturida veterinariya fanlari ro'yxatiga kiritilgan. Birinchi mahalliy darslik - "Talabalar uchun sud-veterinariya tibbiyotining qisqa kursi Shifokorlar" (1907) - Xarkov veterinariya instituti professori FT Popov hayvonlarni sotish va sotib olishning munozarali jihatlarini to'g'risida batafsil to'xtaldi. Rossiya Ichki ishlar vazirligi 1875 yil 4-avgustdagi dumaloq xatda tergovchilarga shifokorlar va veterinariya mutaxassislari bilan birga mutaxassislarni jalb etish majburiyatini yukladi. Sankt-Peterburg tibbiyot-jarrohlik akademiyasining professori, veterinär N.N. Mari o'zining mashhur "Shifokorlar va talabalar uchun go'shtni tekshirish bo'yicha qo'llanma" da (1912) birinchi marta go'shtning morfologiyasi va kimyosi, qalbakilashtirish holatlarida asoslangan tibbiy yondashuvlar haqida birinchi bor batafsil ma'lumot taqdim etdi. turli xil hayvonlar turlarining go'shti sog'lom va g'ayritabiiy go'shtning turg'unligini aniqladi. Ushbu kitob hanuzgacha talabalar va amaliy veterinariya mutaxassislari uchun katta tarixiy va ilmiy qiziqish uyg'otmoqda. Sovet davrida "Sud-veterinariya ekspertizasining asoslari" birinchi qo'llanmasi 1951 yilda nashr etilgan. Uni Leningrad veterinariya instituti professorlari V. Z. Chernyak, M. A. Dobin, P. I. Kokurichev yozgan. Kitob ikki nashrda chop etildi, oxirgisi 1963 yilda. 1977 yilda P. I. Kokurichev va M. A. Dobin ushbu kitobni veterinariya tibbiyotiga ixtisoslashgan universitet talabalari uchun darslik sifatida tayyorladilar. Birinchi nashrda (1951) yuqumli kasalliklarni veterinariya ko'rigidan o'tkazish, karantin buzilishi, noto'g'ri miqdordagi va sifatli oziqlantirish, hayvonlarni saqlash va ulardan foydalanish qoidalarini buzish masalalari ko'rib chiqildi; veterinariya ishchilarining Jinoyat kodeksi va RSFSR Jinoyat-protsessual kodeksining moddalarida belgilangan javobgarligi

to'g'risidagi sud-toksikologiya savollariga javoblar berildi. Keyingi nashrda alohida bo'limda mutaxassislarga sud tizimi to'g'risida zarur ma'lumotlar berilgan.

Veterinariya mutaxassislari uchun ma'lumotnoma F. JI. Si-zonenko "Sud va veterinariya akusherliklari" (1977) hayvonlarga akusherlik yordamini ko'rsatishda, tug'ruqdan keyingi asoratlarni davolashda va sut bezlari kasalliklarida uchraydigan kamchiliklar, asoratlar va xatolarning ishonchli amaliy misollari bo'yicha ko'rib chiqildi. 1979 yilda (2-nashr, 1986 yilda nashr etilgan) veterinariya mutaxassisi V.P. Obratsov uchun sud-veterinariya ekspertizasining umumiy qoidalari (huquqlari, majburiyatlari, qoidalari) berilgan. hujjatlarni yuritish va boshqalar), turli xil hayvonlarning go'shtlari toifalari va navlari, shuningdek etiketkaning ulgurji va chakana savdosida etiketkalarini sotish qoidalari va qoidalari to'g'risidagi ma'lumotlar. Tana go'shtining navlarga bo'linishi bo'yicha har bir navning o'ziga xos morfologik xususiyatlarini aks ettiruvchi yuqori sifatli kesmalarning differentsial xususiyatlariga alohida e'tibor beriladi. Bundan tashqari, go'shtning turini, uning jinsi va yoshini, so'yish oldidan tutiladigan hayvonlarning go'sht sifatiga ta'sirini aniqlashda munozarali masalalar ko'rib chiqildi. Oziq-ovqat mahsulotlaridagi pestitsidlarni aniqlash usullari qisqacha tavsiflangan.

Birinchi marta sud-veterinariya ekspertizasi bo'yicha mustaqil bo'lim "Veterinarning tezkor ma'lumotnomasida" paydo bo'ldi (1990) (V.P.A. Kunakov) 1995 yilda qayta nashr etilganida ushbu bo'lim yangilandi va kengaytirildi. "Veterinariya shifokori qo'llanmasi" da (2006) professor A. A. Kunakov tomonidan yozilgan sud-veterinariya-sanitariya ekspertizasi bo'limi yangi iqtisodiy sharoitda veterinariya xizmatining faoliyatiga bag'ishlangan. 2001 yilda professor A. V. Jarovning sud-veterinariya tibbiyoti bo'yicha darsligi qishloq xo'jaligi universitetlarining veterinariya fakultetlari talabalari uchun nashr etildi.

Ushbu darslikning nashr etilishi Rossiya Federatsiyasida muhim ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar ro'y berganligi bilan izohlanadi. Konstitutsiya (1993 yil 12 dekabr), RFning «Veterinariya to'g'risida» gi qonuni (1993 yil), RF Jinoyat kodeksi (1997 yil 1 yanvar) qabul qilindi va Rossiya Federatsiyasi Jinoyat-protsessual kodeksiga va Fuqarolik kodeksiga jiddiy o'zgartirishlar kiritildi. Go'sht sanoatining veterinariya-sanitariya xizmati davlat maqomini oldi va hayvonot va o'simlik xom ashyosini sotib olish va qayta ishlashga talablar kuchaydi. Bo'lajak veterinar va texnolog muhandislar yuqori malakali yuristlar malakasiga

ega bo'lishlari kerak. Bunga ushbu kitobda tasvirlangan texnologik jarayonlar buzilgan holda hakamlik masalalarini bilgan holda sud-veterinariya va sanitariya tibbiyotining asoslarini o'rganish yordam beradi.

Hayvonlarning o'limi, shuningdek majburiy so'yish holatlarida ayrim odamlarning aybdorligi to'g'risida savol tug'ilishi mumkin. Bunday hollarda o'topsi sud-veterinariya xususiyatiga ega va ba'zi maxsus rasmiyatchiliklar bilan birga keladi. Bu tergov organlarining rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislar ishtirokida amalga oshiriladi. Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday o'limi sudning mavzusi bo'lishi mumkin va otib tashlangan har qanday protokol sudda oddiy otib olish protokoli emas, balki sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Sud-tibbiy veterinariya o'topsi patologik va anatomik jihatdan texnik jihatdan juda farq qiladi, ammo bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Patoanatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari bir-biridan farq qiladi. Birinchisi o'tkaziladi hayvonlarning o'lim sababini aniqlashning maqsadi, klinik tashxisni tasdiqlash va u bilan birgalikda davolanishning to'g'riligi, ikkinchidan tashqari, odamlarning hayvonning o'limida aybdorligini aniqlash uchundir.

Patologik va anatomik o'topsi bilan ko'p hollarda kasallikning borishi to'g'risidagi ma'lumotlar ob'ektivdir, shuning uchun aksariyat hollarda ishonchli. Sud-tibbiy ko'rikda ular atayin buzilishi mumkin. Sud-veterinariya o'topsi paytida nafaqat o'limning sababini, balki vaziyatni, shuningdek uning paydo bo'lish vaqtini ham aniqlash kerak. Sud-tibbiy ko'rik ekspert sifatida tayinlangan veterinar tomonidan amalga oshiriladi; tergov idoralari bir qator savollarni tug'dirmoqdalar: hayvonlarning o'limi sababi nima? Hayvon asosiy kasallikdan tashqari boshqa kasalliklardan aziyat chekdimi? O'z vaqtida veterinariya yordamini ko'rsatish orqali hayvonlarni saqlab qolish mumkinmi? agar hayvonlar (lar) o'ldirilsa, unda nima bilan, qanday asbob bilan? Vaziyatga qarab boshqa savollar berilishi mumkin. Sud-tibbiy ko'rikda, har qanday boshqa kabi, infektsiya tarqalishining oldini olish uchun qoidalariga qat'iy rioya qilinadi.

Ekspertiza - bu qonun hujjatlarida belgilangan protsessual shaklda amalga oshiriladigan aшыoviy dalillarni o'rganish sud (prokuratura, tergov organlari) nomidan fan, texnika yoki boshqa maxsus bilim sohalarini biluvchi shaxslar tomonidan o'tkazilgan tergov davomida

aniqlangan boshqa materiallar va narsalar; jinoyat ishini tergov qilish yoki sud muhokamasi paytida yuzaga keladigan maxsus masalalar bo'yicha asosli xulosani tuzish. Veterinariya ekspertizasi hayvonlarning o'limi yoki kasallanishining sababi, kasallikning tabiati, ajratish rejimining to'g'riligi va kasal va shubhali hayvonlarning saqlanishi, shuningdek go'sht mahsulotlari yoki hayvon xom ashyolarining veterinariya-sanitariya yaroqliligi to'g'risida xulosa beradi. Shaxsiy foydalanishdagi uy hayvonlariga etkazilgan zarar, shuningdek brakonerlik bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqishda hayvonlarning almashinishi, sotib olinishi va sotilishi bilan bog'liq nizolar, shuningdek sud muhokamasi mavzusi bo'lishi mumkin. , hayvonot mahsulotlarining buzilishi va qalbakilashtirilishi va boshqalar.

Sud-sanitariya va veterinariya ekspertizasi - bu tergov va sud jarayonlarida ob'ektiv xulosa berish uchun ilmiy veterinariya bilimlariga asoslangan tadqiqot va dalillardan biridir. Hayvonlar, hayvonlarning tana go'shti, ashyoviy dalillar (qon, siydik, jun va boshqalar), tergov va sud ishlari materiallari sud-veterinariya ekspertizasining ob'ekti asoslarini o'rganadigan fandir. Sud-veterinariya sanitariya ekspertizasi fani odam va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan, asosan odamlar sog'lig'iga xavf tug'diradigan yuqumli va yuqumsiz hamda invazion kasalliklarni shuningdek chorvachilik mahsulotlari orqali hayvonlar orasida tarqaladigan kasalliklarning oldini olish va xar xil choralar ko'rishni veterinariya-sanitariya jixatidan nazorat qilib turishdir.

Ekspert tayinlanishi huquqlar, majburiyatlar, javobgarlik, ekspertni olib tashlash, ekspert xulosasi

Tekshiruv tergovchi tomonidan tayinlanadi, sud, sud prokurorlar tomonidan ham tayinlanishi mumkin. Sud va veterinariya ekspertizasi faqat veterinariya vrachi malakasini oshiradigan shaxsni ishlab chiqarishi mumkin. Ekspert bu ishning natijasida shaxsan, bevosita yoki bilvosita befarq bo'lgan ob'ektiv odam.

Ekspert faqat bir muassasa emas, balki shaxs bo'lishi mumkin. Ishni ekspertiza qilish uchun, sud ekspertni muassasa rahbari tomonidan tanlanadi. Rossiyada har qanday veterinariya vrachi sud eksperti sifatida bo'lishi mumkin. Veterinariya tibbiyotidan, sud veterinariya sanitariya ekspertizasida sud ekspertlarining maxsus tayyorgarligi va lavozimlarini olgan veterinariya vrachi tomonidan olib boriladi. Masalan, ba'zi mamlakatlarda, Fransiyada qasamyod olgan va sud ekspertlari sifatida

tasdiqlangan shifokorlarning ma'lum bir ro'yxati mavjud bo'lgan hakamlar hay'ati mavjud. Bunday hollarda, tergov va sud idoralari ekspertlar tanlovidagi shifokorlarning tegishli ro'yxatlari bilan cheklangan.

Bu ilmiy-tadqiqot, mutaxassislik bo'yicha faktlar tahlilini olib boradi va uning xulosasini beradi. Ekspertni tergov idoralari yoki sud bilan almashtirish mumkin. Ekspert har qanday shaxsning ayb yoki aybsizligi haqida xulosa chiqarmaydi. Huquqiy masalalar hal qilinishi faqat tergov va sudning vakolatiga nisbatan qo'llaniladi. Tergovchi ma'lumotlar va qo'shimchalar olish uchun ekspertni so'roq qilishi mumkin. Bo'sh sud va veterinariya mutaxassisi ro'ida gapirganda, ushbu maqsadga taklif qilingan veterinariya shifokorlari tegishli huquqlar va majburiyatlar bo'yicha har qanday ekspertning faoliyatini ostidagi barcha mavjud yuridik shaxslar tomonidan boshqarilishi kerak.

Sud ekspertining qonuni

Qonunga muvofiq. Huquqlari va majburiyatlarida kelib chiqib:

1. Tekshiruvning maqsad va vazifalarini tergovchi tomonidan aniq ishlab chiqilgan muammolarni olish, aniq shakllantirilgan muammolarni olish.

2. Sud materiallari bilan sud majlisidan oldin tanishish va undan voz kechish.

3. Tergovchi, prokuror yoki sudning ruxsati bilan so'roqlar va boshqa tergov va sud harakatlarini ishlab chiqarishda ishtirok etish va ekspertiza subyektlari bilan bog'liq savollarni berish.

4. Ishning holatini biling. Xulosa qilish uchun zarur qo'shimcha materiallar taqdim etish uchun arizalar berishingiz mumkin. Nafaqat jinoyat ishi materiallari, balki qiyosiy o'rganish uchun moddiy dalillar, hujjatlar, namunalarni, va hk.

5. Suddan yozma masalalarni talab qilish, savollarga javob berish uchun kerakli vaqtni olish. Ekspert unga taklif qilingan savollarning ma'nosini tushuntirish va tushuntirishni talab qilishi mumkin.

6. Tekshiruvning murakkabligi va maxsus masalalarni hal qilish zarurati bo'yicha mutaxassis tegishli mutaxassislarning ekspertizasini aniqlashtirish va ular bilan birgalikda xulosa qilish uchun taklif so'rashga haqlidir.

7. Sud zalida bo'lish, sud majlisida ko'rsatuvlarni tinglash, guvohlardan va ayblanuvchidan ekspertizaga tegishli bo'lgan ayblovlarni so'rang.

8. Sud majlisida yangi ma'lumotlar paydo bo'lganda, ekspert uning dastlabki xulosasini o'zgartirishi va uni butunlay o'zgartirishi mumkin.

9. Ekspertdan oldin chiqarilgan muammolar o'z vakolatiga kirmasdan oldin muammolar bo'lganida, noaniq holatlarda xulosaga qaytishni rad etish. (ekspert xulosa bermasligi mumkin)

10. O'z huquqlarini buzgan tergovchi harakatlariga shikoyat qilish. Mutaxassis bo'lishi kerak:

1. Tekshiruv o'tkazish va uning oldida belgilangan masalalar bo'yicha xulosa qilish. Kerak bo'ladigan tekshirishlarni o'tkazishi shart, to'g'ri, to'laqonli xulosaga berish kerak.

2. Tergov siriga e'tibor bering. (tergov sirini oshkor qilmaslik kerak)

3. Tergov va sud hokimiyati xodimlariga ekspertiza bo'yicha maslahat berish.

4. Tergov va sud idoralarini tajriba ishlab chiqarishda aniqlangan va ilgari o'z fikrida aks ettirilgan barcha yangi ma'lumotlar to'g'risida bilishi kerak.

5. Sud va veterinariya tadqiqotlarining ekspertiza xulosasini (xatti-harakatlarini) qonunda nazarda tutilgan qat'iy asosda tuzish.

Mutaxassisning javobgarligi

1. Mutaxassis xulosasi va xulosasining sanasi uchun to'liq javobgardir.

2. Ekspert tergov sirini oshkor qilish uchun javobgardir. Dastlabki tergovni oshkor qilishning iloji yo'qligi hay'at tomonidan taqdim etiladi.

3. Mutaxassisning mas'uliyati - bu davlat bojidir va mutaxassislarning (ekspertlarning) hech biri uning bajarilishini noto'g'ri sabablarsiz qoldirishga haqli emas.

Ekspertni olib tashlash

Protsessual me'yorlar asosida ekspert ekspertizadan ozod qilinishi kerak bo'lgan sabablar bo'lganda vazifasidan olib tashlanadi. Bularga quyidagilar kiradi:

1. shaxsiy, to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita adovatı bo'lsa.

2. ekspert ayblanuvchiga, jabrlanuvchi, fuqaroviy da'vogar yoki fuqarolik sudlanuvchiga qarori yoki boshqa qaramlikda bo'lganida;

3.bu ishda ishlab chiqarilgan ekspert jinoyat ishini qo'zg'atish uchun asos bo'lib xizmat qilgan qayta ko'rib chiqilsa;

4.ekspert uning qobiliyatsizligini kashf qilganda (aniqlanganda).

Ekspertiza boshqa bo'limlar yoki fermer xo'jaliklaridan mutaxassislar tayinlanishi kerak.

Ekspert xulosasi sud yetarli emas tan olgan taqdirda, unda yangi ekspert tayinlashi mumkin. Sud ekspertning fikriga qo'shilishi mumkin, yangi tekshiruvni tayinlamaslik mumkin. Biroq,sud ekspertning xulosalarini sud qarori bilan rad etsa, qarorning o'zi haqida batafsil ma'lumot beradi.

Ekspertiza tayinlash, sud va tergov idoralari aniq ko'rsatilishi kerak, ya'ni ekspert oldidan bir qator aniq muammolarni kiritish kerak.

Masalan, hayvonning mexanik shikastlanishidan kelib chiqadigan masalalar

1.O'lim qachon bo'lgan?

2.Murdada zarar bormi (murda qanday holatda)?

3.Ularning kelib chiqishi?

4.Qaysi holat yoki vositasi zarar etkazdi?

5.Zarar olgandan keyin o'lim qanchalik tez sodir bo'ldi? Yordam o'z vaqtida va yetarlicha yordam berildimi? va boshqalar

U taxminlarni ifoda etmasligi (ehtimol,balki,shunday bo'lishi mumkin) Ekspertiza asosli, qat'iy ilmiy va maqsadga asoslanishi kerak, aks holda sudga ekspertiza natijalari kerak emas.

Ekspert xulosasi

1. Mutaxassisning xulosasi- (mutaxassislar) ish bo'yicha ish bilan bog'liq ilmiy ma'lumotlarga asoslangan dalillarning biridir. Unda nafaqat ekspertning xulosalari, balki ekspert tomonidan o'tkazilgan faktlar to'plami yoki ekspertizadan tashqari belgilangan faktlar to'plami bo'lishi kerak.

2.Xulosa Qonunlar tomonidan chiqarilgan savollarga aniq javoblar beradigan; Butun material tahlil qilingan. Fotosuratlarini va ochilish holatlarida, va patoanatomik yorib ko'rish dorilarni tasvirlash maqsadga muvofiqdir. Xulosaning mazmuni qonun talablariga muvofiq bo'lishi kerak.

3.Sud uchun hech qanday dalil bo'lmaganda, Sud jarayonlari tomonidan ekspertning xulosasi tanqidiy hisoblanganda. Ekspertiza aniq

yoki to'liq bo'lmaganda, tan olinmagan taqdirda, Shunda, bir nechta mutaxassislarning xulosasi, bilan sud yangi ekspertiza ishlab chiqarishni belgilashi mumkin.

Sud va veterinariya hujjatlari.

Ekspertizaning asosiy hujjati - ekspert xulosasi. U uch qismdan iborat: kirish, tadqiqot va xulosa.

1. Kirish

2. Tadqiqot

3. Xulosa

Kirish qismida: qachon, qayerda, kim tomonidan (ekspertning lavozimi, familiyasi, ismi, otasining ismi), qanday asosda ekspertiza o'tkazilganligi (kimning qarori yoki qarori bilan) va qanday holatda qarorga qanday masalalar qo'yilganligi ko'rsatilgan, va ekspertizada kimlar borligi (kimlar bilan bajarganligi, guvohlar) tadqiqot uchun qanday materiallar, ob'ektlar bilan ta'minlangan. Oxir - oqibat, ekspertga qonun-qoidalariga muvofiq uning huquqlari, va majburiyatlari tushuntirilganligi aks etishi kerak.

Tadqiqot qismida: Ekspertiza turiga, ob'ektlarning xarakteriga va soniga qarab, uning mazmuni va hajmidagi tadqiqot qismi boshqacha bo'lishi mumkin. Birinchidan, ekspertiza tayinlash to'g'risidagi qarordan ishning holati to'g'risidagi ma'lumotlar va ekspertga taqdim etilgan boshqa hujjatlardan olingan ma'lumotlar: hayvonning o'limini tekshirish protokoli, kasallik tarixi, agar mavjud bo'lsa, va hokazo, chunki ekspert tekshiruvni ushbu hujjatlarni o'rganish bilan boshlanadi. Ulardan ekspert ekspertiza mavzusiga bevosita aloqador bo'lgan, ya'ni berilgan savollarni hal qilish uchun zarur bo'lgan barcha faktik ma'lumotlarni yozadi. Keyin ekspert tomonidan boshqa tekshirish ob'ektlari (hayvonlar, jasad, tana qismlari, a'zolar, ichki organlari va boshqalar) ni o'rganishda aniqlangan hamma narsa batafsil bayon qilinadi, qo'llaniladigan tadqiqot usullari ko'rsatiladi.

Xulosa qismida: Yakuniy qismda ekspert xulosalari, berilgan savollarga javoblar yozilgan bo'ladi. Jasadni tekshirish holatlarida xulosalar oldidan sud -veterinariya diagnostikasi tuziladi. Har bir xulosa tadqiqot qismida keltirilgan dalillarga asoslanishi kerak.

Ekspert ilgari bergan fikri bilan bog'liq emas va yangi holatlarning aniqlanishi munosabati bilan uni qisman yoki to'liq o'zgartirishi mumkin.

Jinoyat ishi qo'zg'atilmagan, shu sababli ekspertiza o'tkazish to'g'risida qaror chiqarish mumkin bo'lmagan hollarda, murdani yoki hayvonni tekshirish organ vakilining yozma arizasi asosida o'tkaziladi. surishtiruv, tergov yoki prokuratura. Bunday o'rganish Jinoyat - protsessual kodeksida ko'zda tutilmagan va protsessual nuqtai nazardan ekspertiza emas, garchi tabiati va mazmuni bo'yicha u deyarli farq qilmaydi. Bu hujjat akt deb ataladi.

Sud ekspertizasi uchun vaqt talab etiladi shuning uchun sud muddat belgilaydi.

Eslatib o'tamiz, ekspert jinoyatlarni aniqlashning oqibatlarini targ'ib qiladi, sudga adolatli hukm chiqarishda, jabirlanuvchi yoki ayblanuvchining aybi yoki aybsizligini belgilashga yordam beradi.

Nazorat savollari

1. Sud verinariya ekspertizasining huquq qanday.?
2. Sud verinariya ekspertizasining majburiyatlari qanday.?

O'lgan hayvonlar jasadini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarning o'lgan hayvon gavdasini yorish texnikasi haqida tushuncha. hamda o'lgan hayvon gavdasini yorishda sud veterinariya ekspertizasi to'g'risida ma'lumotlarga ega bo'lish.

Mashg'ulotning mazmuni. Hayvonlarning o'limining sabablari, murdani topilgan joyda tekshirish, o'limdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati, o'lgan va o'ldirilgan hayvonlarning terisini sud -veterinariya ekspertizasi, hayvonlar, qushlar, tomonidan murdani mexanik shikastlanishlarini tekshirish qanday tekshirilishi, o'lgan hayvon gavdasini yorish hamda sud ekspertizasi.

Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday o'limi sud ishining predmeti bo'lishi mumkin va keyinchalik har qanday holat to'g'risidagi hisobot sudda patanatomik ko'rsatkichlari protokolda ko'rsatilib sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Bu tergov organlarining rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislari ishtirokida amalga oshiriladi.

Hayvonning o'limi sodir bo'lgan holatlar va uning sabablari aniqlanganda, murdani topilgan joyda tekshirish, shuningdek atrofdagi holatni o'rganish muhim yordam berishi mumkin. Buni noodatiy

holatlarda to'satdan vafot etgan hayvonning tana go'shtini tekshiradigan har bir veterinar tomonidan hisobga olinishi kerak, agar o'lim sababi aniq bo'lmasa va shu munosabat bilan zo'ravon o'lim yoki hayvonga xizmat ko'rsatadigan odamning nazorati va beparvosi haqida savol tug'ilishi mumkin. Bunday savollar paydo bo'lishi mumkin, masalan, ertalab yashash xonasida kechqurun sog'lom bo'lgan hayvonning jasi topilsa, to'satdan o'lishi mumkin, va undan ham ko'proq yaylovda bir nechta hayvon va hokazo. Bunday hollarda murdani va uning yarasini tekshirish. Mahalliy hokimiyat, politsiya yoki tergov organlari vakillari va majburiy ravishda guvohlarni jalb qilgan holda amalga oshirilishi kerak. Murdani ko'zdan kechirishda uning holatiga, g'ayrioddiy holatiga, mahkamlash usuliga e'tibor qaratiladi, agar hayvon oqizilgan bo'lsa (zanjirda), zararining tabiati va yaqin atrofda g'ayrioddiy sekretiylalar (qusish, qon, ko'pik va boshqalar), shuningdek begona narsalar. Topilgan har bir narsani sinchkovlik bilan tekshirish kerak, natijalari yozib olinadi maxsus tuzilgan tekshirish to'g'risida hisobot. Ishtirokchilarning fikriga ko'ra, o'limning sabablari va sharoitlarini aniqlashga yordam beradigan va saqlanishi mumkin bo'lgan barcha narsalar bayonnomada qayd etilishi va hokimiyat vakilining xazirasiga topshirilishi yoki qo'shimcha tadqiqotlar uchun laboratoriyaga yuborilishi kerak.

Sud-veterinariya paytida nafaqat o'limning sababini, balki vaziyatni, shuningdek uning paydo bo'lish vaqtini ham aniqlash kerak. Sud-tibbiy ko'rik ekspert sifatida tayinlangan veterinar tomonidan amalga oshiriladi; tergov idoralari bir qator savollarni tug'dirmoqdalar: hayvonlarning o'limi sababi nima? Hayvon asosiy kasallikdan tashqari boshqa kasalliklardan aziyat chekdimi? O'z vaqtida veterinariya yordamini ko'rsatish orqali hayvonlarni saqlab qolish mumkinmi? agar hayvonlar (lar) o'ldirilsa, unda nima bilan, qanday asbob bilan? Vaziyatga qarab boshqa savollar berilishi mumkin. Sud-tibbiy ko'rikda, har qanday boshqa kabi, infektsiya tarqalishining oldini olish uchun qoidalarga qat'iy rioya qilinadi.

Hayvonlarning o'limi, shuningdek majburiy so'yish holatlarida ayrim odamlarning aybdorligi to'g'risida savol tug'ilishi mumkin. Bunday hollarda otopsi sud-veterinariya xususiyatiga ega va ba'zi maxsus rasmiyatchiliklar bilan birga keladi. Bu tergov organlarining rasmiy taklifi asosida ularning vakillari, shuningdek xolislar ishtirokida amalga oshiriladi. Shuni esda tutish kerakki, hayvonlarning har qanday

o'limi sudning mavzusi bo'lishi mumkin va otib tashlangan har qanday protokol sudda oddiy otib olish protokoli emas, balki sud-veterinariya hujjati sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Sud-tibbiy veterinariya patologik va anatomik jihatdan texnik jihatdan juda farq qiladi, ammo bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Patoanatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari bir-biridan farq qiladi. Hayvonlarning o'lim sababini aniqlashning maqsadi, klinik tashxisni tasdiqlash va u bilan birgalikda davolanishning to'g'riligi, ikkinchidan tashqari, odamlarning hayvonning o'limida aybdorligini aniqlash uchun.

Patologik va anatomik otopsi bilan ko'p hollarda kasallikning borishi to'g'risidagi ma'lumotlar ob'ektivdir, shuning uchun aksariyat hollarda ishonchli. Sud-tibbiy ko'rikda ular atayin buzilishi mumkin.

O'limdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati. Hayvonlar jasadida o'limdan keyingi quyidagi o'zgarishlar rivojlanadi: sovutish, qattiq o'lim, qonning koagulyatsiyasi va qayta taqsimlanishi, kadavrovii hipostazalar va dog'lar, kadavrii eksudat va kadavratlarning ajralishi. Sud-medsina tekshiruvdagi barcha o'zgarishlar e'tiborga olinishi va otopsi hisobotida qayd etilishi kerak. Ularning xarakteri va rivojlanishining ba'zi xususiyatlari hayvonning asosiy kasalligini aniqlashga yordam beradi; bundan tashqari, ularning rivojlanish darajasi ma'lum chegaralar ichida hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga imkon beradi. Hayvonning o'limidan otopsiyaga qadar bo'lgan vaqtni aniqlash uchun kadavratlarning o'zgarishi va jasadga atrof-muhit ta'sirining natijasi, hayvonning turi va ozuqaviy holati, shuningdek kasallikning tabiati hisobga olinadi. Bundan tashqari, yoz mavsumida hayvonning o'limi retsepti pashshalarning rivojlanish bosqichlari bilan belgilanishi mumkin. Agar jasadning tabiiy teshiklarida faqat chivin tuxumlari bo'lsa, u holda o'limdan keyin bir kun o'tdi; mayda lichinkalar 1 - 2 kundan keyin, yiriklari - 2 5dan keyin va kuklalar - 6 7 kundan keyin paydo bo'ladi. Ma'lumki, chivinlarning to'liq rivojlanishi 20 22°C haroratda 22 kun ichida sodir bo'ladi. Shunday qilib, agar biz o'lik hayvonlarda joylashgan kuklarning kattalar chivinlariga aylanishini kuzatsak, va keyin kuknalarni to'plash paytidan boshlab ularning chivinlarga aylanishiga qadar o'tgan kunlar sonini olib tashlasak, o'limdan necha kun o'tganligini aniqlay olamiz. Jasadni sovutish. Hayotiy funktsiyalar to'xtatilgan paytdan boshlab hayvonning tanasida issiqlik energiyasini ishlab chiqarish to'xtaydi va jismoniy qonunlarga ko'ra, tana va atrof-muhit harorati tenglashadi. Kelajakda

murdaning yuzasidan namlikning bug'lanishi tufayli uning harorati atrof-muhit haroratidan $2 - 3^{\circ}\text{C}$ ga tushishi mumkin. To'liq sovutish, ya'ni murdani haroratini havo harorati bilan tenglashtirish, otlarda 63 soatdan keyin, itlarda - 46 soatdan keyin.

Tana haroratining pasayishi egri chiziqli bo'ylab sodir bo'ladi: tana harorati va atrof-muhit o'rtasidagi farq qancha ko'p bo'lsa, murdan tezroq soviydi va aksincha, agar farq kam bo'lsa, harorat sekinroq tenglashadi. Katta, yaxshi boqilgan hayvonlar mayda va ozg'in hayvonlarga qaraganda sekinroq soviydi. Qalin palto sovishini oldini oladi. Mishyak, strixnin, gidrosyanik kislota bilan zaharlangan hayvonlarda boshqa sabablarga ko'ra o'lganlarga qaraganda sovutish sekinroq bo'ladi. Sovutish tezligiga ta'sir qiluvchi ko'plab omillar tufayli hayvonning ushbu belgi bilan nobud bo'lish vaqtini faqat dastlabki 2 kun ichida taxmin qilish mumkin.

1. Patologik-anatomik va sud-veterinariya tadqiqotlarining huquqiy asoslari har xil. Birinchisi, hayvonning o'lim sababini aniqlash, klinik tashxisni tasdiqlash va shu bilan birga qo'llanilgan davolanishning to'g'riligini aniqlash. Ikkinchisi, ko'rsatilganlardan tashqari, hayvonning o'limida odamlarning aybini aniqlashtirish uchun amalga oshiriladi.

2. Patologoanatomik ochishda ko'p hollarda kasallikning borishi to'g'risida ma'lumot ob'yektiv bo'lganligi uchun ishonchli hisoblanadi. Sud-tibbiy ko'rikda ular atayin buzilishi mumkin.

3. Sud-veterinariya ko'rilganda nafaqat o'lim sabablarini, balki holatlarni, shuningdek o'lim vaqtini ham aniqlash kerak.

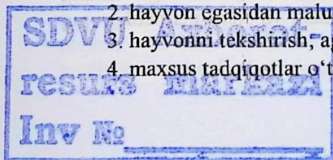
4. Sud ekspertizasi ekspert sifatida tayinlangan veterinar tomonidan amalga oshiriladi; tergov organlari bir qator savollar tug'diradi: hayvonlarning o'limiga nima sabab bo'ldi? o'lim vaqti? hayvon asosiy kasallikdan tashqari boshqa kasalliklarga ham chalinganmi? o'z vaqtida veterinar yordami ko'rsatib, hayvonlarni saqlab qolish mumkinmidi? agar hayvonlar o'ldirilgan bo'lsa, nima bilan, qanday vosita bilan?(Zo'ravon o'lim baxtsiz hodisalar, shikastlanishlar, tashqi muhit ta'siridan (yuqori va past haroratlari, har xil kimyoviy moddalar va boshqalar) o'limga bo'linadi.)

1. ishning holatlari bilan tanishish;

2. hayvon egasidan ma'lumotlar olish (anamnez yig'ish);

3. hayvonni tekshirish, agar kerak bo'lsa,

4. maxsus tadqiqotlar o'tkazish; ekspert hujjatini tayyorlash.

5. Ishning holati bilan tanishganda, ekspert, birinchi navbatda, tergovchining qarorini yoki sud qarorini o'rganadi.

Hayvon egasiga Ekspert faqat tekshiruv uchun zarur bo'lgan savollarni berishi kerak, tushuntirishlarning to'g'riligi to'g'risida o'z fikrini bildirmasligi kerak. Egasining tushuntirishlari ularning ob'ektiv ma'lumotlarga mosligini yoki mos kelmasligini aniqlash uchun zarur. Hayvonni tekshirish ekspertga berilgan savollarni hal qilish uchun zarur bo'lgan ob'ektiv ma'lumotlarni ochishga qaratilgan. Tekshiruv hayvonning tibbiy ko'rigining odatdagi rejasiga muvofiq, tekshiruvning xarakteriga va hal qilinadigan masalalarning xususiyatiga qarab o'tkaziladi. Maxsus tadqiqotlar ekspert savollarini ularsiz hal qilishning iloji bo'lmagan hollarda o'tkaziladi. Bunday tadqiqotlar mutaxassisning o'zi yoki tegishli usulga ega bo'lgan boshqa mutaxassis tomonidan amalga oshirilishi mumkin.

Patanatomik materiallarni qabul qilish.

Mashg'ulotning maqsadi: O'lgan hayvon gavdasini yorish dalolatnomasi, to'g'risida tushuncha dalolatnomani tuzish tartibi, Bakteriologik, gistologik va kimyoviy tekshirishlar uchun patologo-anatomik materiallar olish hamda yuborish tartibi to'g'risida talabalarga malu'motlar berish.

Mashg'ulotning mazmuni. Patanatomik materiallarni turlari ular bilan ishlash qoidalari, patanatomik materiallarni olish hamda yuborish tartibi

Eng xarakterli patologik o'zgarishlar bo'lgan qismlari tadqiqotga yuboriladi. Material 30-40% suvli glitserin eritmasi yoki natriy xloridning to'yingan suvli eritmasi solingan idishlarga (bankalarga) joylashtiriladi. Himoya qiluvchi suyuqlik miqdori olingan materialdan 5-7 barobar ko'p bo'lishi kerak. Tadqiqot uchun najas pergament qog'oz bilan qoplangan holatda yuboriladi. Hayvonlarning jasadlaridan najasni ochilmagan ichakning ikkala uchiga bog'lab yuborish mumkin. Najas yig'ilganidan keyin 24 soatdan kechiktirmay laboratoriyaga etkazilishi kerak. Tekshiruvga yuborilganda, 10 x 10 sm o'lchamdagi terining joylari eng ko'p zararlangan joylardan olinadi va steril germetik yopiq idishga joylashtiriladi.

Bakteriologik tadqiqotlar uchun patologik material (organlar yoki uning qismlari) kimyoviy toza glitserinning 30% suvli eritmasida saqlanadi. Suv oldindan qaynatiladi yoki 30 daqiqa davomida avtoklavlanadi. Steril suyuq kerosin moyi konservant sifatida ham ishlatilishi mumkin. Material saqlanadigan suyuqlik bilan material hajmidan 4-5 barobar ko'p miqdorda quyiladi. Virusologik tadqiqotlar uchun mo'ljallangan material natriy xloridning fiziologik eritmasida kimyoviy toza glitserinning 30-50% eritmasida saqlanadi. Fiziologik eritma avtoklavda 120 ° C da 30 daqiqa davomida oldindan sterilizatsiya qilinadi.

Bakteriologik va virusologik tadqiqotlar uchun qon, yiring, shilimshiq, siydik, o't suyuqligi va boshqa suyuq patologik materiallar muhrlangan Paster pipetkalarida, steril probirka yoki steril rezina tiqinlar bilan mahkam yopilgan flakonlarda yuboriladi.

Bundan tashqari, mikroskopik tekshirish uchun mo'ljallangan turli bo'shliqlar, tabiiy teshiklar va boshqa materiallardan (mikroblar, qon parazitlarini aniqlash va ulardagi leykotsitlar formulasini aniqlash uchun) shaklida yuboriladi. Idishlar 1-2% suvli sodali suv eritmasida 10-15 daqiqa qaynatiladi, so'ng toza suv bilan yaxshilab yuviladi, quritiladi va spirt va efir eritmasiga solinadi, teng bo'laklarga bo'linadi va ishlatilguncha saqlanadi. Qon hayvonlarni turiga qarab venasidan yoki quloq uchining chetidan, parrandalarni tojidan yoki qo'ltiq osti venasidan olinadi. Qonni olish joyida jun kesiladi, terisi avval spirt, keyin efir bilan namlangan paxta bilan artiladi. Asboblari (ignalar, skalpel) steril bo'lishi kerak. Qonning birinchi tomchisi steril paxta bilan chiqariladi (faqat piroplazmidoz uchun qon tekshirilganda, qonning birinchi tomchisi surtish uchun ishlatiladi) va erkin chiqqan keyingi tomchi oldindan tayyorlangan shisha idishga tez va tomchiga shisha yuzasi bilan engil tegib. Keyin stakan tezda tomchi bilan yuqoriga buriladi va chap qo'l barmoqlari orasidan gorizontol holatda ushlab turiladi. Har bir yangi surtish uchun yangi tomchi qon olinadi. Surtilgan qon faqat havoda quritiladi. Sovuq mavsumda surtmalar iliq xonada yoki issiq sterilizator qopqog'ida isitiladigan buyum oynachasida olinadi. Qoldiqlarni tuzatish usuli tadqiqot maqsadiga bog'liq. To'g'ri tayyorlangan qon surtmalar ingichka, bir xil va yetarli uzunlikda bo'lishi kerak.

Qurtilgan surtmalar va bosmalarda o'tkir narsa bilan hayvonning raqami yoki ismi va surtmalar ni tayyorlash sanasi ko'rsatilgan yozuv yoziladi. To'qimalardan, yiringdan, organlardan va turli sekretsialardan

yasalgan tamponlar, materialni steril tayoq yoki boshqa namunaning chetida shisha buyum oynachasiga yupqa qatlamga surtish orqali tayyorlanadi.

Laboratoriyaga yuborilgan har bir material veterinariya qoidalariga muvofiq yuborilishi kerak:

1. muhrlangan konvert (material bilan bir vaqtda) pochta yoki kurer orqali. Bu tadqiqot uchun material olingan hayvonning turini, jinsini va yoshini, uning raqami yoki taxallusini, material bilan qutilar sonini, yuborilayotgan materialning nomini, klinik belgilarning qisqacha tavsifini va patologik o'zgarishlar.

Agar ozuqa namunalari yuborilsa, uning nomini, namuna olish sanasini, namuna olingan joy ko'rsatilishi kerak.

Agar ozuqa fabrikadan yoki xarid qilish punktidan olingan bo'lsa, unda qaysi biridan ekanligini ko'rsating. Agar kerak bo'lsa, maktubga qo'shimcha ma'lumotlar ilova qilinadi, xususan, hayvonga qanday yordam ko'rsatilgani, qanday dori -darmonlar ishlatilgani, hayvonlarga ozuqa qaysi vaqtdan boshlab berilgani va hokazo.

Baliqchilik suv omboridan material yuborilganda, klinik va epizootik ma'lumotlar ko'rsatiladi. Patologik material uchun ilova hujjatning shakli Veterinariya laboratoriyasiga Manzil: Shu bilan birga, u yuboriladi Patologik materiallar (ro'yxat) dan tegishli (hayvonning turi va yoshi) (fermaning nomi filialning nomi, hayvon egasining familiyasi) Hayvon kasal bo'lgan sana O'lim sanasi Klinik rasm O'limdan keyingi tekshiruv sanasi Taxminiy tashxis Materialni yuborish sanasi (Lavozim) Serologik yoki gematologik tadqiqotlar uchun muntazam ravishda yuboriladigan qon namunalari ilova qilingan xatga ikki nusxadagi namunalar ro'yxati ilova qilinadi.

Tekshirishlarda har doim ham hayvonning o'limining sababini aniqlash mumkin emas. Ko'pincha, faqat biron bir kasallik haqida taxmin qilinadi, bu laboratoriya tekshiruvi yordamida tasdiqlashni talab qiladi - bakteriologik, gistologik yoki kimyoviy.

Eng sodda tadqiqotlar otopsi tomonidan tegishli jihozlar yordamida amalga oshirilishi mumkin, ammo ko'pincha patologik materiallar tumanlararo, viloyat veterinariya laboratoriyalariga yoki ixtisoslashgan institutlarga yuboriladi. Laboratoriya tadqiqotlari uchun materialni to'g'ri yig'ish va saqlash yoki uni yangi tarzda yuborish juda muhimdir.

Bakteriologik tadqiqotlar. Material yuqumli kasalliklarga shubha qilingan hollarda olinadi va material taxmin qilinayotgan kasallikka

qarab olinadi va yuboriladi. Masalan, sepsisdan shubha qilingan bo'lsa, taloq, ochilmagan yurak va sepsis (lezyon) manbasi bakteriologik tekshirish uchun yuboriladi. Kuydirgi kasalligini tekshirish uchun ochilmagan murdalardan, ochilgan murdalardan taloqdan va karbunkuloz bo'lsa, shikastlanish joyidan qon tomirlari yuboriladi. Agar cho'chqa go'shti shubhasi bo'lsa, naycha suyagi, taloq va buyraklar yuboriladi; brusellyoz uchun - bekor qilingan homila, imbrion membranalari, qon, sut; paratifta - jigar, o't pufagi, mezenterik limfa tugunlari, taloq; paratuberkuloz uchun - yonbosh tarkibidagi tarkibiy qism va unga tutashgan limfa tugunlari; sil kasalligi, glanderalar, blastomikoz uchun - o'pka, shikastlangan organlarning qismlari.

Aujesky kasalligi bo'yicha tadqiqotlar uchun ular miyani, taloqni, o'pkalarni yuborishadi; leptospiroz uchun - qon, siydik, jigar, buyraklar; quturish uchun - miya.

Bakteriologik tekshirish uchun material steril idishda steril holda olinadi va maxsus holatlarda laboratoriyaga sir saqlanadi. Kichkina, butun tanalar yoki organlar shisha idishlarga, metall chelaklarga yoki qopqoqli idishlarda yuboriladi. Patalogik material suv o'tkazmaydigan matoga o'ralib va qutilarga qadoqlanib yuborilsa maqsadga muvofiq ammo hech qanday holatda infektsiyaning tarqalishining oldini olish uchun gazeta qog'ozini, sumkani va boshqalarni ishlatmang. Masofadan kelib chiqqan holda yangi material etkazib berilmasa, u 30% glitserinning suvli eritmasida saqlanadi

Gistologik tekshiruv. Kichik plastinkalarni (to'qima bo'laklarini) qalinligi 0,5 sm dan oshmaydigan qilib oling va to'qima plastinkasini shunday o'zgartiringki, unda o'zgartirilgan to'qima va normal to'qima mavjud. Material 10% suvda o'rnatiladi formalin eritmasida. Ba'zi hollarda xuddi o'sha organlar yangi, bakteriologik kabi gistologik tekshiruvga yuboriladi. Masalan, agar bezlar, sil kasalligi, blastomikoz, aktinomikoz yoki chechak kasalligi shubha qilinsa, zararlangan organlarning qismlari yuboriladi; paratuberkulozda - yonbosh qismi va unga tutashgan limfa tuguni. Ko'zga ko'rinadigan makroskopik o'zgarishlar sezilmaydigan hollarda, odatda, histologik o'zgarishlar bo'lgan organlarning qismlari ekspertizaga yuboriladi. Masalan, agar ot yuqumli anemiya shubha qilinsa, jigar, buyrak, taloq, yurak va o'pka qismlari yuboriladi; yuqumli ensefalomielit uchun - jigar qismlari; quturish uchun - ammiak shoxlari va serebellum; Aujesky kasalligi bo'yicha - medulla oblongata; pnevmoniya uchun - o'pka va boshqalar.

Kimyoviy tadqiqotlar. Agar zaharlanish shubha qilingan bo'lsa, material yuboriladi. Materialni yig'ish uchun kamida 1 litr sig'imga ega ikki qutichaga ega bo'lish kerak: oshqozon va ichakning bir bo'lagi 1-sonli qutiga, jigar va buyraklar bo'laklari 2-son qutiga joylashtirilgan. Ushbu organlar tadqiqot uchun yuborilib, quyidagi fikrlarga asoslanadi: agar zahar ichakdan so'rilgan bo'lsa, jigarda saqlanib qolishi yoki buyraklar tomonidan tanadan chiqarilishi mumkin, shuning uchun ulardagi zahar boshqa organlarga qaraganda ko'proq bo'lishi kerak.

Material bilan bir qatorda, hujjat qaysi hayvondan olinganligi, otopsi paytida aniqlangan kasallikning belgilari yoki shubha qilingan kasallikning belgilari yoki otopsi to'g'risidagi ma'lumot ilova qilingan hujjat yuborilishi kerak.

Qo'shimcha tadqiqotlar. Otopsiyadan tashqari, ba'zida tekshirish maqsadida quyidagi tekshiruvlar o'tkaziladi: terapevtik va kimyoviy. Agar zaharlanish g'umon qilinsa, murdani, qonni, siydikni, oshqozon-ichak traktidagi ichki a'zolari, shuningdek voqea joyidan musodara qilingan zaharli moddalarni tekshirish uchun yuboriladi; Qon aylanishini, og'riqli o'zgarishlarni, yong'in yaralarining izlarini aniqlash uchun ichki organlar, to'qimalar va terining qismlari yuboriladi. Gistologik tekshiruv kasallikning rivojlanishida, homilada yoki o'limda, homila ichidagi o'lik tug'ilishda (tanlash uchun) juda istiqbolli hisoblanadi. Bir qator hollarda hayvonlarni konveyerda so'yishda va bunday yashirin kasalliklar masalasini hal qilishda gistologik xulosa hal qiluvchi bo'ladi.

Sud-veterinariya ekspertizasi ob'ekti bo'lgan hayvonlarning jasadlari ko'pincha parchalanish holatidadir, ularning og'irligi ko'proq yoki kamroq darajaga yetishi mumkin. Murdaning fermentlar ta'siri ostida parchalanishi odatda avtoliz deb ataladi. Sud ekspertizasi amaliyotida avtoliz (o'zini o'zi eritish) va mikroorganizmlarning parchalanish bosqichini to'g'ri aniqlash katta ahamiyatga ega: 1) hayot davomida yuzaga kelgan bu jarayonlar va o'zgarishlar doimo farqlanishi kerak; 2) ular hayvonning o'limidan keyin o'tgan davrni aniqlashga yordam beradi. Bunday holda, atrof-muhit haroratini hisobga olish kerak: u qanchalik baland bo'lsa, tezroq parchalanish sodir bo'ladi. Teri osti to'qimasida ko'p miqdordagi yog 'bo'lgan yirik hayvonlarda ichki organlar mayda yoki yomon oziqlangan hayvonlarga qaraganda tezroq parchalanadi. Avtoliz murdani bo'ylab kuzatiladi, ammo u fermentlarga

boy bo'lgan organlarda, ya'ni oshqozon osti bezi va tekshiruv sohasida, kuchsizroq - yurak, jigar, buyrak, skelet mushaklarida ko'proq namoyon bo'ladi. Avtolitik jarayonlar natijasida provodtrikulaning shilliq qavati qatlamlarda eksfoliatsiyalanadi va em-xashak massasida qoladi. Qizilo'ngachning shilliq qavati osongina chiqariladi, oshqozon shisha bo'ladi. Oshqozonda ko'pincha eroziya va uning devorining teshilishi kuzatiladi. Avtoliz reaktiv o'zgarishlar bo'lmaganda (tomir reaksiyasi, yallig'lanish) intravital jarayonlardan farq qiladi. yurak, jigar, buyraklar, autolik jarayonlar granül distrofiyasida bo'lgani kabi bir xil o'zgarishlar bilan birga keladi. Bunday holda, organning tuzilishi silliq, to'qima qaynab turgan suvga singib ketgandek silliq, kul rangga aylanadi. Gistologik bo'limlarda sitoplazmaning yadrolari va tarkibiy elementlari yomon bo'yalgan va keyingi bosqichlarda yo'q qilinadi. Avtoliz paytida yuzaga kelgan o'zgarishlar granüler distrofiyadan organ kattalashmaganida, shuningdek murdaning dastlabki parchalanish belgilari mavjudligida farqlanadi.

Jasadning parchalanishining quyidagi belgilari mavjud: 1) vodorod sulfidi, indol va boshqa gazlarning chiqishi natijasida hosil bo'lgan iflos hid; 2) to'planishdan terini va ichki a'zolari ko'karishi. O'limdan keyingi qon ketishni timpaniya, oshqozon va ichakning tekislashi bilan kuzatiladigan intravital qon ketishdan ajratish kerak. Hayotiy shishib ketganda, bu organlarda qonning qayta taqsimlanishi bilan birga keladi: jigar anemiya, o'pka, aksincha, giperemikdir: yurakning o'ng yarmida chapga qaraganda ko'proq qon bor.

Sud-meditsina veterinariya ko'rigida kataral yallig'lanish, shish va boshqalar kabi xulosalar bilan chegaralanib bo'lmaydi. Har ikki holatda ham o'zgarishlarning o'ziga xos tavsifini berish kerak. Masalan, o'pkaning oldingi loblari induratsiya qilingan va qizil rangga ega; siqilgan joylarning bo'laklari suvga cho'kadi, bulutli suyuqlik ularning kesma yuzasidan siqib chiqariladi va bronxlardan shilimshiq (kataral, bronxopnevmoniya). Agar turli joylarda bitta a'zoda teng bo'lmagan o'zgarishlar bo'lsa, unda ularning har bir qismini tavsiflash kerak. Masalan, xuddi shu hayvonlarda o'pkaning orqa loblari pushti rangga ega, havosi bor, ularning qismlari suvda suzadi, lekin ko'pikli suyuqlik (shish) kesma yuzasidan siqib chiqariladi.

Sud ishlarida, iloji bo'lsa, "normal", "ko'rinadigan o'zgarishsiz" kabi iboralardan saqlanang. Organlarni tekshirish rasmini tasvirlash yaxshiroqdir. Gap shundaki, sud-veterinariya otopsi dalolatnomasi

ko'pincha qo'shimcha tekshiruv uchun ishlatiladi va hatto kichik o'zgarishlarga asoslangan boshqa mutaxassis hayvonning o'limi sabablari to'g'risida boshqacha xulosa berishi mumkin. Masalan, qoqsholdan o'lim hech qanday yallig'lanish jarayoniga ega emas, yagona belgi - qattiq og'riq va yumshoq mushaklari bo'lgan organlarning keskin qisqarishi. Sud-tibbiy tekshiruv har doim to'liq bo'lishi kerak, ya'ni, tekshiruv uchun mavjud bo'lgan barcha organlar va tizimlarni tekshirish va tavsiflash kerak, hatto otopsiyaning boshida tashxis aniq bo'lgan holatlarda ham.

Amaliyotning oxirgi qismida patologik anatomik tashxis mavjud. Aktning ushbu qismida maxsus tavsiflangan tanalarda ilgari tasvirlangan o'zgarishlar ko'rsatilishi kerak. Masalan, o'pkadagi tasvirlangan muhrlar bu erda kataral, krupoz yoki yiringli bronxopnevmoniya, oshqozonda gastrit kabi o'zgarishlar va boshqalardir, bu qism ajratilmaydi: 1) asosiy kasallik, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri yoki u bilan bog'liq bo'lgan asoratlar tufayli yuzaga keladigan kasallik; o'z-o'zidan-janubning janubidagi vafot etgan; 2) murakkablashtirmoq asosiy kasallikning kamayishi, ya'ni patogenetik asosiy kasalliklar bilan bog'liq bo'lgan patologik jarayonlar; murdani ko'zdan kechirish paytida uchraydigan, ammo hayvonning o'limiga olib keladigan sabablar bilan bog'liq bo'lmagan kasalliklar patologik tashxis raqobatdosh, hamroh va asosiy kasalliklar bilan birga bo'lishi mumkin bo'lgan asosiy kasallikni ko'rsatadi.

Sud-veterinariya ekspertining xulosasi ma'lum bir sxema bo'yicha ko'rsatilishi kerak.

Xulosalar ilmiy asoslangan, asoslantirilgan va sud tergov organlari tomonidan ekspertga berilgan savollarga javoblardan iborat bo'lishi kerak. Agar ekspertiza natijasida ish uchun muhim bo'lgan muammolar doirasini kengaytirish mumkin bo'lsa va ular ekspertning vakolatiga kirsa, u ularni qo'yishga va ularga javob berishga haqlidir. Amaliyotning kirish va tavsif qismlari joyida yoki otopsiyadan so'ng darhol yoziladi va barcha ishtirok etuvchilar tomonidan imzolanadi. Tadqiqotning yakuniy qismi tadqiqot natijalarini olgandan keyin keyinroq amalga oshirilishi mumkin; u otopsiyani amalga oshirgan mutaxassis shifokor tomonidan imzolanadi.

Hayvonning jasadini sud-veterinariya otopsi akti hayvon o'lgan taqdirda asosiy hujjat bo'lib, murdani tashlab yoki ko'mib yuborganidan keyin tergov va sud organlari uchun eng muhim bo'lib qoladi va ular, shuningdek mutaxassislar tomonidan qattiq tanqidga uchraydi. Ushbu

hujjat ko'pincha tomonlarning har tomonlama muhokamasi mavzusidir, shuning uchun u eng aniq va to'liq ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak.

Nazorat savollari

1. Patanatomik materiallarni bilan ishlash qoidalari qanday?
2. Patanatomik materiallarni olish tartibini aytib bering?
3. Patanatomik materiallarni yuborish tartibini aytib bering?

Oziq-ovqatning buzilishida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarning go'sht mahsulotlarni saqlash qoidalarining buzilishi to'g'risida tushuncha, oziq-ovqat mahsulotlari sohtalashtirilganda veterinariya sanitariya sud ekspertizasi to'g'risida ma'lumotlarga ega bo'lish.

Mashg'ulotning mazmuni. Oziq-ovqat mahsulotlarining buzilishi to'g'risida tushuncha va uning sabablari, oziq-ovqat mahsulotlarining buzilishi oldini olish hamda ahamiyati,

Hayvonlarning ochligi ozuqa etishmasligi bilan mumkin - birlamchi ochlik - va ishtaha yo'qolishi va ozuqa hazm bo'lishi bilan kechadigan turli kasalliklar - ikkilamchi ochlik. Oziqlanish tufayli hayvonlarning ochligi charchoq va boshqa og'riqli ko'rinishga olib keladi. Ushbu belgilarning ochlik boshlanganidan keyin paydo bo'lish vaqti kunlik ovqatlanish hajmiga, hayvonlarning dastlabki yog'liligiga, ularning yoshi va jinsiga, ekspluatatsiya intensivligiga, atrof-muhit harorati va boshqa omillarga bog'liq.

Ovqat hazm qilish tizimining buzilishi ko'pincha organlarning disfunktsiyasi va oshqozon-ichak traktining shilliq qavatida yuzaga keladigan turli xil yallig'lanish jarayonlari bilan murakkablashadi. Charchoq alomatlari bo'lsa, hayvonning o'limining sabablari to'g'risida xulosa chiqarish uchun charchoqning sababini - etarlicha ovqatlanmaslik yoki kasallikni aniqlash kerak. Bu otopsiyada asoratlar aniqlanganda juda muhimdir: o'pka, ichakning yallig'lanishi va boshqalar. Buning uchun butun podadagi hayvonlarning holatini va asoratlangan kasallikning davomiyligini hisobga olish kerak. Masalan, podadagi hayvonlarning katta qismi emirilsa va otopsiyada tashxisni kuchaytiradigan kasalliklar juda eski bo'lmasa, ya'ni ular yashirin xarakterga ega bo'lsa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvonning o'limi ovqatlanishning susayishi natijasida kelib chiqqan, kataral

bronxopnevmoniya bilan murakkablashgan. Asorat enterit kabi boshqa kasalliklarda ham mumkin. Agar topilgan bo'lsa surunkali kasallikdan holdan toygan hayvon, masalan, malign neoplazma, ichki organlardagi surunkali yallig'lanish o'choqlari va boshqa patologik jarayonlar, podaning boshqa hayvonlarida charchoq bo'lmasa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvon bunday va shunday surunkali kasallikdan aziyat chekishga olib keldi va keyin o'limgacha. Hech qanday sababsiz charchoqdan o'lim paydo bo'ladi degan xulosaning o'zi noto'g'ri. Charchoqqa nima sabab bo'lganligini ko'rsatish kerak: etarlicha ovqatlanmaslik, surunkali kasalliklar va boshqalar. Cho'kishdan tashqari ochlik kasalligi quyidagi klinik belgilar bilan birga bo'lishi mumkin: tushkunlik, harakatlarda letargiya - kasal hayvonlar juda ko'p yotishadi, beixtiyor o'rnidan turib harakat qilishadi, tana haroratining 36.35°C gacha pasayishi, defekatsiyani kechiktirish, siyish, aksincha, tez-tez, pulsatsiya. kuchsiz, chandiqlar harakati sekin. O'lim hayotiy organlarning funksiyalari asta-sekin yo'q bo'lib ketishi bilan sodir bo'ladi.

Alimentar distrofiyadan vafot etgan hayvonlarning jasadlarini o'tib chiqish quyidagi belgilarni ko'rsatdi. Omurgalar, makloki, qovurg'alarning spinous jarayonlari bor, terisi notekis, palto zerikarli, xiralashgan, munchoqlar mintaqasida ko'pincha to'shaklar mavjud; teri osti yog 'to'qimasi yo'q; shudringda, teri osti to'qimasida, ba'zida jelatinli shish, prepuce, qorin va ekstremitalar hududida; mushak to'qimalari hajmi sezilarli darajada kamayadi, individual mushak tolalari ingichka bo'ladi, mushaklar suvli bo'ladi. Suyaklar hajmi ozgina kamayadi, ammo ularning kirlanganligi ortadi. Suyak iligi suyultirilgan, jelatinli tutarliliga ega, naycha suyaklaridan oqib chiqadi. Xiralashgan hayvonlarda epikardial yog 'joylashgan joyda jelatinli massa (seroz yog 'atrofiyasi) kuzatiladi: yog 'ko'payganda, yog 'hujayralari seroz suyuqlik bilan to'ldiriladi. Yurak hajmi kamayadi, ko'pincha lipofustsin pigmentining (jigarrang atrofiya) cho'kishi yoki granüler distrofiyaning rivojlanishi tufayli jigarrang rangga ega bo'ladi. Ikkinchi holda, miyokard etishmovchiligi kuzatiladi. Jigar hajmi keskin qisqaradi, ba'zi holatlarda qirralari keskin bo'ladi, boshqalarida ular ko'pincha kapsulaning 2 bargini ifodalaydi, ular orasida parenximali hujayralar bo'lmaydi.

Oziq moddalarni etarli darajada iste'mol qilmaslik yoki yomon assimilyatsiya qilish tufayli och yoki kasal hayvonlarning tanasi o'z

zaxiralaridan foydalanishi kerak. Birinchidan, glikogen va yog'lar yog 'omborlaridan, so'ngra boshqa to'qima va hujayra elementlaridan iste'mol qilinadi, shuningdek, eritrotsitlarning ko'payishi sodir bo'ladi. Bu yog'larni seroz ravishda konversiyalash va organlarda gemosiderin tarkibini ko'payishi bilan tasdiqlanadi. Uch daraja kamayishi mavjud: birinchi daraja - hayvonlar ozg'in, ammo harakat qilish va ba'zi ishlarni bajarish qobiliyatini saqlab qolish; tabiiy yog 'omborlarida ishlatilgan yog' zaxiralari; ikkinchi daraja - hayvonlar ishlamayapti, lekin o'rmdan turib, o'zlari ustida turishadi; mushak atrofiyasi sodir bo'ladi; uchinchi daraja - hayvonlar yordamisiz turolmaydilar yoki katta qiyinchilik bilan tiklanmaydilar va yana yotadilar, tana harorati odatda pasayadi. Ushbu davrda tanada atrofik jarayonlar bilan bir qatorda distrofik jarayonlar ham rivojlanadi. Ochlilik paytida, to'liq yoki qisman, to'qimalarning energiya manbai sifatida ishlatilishi tufayli hayvonlarning vazni muttasil kamayadi: birinchi navbatda yog 'to'qimalarining miqdori. Tabiiy yog 'omborlaridagi neytral yog' asosan oziqlanish etishmovchiligini qoplash uchun ishlatiladi. Yog 'miqdori pasayishi bilan tananing dumaloq shakli yo'qoladi, boncuklar va qovurg'alar chiqa boshlaydi, terining rangi pasayadi, ko'zlar rozetkalariga tushadi. Biroz vaqt o'tgach, mushaklarning massasi asta-sekin kamayib boradi, bu ochlikning asosiy dalili bo'lib xizmat qiladi. Bunday holda, hayvon tanasining tirik vazni 30 va hatto 50% ga kamayadi. 50% dan ortiq tirik vazn yo'qotish odatda o'lim bilan tugaydi. Tana vaznining o'rtacha holatidagi hayvonlar, ya'ni harakatsiz, ya'ni 25 kundan 46 kungacha suv borligida to'liq oziq-ovqat etishmasligiga chidashadi. Oziq-ovqatga bo'lgan ehtiyojni qondirgan holda, hayvonlar bir necha oy yashashi mumkin. Bunday holda, tana ozuqa iste'mol qilishni moslashtiradi, uni faqat iqtisodiy ehtiyojlarni qondirib, tejamkorona sarflaydi. Shu munosabat bilan sut ishlab chiqarish va tana og'irligi keskin kamayadi yoki umuman to'xtaydi, asab qo'zg'aluvchanligi pasayadi va harakatchanlik cheklanadi. Oziq-ovqat massalari asta-sekin oshqozon-ichak trakti bo'ylab o'tadi va shuning uchun undan to'liq foydalaniladi.

Hayvonlarning ochligi ozuqa etishmasligi bilan mumkin - birlamchi ochlik - va ishtaha yo'qolishi va ozuqa hazm bo'lishi bilan kechadigan turli kasalliklar - ikkilamchi ochlik. Oziqlanish tufayli hayvonlarning ochligi charchoq va boshqa og'riqli ko'rinishga olib keladi. Ushbu belgilarning ochlik boshlanganidan keyin paydo bo'lish vaqti kunlik ovqatlanish hajmiga, hayvonlarning dastlabki yog'liligiga,

ularning yoshi va jinsiga, ekspluatatsiya intensivligiga, atrof-muhit harorati va boshqa omillarga bog'liq.

Ovqat hazm qilish tizimining buzilishi ko'pincha organlarning disfunktsiyasi va oshqozon-ichak traktining shilliq qavatida yuzaga keladigan turli xil yallig'lanish jarayonlari bilan murakkablashadi. Charchoq alomatlari bo'lsa, hayvonning o'limining sabablari to'g'risida xulosa chiqarish uchun charchoqning sababini - etarlicha ovqatlanmaslik yoki kasallikni aniqlash kerak. Bu otopsiyada asoratlar aniqlanganda juda muhimdir: o'pka, ichakning yallig'lanishi va boshqalar. Buning uchun butun podadagi hayvonlarning holatini va asoratlangan kasallikning davomiyligini hisobga olish kerak. Masalan, podadagi hayvonlarning katta qismi emirilsa va otopsiyada tashxisni kuchaytiradigan kasalliklar juda eski bo'lmasa, ya'ni ular yashirin xarakterga ega bo'lsa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvonning o'limi ovqatlanishning susayishi natijasida kelib chiqqan, kataral bronxopnevmoniya bilan murakkablashgan. Asorat enterit kabi boshqa kasalliklarda ham mumkin. Agar topilgan bo'lsa surunkali kasallikdan holdan toygan hayvon, masalan, malign neoplazma, ichki organlardagi surunkali yallig'lanish o'choqlari va boshqa patologik jarayonlar, podaning boshqa hayvonlarida charchoq bo'lmasa, xulosa quyidagicha bo'lishi mumkin: hayvon bunday va shunday surunkali kasallikdan aziyat chekishga olib keldi va keyin o'limigacha. Hech qanday sababsiz charchoqdan o'lim paydo bo'ladi degan xulosaning o'zi noto'g'ri. Charchoqqa nima sabab bo'lganligini ko'rsatish kerak: etarlicha ovqatlanmaslik, surunkali kasalliklar va boshqalar. Cho'kishdan tashqari ochlik kasalligi quyidagi klinik belgilar bilan birga bo'lishi mumkin: tushkunlik, harakatlarda letargiya - kasal hayvonlar juda ko'p yotishadi, beixtiyor o'rmdan turib harakat qilishadi, tana haroratining 36.35°C gacha pasayishi, defekatsiyani kechiktirish, siyish, aksincha, tez-tez, pulsatsiya. kuchsiz, chandiqlar harakati sekin. O'lim hayotiy organlarning funktsiyalari asta-sekin yo'q bo'lib ketishi bilan sodir bo'ladi.

Alimentar distrofiyadan vafot etgan hayvonlarning jasadlarini o'tib chiqish quyidagi belgilarni ko'rsatdi. Omurgalar, makloki, qovurg'alarning spinous jarayonlari bor, terisi notekis, palto zerikarli, xiralashgan, munchoqlar mintaqasida ko'pincha to'shaklar mavjud; teri osti yog 'to'qimasi yo'q; shudringda, teri osti to'qimasida, ba'zida jelatinli shish, prepuce, qorin va ekstremitalar hududida; mushak

to'qimalari hajmi sezilarli darajada kamayadi, individual mushak tolalari ingichka bo'ladi, mushaklar suvli bo'ladi. Suyaklar hajmi ozgina kamayadi, ammo ularning kirlanganligi ortadi. Suyak iligi suyultirilgan, jelatinli tutarliligi ega, naycha suyaklaridan oqib chiqadi. Xiralashgan hayvonlarda epikardial yog 'joylashgan joyda jelatinli massa (seroz yog' atrofiyasi) kuzatiladi: yog 'ko'payganda, yog' hujayralari seroz suyuqlik bilan to'ldiriladi. Yurak hajmi kamayadi, ko'pincha lipofustsin pigmentining (jigarrang atrofiya) cho'kishi yoki granüler distrofiyaning rivojlanishi tufayli jigarrang rangga ega bo'ladi. Ikkinchi holda, miyokard etishmovchiligi kuzatiladi. Jigar hajmi keskin qisqaradi, ba'zi holatlarda qirralari keskin bo'ladi, boshqalarida ular ko'pincha kapsulaning 2 bargini ifodalaydi, ular orasida parenximali hujayralar bo'lmaydi.

Oziq moddalarni etarli darajada iste'mol qilmaslik yoki yomon assimilyatsiya qilish tufayli och yoki kasal hayvonlarning tanasi o'z zaxiralariidan foydalanishi kerak. Birinchidan, glikogen va yog'lar yog 'omborlaridan, so'ngra boshqa to'qima va hujayra elementlaridan iste'mol qilinadi, shuningdek, eritrotsitlarning ko'payishi sodir bo'ladi. Bu yog'larni seroz ravishda konversiyalash va organlarda gemosiderin tarkibini ko'payishi bilan tasdiqlanadi. Uch daraja kamayishi mavjud: birinchi daraja - hayvonlar ozg'in, ammo harakat qilish va ba'zi ishlarni bajarish qobiliyatini saqlab qolish; tabiiy yog 'omborlarida ishlatilgan yog' zaxiralari; ikkinchi daraja - hayvonlar ishlamayapti, lekin o'rindan turib, o'zlari ustida turishadi; mushak atrofiyasi sodir bo'ladi; uchinchi daraja - hayvonlar yordamisiz turolmaydilar yoki katta qiyinchilik bilan tiklanmaydilar va yana yotadilar, tana harorati odatda pasayadi. Ushbu davrda tanada atrofik jarayonlar bilan bir qatorda distrofik jarayonlar ham rivojlanadi. Ochlik paytida, to'liq yoki qisman, to'qimalarning energiya manbai sifatida ishlatilishi tufayli hayvonlarning vazni muttasil kamayadi: birinchi navbatda yog 'to'qimalarining miqdori. Tabiiy yog 'omborlaridagi neytral yog' asosan oziqlanish etishmovchiligini qoplash uchun ishlatiladi. Yog 'miqdori pasayishi bilan tananing dumaloq shakli yo'qoladi, boncuklar va qovurg'alar chiqa boshlaydi, terining rangi pasayadi, ko'zlar rozetkalarga tushadi. Biroz vaqt o'tgach, mushaklarning massasi asta-sekin kamayib boradi, bu ochlikning asosiy dalili bo'lib xizmat qiladi. Bunday holda, hayvon tanasining tirik vazni 30 va hatto 50% ga kamayadi. 50% dan ortiq tirik vazn yo'qotish odatda o'lim bilan tugaydi. Tana vaznining o'rtacha holatidagi hayvonlar, ya'ni

harakatsiz, ya'ni 25 kundan 46 kungacha suv borligida to'liq oziq-ovqat etishmasligiga chidashadi. Oziq-ovqatga bo'lgan ehtiyojni qondirgan holda, hayvonlar bir necha oy yashashi mumkin. Bunday holda, tana ozuqa iste'mol qilishni moslashtiradi, uni faqat iqtisodiy ehtiyojlarni qondirib, tejamkorona sarflaydi. Shu munosabat bilan sut ishlab chiqarish va tana og'irligi keskin kamayadi yoki umuman to'xtaydi, asab qo'zg'aluvchanligi pasayadi va harakatchanlik cheklanadi. Oziq-ovqat massalari asta-sekin oshqozon-ichak trakti bo'ylab o'tadi va shuning uchun undan to'liq foydalaniladi.

Murdani topilgan joyda tekshirish.

Hayvonning o'limi sodir bo'lgan holatlar va uning sabablari aniqlanganda, murdani topilgan joyda tekshirish, shuningdek atrofda holatni o'rganish muhim yordam berishi mumkin. Buni noodatij holatlarda to'satdan vafot etgan hayvonning tana go'shtini tekshiradigan har bir veterinar tomonidan hisobga olinishi kerak, agar o'lim sababi aniq bo'lmasa va shu munosabat bilan zo'ravon o'lim yoki hayvonga xizmat ko'rsatadigan odamning nazorati va beparvosi haqida savol tug'ilishi mumkin.

Bunday hollarda murdani va uning yarasini tekshirish. Mahalliy hokimiyat, politsiya yoki tergov organlari vakillari va majburiy ravishda guvohlarni jalb qilgan holda amalga oshirilishi kerak. Murdani ko'zdan kechirishda uning holatiga, g'ayrioddiy holatiga, mahkamlash usuliga e'tibor qaratiladi, agar hayvon oqizilgan bo'lsa (zanjirda), zararining tabiati va yaqin atrofda g'ayrioddiy sekretsiyalar (qusish, qon, ko'pik va boshqalar), shuningdek begona narsalar. Topilgan har bir narsani sinchkovlik bilan tekshirish kerak, natijalari yozib olinadi maxsus tuzilgan tekshirish to'g'risida hisobot. Ishtirokchilarning fikriga ko'ra, o'limning sabablari va sharoitlarini aniqlashga yordam beradigan va saqlanishi mumkin bo'lgan barcha narsalar bayonnomada qayd etilishi va hokimiyat vakilining zaxirasiga topshirilishi yoki qo'shimcha tadqiqotlar uchun laboratoriyaga yuborilishi kerak. Sud-veterinariya paytida nafaqat o'limning sababini, balki vaziyatni, shuningdek uning paydo bo'lish vaqtini ham aniqlash kerak. Sud-tibbiy ko'rik ekspert sifatida tayinlangan veterinar tomonidan amalga oshiriladi; tergov idoralari bir qator savollarni tug'dirmoqdalar: hayvonlarning o'limi sababi nima? Hayvon asosiy kasallikdan tashqari boshqa kasalliklardan aziyat chekdimi? O'z vaqtida veterinariya yordamini ko'rsatish orqali hayvonlarni saqlab qolish mumkinmi? agar hayvonlar (lar) o'ldirilsa,

unda nima bilan, qanday asbob bilan? Vaziyatga qarab boshqa savollar berilishi mumkin. Sud-tibbiy ko'rikda, har qanday boshqa kabi, infektsiya tarqalishining oldini olish uchun qoidalarga qat'iy rioya qilinadi

O'limdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati.

Hayvon murdasida o'limdan keyingi quyidagi o'zgarishlar rivojlanadi: sovish, qotish, qon koagulyatsiya, jasad gipostazi va dog'lar, jasad eksudati. Sud ekspertizasi paytida ushbu o'zgarishlarning barchasi hisobga olinishi va bayonnomada qayd etilishi kerak. Bundan tashqari, yozgi mavsumda hayvonning jasadi chivinlarning rivojlanish bosqichlari bilan belgilanishi mumkin. Agar murdaning tabiiy teshiklarida faqat chivinli tuxumlar bo'lsa, demak o'limdan bir kundan ko'proq vaqt o'tmagan; kichik lichinkalar bo'lsa 1 . 2 kundan keyin, lichinkala katta bo'lgani - 2 . 5 dan keyin paydo bo'ladi. Ma'lumki, 20 . 22 ° C darajadagi chivinlarning to'liq rivojlanishi 22 kun ichida sodir bo'ladi. Shuning uchun, agar biz o'lik hayvonda topilgan tuxumlarning kattalari chivirlarga aylanishini kuzatsak, u holda lichinkalarni to'plangandan boshlab ularning chivirlarga aylanishiga qadar o'tgan kunlar sonini 22 dan chiqarsak, o'limdan beri necha kun o'tganligini aniqlashimiz mumkin.

Jasadni muzlatish. Hayotiy funktsiyalar to'xtagan paytdan boshlab hayvon tanasida issiqlik energiyasini ishlab chiqarish to'xtaydi va fizik qonuniyatlarga ko'ra tana va atrof-muhit bilan harorati tenglashadi. Keyinchalik murdaning yuzasidan namlikning bug'lanishi tufayli uning harorati atrof-muhit haroratidan 2 . 3 ° S ga pasayishi mumkin.

To'liq sovutish, ya'ni murda haroratini havo harorati bilan tenglashtirish Tana haroratining pasayishi egri chiziq bo'ylab sodir bo'ladi: tana harorati va atrof-muhit o'rtasidagi farq qancha ko'p bo'lsa, murdan tezroq soviydi va aksincha, agar farq kam bo'lsa, harorat sekinroq tenglashadi. Katta, yaxshi boqilgan hayvonlar mayda va ozg'in hayvonlarga qaraganda sekinroq soviydi. (Qalin palto sovishini oldini oladi). Otlarda 63 soatdan keyin, itlarda 46 soatdan keyin sodir bo'ladi.. Mishyak, strexin, gidrosiyan kislotasi bilan zaharlangan hayvonlarda sovutish boshqa sabablarga ko'ra vafot etganlarga qaraganda sekinroq kechadi.

Nazorat savollari.

1. Murdani topilgan joyda tekshirish qanday amalga oshiriladi?
2. O'limdan keyingi o'zgarishlar va ularning sud ahamiyati?

3. O'lgan va o'ldirilgan hayvonlarning terisini sud -veterinariya ekspertizasi?

Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarga hayvonlarning infeksiyon kasalliklari to'g'risida tushuncha, hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olish to'g'risida ma'lumotlarga ega bo'lish.

Mashg'ulotning mazmuni. Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi haqida ma'lumotlar.

Yuqumli kasalliklarni sud-veterinariya ko'rigidan o'tkazish zarurati ma'muriyat yoki veterinariya mutaxassislari tomonidan karantin qoidalarini buzgan taqdirda yuzaga keladi.

"Veterinariya tibbiyoti to'g'risida" (1993 y.) Qonunining qoidalari, veterinariya qoidalari, veterinariya hujjatlarining qoidalari va qonunbuzarlikning og'irligiga va fermer xo'jaligiga yoki mulkdorga etkazilgan zarar miqdoriga qarab, aybdorlarga pul jarimasi yoki ma'muriy jarima solinishi mumkin bu Jinoyat kodeksining tegishli moddalari bo'yicha javobgar bo'ladi.

Bunday hollarni ko'rib chiqishda veterinar quyidagi hollarda yuqumli kasalliklarning tarqalishida aybdor bo'lgan fuqarolarga nisbatan ekspert sifatida ishtirok etishi mumkin:

karantin tadbirlarini buzish;

hayvonlarni tashish qoidalarini buzish;

patogenlarni to'g'ridan-to'g'ri odamlar tomonidan o'tkazish;

veterinarning buyruqlari, buyruqlari, ko'rsatmalariga rioya qilmaslik

Kasal hayvonlarni izolyatsiya qilish bo'yicha mutaxassislar; murdalarni ochish va ko'mib yuborish qoidalarini buzish; dezinfektsiyalash bo'yicha ko'rsatmalarning buzilishi. Karantinni buzish. Karantin cheklash tizimini o'z ichiga oladi, burun ichidagi yuqumli kasalliklarning oldini olish uchun tashqi tomondan ham, ichkarida ham amalga oshiriladigan chora-tadbirlar. Chegaralarda veterinariya va fitosanitariya nazorati bo'yicha federal xizmatning ko'rsatmalari va qoidalari asosida, shuningdek bitimlar va konventsiyalarga muvofiq chegara nazorati veterinariya punktlari

mavjud. Ular chegaradan olib o'tiladigan hayvonlarga, hayvonlardan olinadigan mahsulotlar va xom ashyolarga, shuningdek ozuqa, em-xashak, biologik mahsulotlar, qo'ziqorinlarning jonli madaniyatlari, bakteriyalar, viruslar va hayvonlarning spermatologiyalariga veterinariya nazoratini amalga oshirishni buyuradilar. Yuqumli kasallik aniqlangan taqdirda, veterinariya xizmati olib kirishni to'xtatib, uning erta tashxisi va profilaktikasi bo'yicha tadbirlarni tashkil qilishi shart. Belgilangan qoidalarni buzganlikda aybdor shaxslar ma'muriyat tomonidan ham, veterinariya xodimlari tomonidan ham ma'muriy yoki sud javobgarlikka tortiladilar.

Uydagi karantin veterinariya xizmati tomonidan quyidagi kasalliklar uchun amalga oshiriladi: vabo, umumiy pnevmoniya, qoramollarning amfizemasi karbunkulasi, glanderozlar, epizootik limfagit, yuqumli anemiya, yuqori nafas yo'llarining yuqumli katarasi va otlar, oshqozon yarasi va Sibir hayvonlarining yuqumli plevropnevmoniyasi. Cho'chqalar, vabo va bakterial eritroselalar, qo'y poxi, echki pnevmoniyasining yuqumli irsiy kasalligi, vabo va qushlarning o'tkir-difteriyasi. Bundan tashqari, brutsellyoz, sil kasalligi va paratuberkulyoz bilan kasallangan qoramollarni izolyatsiya qilish punktlari ularga yaylovlar ajratilib, karantinga tortiladi. Karantinni o'rnatishda taqiqlash uchun quyidagi choralar ko'riladi:

hayvonlarning karantin zonasidan olib kirilishi va olib chiqilishi, transport vositasi orqali yoki u orqali chorva mollari yoki xom ashyo mahsuloti;

ozuqa va em-xashak sotib olish;

hayvonlar va qushlarning yarmarkalari va ko'rgazmalarini tashkil etish va o'tkazish;

veterinariya va sanitariya nazorati organlarining rozilgisiz karantin fermalaridan hayvonlar va parrandalarni qayta guruhlash (haydash);

ruxsatsiz odamlarning karantin zonasiga, chorvachilik majmualari va fermalariga xizmat ko'rsatish xodimlaridan tashqari kirishlari.

Mahalliy hokimiyat idoralari veterinariya xizmatining tavsiyasi bilan qorovul postlarini (kordonlarni) o'rnatishi, karantin va unga qo'yiladigan talablar to'g'risida aholini xabardor qilishi shart. Aholi punktlari uchun karantin mahalliy hokimiyat organlari tomonidan qishloq, shahar, viloyat, viloyat, respublikaning bosh veterinariya xizmati tomonidan belgilanadi. Karantin zonasining chegaralari veterinariya xizmati tomonidan belgilanadi. Karantin shartlari ma'lum

bir kasallikning inkubatsiya davrining davomiyligiga bog'liq. Karantin qoidalariga rioya qilish va tadbirlarni amalga oshirish uchun javobgarlik fermer xo'jaligi, kompleks, korxona yoki jismoniy shaxs (hayvon egasi) rahbariyatiga yuklatiladi. Mahalliy hokimiyat idoralari tomonidan karantin yuqumli kasallikka chek qo'yilgandan va tegishli profilaktika choralari ko'rilgandan so'ng tegishli organlar tomonidan belgilangan muddatda olib tashlanadi.

Kuydirgi.

Kuydirgi atropozoonoz kasallik bo'lib, barcha qishloq xo'jalik hayvonlari, ko'p turdagi yaylov hayvonlar va odamlar kasallanadi. Kasallik og'ir zaharlanish sepsimiya belgilari va karbunkulalar hosil bo'lishi bilan harakterlanadi.

Qo'zg'atuvchisi- *Basillis antracis.*

Harakatsiz, gramm musbat aerob tayoqcha bo'lib, uzunligi 4-8 mkm gacha, qalinligi 1-1,5 mkm. Tashqi tomondan kapsula bilan o'ralgan zanjirsimon ip hosil qiladi. Organizmdan tashqari muhitda 15-42° haroratda, 8-10 soatdan keyin, tashqi muhitga chidamli mustahkam qobiq (kapsula) hosil qiladi. Kasallik mikroblari 60° C haroratda 1 soatda, 50 % li Xlorli ohak eritmasi ta'sirida 15-20 daqiqada, 10 % li natriy va kaliyli ishqor eritmaları ta'sirida 2 soat va avtoklavda 125-130° da 30 daqiqada halok bo'ladi.

Infekcion kasalliklarga diagnoz qo'yish.

Kuydirgi - o'tkir, yashinsimon va surunkali kechadi. Hamda teri va o'pka va ichak formasi kuzatiladi.

Qoramol va qo'ylarda ko'pgina holatda kasallikni o'tkir formasi hos bo'lib, qo'ydagi klinik belgilar namoyon bo'ladi.

Tana hararati 40-42° C ga ko'tariladi, holsizlanish, nafas olishi va yurak urishi tezlashadi, tashqi shilliq qobiqlar ko'karadi, ich qotishi yoki qon o'tadi, ba'zida qon siydik bilan ham ajraladi.

Teri yoki karbunkulyoz forma ko'pincha qoramollarda, ayrim paytlarda qo'ylarda uchraydi. Teri formasida tanani turli joylarida og'riqli shishlar paydo bo'ladi, qoramollarda ba'zi hollarda og'izda haltasimon shishlar hosil bo'ladi shilliq pardada. Bu formada ham tana harorati ko'tariladi.

Surunkali - holatda kasallangan hayvonlar tez oriqlaydi va pastki jag' ostida shish (infilttrat) paydo bo'ladi, keyinchalik bosh oblasti limfa tugunlari kattalashadi, bu formada kasallik 2-3 oy davom etishi mumkun.

Ichak formasi - kasallikni bu holatda kechishi ham uchraydi, bunda hayvonlarda tinchsizlanish, ich ketish, ich og'rig'i kuzatiladi.

Cho'chqalarda yuqorida keltirilgan belgilar bo'lmasdan, balki holsizlanishi, charchash, yorug'likdan qo'rqishi va ovqatlanmaslik kuzatiladi. ko'pincha cho'chqalarda kasallikni angina formasi uchraydi, bunda hiqildoq yallig'lanadi, bosh oblasti limfa tugunlari kattlashadi. Yutish va nafas olishi qiyinlashadi, yo'tal paydi bo'ladi.

Kasallikning o'pka formasi juda kam uchraydi. Bunda o'pka shishlari paydo bo'lishi bilan harakterlanadi.

Patalogik yorib ko'rilgandan keyin diagnoz

Kuydirgi kasalligida asosiy patologoanatomik o'zgarish teri osti klechatkasida, limfa tugunlarda, hamda ichki organlarda ko'riladi.

Teri osti klechatkasida gemoragik yiringli shishlarni ko'rish mumkin. Bunday shishlar tananing turli joylarida masalan qorin, yelka, ko'krak, yelin va boshqa qismlarda paydo bo'lishi mumkun. Shishlar atrofidagi limfa tugunlari ham kattalashgan qattiq qisib ko'rilganda gemmoragik -ekssudativ yallig'lanish holatida bo'ladi.

Ichki organlardan taloq 3-4 marta kattalashgan, yumshoq, parenhimasi ezilgan qoramtir rangda. Jigar konsistensiyasi idragan, yuzasida ko'p qon quyilishlar, atrofidagi limfa tugunlari kattalashgan, buyrakda ko'p qon quyilishlar kuzatiladi. Cho'chqalarda alohida o'zgarishlar kuzatiladi. Ularda surunkali angina formasida kuzatiladi. Bunda halqum va hiqildoqda limfa tugunlari yiriklashadi, konsistensiyasi yumshaydi, kesilganda yuzasi to'q qizil rangda bo'lib tugun atrofida esa shilimshiq qonli shishlar va yiring ko'rinadi.

Kuydirgi kasalligining boshqa o'xshash kasalliklardan farqi (differensal)

Kuydirgi kasalligi qoramollarda qorason, pasterillyoz va pirop plazmoz kasalliklariga o'xshash tomonlari bor.

Ular quyidagilar :

1. Qorason kasalligida muskul to'qimalarining kuchli infiltrasiyasi, gimoliz, muskul hujayralarining tarkibiy o'zgarishi natijada muskul to'qimasida ko'p gazni hosil bo'lishi sababli qo'l bilan bosilganda g'ijirlagan ovoz chiqarishi, bu kuydirgida kuzatilmaydi.

2. Pirop plazmozda to'qimalarda sarg'ayish, taloq kattalashgan lekin kesilganda parenximasi ezilmagan oqmaydi. Teri osti klechatkasida gemmoragik yallig'lanishlar kuzatilmaydi.

3. Pasterellezda esa tanadagi yallig'lanish shishlari gemmoragiyasiz bo'lib, bu shishlar bosh sohasida, bo'yin va ayrim hollarda ko'krak pastida joylashadi. Kuydirgi kasalligida esa shishlar tananing har qanday joyidan chiqishi mumkin. Pasterellyozning ko'krak formasi ko'pincha plevmoniya bilan kechsa, kuydirgida pnevmaniya bo'lmaydi. Taloq pasterellyozda kattalashmaydi va konsistensiyasi qattiq bo'ladi.

Kasallik aniqlanganda joyidagi ko'riladigan veterinariya sanitariya chora tadbirlari

Agar joyida kuydirgi kasalligiga gumon qilingan tana aniqlansa zudlik bilan jarayon to'xtatiladi va gumon qilingan tanadan limfa tugunidan va taloqdan namuna olinib laboratoriyaga bakterioskopik va bakteriologik tekshirishga jo'natiladi. Agar bakterioskopik tekshirish natijasi kuydirgi kasalligini tasdiqlasa, bakteriologik tekshirish natijasini kutmasdan butun olingan mahsulotlar veterinariya qonunchiligi asosida kuydirilib yo'qotiladi. Sog' hayvonlardan olingan terilar, kasal hayvon terisiga tekkan bo'lsa, ular dezinfeksiya qilinadi, veterinariya qoidalariga asosan. Gumon qilingan tanadan oldin o'tgin tanalar, bu tanadan uzoq bo'lib tegmagan bo'lsa, u paytda tegmagan tanalar sovitish xonasiga olib kelinadi va umumiy qoidalar asosida sotish choralari ko'riladi. Agar oldin so'yilgan mol tanalari kuydirgi qo'zg'atuvchisi bilan dastlabki qayta ishlashda zararlanganlikda gumon qilinsa 6 - soat ichida zararsizlantirish uchun qaynatiladi, ochiq qozonlarda 3 - soat davomida, yopiq qozonlarda 2.5 soat. Agar zararsizlantirish uchun tezda imkoniyat bo'lmasa unda gumon qilingan tanalar alohida 10°C haroratdagi kameralarga joylashtirilib, 48 soatdan kechiktirilmasdan zararsizlantirilishi kerak. Bu ishlarni amalga oshirish imkoniyati bo'lmasa gumon qilingan go'sht tanalari kuydirilib yo'qotiladi.

Go'sht korxonalarida shu smenada yig'ishtirilgan qon kuydirgi mikrobi bilan zararlangan bo'lsa, unda qon 130-140 ° da avtoklavda 2-4 soat mobaynida zararsizlantiriladi.

Bordiyu avtoklav bo'lmasa qonni zararsizlantirish uchun 100 ° da 2-2.5 soat qaynatiladi va oqmaydigan idishlarga olinib yo'qotish joyiga yuboriladi.

Mol bazalarida kuydirgi bilan kasallangan mol saqlangan bo'lsa u binolar xlorli ohaklar bilan dezinfeksiya qilinadi. Ishchilarning mahsus kiyimlarini zararsizlantirish uchun avtoklavda 20 atm. bosimda 125-130° haroratda 1 soat davomida ushlab turiladi. Ishlatilgan jihozlar (pichoq,

vilka va boshqa) 5 % li sodada 1 soat qaynatiladi. Kasal hayvonlar bilan ishlagan kishilar 6 kun mobaynida vrach nazoratida bo'ladi.

Hayvonlarni so'yish joylarida o'tkazilgan barcha tadbirlar bo'yicha dalolatnoma tuziladi. Butun tozalash va dezenfiksiya ishlari tugatilgandan so'ng korxona ish boshlaydi.

Bozorga sotish uchun olib kelingan tana go'shtida kuydirgi aniqlansa. Tezda ekspertiza laboratoriyasi binosidan bu tana va unga tegishli narsalar chiqariladi va kuydirish kerak, bino esa tarkibida 5 % aktiv xlor bo'lgan ohak bilan dezinfiksiya qilinib, 1 soatdan keyin tozalanadi va chiqindilar kuydiriladi. So'ng bino ishqoriy (NaOH) eritma va hlorli ohak bilan 3 marta dezinfiksiya qilinadi.

Sil

Bu kasallik bilan barcha qishloq xo'jaligi, yovvoyi hayvonlar, parrandalar va odamlar kasallanadi. Sil kasalligi har xil organlarda kasallik uchun mahsus bo'lgan tugunchalar, ya'ni tuberkulinlar paydo bo'lishi va bu tugunchalarda tvorogsimon mahsulotni turlanishi va ohaklanishi bilan harakterlanadi.

Qo'zg'atuvchisi - Musobakterium tuberculosis - aerob, harakatsiz, kamgina bukulgan tayoqchamsimon uzunligi 1,5-5,5 mkm bulgan mikroob, qobiq va kapsula hosil qilmaydi. Har xil fizik faktorlari past, yuqori temperaturalarga chidamli.

Kasallik mikroblar 60° da 1 soat, 70° da - 10 minutda, 100° da shu vaqtda o'ladi.

Ximiyaviy faktorlar kislata va ishqorlarga ham chidamli bo'lib 5% li kaliy va natriy ishqori eritmasi ta'sirida 2,5-3 soatda o'ladi.

Tabiatda sil qo'zg'atuvchisini 3 tipi mavjud.

1. odam tipi (humanus)

2. qoramol tipi (bovinus)

3. parranda tipi (ovinus) deb yuritiladi.

Organ va to'qimalarni tuberkulyoz (sil) bilan jarohatlanishi 2 xil ya'ni; produktiv yoki eksudativ formalarda kechadi.

Kasalliklarni produktiv forması quyidagilar bilan harakterlanadi: ya'ni organ va to'qimalarda tugunchalar yoki tuberkulalar hosil bo'ladi.

Tugunlarni hosil bo'lishida, boshida yarim yaltiroq bo'lib, keyinchalik qattiqlashadi. ya'ni tugunlarda jarayonni ohiriga borib tvorogsimon massa to'planadi va ohaklanish sodir bo'ladi. Kasallikni bu forması veterinariya ekspertizasi nuqtai nazardan unchalik xavfli emas chunki bu formada sil mikroblari go'shtda oz bo'ladi.

Sil kasalligi eksudativ formasida, sil mikroblari bilan zararlangan organ yoki to'qimalarda tugunchalar hosil bo'lmasdan, u joylarda yarim suyuq fibrinli eksudat va limfasit hujayralari yig'iladi. To'qimalarning oralig'iga yig'ilgan eksudat-limfositlar bilan birgalikda och -sariq bo'tqaga aylanadi. Och- sariq bo'tqa ba'zan ohaklashib g'ilofni ichiga o'raladi. Ba'zi hollarda quyuqlashib yiringa o'xshab qoladi. Kasallikni eksudativ formada o'tishi ancha xavfli bo'lib, bu formada kasallik mikroblari go'shtga va qonda ham ko'p uchraydi.

Qoramollarda - ko'p hollarda o'pka sili uchraydi. Bunda o'pkada tariq donidan kaptar yoki g'oz tuxumi kattaligidagi tugunchalarni ko'rish mumkin. Tugunlar tashqi tomondan biriktiruvchi to'qimali qobiq bilan o'ralgan bo'lib, kesib qaralganda och qizil-sariq rangda bo'lib, ichida tvorogsimon bo'tqa chiqadi. Tugunchalar avvalo yumshoq bo'lib, keyinchalik qattiq tugunchaga aylanadi. Silni surunkali formasida tugunchalar ohaklashadi. Upkadagi sil ayrim vaqtlarda juda tezlik bilan taraqqiy qilib yoyiladi. Bu jarohat yuzani kengayib ketishiga va kovernalar hosil qilishiga olib keladi. Ba'zan kovernalar bronxlar bilan qo'shilib ketishi ham mumkin.

Bu holat kovernalar ichida yig'ilgan tvorogsimon bo'tqani (maccani) shilimshiqlar bilan birgalikda bronxlar orqali tashqariga chiqishiga olib kelishi ham mumkin yoki koverna ichida qolishi mumkin. Agar kovernalar kesib ko'rilsa, kesilgan yuza sarg'ichroq yoki oqimtir-qizg'ish bo'lib ichidan tvorogsimon yiringli suyuqlik chiqadi.

O'pka sili har doim bronxlarni yallig'lanishi bilan birgalikda kechadi, shuning uchun bronxlar ochib ko'rilsa uni shilliq qavati qizargan, shishgan bo'lib ichki devori shilimshiq yiringli eksudat bilan qoplangan bo'ladi.

Shikastlangan plevrada ayrim holatda qorin devorining tashqi seroz qoplamalarida donador to'q qizg'ish va qizil kulrangli o'simtalar bo'lib ularning konsistensiyasi qattiq va ular ingichka oyoqchalari bilan plevra yoki qorin devoriga yopishgan bo'ladi. Bu o'simtalar kesib ko'rilganda ichida tvorogsimon yoki ohaklangan fonuslarga ega bo'ladi. Bu o'simtalarni seroz qoplamasi o'sib har xildagi donador tasvirlarni hosil qilishi marvaridlar deb ataladi. Ayrim hollarda marvaridlar butun plevrani yuzasini qoplaydi. Plevrani bu darajada jarohatlanishi, keyinchalik yurakni bo'lmachalarini tashqi yuzasini jarohatlanishiga olib keladi. Bunda yurakni muskuli rangi oqish-kulrangga ega buladi. Sil kasalligini bunday kechishida broix va o'pkani oraliq linfa tugunlari ham

jarohatlanadi, bunda ular kattalashib - qattiqlashadi va g'adur-budur notekis yuzalarni hosil qiladi. Kasallikni o'tkir formasida tugunlar ichida tvorogsimon massa yigiladi. keyinchalik surunkali kasallik formasiga o'tganda tugunchalar ichida ohaklanishni ko'rishimiz mumkun. Bu vaqtda tugunchalarning tashqi yuzasi qattiq biriktiruvchi to'qima bilan o'rab olingan bo'ladi.

Taloq , jigar va buyrakni yuzasida ham qattiq tugunchalar bo'lib, ular kesib ko'rilganda ichidan tvorogsimon bo'tqa chiqadi yoki ohaklanishni ko'rish mumkun. Bu vaqtda tugunchalarning tashqi yuzasi qattiq biriktiruvchi to'qima bilan o'rab olingan bo'ladi.

Taloq , jigar va buyrakni yuzasida ham qattiq tugunchalar bo'lib, ular kesib ko'rilganda ichidan tvorogsimon bo'tqa chiqadi yoki ohaklanishni ko'rish mumkun. Bu tugunchalarni ustki yuzasi qattiq biriktiruvchi to'qima bilan qoplangan bo'ladi.

Ichaklarni sil kasalligida jarohatlanishi juda kam uchraydi, faqat ularni tutqichlaridagi limfa tugunlar jarohatlanib, ulardagi o'zgarish boshqa tugunlaridagi kabi kechadi.

Sut bezida - sil kasalligi asosan ularni yuqori qismida kechadi va bu joyda yiringli, tvorogli yoki ohaklashgan tugunchalar bo'lib, yuzasi qattiq biriktiruvchi to'qima bilan qoplangan bo'ladi. Natijada yelin qattiqlashib noteks bo'ladi.

Yuqumli kasallikka chalingan hayvonlarga xizmat ko'rsatishda mehnatni muhofaza qilish qoidolari

Mazkur Qoidalar O'zbekiston Respublikasining "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuniga (O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Axborotnomasi, 1993-y., 5-son, 223-modd) muvofiq yuqumli kasallikka chalingan hayvonlarga xizmat ko'rsatishda mehnatni muhofaza qilish tartibini belgilaydi.

Brutsellyoz – brutsella mikrobi qo'zg'atadigan infeksiyon kasallik hisoblanib, sigir, qo'y, cho'chqa uchun xarakterli bo'ladi.

Chorvachilik bilan shug'ullanuvchi korxonalarda brutsellyoz kasalligining oldini olish maqsadida maxsus dastur asosida emlash, davriy tibbiy ko'rik, dispanserizatsiya va boshqa tadbirlar o'tkaziladi. Kasal hayvon organizmidan brutsellalar tashqi muhitga sut, siydik, jinsiy a'zolaridan keladigan suyuqliklar orqali yaylov, suv ichish manbalari, hovli, ferma, og'ilxonadagi to'shaklarga va kasal hayvonning terisi hamda junlariga tushadi;

kuydirgi — o'ta og'ir o'tuvchi infeksiyon kasallik bo'lib, qoramol, qo'y, bug'u, tuya, ot, cho'chqa va boshqa hayvonlarda uchraydi. Bu kasallik kuydirgi tayoqchalari tomonidan chaqiriladi. Kasallikning oldini olishda odam va hayvonlarni vaqtida emlash asosiy usul hisoblanadi. Kasal hayvonlar izolatsiya qilinadi. O'lgan hayvonlar jasadlari kuydiriladi;

leptospiroz — leptospira mikrobi qo'zg'atadigan infeksiyon kasallik bo'lib, odam va hayvonlarda uchraydi. Leptospiroz bilan yirik va mayda shoxli mollar, cho'chqa, ot va boshqa hayvonlar kasallanadi. Meditsina va veterinariya-sanitariya qoidalariga rioya qilish, emlash va kemiruvchilarni o'z vaqtida yo'qotish tadbirlari kasallikning oldini olishda asosiy tadbirlar hisoblanadi;

oqsil (ovsil) — virusli kasallik bo'lib, odamlarga, qoramol, tuya, ot, bug'u, echki, qo'y, cho'chqa va itlardan o'tadi.

Kasallikning oldini olish uchun avvalo veterinariya-sanitariya tadbirlari o'tkaziladi. Chorvachilik bilan shug'ullanuvchi korxonalarda kasal hayvon aniqlansa, karantin e'lon qilinadi;

salmonellyoz — salmonella virusi qo'zg'atadigan yuqumli kasallik bo'lib, go'sht mahsulotlarini iste'mol qilgandan so'ng oshqozon ichak faoliyatining buzilishi bilan xarakterlanadi.

Kasallikning oldini olish uchun shaxsiy gigiyenaga, tozalikka rioya qilish va oshxona anjomlari (go'sht chopish taxtasi, pichoq, bolta va boshqalar)ni toza saqlash lozim. So'yilgan hayvon yoki parranda go'shtini veterinariya vrachi ruxsatisiz iste'mol qilish tavsiya etilmaydi;

tuberkullyoz — uzoq vaqt davom etadigan infeksiyon kasallik hisoblanadi. Tuberkullyoz bilan yirik shoxli mollar, mayda shoxli mollar, parrandalar va cho'chqalar kasallanadi.

Barcha ishchi xodimlar reja asosida tekshiruvlardan o'tadi va shu bilan birga rengenoflyurografiya va immunobiologik reaksiyaga tekshirilib turishlari shart;

tulyaremiya — kemiruvchilar kasalligi bo'lib, kalamush, andatra, quyon, sug'ur va uy sichqonlarida uchraydi. Kasallik mikrobi kasal hayvonning siydigi va axlati orqali suvni, tuproqni, o'tni va donlarni zaharlaydi. Agar tulyaremiya bilan kasallangan kemiruvchi aniqlansa, o'sha tumanda joylashgan barcha fuqarolar emlanadi;

tenioz — invazion kasallik hisoblanadi. Odamning ingichka ichagida cho'chqa solityorining mavjud bo'lishi natijasida kelib chiqadigan kasallik;

teniarinxoz — invazion kasalligi. Odam ingichka ichagida ko'p yillar davomida yashaydi. U tashqi muhitga odam organizmidan urug'larga to'lib keyin fekaliy bilan birgalikda chiqadi;

Yuqumli kasallikka chalingan hayvonlarga xizmat ko'rsatishda xavfsizlik talablari.

1-§. Umumiy talablar

1. Yuqumli kasallikka chalingan hayvonlarga xizmat ko'rsatishni korxona rahbari tomonidan tasdiqlangan guruh olib boradi.

2. Yuqumli kasallikka chalingan hayvonlarni parvarishlash ishlariga profilaktik emlangan, shaxsiy xavfsizlik qoidalari bilan ishlash tartibini biladigan shaxslarga ruxsat etiladi.

3. Korxona rahbari kasallik aniqlangan taqdirda, darhol veterinariya va meditsina xodimlariga xabar berishi hamda kasal hayvonni izolatsiya qilish choralarini ko'rishi shart.

4. Izolatsiya qilingan hayvonlar saqlanadigan joyga ruxsat etilgan shaxslardan tashqari boshqa shaxslar kirishi taqiqlanadi. Har bir xonaga kirish yo'lida dezato'shamalar qo'yilib, dezato'shamalar yashiksimon holatda ichiga qirindi bilan to'ldiriladi va dezinfeksiyalovchi moddalar bilan to'yintiriladi.

5. Dezato'shama holatini baholash, ularni tashkil qilish, to'shamalarni almashtirish, ularga dezinfeksiyalovchi moddalarni quyish veterinariya xodimlariga yuklatiladi va korxonaga kirish-chiqish, poyabzallarni tekshirish, dezinfeksiya qilish ishlarini nazorat qilish korxona rahbari zimmasiga yuklatiladi.

6. Kasallik mavjud bo'lgan korxonalarda ovqatlanish, suv ichish va chekish taqiqlanadi. Ichimlik suvi ishchi xodimlar uchun maxsus bochkalarda qaynatilgan holda saqlanadi.

7. Xo'jaliklarda yuqumli kasallik bilan kasallangan hayvonlarni sutini sog'ish taqiqlanadi.

2-§ Veterinariya-sanitariya chora-tadbirlari

1. Veterinariya-sanitariya ishlari olib borilayotgan vaqtda begona kishilarning kirishi taqiqlanadi.

2. Dori vositalarini saqlash, tashish va ishlashda mehnatni muhofaza qilish qonunchilik hujjatlardan foydalaniladi.

(46-band O'zbekiston Respublikasi adliya vazirining 2021-yil 28-iyuldagi 16-mh-sonli buyrug'i (ro'yxat raqami 3313, 28.07.2021-y.) tahririda — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 28.07.2021-y., 10/21/3313/0724-son)

3. Transport vositalari va idishlarni yuvish, dezinfeksiyalash va degazatsiya qilish yuqori bosim ostida (25 — 35 atmosfera) olib boriladi.

4. Transport vositalarini va idishlarni yuvish, dezinfeksiyalash va degazatsiya qilish alohida kameralarda o'tkaziladi. Chiqindilar kanalizatsiya orqali qo'l mehnatisiz chiqarib yuborilishi lozim.

5. Yuvish, dezinfeksiya qilish, transportlarni degazatsiya qilish xonalariga ventilatsiya o'rnatiladi va har 10 — 15 daqiqada shamollatiladi. Kirish eshigi tepasiga "Kirish man etiladi" va "Xona tozalangan" deb yozilgan chiroqli peshlavhalar o'rnatiladi.

6. Hayvonlarni rektal tekshirish ishlari maxsus stanoklarda fiksatsiya qilingan holda amalga oshiriladi. Yuqumli kasalliklari mavjud bo'lgan nosog'lom xo'jaliklarda akusherlik qo'lqopisiz rektal tekshirish o'tkazishga ruxsat etilmaydi.

7. O'lgan hayvon tanasini yorish maxsus (prozektoriy, seksiya zali) joylarda va hayvonlar qabristonida amalga oshiriladi. O'lgan hayvon tanasini bo'laklaganda qon va boshqa suyuqliklarni atrofga sachratish taqiqlanadi.

8. O'lgan hayvonlar tanasi maxsus jihozlangan bort va tagidan suyuqlik o'tmaydigan transportlarda tashiladi.

9. O'lgan hayvonlar tanasini yorish xonalarida devor va pol suv o'tkazmaydigan, yaxshi yuviladigan, yengil dezinfeksiyalanuvchi jihozlar va qo'shimcha ventilatsiya, yuvinish xonasi, patmaterial saqlanadigan xonalar bilan ta'minlangan bo'lishi shart.

Eshik va kirish yo'laklari o'lgan hayvonlar tanasini kirgizish uchun qulay bo'lishi kerak.

10. Kuydirgi kasalligidan o'lgan hayvonlar tanasini yorishdan oldin uning qonidan surtna tayyorlanib, mikroskopda tekshiriladi. Kuydirgi kasalligidan o'lgan hayvon tanasi xavfsizlik choralari ko'rilgan holda kuydiriladi.

Kuydirilgan hayvon tanasini biotermik xandaklarga yoki hayvonlar qabristoniga 2 metr chuqurlikda ko'mish kerak.

11. Korxona rahbarining zimmasiga biometrik uskunalarining sozligi va obyektning sanitariya holatini doimiy nazorat qilish javobgarligi yuklatiladi.

12. O'lgan hayvonlar tanasini yorish xonasi, asbob-uskunalar va maxsus ish kiyimlari tozalanib, zararsizlantiriladi.

13. Dezinfeksiya va emlash ishlari aerazol generatori bilan bajarilayotganda yong'inga qarshi birlamchi va shaxsiy himoya vositasi bo'lishi shart.

14. Dezinfeksiyalovchi uskunalarni ishlatish vaqtida ochiq havoda, shamol tegadigan tomonga o'rnatilib, xavfsizlik talablariga rioya qilgan holda foydalaniladi.

15. Dezinfeksiyalovchi vositalarni ishlatishda eritmalarning to'kilishi, oqishi yoki boshqa zaharli moddalarning sochilishi hamda eritmalarni solish va chiqarishda nosoz monometrlarda ishlash taqiqlanadi.

16. Dezinfeksiyalovchi dori vositalarini ishlatishdan oldin ularning hujjatlari, qayd qilish guvohnomasi va muvofiqlik sertifikatlari mavjudligiga to'liq ishonch hosil qilish shart.

17. Zaharli va kuchli ta'sir etuvchi preparatlar maxsus ajratilgan binolar va xonalarda saqlanishi, eshik va derazalar temir panjara bilan qoplangan bo'lishi kerak.

18. Zaharli va kuchli ta'sir etuvchi preparatlar seyf yoki temir shkaflarda saqlanadi.

19. Zaharli va kuchli ta'sir etuvchi preparatlarning hisob-kitobi maxsus jurnallarda qayd qilib boriladi.

20. Zaharli va kuchli ta'sir etuvchi moddalar bilan ishlashga veterinariya yoki farmatsevtika sohasida oliy, o'rta-maxsus ma'lumotga ega bo'lgan shaxslarga ruxsat etiladi.

21. Hayvonlarni davolash ishlari o'tkaziladigan xonalar asbob-uskunalar va preparatlar saqlanadigan shkaflar bilan ta'minlangan bo'lishi kerak.

Nazorat savollari

1. Hayvonlarning infeksiyon kasalliklari sanab bering?

2. Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olish tartibi?

Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati bo'limlari, uchastka, chegara va transport punktlari rahbar va xodimlarining xizmat vazifalari.

Xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassis xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy yuridik yoki pedagogik ma'lumotga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Bevosita boshqarma boshlig'i rahbarligi va ko'rsatmasi asosida faoliyat yuritadi;

boshqarma tizimidagi barcha toifadagi xodimlar bo'yicha ma'lumotlarni tuzib boradi;

har bir xodim bo'yicha hujjatlarni o'rnatilgan tartibda jildlab boradi;

har yarim yillikda xodimlar bilan ishlash bo'yicha chora-tadbirlar rejasini tayyorlab, boshqarma boshlig'iga tasdiqlatadi va har oyning 5-sanasida qilingan ishlar bo'yicha boshliq o'rinbosariga yozma axborot kiritadi;

xodimlarni mehnat daftarchalarini to'liq va sifatli saqlaydi, yozuvlarni o'z vaqtida va to'g'ri yozadi, mehnat shartnomasi bekor qilingan xodimlarga mehnat daftarchalarini olganligi hakida imzo qo'ydirib mehnat daftarchasini qaytarib beradi;

ishlayotgan har-bir xodim uchun shaxsiy jild ochadi va xodimni ish faoliyati davomida mazkur xodimga bog'lik barcha ma'lumot, yozishmalarni o'z vaqtida jildlab boradi;

boshqarmaning har qanday buyruqlarini qonun doirasida tayyorlab, rahbariyat bilan kelishgan holda boshliqqa imzo uchun taqdim etadi;

boshqarmada mehnat kodeksiga rioya qilinishiga javobgar hisoblanadi va faoliyat kursatayotgan xodimlarni soni shtat jadvaliga mos kelishini ta'minlaydi;

xodimlarning ish faoliyatiga doir ijro intizomi buzilishi yuzasidan boshliqning topshirig'iga asosan xizmat tekshiruvi o'tkazilishida bevosita ishtirok etadi va xizmat tekshiruvi bo'yicha xulosa tayyorlab, boshqarma boshlig'iga taqdim etadi;

xar oyning 25 sanasi kuni uchastka va punkt boshliqlaridan tabellarni qabul qilib oladi hamda boshqarma apparati xodimlari ish kunlarini qo'yib belgilangan tartibda buxgalteriyaga yig'ma reestr qilib topshiradi;

xodimlarga xizmat guvoxnomalarini belgilangan tartibda rasmiylashtirib beradi va daftarga kayd kilib boradi;

xizmat safariga yuborilgan xodimlarga xizmat safari guvoxnomasi takdim etib xizmat safari yakuni bo'yicha xodimdan yozma hisobot qabul qiladi;

xar oyni 1 sanasida xizmat vazifasi bo'yicha kilingan ishlar xaqida boshqarma boshlig'iga yozma axborot berib boradi;

ishga qabul qilinayotgan xodimdan belgilangan tartibda talab etiladigan hujjatlarini talab qilib oladi va mavjud qonun hamda qoidalarga asosan rasmiylashtirib beradi;

xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassis o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Xodimlar bilan ishlash bo'yicha mutaxassis xizmat vazifasi:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimga tayinlanadi va ozod etiladi.

Bevosita boshqarma xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassisi rahbarligi va ko'rsatmasi asosida faoliyat yuritadi;

boshqarma tizimidagi barcha toifadagi xodimlar bo'yicha ma'lumotlarni tuzishda bosh mutaxassissga yordam beradi;

har bir xodim bo'yicha hujjatlarni o'rnatilgan tartibda jildlab boradi;

har yarim yillikda xodimlar bilan ishlash bo'yicha chora-tadbirlar rejasi loyihasini tayyorlab, bosh mutaxassissga taqdim etadi.

ishlayotgan har-bir xodim uchun shaxsiy jild ochadi va xodimni ish faoliyati davomida mazkur xodimga bog'lik barcha ma'lumot, yozishmalarni o'z vaqtida jildlab boradi;

boshqarmada mehnat kodeksiga rioya qilinishiga javobgar hisoblanadi va faoliyat kursatayotgan xodimlarni soni shtat jadvaliga mos kelishini ta'minlaydi;

xar oyning 25 sanasi kuni uchastka va punkt boshliqlaridan tabellarni qabul qilib, bosh mutaxassissga taqdim etadi;

xar oyni 1 sanasida xizmat vazifasi bo'yicha kilingan ishlar xaqida bosh mutaxassissga yozma axborot berib boradi;

ishga qabul qilinayotgan xodimdan belgilangan tartibda talab etiladigan hujjatlarini talab qilib oladi va mavjud qonun hamda qoidalarga asosan rasmiylashtirilishi yuzasidan bosh mutaxassissga yordam beradi;

xodimlar bilan ishlash bo'yicha bosh mutaxassis ob'ektiv sabablarga ko'ra bo'lmagan taqdirda (xizmt safari, mehnat ta'tili va b.) bosh mutaxassis vazifasini vaqtincha bajarib turadi;

bosh mutaxassis bo'lmaganda uning vazifalarini hamda o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Chegara va transport veterinariya punkti yetakchi mutaxassislarning xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

O'zbekiston Respublikasi xududiga chet davlatlardan tashib kelinayotgan yoki Respublikadan chetga chiqarilayotgan hayvonlar, qushlar va chorvachilik mahsulotlari hamda xom ashyolarini va veterinariya nazorati ostidagi barcha yuklarni to'liq klinik ko'rigidan o'tkazadi vhamda klinik ko'rikdan o'tkazilishiga shaxsan javobgardir;

veterinariya nazorati ostidagi yuklarni tashishga mo'ljallangan barcha turdagi transport vositalarini yuk orilishidan oldin veterinariya-sanitariya holatlarini ko'rikdan o'tkazadi;

veterinariya nazorati ostidagi barcha turdagi yuklarga taalluqli veterinariya hujjatlarini, (ruxsatnomalarni) ularni soni, veterinariya talablariga javob berlishini va berilgan hujjatlarga mos kelishini ta'minlaydi;

eksportga jo'natilayotgan yuklarga tuman (shaxar) veterinariya bo'limlari tomonidan berilgan veterinariya guvohnomalarini belgilangan tartibda veterinariya sertifikatiga almashtirib beradi;

import qilinayotgan yuklarga shu yuklarni eksport qilayotgan davlat tomonidan berilgan veterinariya sertifikatlari veterinariya guvohnomasini punktng veterinariya guvohnomasiga almashtirib beradi;

mustaqil davlatlar xamdo'stligi davlatlararo tashilayotgan yuklarni eksporti vaqtida yuklar uchun tuman (shaxar) veterinariya bo'limlari tomonidan berilgan veterinariya guvohnomalarini belgilangan tartibda rasmiylashtirib beradi;

eskport yoki import qilinayotgan xayvonlarda, qushlarda, chorvachilik maxsulotlari va xom ashyolarida yuqumli kasalliklar (qo'zg'atuvchisi) aniqlansa yoki ularni kasalliklar bilan kasallanganligiga gumon qilinganda ularni to'xtatish chora tadbirlarini ko'radi, bu xaqda boshqarmaga va viloyat, tuman davlat veterinariya boshqarma (bo'lim)lariga xabar beradi, shuningdek xayvonlarni, qushlarni chorvachilik maxsulotlari, chorva ozuqalari yuqumli kasalliklar qo'zg'atuvchilari bilan zararlanganligiga shubha qilinsa, ularni tashqi muxitdan alohida muxofaza qilish chora tadbirlarini ko'radi;

Respublika xududiga kirib kelayotgan avtoulavlarni barcha turlariga amaldagi tartib qoidalarga asosan veterinariya sanitariya ishlovi berilishini takshil qiladi va amalga oshiradi;

davlat veterinariya nazoratini amalga oshirishga yo'naltirilgan ko'rsatmalarni, buyruqlarni va boshqa me'yoriy hujjatlarni, barcha yo'riqnomalarni o'z vaqtida to'liq va to'g'ri amalga oshirilishini ta'minlaydi;

veterinariya nazoratiga taaluqli barcha turdagi yuklarni, import yoki eksport qilinayotganda, tranzit o'tkazilayotganda (pereadresovkada xam) ularga tegishli veterinariya hujjatlarida nomutanosiblik yoki soni va og'irligidagi yetishmovchiliklar bo'lgan xollarda veterinariya hujjatlari mutlaqo yo'q bo'lsa yoki yozuvlar ustidan buyab yozilgan bulsa, noto'g'ri rasmiylashtirilgan bo'lsa yoki shu yuklarni tashish uchun Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining ruxsatnomasi bo'lnaganda ushbu yuklarni tashilishini, ortilishini yoki tushurilishini ta'qiqlash uchun dalolatnoma tuzadi va ijrosini ta'minlaydi;

amaldagi qonun qoidalarga asosan ko'rsatilgan veterinariya xizmatidan tushgan tushumni inkassatsiya orqali bankka topshiradi va belgilangan tartib qoidalarga ko'ra javobgar hisoblanadi;

yumoloq muxrga, burchak shtamlarga ega bo'lib, amaldagi tartib qoidalarga asosan veterinariya hamda moliyaviy hisobotlarni shuningdek bajarilgan ishlar yuzasidan punkt boshlig'iga doimiy hisobot berib boradi;

o'z xizmat vazifalarini bajarishda mehnat intizomiga rioya qilishi, faoliyati hamda tasarruflaridagi foydalanish uchun berilgan moddiy kiymatliklar va texnik vositalarni asrashga javobgar;

davlat veterinariya nazorati ostidagi maxsulotlarni tashishga aloqador yuridik va jismoniy shaxslar orasida tushuntirish ishlari olib boradi;

transport vositalariga veterinariya.sanitariya ishlov berish uchun ularni zararlanganlik darajasini belgilaydi hamda ushbu transport vositalarini zararsizlantirish va yuvish stansiyasiga jo'natish uchun veterinariya hujjatlarini rasmiylashtiradi;

ko'rsatilayotgan pullik veterinariya xizmati uchun qo'mita raisi tomonidan tasdiqlangan amaldagi preyskurant asosida hisob varaqalarini to'ldirilishi to'g'ri va aniq yozilishiga javobgar;

amalga oshirilgan ishlari yakuni bo'yicha punkt boshlig'iga hisobot beradi;

punkt boshlig'i ob'ektiv sabablarga ko'ra bo'lmagan taqdirda (mehnat ta'tili va b.) yetakchi mutaxassis punkt boshlig'i vazifasini vaqtincha bajarib turadi;

bosh mutaxassis o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Chegara va transportda veterinariya nazorati punkti veterinariya vrachlarining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

punktda navbatchilikni qabul qilish vaqtiga qat'iy amal qilgan xolda ish joyiga o'z vaqtida yetib keladi va navbatchilikni topshirayotgan veterinariya vrachidan barcha hisobot hujjatlarini kabul kilib oladi;

O'zbekiston Respublikasi xududiga chetdan yuqumli kasalliklarni ko'zg'atuvchilarini kirib kelishi va tarqalishini oldini olish maqsadida transport vositalariga veterinariya sanitariya ishlovini berish hamda eksport, import va tranzit qilinishida barcha turdagi transport vositalarida tashilayotgan chorva va chorvachilik maxsulotlari, xom ashyolari veterinariya nazorati ostidagi yuklarni, shu jumladan qo'l yuklarini veterinariya sanitariya kurigidan utkazadi, shuningdek yukni va hujjatlarini bir biriga mutanosibligini aniklaydi, davlat veterinariya nazoratini ta'minlaydi;

xavonlarning veterinariya hujjatlari tekshirilganda ularning indifikatsion nomerlari (tatilulovka, chiplari, birkalari, tamg'alari va boshqalari) veterinariya xujjalari bilan solishtiriladi.

chegara veterinariya nazorati punktiga kelgan transport vositalarini ko'rikdan o'tkazish, veterinariya nazorati ostidagi yuklar bor yo'qligini aniqlash, o'tayotgan avtoulavlarni xarakatlanuvchi qismlarini dezinfeksiya qilinganligi va boshqa qilingan ishlar to'g'risidagi ma'lumotlar haqida navbatchilik oxirida punkt boshlig'iga axborot beradi;

transport vositalarini dezinfeksiya qilish uchun dezoeritmalar tayyorlanishida shaxsan qatnashadi va o'z nazoratiga oladi;

ishlatilgan dezovositalar hisobotini olib boradi, keyingi smenaga kerakli miqdorda dezoeritma mavjudligini ta'minlaydi;

dezobar'er va dezogilamchalarning doimiy ishchi holatida bo'lishini ta'minlaydi;

ish vaqtida maxsus kiyimda yurishlari lozim;

punktda yuritilayotgan jurnallarni o'z vaqtida belgilangan tartibda to'ldirib boradi va toza tutilishini ta'minlaydi;

dezovositalar bilan ishlash va mehnat xavfsizligi hamda shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qiladi;

navbatchi veterinariya vrachi o'z smenasida punktdagi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

punkt boshlig'i va bosh mutaxassis topshiriqlarini bajarilishini ta'minlaydi;

xar oyni 1 sanasida kilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritadi;

veterinariya vrachi o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Chegara va transportda veterinariya punkti veterinariya veldsher-dezinfektori xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

punktda navbatchi veterinariya vrachi bilan birgalikda Respublika xududiga kirib kelayotgan barcha transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalash tadbirlarini amalga oshiradi;

transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

transport vositalarini dezinfeksiyalashda aniqlangan barcha qoida buzarlilar to'g'risida navbatchi veterinariya vrachini o'z vaqtida ogohlantiradi;

dezovositalar bilan ishlashda shaxsiy gigiena va texnika xavfsizligi qoidalarini bilishi va unga qat'iy amal qilishi shart;

o'ziga birlashtirilgan individual ximoya vositalarini va maxsus kiyimini va boshqa asbob uskunalarini doimo soz holatda bo'lishini ta'minlaydi va javobgar hisoblanadi;

navbatchilikni topshirishdan oldin ish joyini tartibga keltiradi, tozalaydi, navbatchilik vaktida kilingan ishlarni daftarga tushiradi;

ovqatlanish va yechinish xonalarini doimo toza holda saqlaydi;

boshqarma tomonidan berilgan barcha buyruq hamda topshiriqlarga rioya qiladi va bajaradi;

maxsus kiyimsiz va nosoz mexanizmlarda ishlash hamda veterinariya vrachi nazoratisiz biror bir xarakat qilish qat'yan taqiqlanadi;

navbatchi dezinfektor bir vaqtini o'zida veterinariya vrachi bilan birga punktdagi inventarlar, jixozlar va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

xar oyning 1-sanasida qilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

veterinariya dezinfektori o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonuni bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Chegara va transportda veterinariya nazorati punkti veterinariya sanitari xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) tayinlanadi va egallab turgan lavozimidan ozod etiladi;

transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarini navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

punktda navbatchi veterinariya vrachiga Respublika xududiga kirib kelayotgan barcha transport vositalarini belgilangan tartibda dezinfeksiyalashda va dez eritmalarini tayorlashda ishlatilgan asbob uskunalarini toza xolda saqlashga javob beradi;

dezovositalar bilan ishlashda shaxsiy gigiena, texnika xavfsizligi qoidalarini bilishi lozim va unga qat'iy amal qiladi;

o'ziga biriktirilgan individual ximoya vositalarini va maxsus kiyimini va boshqa asbob uskunalarini doimo soz holatda bo'lishini ta'minlaydi va javobgar hisoblanadi;

ish joyini tartibga keltiradi, tozalaydi, navbatchilik vaktida kilingan ishlarni daftarga tushiradi;

ovqatlanish va yechinish xonalarini doimo toza xolda saqlaydi;

boshqarma tomonidan berilgan barcha buyruq hamda topshiriqlarga rioya qiladi va bajaradi;

maxsus kiyimsiz ishlash va nosoz mexanizmlarda ishlash hamda veterinariya vrachi nazoratisiz biror bir xarakat qilish qat'yan taqiqlanadi;

veterinariya vrachi bilan birga punktdagi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

xar oyni 1chi sanasida kilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

Chegara va transportda veterinariya nazorati punkti veterinariya dezinfektori o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Dalaguzar veterinariya-sanitariya uchastkasi uchastka veterinariya vrachining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan (oliy veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Navbatchilikni qabul qilish vaqtiga qat'iy amal qilgan xolda ish joyiga o'z vaqtida yetib keladi;

navbatchilikni topshirayotgan veterinariya vrachidan barcha toifaga tegishli vagonlarni va ularni hujjatlarini birma-bir qabul qilib olish uchun shaxsan javobgar;

stansiyaga kelgan vagonlarni ko'zdan kechiradi va kelgan vagonlarni raqamlari hujjatdagi raqamga mos ekanligini solishtirib ko'radi;

zararsizlantirish uchun kelgan vagonlarni amaldagi tartib qoidaga muvofiq toifalarga bo'lib beradi va vagonlarga toifasini bo'yicha belgi qo'yib yozib chikadi;

vagonlarni yuvish, zararsizlantirish stansiyasi (VYuZS)ga kelgan vagonlar xaqida vagon jo'natgan stansiya veterinariya vrachlariga, stansiya navbatchisiga, Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasiga o'z vaqtida telegramma yuboradi, navbatchilik oxirida veterinariya sanitariya uchastkasi boshlig'iga qilingan ishlar to'g'risida axborot beradi;

informatsion telegramma va telefonogrammalarga asoslangan xolda VYuZSga keltirilayotgan vagonlarni o'z vaqtida yetib kelishini qat'iy nazorat ostiga oladi;

vagonlarni yo'lda asossiz ushlanib qolish xollarida «Dalaguzar» temir yo'l stansiyasi boshlig'i bilan birgalikda «O'zbekiston temir yo'llari» AJga telegramma jo'natadi va vagonlarni yo'lda asossiz ushlanib qolish sabablarini aniqlaydi;

vagonlarni va Dalaguzar VYuZS xududini dezinfeksiya qilish hamda vagonlardan chiqqan oqova suvlarni zararsizlantirish uchun dezoeritmalar tayyorlashni doimiy nazoratga olib boradi dezoeritma tayyorlashda shaxsan qatnashadi va eritmani sifati uchun javobgar hisoblanadi;

ishlatilgan dezovositalar hisobotini olib boradi, bu haqida dalolatnoma yozadi;

tegishli kategoriyadagi vagonlarni veterinariya sanitariya ishlovi berilayotganligini shaxsan nazorat qilib turadi;

veterinariya sanitariya ishlovi tugatilgandan keyin vagonlarni tegishli veterinariya guvoxnomasini rasmiylashtirib beradi;

vagonlarni yuvish, zararsizlantirish stansiyasi xududidagi chiqqan chiqindilarni bir joyga yig'ish, oqova suvlarni zararsizlantirilishi va xududni veterinariya sanitariya holati ustidan nazorat olib boruvchi javobgar shaxs hisoblanadi;

veterinariya sanitariya uchastkasiga begona odamlar, transport vositalari, xayvonlar kiritilmasligini ta'minlaydi va kirish eshiklari doimo yopiq turishi ustidan nazorat olib boradi;

barcha kerakli ish jurnallarini o'z vaqtida belgilangan tartibda to'ldirib boradi;

vagonlarni veterinariya-sanitariya ishlovi bo'yicha yuriknomaga qat'iy amal qilgan xolda ishlov beradi;

xar oyni 1 sanasida qilingan ishlar bo'yicha uchastka boshlig'iga yozma axborot kiritadi;

veterinariya sanitariya uchastkasi veterinariya vrachi o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonuni bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi ishlash va mehnat xavfsizligi hamda shaxsiy gigiena qoidalariga amal qiladi, dezinfektorlarni veterinariya sanitariya qoidalariga amal qilishini qat'iy nazorat qiladi;

navbatchi veterinariya vrachi o'z smenasida bir vaqtni o'zida dezinfektor bilan birga veterinariya sanitariya uchastkasi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

veterinariya sanitariya uchastkasi boshlig'ini topshiriqlarini o'z vaqtida to'liq bajaradi va ularga doimo amal qilib boradi;

Dalaguzar veterinariya-sanitariya uchastkasi feldsher-dezinfektorining xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Navbatchi veterinariya vrachiga vagonlarni yuvish va zararsizlantirish stansiyasiga kirib kelgan va kirib kelayotgan barcha kategoriyadagi vagonlarni qabul qilib olishga yordamlashadi va navbatchilik vaqtida doimo veterinariya vrachi bilan birga faoliyat yuritadi;

vagonlarni dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi; vagonlarni yuvishda va dezinfeksiyaga tayyorlashda shaxsan ishtirok etadi, vagonlarni tozalash va yuvishda aniqlangan barcha qoida buzarlilar to'g'risida navbatchi veterinariya vrachini o'z vaqtida ogohlantiradi;

yuriqnomaga amal qilgan xolda vagonlarni dezinfeksiya qiladi; maydonchalarni profilaktik dezinfeksiyasi va vagonlarni dezinfeksiyasini faqat veterinariya vrachini ishtiroki va nazorati ostida amalga oshirishga haqlidir;

stansion yo'llarda va dezovositalar bilan ishlashda shaxsiy gigiena, texnika xavfsizligi qoidalarini bilishi lozim va unga qat'iy amal qiladi;

o'ziga biriktirilgan individual ximoya vositalarini va maxsus kiyimini va boshqa asbob uskunalarini doimo soz holatda bo'lishini ta'minlaydi va javobgar hisoblanadi;

navbatchilikni topshirishdan oldin ish joyini tartibga keltiradi, tozalaydi, navbatchilik vaktida kilingan ishlarni daftarga tushiradi;

xar oyni 1 chi sanasida kilingan ishlar bo'yicha uchastka boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

veterinariya sanitariya uchastkasi dezinfektori o'ziga yuklatilgan vazifalarni veterinariya qonunii bo'yicha bajarishga javobgar hisoblanadi.

Dalaguzar veterinariya-sanitariya uchastkasi veterinariya sanitari xizmat vazifalari

Boshqarma boshlig'i tomonidan (veterinariya ma'lumotiga ega bo'lgan) lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Dezinfeksiyalash uchun ishchi eritmalarni navbatchi veterinariya vrachini ishtirokida va faqat uni nazorati ostida tayyorlaydi;

uchastkada navbatchi veterinariya vrachiga dezinfeksiyalashda va dez eritmalarni tayorlashda ishlatilgan asbob uskunalarini toza xolda saqlashga javob beradi;

boshqarma tomonidan berilgan barcha buyruq hamda topshiriqlarga rioya qiladi va bajaradi;

maxsus kiyimsiz ishlash va nosoz mexanizmlarda ishlash va veterinariya vrachi nazoratisiz biror bir xarakat kilish qat'iyani taqiqlanadi;

veterinariya vrachi bilan birga punktdagi inventarlarini, jixozlarini va barcha moddiy qiymatliklarni to'liq saqlanishiga javobgardir;

xar oyni 1 sanasida kilingan ishlar bo'yicha punkt boshlig'iga yozma axborot kiritib boradi;

veterinariya sanitariya uchastkasi sanitari o'ziga yuklatilgan vazifalarning bajarilishi bo'yicha javobgar hisoblanadi.

Xo'jalik ishlar mudirining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasi binosining texnik va yong'in xavfsizligi holatlariga javobgar hisoblanadi;

bino va hovlining sanitariya holatiga ahamiyat beradi hamda mavsumiy tayyorgarlik ishlarini olib boradi;

o'tkaziladigan barcha tadbirlarga boshchilik qiladi va binodagi barcha moddiy boyliklar uchun javobgar sanaladi;

boshqarmada texnika va yong'in xavfsizligini ta'minlaydi hamda javob beradi, olib boriladigan tadbirlarni muvofiqlashtirib boradi;

yuqorida ko'rsatilgan ishlarning bajarilishiga masul hisoblanadi.

xo'jalik mudiri o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Ish yurituvchining xizmat vazifalari:

Boshqarma boshlig'i tomonidan lavozimiga tayinlanadi va ozod etiladi.

Boshqarmada kirish va chiqish xatlarini hamda jismoniy va yuridik shaxslardan kelib tushgan ariza, shikoyat va taklif xatlarini ruyxatga oladi, fuqarolar qabulini tashkil qiladi hamda tushgan ariza, shikoyat va taklif xatlarini boshqarma boshlig'iga imzoga kirgizadi.

Ishonch telefonini bo'yicha ariza, shikoyat va takliflarni ruyxatga oladi va boshqarma boshlig'iga ma'lumot kirgizadi;

tayyorlanadigan hujjatlarning belgilangan tartibda tayyorlanishiga masul hisoblanadi;

ish yurituvchi o'ziga yuklatilgan vazifalarni amaldagi qonunlar bo'yicha bajarilishi javobgar hisoblanadi.

Xizmat taqsimotida belgilangan xizmat vazifalarini lozim darajada bajarmasa, shuningdek "Veterinariya tug'risida"gi qonun hujjatlari buzilishida (darajasiga ko'ra) aybdor bo'lgan shaxslar

O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga muvofiq intizomiy, moddiy, ma'muriy va jinoiy javobgar bo'ladilar.

**Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi
tizimidagi Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya
nazorati**

I. Umumiy qoidalar

1. Ushbu nizom O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tizimidagi Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasining (keyingi o'rinlarda Boshqarma deb yuritiladi) vazifalari, funksiyalari, huquqlari va javobgarligi hamda uning faoliyatini tashkil etish tartibini belgilaydi.

2. Boshqarma O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasiga bo'ysunadi va hisobot beradi.

3. Boshqarma tizimiga "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari kiradi.

4. Boshqarma o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari va qarorlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlariga, hamda O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining buyruqlari, qarorlari, qo'rsatmalariga, shuningdek mazkur Nizomga amal qiladi.

5. Boshqarma o'z faoliyatini boshqa davlat boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari hamda boshqa tashkilotlar bilan o'zaro hamkorlikda amalga oshiradi.

7. Boshqarma mustaqil yuridik shaxs hisoblanadi, amaldagi qonunchilikka muvofiq o'z mustaqil balansiga, bank muassasalarida milliy (budjet, maxsus) va xorijiy valyutadagi hisob raqamlariga, O'zbekiston Respublikasi davlat gerbi tasvirlangan va o'z nomi bitilgan yumaloq va burchak muhrlariga hamda texnologik shtamplariga ega.

8. Boshqarma o'zining qoshida shartnoma asosida pullik veterinariya xizmati ko'rsatadigan qo'shma korxonalar, sho'ba

korxonalari, kooperativlar va boshqa xo'jalik hisobidagi birlashmalar hamda yordamchi xo'jaliklar tuzishi mumkin.

9. Boshqarma o'z faoliyatini davlat boshqaruvi organlari, huquqni muhofaza qilish organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlari, fuqarolar o'zini o'zi boshqarish organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolar va boshqa tashkilotlar bilan o'zaro hamkorlikda amalga oshiradi.

10. Boshqarmaning:

– o'zbek tilida – **«DAVLAT CHEGARASI VA TRANSPORTIDAGI DAVLAT VETERINARIYA NAZORATI BOSHQARMASI»** – Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi;

– rus tilida – Управленіе gosudarstvennogo veterinarnogo nadzora na gosudarstvennoy granitse i transporte.

– o'zbek tilida (kirilda) – “Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi»

1.8. «Davlat chegarasi va transportidagi davlat veterinariya nazorati boshqarmasi»ning pochta manzili:

100123, Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Farhod ko'chasi, 21a uy.

II. Boshqarmaning vazifalari va funksiyalari

8. Quyidagilar Boshqarmaning asosiy vazifalari hisoblanadi:

- O'zbekiston Respublikasi hududini boshqa davlatlardan hayvonlarning yuqumli kasalliklari kirib kelishidan muhofaza qilish, shuningdek davlat veterinariya nazorati ostidagi tovarlarni, barcha turdagi transport vositalarida, shu jumladan qo'l yuklarini olib o'tish (tranzit), eksport va import qilishda davlat veterinariya nazoratini amalga oshirish;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni eksporti, importi va tranziti bo'yicha ishlab chiqiladigan xujjatlarni tayyorlashda ishtirok etish;

- boshqarma mutaxassislarining malakasini oshirish bo'yicha takliflar tayyorlash.

9. Boshqarma o'ziga yuklangan vazifalarni bajarish uchun quyidagi funksiyalarni amalga oshiradi:

- O'zbekiston Respublikasining davlat chegarasi orqali olib o'tilayotgan davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni davlat veterinariya nazoratidan o'tkazilishini ta'minlaydi;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni eksport, import qilishda hamda O'zbekiston Respublikasi orqali tranzit qilishda belgilangan tartibda veterinariya guvohnomasi va sertifikatini berilishini ta'minlaydi;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni eksport, import, tranzitida va yuklardan bo'shagan barcha turdagi transport vositalarini zararsizlantirishda pullik veterinariya xizmati ko'rsatadi;

- "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari ish faoliyatini tashkillashtiradi, ularni moddiy-texnik jihatdan ta'minlaydi;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni tashishdan bo'shagan yoki tashishga mo'ljallangan transport vositalarini amaldagi veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va normalari asosida ishlov berilishi va zararsizlantirilishi ustidan nazorat qiladi va belgilangan tartibda rasmiylashtiradi;

- tashilayotgan kelib chikishi xayvonotga mansub maxsulotlar veterinariya-sanitariya qoidalari va normalariga javob bermagan holatlarda qonun xujjatlariga muvofiq tadbirlarni amalga oshiradi;

- tashilayotgan xayvonlarda biron-bir kasallikka gumon qilinganda yoxud hayvonlar nobud bo'lganda xududiy tuman (shahar) veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish bo'limlariga xabar beradi;

- boshqarma "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlariga buyruqlar, ko'rsatmalar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'z vaqtida yetkazilishini hamda ularni o'z muddatida to'liq bajarilishini ta'minlaydi;

- boshqarmaning kadrlarini tanlaydi va zahirasini yaratadi, ularni tayyorlash va malaka oshirishlari bo'yicha takliflar kiritadi;

- belgilangan tartibda dezinfeksiya vositalari, jihoz va uskunalar hamda boshqa moddiy-texnika resurslarini qonunda belgilangan tartibda xarid qiladi va ularning zahirasini yaratadi.

10. Boshqarma o'ziga yuklatilgan vazifa va funksiyalarni bevosita, shuningdek "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari orkali amalga oshiradi.

III. Boshqarmaning huquqlari va javobgarligi

12. Boshqarma o'ziga yuklangan vazifalar va funksiyalarni bajarish uchun quyidagi huquqlarga ega:

- Respublika hududini hayvonlarning yuqumli kasalliklarini qo'zg'atuvchilari olib kirilishidan muhofaza qilish, shuningdek hayvonlar, ushbu sohaga mansub mahsulot va xom ashyo, shuningdek, nasldor chorva hayvonlari — qoramollar, qo'ylar, echkilar, otlar, tuyalar, cho'chqalar, parrandalar, baliqlar, asalarilar va ularning naslli mahsulotlari hamda veterinariya dori vositalari, ozuqalar va ozuqabop qo'shimchalarni tayyorlash, olib o'tish (tashish), eksport va import qilish bo'yicha davlat veterinariya nazoratini olib borish;

-O'zbekiston Respublikasi hududiga chetdan hayvonlar yuqumli kasalliklarining qo'zg'atuvchilarini kirib kelishini va tarqalishining oldini olish maqsadida veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va normalari bajarilishini davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni xalqaro tashish bilan shug'ullanadigan barcha yuridik va jismoniy shaxslardan talab qilish;

- barcha turdagi transport vositalari holatining veterinariya-sanitariya qoidalari va normalariga nomuvofiqligi aniqlangan taqdirda ulardan foydalanishni taqiqlash;

- davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarning eksporti, importi va tranzitida quyidagi holatlar yuzaga kelganda vaqtincha to'xtatish:

a) Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasining tegishli ruxsatnomasi bo'lmaganda;

b) hayvonlar kasallikka gumon qilinganda;

v) eksport qilinayotgan davlatga nisbatan davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni tashish bo'yicha taqiq yoki cheklov joriy kilinganda;

g) tegishli veterinariya xujjatlari noto'g'ri rasmiylashtirilgan yoki noaniqliklarga yo'l qo'yilganda;

d) davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarning tegishli kuzatuv xujjatlari bo'lmaganda;

ye) tashish qoidalari buzilishi va boshka xolatlar ko'zatilganda.

- chegara o'tish maskanlarida jismoniy shaxslarning qo'l yuklaridagi davlat veterinariya xizmati nazorati ostidagi tovarlarni veterinariya nazoratidan o'tkazish;

-tovar egalariga va mansabdor shaxslarga zarur bo'lgan hollarda transport vositalari va jihozlarini, yuk ortish va chorva mollarini saqlash

maydonchalarini, chorva mahsulotlarini saqlash omborlarini veterinariya-sanitariya ishlovidan o'tkazish haqida ko'rsatma berish;

- veterinariya to'g'risidagi qonun hujjatlari talablarini buzganlik uchun mansabdor shaxslarga va boshqa shaxslarga belgilangan tartibda ma'muriy jazo choralarini qo'llash.

13. Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati boshqarmasi va tizimida "Dalaguzar" veterinariya sanitariya uchastkasi, Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlari o'z faoliyatlarida qonun hujjatlari talablariga va o'ziga yuklatilgan boshqa vazifalarning samarali bajarilishi uchun javob beradi.

IV. Boshqarma faoliyatini tashkil etish

14. Boshqarmaga Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tomonidan tayinlanadigan boshliq rahbarlik qiladi.

15. Quyidagi lavozimlarda oliy ma'lumotga ega veterinariya mutaxassislari (boshliqning iqtisodiy masalalar bo'yicha o'rinbosari hamda veterinariya mutaxassisligi bilan bog'liq bo'lmagan lavozimlar bundan mustasno) faoliyat yuritadi:

Boshqarma boshlig'i va uning o'rinbosari, bo'lim boshlig'i va mutaxassislari, chegara va transport (uchastka) veterinariya punktlarining rahbarlari va veterinariya mutaxassislari;

16 Boshqarma boshlig'i davlat chegarasi va transportda bosh davlat veterinariya inspektori, uning o'rinbosari esa davlat chegarasi va transportda bosh davlat veterinariya inspektorining o'rinbosari hisoblanadi.

Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlarining (uchastkalarining) boshliqlari va veterinar vrachlari, tegishlicha Davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati veterinariya punktlarining (uchastkalarining) davlat veterinariya inspektorlari hisoblanadi.

17. Davlat veterinariya inspektorlari xizmat vazifasini bajarish vaqtda belgilangan tartibda tasdiqlangan formalı kiyimda bo'ladi.

18. Boshliq:

- yakkaboshchilik asosida Boshqarma faoliyatiga umumiy rahbarlikni amalga oshiradi va boshqarmaga yuklangan vazifalar va funksiyalar bajarilishi uchun shaxsan javob beradi;

- boshqarma boshlig'ining o'rinbosarlarini va davlat chegarasi va transportda veterinariya nazorati punktlari (uchastkalari) boshliqlarini

Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi raisi lavozimiga tayinlaydi va ozod etadi hamda uning vakolatlarini belgilaydi;

- boshqarma boshlig'i boshqaruv apparati va punkt (uchastka) xodimlarini lavozimga tayinlaydi, xodimlar o'rtasida vazifalarni taqsimlaydi va lavozimidan ozod qiladi;

- ijro intizomini mustahkamlash, o'z vaqtida va sifatli amalga oshirilishini ta'minlash uchun boshqarma xodimlarining shaxsiy javobgarligini oshiradi;

- xodimlar malakasini oshirishni tashkillashtiradi;

- barcha davlat idoralari va jamoat tashkilotlari, muassasalarida, xo'jalik organlarida alohida ishonchnomasiz boshqarma nomidan vakillik qiladi, ishonchnomalar beradi hamda boshqarma nomidan shartnomalar tuzadi;

- mehnat qonunchiligiga muvofiq faoliyatida yuqori ko'rsatgichlarga erishgan xodimlarni belgilangan tartibda rag'batlantirish va maoshiga ustama haqlar o'rnatish hamda mehnat va ijro intizomini buzgan xodimlarga nisbatan intizomiy choralarini qo'llash masalalarini hal qiladi, xodimlar zahirasi shakllantiradi va ular bilan ishlashni tashkil etadi;

- amaldagi qonunchilik asosida banklarda milliy va chet el valyutasidagi xisob raqamlarini ochadi, moliyaviy xujjatlarga imzo chekadi, boshqarma mol-mulki va vositalariga qonunchilikda belgilangan tartib va asoslarda egalik qiladi;

- boshqarmaning moliya-xo'jalik faoliyatini nazorat qiladi;

Boshqarma boshlig'i qonun xujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshiradi.

V. Boshqarmani moliyalashtirish va xodimlarini moddiy rag'batlantirish

19. Boshqarma O'zbekiston Respublikasi Davlat budgetining mablag'lari, pullik xizmatlar ko'rsatishdan tushgan mablag'lar va qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobidan moliyaviy ta'minlanadi.

20. Boshqarma xodimlari mehnatiga haq to'lash O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti mablag'lari va budjetdan tashqari mablag'lar hisobidan amalga oshiriladi.

21. Veterinariya, veterinariya-sanitariya qoidalari va normalarini buzganlik uchun undirilgan ma'muriy jarima mablag'lari qo'mitaning maxsus hisob raqamiga yo'naltiriladi.

22. Boshqarma qonun hujjatlarida belgilangan tartibda soha xodimlarining hayotini sug'urtalash, ularni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish hamda ijtimoiy muhofaza qilish tadbirlarini amalga oshiradi.

23. Boshqarma xodimlarining ish haqi lavozim maoshi, mukofotlar, qo'shimcha haqlar, ustamalardan va qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa to'lovlardan iborat.

VI. Boshqarmani qayta tashkil etish va tugatish tartibi

24. Boshqarmani qayta tashkil etish va tugatish qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Chorvachilik tovarlarini xalqaro va davlatlararo tashishda davlat veterinariya nazoratining yagona qoidalari

O'zbekiston Respublikasining "Veterinariya to'g'risida" (yangi tahriri) qonuning 2- maddasida quyidagi yozilgan: "Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining veterinariya to'g'risidagi qonunchiligida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi".

Shuning uchun veterinariya sohasida hamkorlik bo'yicha hukumatlararo Kengashning 2016 yil 12 maydagi qarorining matni o'zbek tiliga tarjima qilinib, qonunchilikka moslashtirib qo'llash uchun taqdim etiladi

Hayvonlar go'shtini soxtalashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi usullari yordamida tekshirish.

Har xil turdagi muzlatilmagan muzlatilgan go'shtni tana go'shti, yarim tana go'shti va chorakda saqlash parametrlari aniqlandi Go'sht partiyalarda qabul qilinadi. Paket har qanday miqdorni anglatadi yog 'bir toifadagi suyaklardagi go'sht, bittasi bir vaqtning o'zida qabul qilish uchun taqdim etiladigan bitta veterinariya guvohnomasi va belgilangan shakldagi sifat sertifikatini bilan beriladigan issiqlik bilan ishlov berish turi. Saqlash paytida go'sht turiga qarab guruhlanadi (mol go'shti, cho'chqa go'shti, qo'zichoq va boshqalar), yog 'toifalari, maqsadi (sotish

yoki sanoat qayta ishlash) va termal holati (sovutilgan, ozgina muzlatilgan, muzlatilgan, erigan) buladi.

Saqlash paytida havo harorati va nisbiy namligi qayd etiladi. Xonalarda saqlanadigan go'shtning sifati veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadi. Veterinariya xizmatining xulosasiga ko'ra, keyinchalik saqlashga majbur bo'lmagan go'sht darhol sotiladi yoki sanoat ishloviga topshiriladi.

Sovutilgan va ozgina muzlatilgan go'shtni saqlash. Sovutilgan qalinligi $0,4^{\circ}\text{C}$ gacha bo'lgan haroratda muzlatilgan kameralarda saqlanadi. Yarim tana go'shti va go'shtning tana go'shti saqlash joylarining ustki qismiga $20-30\text{ mm}$ bo'shliqlar bilan joylashtirilgan. Chorvachilik go'shti va kesilgan go'shtlar va yarim tana go'shti ichida cho'chqa go'shti kameraning balandligiga qarab $2-3$ darajaga o'rnatiladigan universal idishda saqlanishi mumkin.

Go'shtni termal holat bo'yicha yangi - go'sht so'yish va so'yishdan keyin $1,5$ soatdan kechiktirmaykestirib, mushaklarning qalinligida bo'lgan tana go'shtlari (chuqurlikda) kamida 6 sm) harorat $36-38^{\circ}\text{S}$ (mol go'shti), $35-36^{\circ}\text{S}$ (cho'chqa go'shti); sovugan - kesilganidan keyin sovutilgan go'sht 12°S dan yuqori bo'lmagan harorat yuzasiga quritish qobig'li mavjud; sovutilgan - tana go'shtini kesib bo'lgandan keyin olingan go'sht 0 dan 4°S gacha bo'lgan haroratda sovutish va elastik mushaklar va quruq qobiq bilan qoplangan namlanmagan sirt; muzlatilgan - go'shtning harorati 1 sm chuqurlikda -3 dan -5°S gacha, sonining qalinligida esa 0 dan 2°S gacha. Saqlash paytida yarim tana go'shti hajmidagi harorat -2 dan - gacha bo'lishi kerak 3°C ; muzlatilgan - mushaklar qalinligi -8°S dan yuqori bo'lmagan haroratda go'sht; muzdan tushirilgan - muzlatilgan go'sht mushaklar qalinligidagi harorat -1°C dan past emas (GOST R 52427-2005).

Go'shtning suyaklardagi me'yoriy hujjatlarga muvofiqligi. Mol go'shti. Suyaklardagi mol go'shti GOST 779-55 ga muvofiq "Yarim tana go'shti va chorak go'shtli mol go'shti" yog 'miqdori bo'yicha I va II toifalarga bo'linadi. O'z navbatida, mol go'shti kattalar va yosh hayvonlardan ajratilgan.

Muzlatilgan go'sht sanoat qayta ishlashga mo'ljallangan. Sovutgichli kameralarda to'xtatib turilgan holda (yer usti yo'llarida yoki universal konteynerlarda) yoki ustunli qafaslarda saqlanadi: mol go'shti yarim tana go'shti - $5-6$ qatorda, cho'chqa go'shti yarim tana go'shti va qo'zichoq tana go'shti - 7 tadan 8 tagacha bo'lgan umumiy balandlikda 1

tagacha. , 7 m masofada ko'targichlardan foydalanmasdan. Qafas qoziqlari toza qog'oz bilan qoplangan tekis yog'och tagliklar ustiga joylashtirilgan. Muzlatilgan go'shtni saqlash muddati 20 kundan oshmasligi kerak, shu jumladan: go'shtni qayta ishlash zavodida muzlatgandan keyin 3 kungacha saqlash, mashinada yoki mashinada sovutish bilan avtoullovda yozda 7 kundan, qishda esa 10 kundan. Sovutilgan va ozgina muzlatilgan go'sht havo tezligida 0,2 m / s dan oshmaydigan haroratda va nisbiy namlikda saqlanadi. Saqlash paytida havo harorati tebranishlari +1 ° C dan oshmasligi kerak. Saqlash muddati veterinariya xizmati tomonidan o'zgartirilishi mumkin go'shtning umumiy holatiga qarab. Muzlatilgan go'shtni saqlash. -8 ° C qalinlikdagi haroratgacha muzlatilgan go'sht, muzlatgich kamerasida zich qoziqqa solingan holda saqlanadi. Qoramol mol go'shti va kesilgan go'sht va yarim tana go'shtida cho'chqa go'shti, shuningdek, kameraning balandligiga qarab 2 . 3 darajaga o'rnatiladigan universal idishlarda saqlanishi mumkin. Muzlatilgan go'sht kameralarda yuqori bo'lmagan haroratda saqlanadi -18 ° S, havoning nisbiy namligi 95 . 98% va tabiiy havo aylanish tezligi 0,1 . 0,3 m / s. Ba'zi hollarda, saqlash kamerasida -18 ° C haroratni yaratish uchun texnik vositalarga ega bo'lmagan muzlatgichlarda -12 ° C dan yuqori bo'lmagan haroratda saqlashga ruxsat beriladi. Xonadagi havo haroratiga qarab, har xil turdagi muzlatilmagan muzlatilgan go'shtni saqlash muddati cheklangan. Turli xil go'shtlarni bitta paketga yoki idishga solib bo'lmaydi. Go'shtni stakanda saqlashda pastki qator slats yoki panjara ustiga yotqizilgan buladi. Stakning balandligi xonaning balandligiga, uning mustahkamligini ta'minlaydigan qurilmalarga va ishlatilgan yuklarni mexanizatsiyalash vositalariga bog'liq. Stakanlar zamin panjaralariga joylashtirilgan. Yukning o'tish joyi yonidagi har bir ustunga go'shtning yog 'toifasi turi va toifasi, muzlatish yoki suyultirish sanasi ko'rsatilgan belgi qo'yiladi. Muzlatilgan kameraning yuk hajmining 1 m³ yuklanish darajasi go'sht shartli ravishda 0,35 tonnani tashkil qiladi Go'sht, yuk hajmining 1 IU yuklanish zichligi, t: mol go'shti, , ot go'shti, chorakda muzlatilgan, - 0,40; mol go'shti, bufalo go'shti, ot go'shti, yarim tana go'shtida muzlatilgan, - 0,30; qo'zichoq, dana, tana go'shti ichida muzlatilgan, - 0,28; yarim tana go'shtida muzlatilgan cho'chqa go'shti - 0,45. Saqlash xonalarida havo harorati ko'tarilishi ularni tushirish va tushirishga 4 ° S dan oshmasligi kerak; Saqlash paytida havo harorati tebranishlari +2 ° S dan oshmasligi kerak. Muzlatilgan go'shtni muzlashsiz xonalarda (omborxonalarda)

qattiq sovuq paytida (havo harorati -12°C dan yuqori bo'lmagan) saqlashga ruxsat beriladi. Muzlatilmagan muzlatilgan go'shtni tana go'shti, yarim tana go'shti va chorakda saqlash parametrlari aniqlandi. Go'sht partiyalarda qabul qilinadi. Paket har qanday miqdorni anglatadi yog 'bir toifadagi suyaklardagi go'sht, bittasi bir vaqtning o'zida qabul qilish uchun taqdim etiladigan bitta veterinariya guvohnomasi va belgilangan shakldagi sifat sertifikatini bilan beriladigan issiqlik bilan ishlov berish turi. Saqlash paytida go'sht turiga qarab guruhlanadi (mol go'shti, cho'chqa go'shti, qo'zichoq va boshqalar), yog 'toifalari, maqsadi (sotish yoki sanoat qayta ishlash) va termal holati (sovutilgan, o'zgina muzlatilgan, muzlatilgan, erigan) buladi.

Kategoriya va vazn bo'yicha doimiy nazorat olib boriladi. Go'shtning haroratini o'lchash uchun har bir partiyadan kamida to'rtta tana go'shti, yarim tana go'shti yoki chorak tanlanadi. Agar qoniqarsiz natijalar olinsa, sinovlarni xuddi shu partiyadan olingan ikki nusxadagi namunada takrorlang. Qayta sinov natijalari butun partiyaga qo'llaniladi. Suyaklardagi go'shtning massasini aniqlash guruhni tortish orqali amalga oshiriladi.

Go'shtning haroratini o'lchash uchun metall ramkaga yoki yarimo'tkazgich harorat o'lchagichiga (PIT) o'rnatilgan shisha suyuqlik (simob bo'lmagan) termometr ishlatiladi. Sovutilgan, sovutilgan va muzlatilgan go'shtning harorati kamida sonning 6 sm chuqurligida sonning mushaklari qalinligida o'lchanadi. Muzlatilgan go'shtda, muzlash jarayoni tugagach, harorat 1 va 6 sm chuqurlikda, saqlash vaqtida esa - kamida 6 sm chuqurlikda o'lchanadi. testlar o'lchashning arifmetik o'rtacha qiymatini oladi.

Go'shtning yangiligi va buzilish jarayonida sud-veterinariya ekspertizasi.

Sog'lom hayvonlardan olingan go'sht yaxshi ta'm va sifat xususiyatlariga ega va ma'lum tur va tur uchun belgilangan oziq-ovqat qiymatiga mos keladi. Xom va pishirilgan go'sht yoqimsiz ta'mga va hidga va g'ayrioddiy rangga ega bo'lmasligi kerak. Sud ekspertizasi paytida go'shtning yangi ekanligi organoleptik, kimyoviy va bakteriologik bilan belgilanadi tana go'shti kix, mikroskopik va gistologik tadqiqotlar yoki uning bir qismini, shuningdek go'sht bloklarini muzdan tushirgandan keyin go'shtni to'sib qo'ying. Tana go'shti, uning qismlari va go'sht bloklari organoleptik tadqiqotlar paytida

shubhali ma'lumotlar olingan, shuningdek uzoq muddatli saqlash, tashish va qayta ishlash imkoniyatlarini aniqlash uchun tazelik uchun kimyoviy-bakteriologik, mikroskopik va gistologik tadqiqotlar o'tkaziladi.

Kimyoviy va mikroskopik tahlillar uchun go'sht namunalarining yangiligi har bir tekshirilayotgan go'sht tana go'shtidan yoki uning qismidan quyidagi joylardan olinadi: kesilgan joyda, bachadon bo'yni 4 va 5-sonlariga nisbatan; skapula sohasida; mushaklarning qalin qismlaridan tizzasidan yuqorisiga qalam bilan to'qima yoki organ nomini va qabul qilinganda tayinlangan tana go'shtining raqamini yoziladi. Bitta tana go'shtidan olingan namunalar qog'oz paketga solinadi va yopiladigan metall qutiga solinadi. Tanlangan va tayyorlangan namunalar laboratoriyaga belgilanadigan hujjat bilan birga keladi: namuna olish sanasi va joyi; chorva mollari turi; qabul qilinganda tana go'shti raqami; sinovning sabablari va maqsadlari; jo'natuvchining imzosi. Namuna olish, har bir namunani pergamentga, so'ngra o'ralgan qog'ozga alohida qadoqlanadi. Har bir namunadagi va ularga qo'shib qo'yiladigan hujjatdagi yozuvlar yuqorida ko'rsatilgan tarzda qo'llaniladi. Namuna qutisi muhrlangan buladi.

Go'shtning yangiligini organoleptik ko'rsatkichlari. Go'shtning yangiligini organoleptik baholash tana go'shti yuzasining tashqi ko'rinishi va rangini, kesilgan mushaklarni, yog'ning tutarliligini, hidini va holatini, moyaklar holatini, bulonning shaffofligi va hidini aniqlashni o'z ichiga oladi. Har bir olingan namunalar alohida tahlil qilinadi. Tana go'shti yuzasining tashqi ko'rinishi va rangi vizual tekshirish orqali aniqlanadi. Bo'limdagi mushaklarning turi va rangi yangi qismdagi mushak to'qimalarining chuqur qatlamlarida aniqlanadi. Bunday holda, mavjudligi sezgirlik bilan yopishqoqlik, shuningdek filtr qog'ozini bilan go'shtning kesilgan yuzasida namlik. Tana go'shtining yangi qirqog'idagi yoki sinov namunasidagi izchillikni aniqlashda barmoqni sekin bosib, teshik hosil qiling va uning tekislanishini kuzatib boring.

Go'shtning muvofiqligi: yangi: go'sht kesilgan tomondan zich, elastik; hosil bo'lgan barmoq bilan bosib, fossa tezda tekislanadi; shubhali tazelik: go'sht kesilganida kamroq zichroq va kamroq egiluvchan bo'ladi; barmoq bilan bosilganda hosil bo'lgan tosh asta-sekin tekislanadi (1 minut ichida); yumshoq yog'; muzdan tushirilgan go'shtda ozgina bo'shashgan; eskirgan: go'sht kesilgan joyida; barmoq bilan bosilganda hosil bo'lgan tosh tekislanmaydi; yumshoq yog ' ; muzdan tushirilgan go'shtda, tuzsiz.

Go'sht hidi: yangi: har bir yangi go'shtning o'ziga xos, o'ziga xos xususiyati; shubhali tazelik: ozgina nordon yoki qichishish hissi bilan; eskirgan: nordon yoki mo'ylovli yoki ozgina chirigan

Yog 'holati: yangi: mol go'shti - oq, sarg'ish yoki sariq rang, tutarlilik qattiq, ezilganda qulab tushadi; cho'chqa - oq yoki och pushti rang, yumshoq, elastik; qo'zichoq - oq rang, zich mustahkamlik; yog'da nordon yoki achchiq hid bo'lmasligi kerak; shubhali tazelik: kulrang-mat rangli soya, barmoqlarga biroz yopishqoq; ozgina tuzlovchi hid bo'lishi mumkin; eskirgan: kulrang-mot rangli soya, ezilganida smear; cho'chqa yog'i oz miqdorda mog'or bilan qoplanishi mumkin; hidi achchiq. Go'shtning yangiligini tahlil qilishning kimyoviy va mikroskopik usullari. Go'shtning yangiligini baholashda kelishmovchilik bo'lsa, kimyoviy (uchuvchan yog'li kislotalar miqdorini aniqlash va bulonda proteinning birlamchi parchalanish mahsulotlarini aniqlash) va mikroskopik tahlil usullari qo'llaniladi.

Mikroskopik tahlil usuli. Usul mikroskopik smear-izlar yordamida bakteriyalar sonini va mushak to'qimalarining parchalanish darajasini aniqlashga asoslangan. Sinov paytida, o'rganilayotgan mushaklarning yuzasi qizil-issiq shpatel bilan sterilizatsiya qilinadi yoki spirtli ichimliklarga namlangan shimgich bilan kuydiriladi va $2,0 \times 1,5 \times 2,5$ sm bo'laklari steril qaychi bilan kesiladi.

Bo'limlarning sirtlari shisha slaydga qo'llaniladi (ikkita shisha slaydda uchta taassurot). Preparatlar quritilgan, mahkamlangan va bo'yalgan, Terini quritish havoda yoki iliq havo oqimida amalga oshiriladi, stakanni kuydiruvchi alangadan yuqori tomonga qarab ushlab turing. Fiksatsiyalashning fizik usuli bilan, yuqoriga qarab qarama-qarshi tomonga burilgan slayd yondirgich alangasida asta-sekin 3 - 4 marta ushlab turiladi. Fiksatsiyalashning kimyoviy usuli bilan preparatlar fiksatsiya qilingan suyuqliklardan birida saqlanadi: metanol - 5 minut, etanol - 10, aseton - 5, Nikiforov aralashmasi (teng miqdordagi spirt va eter) - 15 daqiqa. Umumiy qabul qilingan Gram dog 'muhimdir turli bakteriyalar turlarini farqlash usuli tinktorial xossalari: gram-musbat bakteriyalar rangli binafsha rang [gentian (metil) binafsha]; gramm-manfiy, qo'shimcha bo'yoq bilan bo'yalgan (fuchsin, safranin) qizil rangda. Ruksat berilgan tuhmat (filtr qog'ozining chizig'ini qo'ying) slayddan kam) va gentian (metil) binafsharangning 8 . 10 tomchi fenol (karbolik) eritmasini qo'llang. 1 daqiqadan so'ng, bo'yoq quyiladi, qog'oz cimbizla olib tashlanadi va suv bilan yuviladi. Keyin Lugol eritmasi

preparat qora rangga aylangunga qadar 1 . 2 daqiqa davomida qo'llaniladi va kirni yuvmasdan 96% quyiladi. 30 soniya davomida alkogol. Oqartirish jarayoni tugallandi binafsha rangdagi suyuqlik oqimlari bulg'anishdan to'xtaganida. Preparat suv bilan yaxshilab yuviladi va Pfayferning fuchsiniga bo'yalgan (1 . 2 min). Bo'yoq eritmasi eritiladi, smear suv bilan yuviladi, quritiladi va mikroskop qilinadi. Gramga binoan bo'yashda uning davomiyligini qat'iy kuzatish kerak preparatni, ayniqsa alkogol bilan ishlov berish, chunki uzoq vaqt ta'sir qilish bilan barcha mikroorganizmlar rangsizlanib ketishi mumkin va qisqa muddatli ta'sir qilish bilan, aksincha, gramm-manfiylar binafsha rangda qolishi mumkin. Shuning uchun rangi o'zgarishi uchun yodlangan spirtni (5% yod eritmasining 2 qismi va 96% etanolning 50 qismi) gram-musbat bakteriyalarning dastlabki rangi uzoq vaqt davomida o'zgarmasligini (1 soatgacha) hisobga olgan holda 2 daqiqa davomida qo'llash yaxshidir.

Gistologik tekshirish usuli. Bu tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartal, kesilgan, muzlatilgan bloklarda barcha turdagi so'yilgan hayvonlarning go'shtining pishganlik darajasi va tazelikni aniqlashda kelishmovchiliklar mavjud bo'lganda qo'llaniladi. Gistologik tekshiruv uchun kamida uchta tana go'shti, yarim tana go'shti, chorak yoki kesilgan. Namuna olish veterinariya gistologi yoki veterinar tomonidan amalga oshiriladi. Go'shtning namunalari buzilishga tez uchraydigan joylardan taqdimotga ta'sir qilmasdan kesiladi: bo'ynidan, shu jumladan kesikdan; sternumning kesilgan joylarida (4, 5-qovurg'alar darajasida chuqur pektoral mushakdan); pubik sintezni kesish joylaridan (qo'zichoq uchun anus hududida); tana go'shti yoki uning qismlarining tana tana go'shti yoki uning qismlarining tozalanganligiga, veterinarining xohishiga ko'ra.

Muzlatilgan go'sht bloklarini tekshirganda, partiyadan kamida uchta blok olinadi, eriganidan keyin - muzdan tushirgandan so'ng, har biridan yangi bo'laklardan eng shubhali uchta bo'lak go'sht olinadi. Tekshiruv uchun 30 x 30 x 30 mm o'lchamdagi go'sht namunalari kesiladi tana go'shti yuzasiga perpendikulyar yo'nalishda, yarim tana go'shti, chorak, kesilgan, go'sht bo'lagi mushaklarning ichiga chuqur joylashtirilgan, shunda namunaning bir tomoni tana go'shti yoki uning qismining tashqi tomoniga, ikkinchi tomoni esa kesilgan, kesilgan yoki kesilgan yuzasiga to'g'ri keladi. Whatman qog'ozidan yoki fotosurat qog'ozidan tayyorlangan etiketkalar har bir go'sht namunasiga igna va ip bilan biriktirilgan, bunda namunalar soni va sanasi oddiy qalam bilan

ko'rsatilgan. Tadqiqot uchun olingan namunalarga quyidagi ma'lumotlar ko'rsatilishi kerak bo'lgan hujjat ilova qilinadi: namuna olish sanasi va sanasi; partiya va tana go'shti raqami; go'sht turi; namuna olish joyi; o'rganish maqsadi; namuna olgan shaxsning lavozimi va familiyasi; korxonaning nomi (namunalarni korxona tashqarisida joylashgan laboratoriyaga yuborilganda). Namunalarni tashqi laboratoriyaga yuborishda, shuningdek, agar darhol tadqiq o'tkazish imkoni bo'lmasa namuna olingandan so'ng ulardan gistologik bo'limlar tayyorlanadi. Sinovdan oldin namunalar an'anaviy yoki tezlashtirilgan usullar yordamida o'rnatiladi. Namunalar odatiy fiksatsiyaga uchraydi, ularni o'rganish yig'ilganidan keyin kamida 12 soat o'tgach amalga oshiriladi: etiketkalar bilan namunalar neytral formalinning 20% suvli eritmasi bilan shisha yoki plastmassa bankaga joylashtirilgan, belgilangan namunalar hajmidan o'n baravar ko'p olingan va mahkam yopishtirilgan buladi. Gistologik tekshiruv uchun 15x15x4 mm go'sht bo'lagi belgilangan namunalardan (odatdagidan keyin) kesiladi, kesilgan yoki kesilgan yuzalar, tana go'shti tashqi yuzasi (yarim tana go'shti, chorak, kesilgan, go'sht bo'lagi) va ustidagi barcha to'qimalarni o'z ichiga oladi. chuqurligi 15 mm.

Ekspress-analiz vaqtida namunalar tezlashtirilgan fiksatsiyaga uchraydi, bu 1 soat ichida natijalarni olish imkonini beradi. Hujjatli tahlilni amalga oshirishda har bir tanlangan namunadan 15x15x4 mm go'sht bo'laklanadi. Kesilgan go'sht bo'laklari kichkina shishaga yoki keng bo'yinli mesh naychasiga joylashtirilib, 4 . 5 jildli 10% neytral formalinning eritmasi bilan to'ldirilib, qaynab ketmay, olovda isitiladi. Havo pufakchalari paydo bo'lganda, isitish to'xtatiladi, tarkibiy qismlar sekin silkitiladi va havo pufakchalari paydo bo'lguncha yana isitiladi. Bu 3 . 4 marta takrorlanadi.

Shilimshiq. Bu go'shtni buzishning dastlabki bosqichi. Odatda 90% dan yuqori namlikda saqlanadigan sovutilgan go'sht yuzasida paydo bo'ladi. Go'sht yuzasida turli bakteriyalardan iborat doimiy blyashka paydo bo'lishi bilan namoyon bo'ladi: *Micrococcus albus*, *M. liquefaciens*, *M. aureus*, *M. candidus*, *Str. liquefaciens*, *E. coli*, *E. parakoli*, *Bakt. aerogenlar*, *Yomon. alkaligenlar*, *bakt. mirfbilis*, *siz. subtilis*, *siz. mezenterikus*, *siz. mycoides*, *siz. sereus* va boshqalar. *Achromobacter*, *Pseudomonas*, *xamirturush* va boshqalar. Bunday blyashka hosil bo'lish tezligi nafaqat havo namligiga, balki haroratning o'zgarishiga ham bog'liq. Agar muzlatilgan go'sht 0 ° C va nisbiy joyda

saqlansa namlik 85 . 90%, keyin u uch haftagacha buzilish belgilarisiz qoladi.

Kislotali achitqi (achitqi). Jarayon sut kislotasi bakteriyalari va xamirturush qo'ziqorinlari, shuningdek mikroorganizmlar ishtirokisiz o'tadigan avtoliz tufayli yuzaga keladi. Glikogenga (jigar) boy go'sht mahsulotlari asosan kislotali fermentatsiyaga uchraydi. Kislotali fermentatsiya paytida go'shtda turli xil kislotalar hosil bo'ladi. Kislotali muhit chirishga uchraydigan mikrofloraning rivojlanishini kechiktiradi. Shu bilan birga, kislotali muhitda mog'or yaxshi rivojlanadi, ular ammiak va azotli asoslarni hosil qiladi, bu atrof muhitni zararsizlantiradi, bu esa chirishga olib keladi. Kislotali fermentatsiya bilan go'sht kul rang va achchiq yoqimsiz hidga ega bo'ladi. Bunday go'shtning sanitariya bahosi kimyoviy va bakteriologik tadqiqotlar natijalari va organoleptik xususiyatlar asosida amalga oshiriladi.

Go'shtni chirish. Sovutilgan go'sht bu uchun qulay muhitdir go'sht to'qimalarining tarkibiy qismlarini buzadigan fermentlarni tashqi muhitga chiqaradigan mikroorganizmlarning rivojlanishi. Go'shtda rivojlanayotgan turli mikroorganizmlar, saqlashning har xil sharoitlari (harorat, namlik, yoritish, sanitariya holati) go'sht tarkibidagi kimyoviy o'zgarishlarning darajasi va tabiatini aniqlaydi. Go'shtda sodir bo'ladigan jarayonlar kiruvchi va zaharli mahsulotlarning to'planishiga olib keladi. Go'shtni parchalanishi, natijada qoniqarsiz organoleptik xususiyatlarga ega bo'ladi va iste'mol qilinganda xavfli bo'ladi. Go'shtni qayta ishlash va saqlashning deyarli barcha usullarining maqsadi uning mikrobial buzilishiga qarshi chidamliligini oshirishdir. Go'shtning xavfsizligi undagi suv tarkibiga bog'liq. Buzoq, ot va echkilarning go'shti mol va cho'chqa go'shtiga qaraganda buzilishlarga ko'proq moyil bo'ladi. Suvli go'sht oz miqdordagi kapillyar suvga ega bo'lgan go'shtga qaraganda kamroq barqarordir. Aralash ozuqa bilan oziqlangan hayvonlarning go'shti suvli ozuqa beradigan hayvonlarning go'shtiga qaraganda barqarorroq. Kasal yoki etarlicha boqilmaydigan hayvonlarning go'shti, shuningdek so'yishdan oldin uzoq vaqt davomida boqmasdan ushlab turilgan hayvonlarning go'shti odatda mikroblarning eng yuqori darajadagi ifloslanishiga ega.

Go'shtni texnologik qayta ishlash jarayonida ifloslanish manbai ishlab chiqarish binolari havosi, jihozlar, ishchilarning qo'llari va kiyimlari, shuningdek go'shtga kiritilgan komponentlar bo'lishi mumkin. Saqlash paytida go'shtning barqarorligiga haroratdan ko'ra ko'proq havo

namligi ta'sir qiladi. Yoz oylarida go'sht shartsiz xonalarda saqlanganda tezda ochiladi.

Go'sht va go'sht mahsulotlarining yuzasida o'ziga xos yoqimsiz va nisbatan kuchli hidga ega oq, kulrang yoki kulrang-yashil mog'or plastinkasi hosil bo'ladi. Shu bilan birga, go'sht tarkibidagi ekstraktiv moddalarning mutlaq miqdori kamayadi, ishqoriyligi oshadi va uchuvchi kislotalar paydo bo'lishi bilan oqsil va yog'lar parchalanadi. Go'sht o'ziga xos hidli hidni oladi. Mog'or tipik aeroblar bo'lganligi sababli, ularning rivojlanishi faqat go'shtning yuzasi bilan cheklangan. Mog'or qo'ziqorinlari havo harakati susaygan joylarda o'sadi (jag'ning burmalarida, qovurg'alarning ichki yuzasida, kesishda). Avvalo mog'or mitseliyasi rivojlanadi, so'ngra meva beruvchi hyphae. Mog'or pishgan go'shtda pH 5,6 - 6,0 da juda yaxshi o'sadi. Ular kislotaga juda chidamli Chorshanba; pH 2 ga teng bo'lsa, mog'or o'lmaydi. Mog'or o'sishi so'yish va go'shtni qayta ishlash paytida hayvonlarning ifloslanishining ko'payishi bilan ta'minlanganligi aniqlandi.

Go'shtning porlashi va pigmentatsiyasi. Fosforli go'sht o'rtacha to'lqin uzunligini chiqaradi; ularning rangi mavimsi, yashil-sariq, zumrad-kumush, ko'k-oq. Fosforessensiya lyuminescent bakteriyalarning rivojlanishi bilan bog'liq - tipik aeroblar; urug'lik muzlatgichlarda saqlanganda sodir bo'ladi. Yaltiroq bakteriyalar nafaqat yangi go'sht, yarim tayyor go'sht mahsulotlari, balki kolbasa ham yuqtiradi.

Teri bilan ishlangan go'shtni qayta ishlashga yaroqliligi uning rivojlanish darajasiga va undan foydalanish maqsadiga bog'liq. Zaif tan bilan, hamslar jambon mahsulotlarini ishlab chiqarish uchun mos emas. Go'shtni sotishda, yarim tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishda va uzoq muddatli saqlash uchun mahsulot ishlab chiqarishda foydalanishga yo'l qo'yilmaydi; uni pishirilgan va jigar soslarida qo'shimcha sifatida ishlatish mumkin.

Kasal hayvonlar go'shtning sotish jarayonida sud-veterinariya ekspertizasi.

Ba'zida mukammal sog'lom hayvon to'satdan paydo bo'ladigan har qanday mexanik kuchlarga duch kelganda, u shikastlanadi (sinish, siljish, tendon yorilishi) va uni ushlab turish iqtisodiy jihatdan zararli bo'ladi. Bunday hollarda, egasi hayvonni go'sht uchun qo'yishga qaror qiladi. Xuddi shu narsa hayvon to'satdan kolikaga, timpaniyaga, buralib

qolishga yoki homila noto'g'ri joylashishi yoki tug'ruqdan keyingi parezning o'tkir zaharlanishi, bo'g'ilishi va bu holatlarida tug'ilmasa yuzaga keladi va bu holatlar majburiy deb ataladi. Majburan so'yish natijasida olingan go'sht bepul sotilmaydi. To'liq hajmda laboratoriya tahlillari bilan, ya'ni majburiy bakteriologik tekshirish bilan veterinariya-sanitariya ko'rigidan o'tkazilishi kerak.

Zaharlanish natijasida o'ldirilgan hayvonlarning go'shti ham odamlar uchun xavf tug'diradi, shuning uchun uni erkin sotuvdan chiqarib tashlash kerak. Masalan, azotli o'g'itlardan foydalanish o'simlik ozuqalarida va o't o'simliklarining mushak to'qimasida nitratlar va nitritlarning to'planishiga olib keladi. Bunday go'shtni pishirish orqali osongina aniqlash mumkin. Agar pishirish paytida oddiy go'shtning rangi kulrang yoki oq rangga ega bo'lsa, unda nitrat yoki nitritlarning tarkibi bo'lsa, azot o'z ichiga olgan moddalarning tarkibiga qarab pushti-qizil rangdan g'isht-qizil ranggacha o'zgaradi. Nitratlar yoki nitritlar mavjud bo'lganda mushak to'qimalarining miyogloblinlari ular bilan o'zaro ta'sirlanib, nitrosomyoglobin hosil qiladi, ya'ni go'shtga qizil rang beradigan modda. Bunday go'sht sotilmaydi; u kolbasa yoki konserva sanoatiga yuboriladi.

Katta parrandachilik fermalarida antibiotiklar har kuni tovuqlarga ozuqa bilan beriladi, mikotoksinlar esa yem bilan mog'orga kiradi. Yuqori dozalarda bu moddalar suyak iligida to'planadi. Va ko'plab antibiotiklar va mikotoksinlar tarkibida nitrosozalar mavjud bo'lganligi sababli, pishirish paytida gemoglobin nitroz guruhi bilan o'zaro ta'sir qiladi va suyak iligi aralashmalari hosil bo'ladi, suyaklar esa rangli gilos qizil rangga ega va suyak qizil rangga ulashadi. Bunday go'shtni bolalar va kasal kattalar uchun eyish tavsiya etilmaydi.

Ba'zida hayvonlarning majburiy so'yish go'shtida ajnabiy mavjud hid va ta'mga ega bo'lib, ular hidli moddalar bilan ishlov berish va tanadagi ma'lum patologik jarayonlarning rivojlanishi bilan bog'liq. Bundan tashqari, kasal hayvonlarning go'shtida, jinsiy tanax (echki, bugs, yovvoyi cho'chqa, cho'chqa va boshqalar) va u hidni oladi ozuqa (pirojnoe, baliq ovqati, parchalanadigan lavlagi va sholg'om, shuvoq, to'shak buglari va boshqalar). Dorivor hid kamfora, kreolin, karbol kislotasi, zira urug'lari va boshqa hidli moddalarni iste'mol qilishdan kelib chiqishi mumkin. Ayrim kasalliklarda (emkar, yiringli-nekrotik jarayonlar va boshqalar) ko'pincha xiralashgan yoki yoqimsiz hid paydo bo'ladi. Ovqatlanish namunalari tayyorlash paytida tashqi hidlarni

osongina aniqlash mumkin. Chet ellik hidli go'sht oziq-ovqat maqsadlari uchun ishlatilmaydi; u rad qilinadi va hayvonlarning ozuqasi yoki texnik chiqindilarga yuboriladi. Agar majburan so'yilgan hayvonlarning go'shti sariq bo'lsa, keyin to'qimalarni em-xashak bilan bo'yashni farqlash kerak karotin va karotinoidlarning ko'pligi) va sariqlik. Agar sariqlik bo'lsa (gemolitik, parenximali, mexanik) barcha to'qimalar va hatto suyaklar sariq rangga bo'yalgan, keyin ko'zlarning sklerasi em-xashak bilan bo'yalmaydi, so'yishdan keyin sarg'ayish 24 . 48 soatdan keyin yo'qoladi. Sariqlik mexanik kelib chiqqan taqdirda ham yo'qolmaydi; go'shtning ta'mi va hidi o'zgaradi.

Majburiy so'yish go'shtida sog'lom hayvonlarning tana go'shtiga qaraganda tez-tez turli xil mushak guruhlari (diafragma, son, bel) qalinligida ko'p qon ketish kuzatiladi (ayniqsa cho'chqalardA.. Haydalgan (stressli) hayvonlarning go'shti, shuningdek, go'sht deb ataladi U quyuq rangi, kesimdagi yopishqoqligi, tez yomonlashishi, pH va fizik-kimyoviy anormalliklari bilan ajralib turadi. Transgen hayvonlarning go'shtini veterinariya-sanitariya bahosida aniq ehtiyot bo'lish kerak. Ma'lumki, bunday hayvonlarning go'shti tabiiy ravishda ko'tarilgan hayvonlarning go'shtidan farq qiladi. U kamroq yorqin rangga ega, yog 'kamroq refrakter, kolbasa esa qiyma go'shtda eriydi va kolbasa nonining kesilgan ko'rinishini o'zgartiradi. Transgen hayvonlarning yog'i oddiy tabiiy go'shtning yog'iga qaraganda ko'proq to'yinmagan kislotalarni o'z ichiga oladi.

Majburiy o'ldirilgan hayvonlarning go'shtini tayyorlash uchun, vijdonsiz egalar ma'lum bir bo'yoqlardan (sabzi sharbati, safro, oziq-ovqat qizil bo'yoqlari) uni mazali qilishlari yoki aksincha soda yoki oqartirish bilan qayta ishlashlari mumkin. Ko'pincha sotishdan oldin, tovuq tana go'shti egalari tomonidan soda bilan ishlov beriladi (pishirish soda eritmasida 1 . 2 s uchun joylashtiriladi). Teri osti qatlamiga tushadigan soda uning hajmini oshiradi va teri noaniq va oq bo'lib qoladi, teri osti yog'ining ozgina qatlami tana go'shtiga ezgu sarg'ishlik beradi. Tovuqlar yoki broylerlarning bunday tana go'shtlarini baholashda nafaqat rangi, balki zichligi ham normaldan farq qiladigan terining va teri osti qatlamining holatiga e'tibor qaratish lozim.

Majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shti (ayniqsa buzoqlar, cho'chqalar, tovuqlar) go'sht savdogarlari tomonidan havo bilan puflanishi mumkin. Bunday qayta ishlovdan so'ng II toifadagi go'shtni I toifali go'sht yoki Yu-ning tana go'shti sifatida berish mumkin 14 kunlik

buzoq 5 haftalik va yaxshi boqilgan hayvon sifatida sotilishi mumkin. Bunday holda, qizg'ish yoki pushti rang oq rangga aylanadi va go'sht yaxshi qonash ko'rinishini oladi.

Muzlatilgan go'shtni sotishda sun'iy ravishda kiritilgan qon va suv aralashmasini ajratib ko'rsatish qiyin, ammo u eriganida ahamiyatli sharbat miqdori chuqur qizil. Go'shtdan keyin bunday ishlov berish yomonroq saqlanadi va tezda belgilar paydo bo'ladi buzilish, shuning uchun uni erkin sotishga va sanoat ishloviga yuborishga yo'l qo'yilmaydi.

Zootexnik tufayli majburan o'ldirilgan hayvonlardan (naslchilik, genetik va boshqalar) brakonerlik, iqtisodiy ehtiyoj (ozuqa etishmasligi, xizmat ko'rsatadigan xodimlar etishmasligi, tabiiy ofatlar, yong'inlar va boshqalar) go'sht cheklangan yaroqlilik toifasiga kirmaydi. Go'shtni qayta ishlash zavodlarida cheklovsiz foydalanish mumkin.

Veterinariya hujjatlarini loyixalashda buzilishlar.

Ish materiallari asosida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi

"Veterinariya to'g'risida" gi qonuniga muvofiq Veterinariya hamrohlik qiluvchi hujjatlarni berish tartibi bo'yicha ko'rsatmalar davlat veterinariya nazorati tomonidan nazorat qilinadigan tovarlar uchun hujjatlar 1, 2 va 3-shakldagi veterinariya guvohnomalari va 4-shakl bo'yicha veterinariya guvohnomalari shakllari, shuningdek, A3 formatidagi qog'ozga 5a, 5b, 5c, 5d, 5e shaklidagi veterinariya guvohnomalari markazlashtirilgan ravishda ishlab chiqarilishi va ularni etkazib berish buyurtmalar asosida amalga oshiriladi. Bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasida va transportda davlat veterinariya nazorati zonali boshqarmalari boshliqlari, idoraviy veterinariya xizmatlarining rahbarlari veterinariya guvohnomalarining shakllari zarur ko'rsatmalarni bajargan va tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, zona ma'muriyati boshlig'i, idoraviy veterinariya xizmati rahbari tomonidan tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan veterinariya mutaxassislariga beriladi. Qabul qilinishiga qarshi va har qanday shaklda jurnalda ro'yxatdan o'tkazilgan bu veterinariya guvohnomalari ildizlarining qaytarilishi to'g'risida belgi qo'yadi. Veterinariya guvohnomalarining shikastlangan shakllari ildizlar bilan birgalikda qaytariladi. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya guvohnomalari va shikastlangan shakllarining stakalari dalolatnoma

tuzilgan komissiya tomonidan yo'q qilinadi. Foydalanilmagan veterinariya guvohnomalari shakllari tegishli ravishda tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektoriga yoki shtat hududiy bo'limining boshlig'iga topshirilishi kerak. Davlat chegarasida va transportda veterinariya nazorati aktga muvofiq amalga oshiriladi. Veterinariya guvohnomalari bilan birga yuklar sub'ektlar o'rtasida tashiladigan №1, 2 shakllari davlat veterinariya nazorati organlari tomonidan davlat chegarasida va faqat temir yo'l transportida tashish uchun nazorat qilinadi. Ushbu yuklarni avtomobil transportida tashishda, nazorat Davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlariga beriladi. Mintaqadan tashqariga olib o'tishda barcha turdagi hayvonlar (shu jumladan qushlar, mo'ynali hayvonlar, laboratoriya, uy va hayvonot bog'idagi hayvonlar, dengiz hayvonlari, asalarilar, baliq va boshqa suv organizmlari), embrionlar va hayvonlarning urug'lari, urug'langan tuxum, tuxum (inkubatsiya) shakldagi veterinariya guvohnomasi bilan beriladi. №1, va bitta viloyat hududida tashilganda - № 4 veterinariya guvohnomasi. Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'sht mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar); hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastirma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein; pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, baharatli, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (oziq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

Garovga qo'yilgan yoki saqlash uchun jo'natilgan, shuningdek korxonadan tuman (shahar) tashqarisida sotish uchun yuborilgan konserva (go'sht, sut) ning har bir partiyasi uchun 2-sonli veterinariya

guvohnomasi beriladi, tuman (shahar) ichida - 4-sonli veterinariya guvohnomasi. Bir smenada bitta korxonada ishlab chiqarilgan kolbasa va boshqa go'sht mahsulotlari, sut, baliq uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Bir hil guruhga mansub sut mahsulotlari uchun va bir smenada ishlab chiqarilgan bo'lsa, faqat 2-sonli veterinariya guvohnomasini berish. Ushbu mahsulotlarni Rossiya Federatsiyasining ta'sis korxonasida sotish (tashish) paytida, korxonalar jo'natilgan mahsulotlarni yuk jo'natish hujjatida (sifat sertifikat) ko'rsatadi. Veterinariya guvohnomasining raqami va sanasi, shuningdek uni bergan davlat veterinariya xizmati muassasasi (bo'linmasi) nomi. Veterinariya guvohnomasi ushbu mahsulotni ishlab chiqaruvchida qoladi va bir yil davomida saqlanishi kerak. Belgilangan mahsulotlarni tashqarida sotish (tashish) paytida har bir jo'natilgan yuk uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Fuqarolar tomonidan yoki davlat veterinariya nazorati bo'linmalari bo'lmagan korxonalarda ishlab chiqarilgan go'sht va sut mahsulotlari uchun veterinariya guvohnomasi faqat davlat veterinariya xizmati muassasalarida yoki ularning bo'linmalarida veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazilgandan keyin beriladi.

Tashish paytida hayvonlar kelib chiqishi va ozuqaning texnik xom ashyosi veterinariya hujjatlari bilan birga bo'lishi kerak. 3-sonli veterinariya guvohnomasi yoki 4-sonli guvohnoma (xuddi shu hududda sotilganda) terilar, jun, mo'ynalar, tuklar, tuklar, endokrin va ichak xom ashyolari, qon, suyaklar, boshqa turdagi xom ashyolar (oziq-ovqat bo'lmagan qo'shimcha mahsulotlar; tug'yonga ketgan xom ashyolar uchun) beriladi; tuklar, tuklar, to'kilishlar; terining terilari va xom terining bezaklari; albumin, kazein va texnik jelatin; saffro; biologik sanoat uchun xom ashyo; ovchilik kuboklari), asalarichilik mahsulotlari (asaldan tashqari), hayvonlar uchun ozuqa, hayvonlar uchun ozuqa, premiksalar, ozuqa qo'shimchalari (bundan mustasno) tuz tuzi), mikrobiologik sintez mahsulotlari, boshqa em-xashak, shu jumladan o'simlik kelib chiqishi tashqaridan olib chiqilganda

Shakllarning haqiqiyiligini soxtalashtirishga yo'l qo'ymaslik uchun barcha veterinariya guvohnomalari va guvohnomalari bir necha darajadagi himoya darajasiga ega (blankaning rangi, suv belgisi bilan qog'oz, himoya giloshak ramkasi, himoya to'r, irisi bosma, mikrotexnika, reaktiv bo'yoqlar, Davlat veterinariya inspeksiya'sining emblemasi (ultrabinafsha nurlari ostida porlash), blanklarning raqamlanishi, issiq shtamplash gologrammasi). Shaklning haqiqiyiligiga shubha tug'ilganda,

Davlat belgisi va Davlat belgisining PFF sharoitlarida ushbu shaklning batafsil tekshiruvini o'tkazilishi mumkin.

Ko'pincha veterinariya hujjatlarini qayta ishlash paytida xatolarga yo'l qo'yiladi. Shunday qilib, masalan, yuqori chap burchakda, ular chiqishni qisqartirilgan shaklda yozadilar. O'ng yuqori burchakda ular Rossiya Federatsiyasining ushbu sub'ektining bosh davlat veterinariya nazorati tomonidan hayvonlar, go'sht va boshqa mahsulotlarni olib chiqishga ruxsat berilganligi to'g'risida belgi qo'ymaydi. Boshlarning sonini yoki mahsulotlarning massasini so'z bilan kiritmang (faqat raqamni qo'ying). Ishlab chiqaruvchining yoki egasining nomi va manzili qisqartirilgan shaklda ko'rsatilgan, ammo to'liq hajmda bo'lishi kerak. Ba'zan transport vositasining turi va yo'nalishi ko'rsatilmaydi. Maxsus belgilarda ta'sis tuzilmasidan tashqariga olib chiqishga ruxsatnomaning raqami va sanasi ko'rsatilmagan, bu faqat o'tkir yuqumli (karantin) kasalliklar hududining farovonligi to'g'risidagi belgini cheklaydi. Pastki o'ng burchakda familiya, ism va otaning ismi noqonuniy va qisqartirish bilan yozib qo'yiladi. Eng muhim xato - bu imzoning muhri, ofis ishlarining talablariga binoan, muhr qo'yiladi imzo uchun. Bosma nashr ham buzilish hisoblanadi hujjatlarni rasmiylashtirish qoidalarini. "MP" belgisi chetga Imzo noto'g'ri va kiritilgan bo'lishi kerak emas majburiy. Imzo muhri yuridik jihatdan to'g'ri deb hisoblanadi. Oldindan chop etishga ruxsat berilmagan shakllarni tayyorlaydi va ularni qayta ishlash uchun veterinarlarga yuboradi. Shuni yodda tutish kerakki, veterinariya bilan birga kelgan hujjatlarda soxtalashtirilgan bo'lishi mumkin va yukning holati yoki kelib chiqishini aks ettirmaydi. Veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomasi hujjat berilgan kundan boshlab hayvonni so'yish yoki veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan yukni jo'natish uchun 3 kun davomida amal qiladi. Veterinariya hujjatlarida, tuzatishlar, shiftdagi o'zgarishlar, qo'l yozuvi, siyoh, lentani bosib chiqarish uchun siyoh, ma'lumotlarning noto'g'ri yozilishi va boshqa qoidabuzarliklar ko'rsatmalar. Noto'g'ri dizaynning barcha holatlarida yoki saqlash muddati o'tgan bo'lsa, hujjat tan olinadi yaroqsiz va uni to'g'ri ishlab chiqarilgan bilan almashtirish kerak, aks holda mahsulotlar to'liq laboratoriya tahlilidan o'tishga majbur bo'ladi.

Veterinariya bilan birga kelgan hujjatlarni berish tartibini buzgan shaxslar ma'muriy yoki jinoiy javobgarlikka tortadigan hujjatlar javobgarlik. Jinoiy javobgarlik yuzaga keladi qoidabuzarlik sog'liq uchun xavf tug'dirganda yoki odamlar va hayvonlar hayoti. Saqlash

muddati tugashi bilan har yili veterinariya ilova qilinadigan hujjatlar yo'q qilinadi, bu to'g'risida akt tuziladi. Veterinariya sanitariya ekspertizasi sohasida ishlaydigan mutaxassislarning faoliyati ko'plab me'yoriy hujjatlar bilan tartibga solinadi

Kategoriyalarni soxtalashtirish va tana go'shtining yog'liligini aniqlashda sud-veterinariya ekspertizasi.

Go'sht maxsuldorligi sonva sifat ko'rsatkichlari bilan xarakterlanadi.

Son ko'rsatkichlariga mollarning tirik va so'yilgandagi vazni hamda so'yim chiqimi kiradi. Sifat ko'rsatkichlari go'sht nimtalarining navli bo'laklari miqdori, ular tarkibidagi muskul, yog', suyak va birlashtiruvchi to'qimalar nisbati, go'shtning kimyoviy tarkibi va kaloriyaligi bilan belgilanadi. Mollarning go'sht maxsuldorligini baholashda ularning bir kilogramm semirishi uchun sarflagan ozika birligi e'tiborga olinadi. Shuningdek, tez yetiluvchanligi, ma'lum bir davr oralig'idagi o'sish tezligi va semirish darajasi mutlaq va nisbiy ko'rsatkichlarda aniqlanadi.

Go'shtning semizlik kategoriyalari. Go'shtning semizlik kategoriyalari tamg'alab belgilanadi. Har qaysi tamg'ada respublikaning qisqartirilgan nomi, korxona nomeri, go'shti qayerda tamg'alangani, yana «Vetkorik» so'zi ko'rsatiladi. 1-kategoriyali mol go'shtiga binafsha rangli dumaloq tamg'a bosiladi. Har qaysi nimtaning tashqi tomoniga beshta tamg'a bosiladi. Kurak, ort, bel, son va ko'krak qismlariga.

2-kategoriyali mol go'shtiga binafsha rangli kvadrat tamg'a bosiladi. Har qaysi nimtaga 2 ta dan-kurak va son qismlariga bittadan tamg'a bosiladi.

1- va 2-kategoriyali buzoq go'shtini ham katta mollar go'shti singari tamg'alanadi, lekin tamg'alarining o'ng tomoniga qo'shimcha qilib «M» harfi qo'yiladi.

Oriq mol go'shtiga qizil rangli uchburchak tamg'a qo'yiladi.

Semizligi bo'yicha kategoriyalarni tamg'alash namunalari.

- 1 hamma turdagi 1-kategoriyali go'sht
- 2 hamma turdagi 2-kategoriyali go'sht
- 3 hamma turdagi oriq go'sht.

1-kategoriyali qo'y va echki go'shtlariga ham dumaloq tamg'a bosiladi, har qaysi tanaga 5 ta: ikkala nimtaning kurak va son qismlariga

bittadan hamda to'shning o'ng tomoniga batta tamg'a qo'yiladi. 2-kategoriyali qo'y va echki go'shtlarini ikkala nimtaning kurak va son qismlariga hamma bo'lib to'rtta kvadrat tamg'a bo'lishi kerak. Oriq qo'y go'shtiga binafsha rangli uchburchak tamg'a, oriq echki go'shtiga esa qizil rangli uchburchak tamg'a bosiladi.

Go'shtning kimyoviy tarkibi. Yog'dan ajratilgan go'shtni tarkibida suv 74,8%, oqsil 21,6%, yog' 2,3%, glikogen 0,8%, mineral moddalar, fermentlar, vitaminlar bo'ladi.

Go'shtni turlari va tamg'alash. Go'shtni so'yilgan hayvon turiga, yoshi, semizlik darajasiga va go'shtning termik holatiga qarab, turlariga bo'linadi. So'yilgan mol turiga qarab mol (qoramol) go'shti, qo'y, echki, ot, kiyik, quyon, yovvoyi hayvon go'shti va hokazolar bo'ladi.

Yog'lar. Molning ichki yog'lari oziq-ovkat tayyorlashda, yog' olishda, sovun va glitserin ishlab chikarishda foydalaniladi. Mollarning go'sht maxsuldorligi ularning zotiga, irsiy xususiyatlariga, oziqlantirish me'yoriga, semirish holatiga, yeshiga va jinsiga bog'liq o'zgaradi. Shuningdek, mahsuldorlikni xarakterlovchi ko'pgina belgilar nasldan-naslga o'tadi. Lekin ularning naslga o'tish darajasi turlicha. Zot xususiyatlariga bog'liq belgilari - go'sht nimtalaridagi yog' to'qimalarining mikdori va ularning tana bo'ylab tarqalishi, muskul va yog' to'qimalarining o'zaro nisbati, go'shtning sifati va o'sishi jadalligining naslga o'tish koeffitsienti me'yori yuqoridir. Yosh mollarning semirishi asosan muskul to'qimalari xisobiga bo'lsa, katta yoshdagi mollarda, esa, yog' to'qimalarining ko'payishi xisobidan bo'ladi.

Go'shtning morfologik tarkibi Go'shtning tarkibiy qismi muskul, yog', suyak va biriktiruvchi to'qimalardan tashkil topgan. Bular ichidan to'yimligi jihatidan muskul va yog' to'qimalari muxim ahamiyatga ega.

Go'sht sifati uning morfologik va gistologik belgilari, kimyoviy xususiyatlari hamda ta'mi bilan xarakterlanadi. Sifatni baxolaganda go'sht nimtalaridagi muskul va yog' to'qimalarining o'zaro nisbatiga e'tibor beriladi.

Muskul to'qimasi. Muskul to'qimasi tarkibiga uning to'yimligini ta'minlovchi yuqori sifatli aminokislotalardan — arginin, lizin, metionin, triptofan, sistin va boshqa to'liq qiymatli oqsillar kiradi. Go'sht tarkibidagi oqsillar mikdori 15- 25 foizni tashkil etadi.

Yog' to'qimasi. Yog'ning xosil bo'lishi va tanada to'planishi hayvonlar xayotida muxim ahamiyatga ega. Chunki yog' zaxirasi ozik

mod- dalar rezervi sifatida xizmat kiladi. Mollarni oziqlantirish va saqlash sharoitlari noqulay va yomon davrda organizm ularni sarflaydi. Yog'ning oksidlanishi natijasida ma'lum mikdorda suv hosil bo'ladi. Bunday xususiyat mollarni issiq va quruq iqlimli mintaqalarda urchitishda muhim ahamiyatga ega.

Shuning bilan birgalikda yog' to'qimalari organizmda qo'riqlash vazifasini bajaradi. Go'sht nimtalarini sovitishda va uni saqlab turishda xizmat qiladi va teri osti yog'lari go'shtni qurib va qotib kolishdan asraydi. Yog' to'qimalari yog' xujaylaridan tashkil topgan bo'lib, ular o'zaro bo'sh biriktiruvchi to'qimalar bilan ajralib turadi. Yog' to'qimalarining kimyoviy tarkibi mollarning yoshiga bog'liq o'zgarib turadi. Yosh mollarning yog' xujayralaridagi yog' soqkachalari mayda bo'lib, ularda katta yoshdagi mollarnikiga nisbatan suv va oqsil miqdori ko'p. Kimyoviy toza yog' miqdori esa kam bo'ladi. Mollarning o'sib ulg'ayishi bilan yog' soqkachalari kattalashadi, yog' miqdori ko'payadi, suv va oqsilning nisbiy miqdori esa kamayadi.

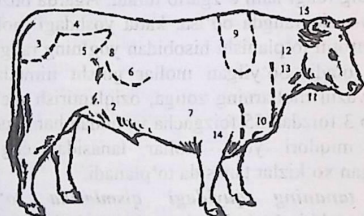
Yog'ning rangi ham o'zgarib turadi. Agarda buzoqlardagi yog'lar oq yoki och-sariq rangda bo'lsa, katta yoshdagi mollarda yog' bilan birgalikda karotin to'planishi hisobidan yog'ning rangi sariq yoki to'q-sariq tusini oladi. So'yilgan mollar go'sht nimtalaridagi yog'ning solishtirma vazni mollarning zotiga, oziqlantirish me'yoriga, yoshiga, jinsiga qarab 3 foizdan 55 foizgacha va undan ham yuqori bo'ladi. Eng kam yog' miqdori yosh mollar tanasida, eng ko'p miqdori bo'rdoqilangan xo'kizlar tanasida to'planadi.

Yog' tananing quyidagi qismlarida to'planadi: qorin bo'shlig'ining ichki a'zolarida (buyrak, yurak, korin, ichak va xokazo) teri osti xujayralarida to'planib, teri osti yog' to'plamlarini xosil kiladi, muskullar oralig'ida va ularning ichki tolalari oralig'ida to'planadi.

Go'shtning sifatiga baho berilganda muskullarda yog'ning to'planishligiga aloxida ahamiyat beriladi. Molning o'sishi jarayonida yog'lar, avvalo, ichki a'zolarida, muskulning ichida va oralig'ida, undan sung teri ostida to'planadi. Mollar ratsionida oziqa moddalari kamchil davrda birinchi navbatda teri osti yog'lari, so'ngra muskul yog'lari va ichki a'zolaridagi yog'lar xarajat qilinadi. Muskullar va tolalar oralig'ida yog'larni paydo bo'lishi marmarsimon ko'rinishni xosil kiladi. Go'shtning marmarliligi uni mayinlashtiradi, yumshatadi, ta'mi hamda to'yimligini oshirib, sifatini yaxshilaydi. Muskullar oralig'ida yog' kam to'planishi go'shtning dag'al bo'lishiga va ta'mining pasayishiga olib

keladi. Shuning bilan birgalikda tanada yog'ning haddan tashqari ko'p miqdorda to'planishi go'shtning ta'mini, oziq moddalarning hazm bo'lishini hamda maxsulotning ovqatbop xususiyatlarini pasaytiradi.

Ichki yog', teri osti va muskul oralig'idagi yog'larning kimyoviy tarkibi xar-xil. Eng kam sof yog' miqdori muskullar ichidagi yog' to'plamlarida bo'lsa, eng kupi esa ichki a'zolarida to'plangan yog' to'qimalarida bo'ladi. Xuddi shuningdek, yog' to'qimalar tarkibidagi suv va oqsilning nisbiy miqdori o'zgarib turadi. Mollar tanasida yog' to'qimalarining ko'p to'planishi va muskullar to'lishganligini semizlik darajasi bilan aniqlash mumkin. Mollarning semizligi tashqi ko'rinishda xamda teri osti hujayralarida to'plangan yog' to'qimalarini qo'lda ushlab ko'rish uslubida aniqlanadi. Tanani qo'lda tutamlab ko'rish usuli yog' to'qimalarining hosil bo'lish navbati hamda tartibiga karab asoslangan. Mollar semirishi bilan xar-xil tana qismlarida yog' to'planish jarayoni bir xil o'tmaydi. Yog' qatlamlari mol tanasining orqa, so'ngra o'rta va oldingi qismida to'plana boshlaydi (*1 rasm*).

1 rasm. Qoramol tanasida yog' to'qimalarinipg to'planish tartibi.

1 — moyak xaltasi; 2 — orqa qo'ltiq yonboshi; 3 — o'tirish cho'qqisi; 4 — tosboldir qismi; 5 — tos cho'qqisi qismi; 6 — qovurg'a qismi; 7 — yurak qarshisi; 8 — och biqin; 9 — yag'rin qismi; 10 — ko'kragingning old qismi; 11 — bo'g'iz qismi; 12 — yelka qismi; 13 — bo'yin qismi; 14 — tirsak qismi; 15 — quloq orqasi.

Shuning uchun mollarni qanchalik et olganligini aniklash maqsadida yog' to'plamlari tananing dumg'aza asosida, tos suyak cho'qqisi qismida, belida, oxirgi qovurg'aning o'rtasida, qo'ltiq qismidagi ushlovda, kurak-yelka bo'g'inida va bo'ynida tutamlab ushlab ko'riladi. Bu qismlar salmog'i va zichligi qancha ko'p bo'lsa, molning semizlik darajasi shuncha yuqori bo'ladi. Muskullar va teri osti

yog'larining yaxshi rivojlanganligi mol tanasini to'lishtirib, uning semizlik darajasini ko'rsatadi.

Mollarning quyidagi guruxlari mavjud: — sigirlar, xo'kizlar va yosh mollar uch oyligidan, to uch yoshiga kadar semizlik darajasi bo'yicha uch kategoriyaga ajratiladi. Yuqori, o'rta va past kategoriyalar. Buka va o'n to'rt kunligidan uch oyligiga qadar bo'lgan buzoqlar ikki birinchi va ikkinchi kategoriyaga bo'linadilar. Agar mollarni tashqi ko'rinishi va tana qismlaridagi yog' to'plamlarini ushlab ko'rish bilan semizlik kategoriyasini aniqlash mumkin bo'lmasa, u holda mollar qushxonalar yoki go'sht kombinatlarida nazorat so'yimidan o'tkazilib, davlat andozasi talabi asosida go'shtning sifati aniqlangan xolda molning semizlik darajasi belgilanadi.

Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini qalbakilashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi.

Ba'zida mukammal sog'lom hayvon to'satdan paydo bo'ladigan har qanday mexanik kuchlarga duch kelganda, u shikastlanadi (sinish, siljish, tendon yorilishi) va uni ushlab turish iqtisodiy jihatdan zararli bo'ladi. Bunday hollarda, egasi hayvonni go'sht uchun qo'yishga qaror qiladi. Xuddi shu narsa hayvon to'satdan kolikaga, timpaniyaga, buralib qolishga yoki homila noto'g'ri joylashishi yoki tug'ruqdan keyingi parezning o'tkir zaharlanishi, bo'g'ilishi va bu holatlarida tug'ilmasa yuzaga keladi va bu holatlar majburiy deb ataladi. Majburan so'yish natijasida olingan go'sht bepul sotilmaydi. To'liq hajmda laboratoriya tahlillari bilan, ya'ni majburiy bakteriologik tekshirish bilan veterinariya-sanitariya ko'rigidan o'tkazilishi kerak.

Ba'zida hayvonlarning majburiy so'yish go'shtida ajnabiy mavjud hid va ta'mga ega bo'lib, ular hidli moddalar bilan ishlov berish va tanadagi ma'lum patologik jarayonlarning rivojlanishi bilan bog'liq. Bundan tashqari, kasal hayvonlarning go'shtida, jinsiy tanax (echki, bugs, yovvoyi cho'chqa, cho'chqa va boshqalar) va u hidni oladi ozuqa (pirojnoe, baliq ovqati, parchalanadigan lavlagi va sholg'om, shuvoq, to'shak buglari va boshqalar). Dorivor hid kamfora, kreolin, karbol kislotasi, zira urug'lari va boshqa hidli moddalarni iste'mol qilishdan kelib chiqishi mumkin. Ayrim kasalliklarda (emkar, yiringli-nekrotik jarayonlar va boshqalar) ko'pincha xiralashgan yoki yoqimsiz hid paydo bo'ladi. Ovqatlanish namunalari tayyorlash paytida tashqi hidlarni osongina aniqlash mumkin. Chet ellik hidli go'sht oziq-ovqat maqsadlari

uchun ishlatilmaydi; u rad qilinadi va hayvonlarning ozuqasi yoki texnik chiqindilarga yuboriladi. Agar majburan so'yilgan hayvonlarning go'shti sariq bo'lsa, keyin to'qimalarni em-xashak bilan bo'yashni farqlash kerak karotin va karotinoidlarning ko'pligi) va sariqlik. Agar sariqlik bo'lsa (gemolitik, parenximali, mexanik) barcha to'qimalar va hatto suyaklar sariq rangga bo'yalgan, keyin ko'zlarning sklerasi em-xashak bilan bo'yalmaydi, so'yishdan keyin sarg'ayish 24 . 48 soatdan keyin yo'qoladi. Sariqlik mexanik kelib chiqqan taqdirda ham yo'qolmaydi; go'shtning ta'mi va hidi o'zgaradi.

Majburiy so'yish go'shtida sog'lom hayvonlarning tana go'shtiga qaraganda tez-tez turli xil mushak guruhleri (diafragma, son, bel) qalinligida ko'p qon ketish kuzatiladi (ayniqsa cho'chqalarda). Haydalgan (stressli) hayvonlarning go'shti, shuningdek, go'sht deb ataladi U quyuq rangi, kesimdagi yopishqoqligi, tez yomonlashishi, pH va fizik-kimyoviy anormalliklari bilan ajralib turadi. Transgen hayvonlarning go'shtini veterinariya-sanitariya bahosida aniq ehtiyot bo'lish kerak. Ma'lumki, bunday hayvonlarning go'shti tabiiy ravishda ko'tarilgan hayvonlarning go'shtidan farq qiladi. U kamroq yorqin rangga ega, yog 'kamroq refrakter, kolbasa esa qiyma go'shtda eriydi va kolbasa nonining kesilgan ko'rinishini o'zgartiradi. Transgen hayvonlarning yog'i oddiy tabiiy go'shtning yog'iga qaraganda ko'proq to'yinmagan kislotalarni o'z ichiga oladi.

Majburiy o'ldirilgan hayvonlarning go'shtini tayyorlash uchun, vijdotsiz egalar ma'lum bir bo'yoqlardan (sabzi sharbati, saffro, oziq-ovqat qizil bo'yoqlari) uni mazali qilishlari yoki aksincha soda yoki oqartirish bilan qayta ishlashlari mumkin. Ko'pincha sotishdan oldin, tovuq tana go'shti egalari tomonidan soda bilan ishlov beriladi (pishirish soda eritmasida 1 2 s uchun joylashtiriladi). Teri osti qatlamiga tushadigan soda uning hajmini oshiradi va teri noaniq va oq bo'lib qoladi, teri osti yog'ining ozgina qatlami tana go'shtiga ezgu sarg'ishlik beradi. Tovuqlar yoki broylerlarning bunday tana go'shtlarini baholashda nafaqat rangi, balki zichligi ham normaldan farq qiladigan terining va teri osti qatlamining holatiga e'tibor qaratish lozim.

Majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shti (ayniqsa buzoqlar, cho'chqalar, tovuqlar) go'sht savdogarlari tomonidan havo bilan puflanishi mumkin. Bunday qayta ishlovdan so'ng II toifadagi go'shtni I toifali go'sht yoki Yu-ning tana go'shti sifatida berish mumkin . 14 kunlik buzoq 5 haftalik va yaxshi boqilgan hayvon sifatida sotilishi

mumkin. Bunday holda, qizg'ish yoki pushti rang oq rangga aylanadi va go'sht yaxshi qonash ko'rinishini oladi.

Soxtalashtirishni yashirish uchun majburan o'ldirilgan hayvonlarning go'shtini bir necha soat davomida suvga qo'yish mumkin. Shu bilan birga, uning massasi asl, namlik va tashqi ko'rinishning 25% gacha ko'tariladi. Muzlatilgan go'shtda, qalbakilashtiruvchilar qon bilan suv bilan suyultiriladi, bu muz kristallarini dog' qiladi va u muzlatilgan butun xom go'shtga aylanadi. Muzlatilgan go'shtni sotishda sun'iy ravishda kiritilgan qon va suv aralashmasini ajratib ko'rsatish qiyin, ammo u eriganida ahamiyatli sharbat miqdori chuqur qizil. Go'shtdan keyin bunday ishlov berish yomonroq saqlanadi va tezda belgilar paydo bo'ladi buzilish, shuning uchun uni erkin sotishga va sanoat ishloviga yuborishga yo'l qo'yilmaydi.

Zootexnik tufayli majburan o'ldirilgan hayvonlardan (naslchilik, genetik va boshqalar) brakonerlik, iqtisodiy ehtiyoj (ozuqa etishmasligi, xizmat ko'rsatadigan xodimlar etishmasligi, tabiiy ofatlar, yong'inlar va boshqalar) go'sht cheklangan yaroqlilik toifasiga kirmaydi. Go'shtni qayta ishlash zavodlarida cheklovsiz foydalanish mumkin.

Hayvonlar va hayvon mahsulotlarini sotib olish va tashishda sanitariya qoidalarining buzilishi.

Ba'zi hollarda hayvonlarni sotib olish va sotish bo'yicha sud nizolarni hal qilishda, veterinariya shifokorining vakolatli fikriga muhtoj bo'ladi, chunki undan boshqa hech kim bir qator kasalliklar va nuqsonlar yashirin xarakterga ega ekanligini va hatto eng chuqur klinik tadqiqotlar bilan ham aniqlab bo'lmazligini bilmaydi. Bundan tashqari, bir qator yuqumli yoki invazion kasalliklar aniq belgilar paydo bo'lishidan oldin uzoq vaqt inkubatsiya davriga ega (leykemiya, quturish va boshqalar) Hayvon qachon kasal bo'lganligi to'g'risida sotuvchidan yoki xaridordan, sotib olishdan oldin yoki keyin faqat veterinariya shifokori malakali xulosa berishi mumkin. Sotib olingan hayvonni qaytarib berish masalasi hayvonlarning fiziologik imkoniyatlariga (ish qobiliyati, sut va junning mahsuldorligi) nisbatan bir tomon (xaridorga sotuvchi) va'da qilgan sifatlarning yo'qligi yoki etishmasligi tufayli paydo bo'lishi mumkin (buzoqlash, qo'zichoq va boshqalar). Aynan shunday hollarda ular veterinariya mutaxassislarning ekspertizasiga murojaat qilishadi va ularning xulosalari asosida sud jabrlanuvchiga

tovon to'lash to'g'risida, u yoki bu tomonga tovon puli to'lash to'g'risida qaror qabul qiladi.

Hayvonlarni sotib olgandan keyin aniqlangan yuqumli va invaziv kasalliklarni tekshirish. Alohida hayvonlarni yoki guruh bilan partiyalari bilan sotish va sotib olish to'g'risida qaror qabul qilishda ko'pincha tajribali mutahassisga ehtiyoj seziladi. Undan boshlab, veterinariya shifokori, birinchi navbatda, hujjatlarga muvofiq, epizootiya haqida xulosa chiqarishi kerak (bir yoki boshqa turdagi kasalliklar, hududdagi, fermer xo'jaligidagi, kasalliklar). Shu bilan birga, hayvonlarni sotib olish tartibi e'tiborga olinishi kerak: ular qanday tashilganligi, karantin holati kuzatilganmi, so'nggi davrda qanday kasalliklar aniqlangan, ular qanday usullar bilan aniqlanganligi, tegishli hujjatlar mavjudligi.

Veterinar hayvon kasalliklari uchun inkubatsiya davrining minimal yoki maksimal muddatlari bilishi kerak. Sud-veterinariya mutaxassisi inkubatsiya davrining o'rtacha muddatlaridan kelib chiqib, u yoki bu tomonning iqtisodiy zarari to'g'risida qaror qabul qiladi. Yuqtirish vaqti haqidagi masalani hal qilish ancha qiyin - bahona yoki hayvonni qaytarib berish uchun sabab yoki uning qiymati uchun pul kompensatsiyasi. Masalan, otlar yuqumli anemiya bilan kasallanganida, xuddi shunday holat paydo bo'lishi mumkin, chunki kasallik surunkali, o'tkir va yarimo'tkir, yashirin yoki o'tib ketadigan bo'lishi mumkin. Reinfektsiya va kasallikning surunkali shaklini o'tkir holatga o'tkazish mumkin. Bularning barchasi veterinariya mutaxassisi tomonidan hisobga olinishi kerak, klinik va epizootik ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish, va o'lim holatida patologik-anatomik yorish yoki gistologik natijalarga tayangan holda hal qilinadi. Yuqori mahsuldor hayvonlar bunday savollar o'lim paytida paydo bo'ladi. Sotib olingan naslchilik hayvonlarini talab qilishda, ba'zida sotib olish paytida yashiringan kasallik sabablarini aniqlash uchun komissiya va individual hayvonlarni diagnostik so'yish zarur. Bunday jarayon tajribali mutaxassislarning ishtirokini va zamonaviy tadqiqot usullaridan (biokimyoviy, rentgen, radiometrik) foydalanishni o'z ichiga oladi Komissiya hakamlik xulosa sud organlariga taqdim etiladi. Ba'zi hayvon kasalliklarida makroskopik o'zgarishlarning namoyon bo'lish vaqti. Ko'pincha ma'lum bir kasallikdagi makroskopik o'zgarishlar darhol paydo bo'lmaydi, lekin ma'lum vaqtdan keyin yoki ular faqat yorish paytida aniqlanishi mumkin. Bu shikastlangan tomonga (xaridorga) rad etilgan go'sht mahsulotlari, hatto butun tana go'shti uchun mablag 'yo'qotilishi uchun tovon puli talab

qilishi uchun sabab bo'lishi mumkin. Fikr bildirayotganda veterinariya-sanitariya mutaxassisi patologik jarayonning rivojlanish muddati ma'lum bo'lgan individual kasalliklarning bir qator aniq belgilarini hisobga olish kerak.

Qoramol sil kasalligi. Qachon makroskopik tutilgan tüberkulin (tugunlarni) rivojlanishi uchun tabiiy infektsiya kamida 3 . 5 hafta talab qiladi; sun'iy infektsiya bilan, bu 25 . 30 kundan keyin sodir bo'ladi. Buzoqlarni yem orqali yuqtirishda limfa tugunlarining sil kasalligi 22 kundan keyin, makroskopik usul bilan esa 29 kundan keyin aniqlanadi. Buzilgan degeneratsiya infektsiyadan 30 kun o'tgach paydo bo'ladi, petrifikatsiya - 50, to'liq kapsula 136 kun ichida sodir bo'ladi.

Brutselyez. Kasallik abort bilan birga keladi; bu hodisa barcha hayvon turlari uchun umumiydir. Kasallikning o'tkir shakli 3 . 4 oy ichida tez rivojlanadi, surunkali - 1 yoshdan 2 yoshgacha, yashirin yillar davom etadi. Yuqtirishning surunkali va yashirin kechishida aniq belgilar mavjud emasligi sababli, serologik va allergik xulosalar veterinariya mutaxassisi xulosasi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Siz yuqtirish shakli va hayvonlarning turidan qat'i nazar, infektsiyadan qonda o'ziga xos antitelalar 5 . 7 kun o'tgach paydo bo'lishini bilishingiz kerak; bu onni tuzatish, albatta, veterinar amaliyotida unchalik oson emas. Shuni esda tutish kerakki, hayvon tanasida brusellalar limfa tugunlarida ko'payadi va agar ular yo'q qilinmasa, ular ichki organlarga 2 . 3 xaftadan so'ng kirib boradi - infektsiya giperallashuv harakterga ega va 3 . 4 hafta yoki undan ko'p vaqt o'tgach, kasallik lokalizatsiya bilan yashirin shaklda o'tadi (7 . 9 yosh) elinda yoki individual limfa tugunlarida. Legptospiroz. Bu insonning tabiiy o'chog'i kasalligi va o'lim darajasi 20 . 25% bo'lgan hayvonlar. Bemorlar va leptospiroz tashuvchilari har qanday turdagi uy hayvonlari bo'lishi mumkin. Kasallik yilning istalgan vaqtida, odatda fermada leptospiral olib yuruvchi hayvonlar paydo bo'lgandan keyin sodir bo'ladi. Kasallikdan so'ng, hayvonlar yuqori darajada immunitetni rivojlantiradi va uzoq davom etadi. Leptospirozning inkubatsiya davri 3 kundan 15 kungacha. Cho'chqa trixinelezi. Infektsiyadan 7 . 8 kun o'tgach, somatik mushaklarda 0,1 mm kattalikdagi birinchi trixinella paydo bo'lishi va bir oydan keyin ularning uzunligi 1 mm ga etishi aniqlanadi; 2 oydan so'ng kapsula shakllana boshlaydi, bu 3-oyga qadar to'liq qoplab oladi.

Cho'chqa finnozi. Finnalar infektsiyadan 20 . 22 kun o'tgach ignabargli kattalikka, 40 kundan so'ng - xantal donasi, 2 oydan keyin -

no'xat kattaligiga yetadi va 3 oydan so'ng ularning to'liq rivojlanishi boshlanadi.

Gripp (influenza). Bu odamlar va hayvonlarda uchraydigan o'tkir yuqumli kasallik o'ziga xos resperator kasallik bolib juda yuqumli. Odam va parranda viruslari o'rtasidagi bog'liqlik hulosa qilinmagan va hayvonlar aniqlanmagan. Cho'chqalarda inkubatsiya davri 2 dan 7 kungacha; 1 yoki 2 kunida xarakterli kataral o'zgarishlar paydo bo'ladi. Nafas olishni yengillashtirish uchun cho'chqa o'tirgan itning pozasini oladi. Otlarda inkubatsiya davri 1 kundan 7 kungacha, agar hayvonlar harakatdan qolmasa, jiddiy surunkali asoratlar bo'lishi mumkin. Qushlarda kasallik 2 .. 3 hafta; o'lim 5 . 10%. Hayvonlarni sotib olgandan keyin yuqumsiz kasalliklarni tekshirish va aniqlash. Yuqumli bo'lmagan kasalliklar, shuningdek, xaridor va sotuvchi o'rtasida ziddiyatning sababi bo'lishi mumkin. Ushbu kasalliklar bilan hayvon sotib olayotganda ancha sog'lom ko'rinadi va bir muncha vaqt o'tgach unda simptomlar paydo bo'ladi: oshqozon-ichak trakti, nafas olish tizimining surunkali kasalliklari, gemopoetik tizim kasalliklari. Bularga o'smalar, shikast retikulit va perikardit kirmaydi. Kasalliklar hayvonning o'limiga olib kelishi mumkin, so'ngra kasallik boshlangan vaqt va uning yakuniy davri patologo-anatomik va gistologik tadqiqotlar natijalariga ko'ra belgilanadi.

Veterinariya xujjatlarini soxtalashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi

"Veterinariya to'g'risida" gi qonuniga muvofiq Veterinariya hamrohlik qiluvchi hujjatlarni berish tartibi bo'yicha ko'rsatmalar davlat veterinariya nazorati tomonidan nazorat qilinadigan tovarlar uchun hujjatlar 1, 2 va 3-shakldagi veterinariya guvohnomalari va 4-shakl bo'yicha veterinariya guvohnomalari shakllari, shuningdek, A3 formatidagi qog'ozga 5a, 5b, 5c, 5d, 5e shaklidagi veterinariya guvohnomalari markazlashtirilgan ravishda ishlab chiqarilishi va ularni etkazib berish buyurtmalar asosida amalga oshiriladi. Bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasida va transportda davlat veterinariya nazorati zonali boshqarmalari boshliqlari, idoraviy veterinariya xizmatlarining rahbarlari veterinariya guvohnomalarining shakllari zarur ko'rsatmalarni bajargan va tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, zona ma'muriyati boshlig'i, idoraviy veterinariya

xizmati rahbari tomonidan tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan veterinariya mutaxassislariga beriladi. Qabul qilinishiga qarshi va har qanday shaklda jurnalda ro'yxatdan o'tkazilgan bu veterinariya guvohnomalari ildizlarining qaytarilishi to'g'risida belgi qo'yadi. Veterinariya guvohnomalarining shikastlangan shakllari ildizlar bilan birgalikda qaytariladi. Saqlash muddati tugaganidan keyin veterinariya guvohnomalari va shikastlangan shakllarining stakalari dalolatnoma tuzilgan komissiya tomonidan yo'q qilinadi. Foydalanilmagan veterinariya guvohnomalari shakllari tegishli ravishda tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektoriga yoki shtat hududiy bo'limining boshlig'iga topshirilishi kerak. Davlat chegarasida va transportda veterinariya nazorati aktga muvofiq amalga oshiriladi. Veterinariya guvohnomalari bilan birga yuklar sub'ektlar o'rtasida tashiladigan №1, 2 shakllari davlat veterinariya nazorati organlari tomonidan davlat chegarasida va faqat temir yo'l transportida tashish uchun nazorat qilinadi. Ushbu yuklarni avtomobil transportida tashishda, nazorat Davlat veterinariya xizmatining mintaqaviy organlariga beriladi. Mintaqadan tashqariga olib o'tishda barcha turdagi hayvonlar (shu jumladan qushlar, mo'ynali hayvonlar, laboratoriya, uy va hayvonot bog'idagi hayvonlar, dengiz hayvonlari, asalarilar, baliq va boshqa suv organizmlari), embrionlar va hayvonlarning urug'lari, urug'langan tuxum, tuxum (inkubatsiya) shakldagi veterinariya guvohnomasi bilan beriladi. №1, va bitta viloyat hududida tashilganda - №4 veterinariya guvohnomasi. Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'sht mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar); hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastırma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein; pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovutilgan, muzlatilgan,

tuzlangan, baharatli, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (oziq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

Garovga qo'yilgan yoki saqlash uchun jo'natilgan, shuningdek korxonadan tuman (shahar) tashqarisida sotish uchun yuborilgan konserva (go'sht, sut) ning har bir partiyasi uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi, tuman (shahar) ichida - 4-sonli veterinariya guvohnomasi. Bir smenada bitta korxonada ishlab chiqarilgan kolbasa va boshqa go'sht mahsulotlari, sut, baliq uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Bir hil guruhga mansub sut mahsulotlari uchun va bir smenada ishlab chiqarilgan bo'lsa, faqat 2-sonli veterinariya guvohnomasini berish. Ushbu mahsulotlarni Rossiya Federatsiyasining ta'sis korxonasida sotish (tashish) paytida, korxonalar jo'natilgan mahsulotlarni yuk jo'natish hujjatida (sifat sertifikat) ko'rsatadi. Veterinariya guvohnomasining raqami va sanasi, shuningdek uni bergan davlat veterinariya xizmati muassasasi (bo'linmasi) nomi. Veterinariya guvohnomasi ushbu mahsulotni ishlab chiqaruvchida qoladi va bir yil davomida saqlanishi kerak. Belgilangan mahsulotlarni tashqarida sotish (tashish) paytida har bir jo'natilgan yuk uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasi beriladi. Fuqarolar tomonidan yoki davlat veterinariya nazorati bo'linmalari bo'lmagan korxonalarda ishlab chiqarilgan go'sht va sut mahsulotlari uchun veterinariya guvohnomasi faqat davlat veterinariya xizmati muassasalarida yoki ularning bo'linmalarida veterinariya-sanitariya ekspertizasidan o'tkazilgandan keyin beriladi.

Tashish paytida hayvonlar kelib chiqishi va ozuqaning texnik xom ashyosi veterinariya hujjatlari bilan birga bo'lishi kerak. 3-sonli veterinariya guvohnomasi yoki 4-sonli guvohnoma (xuddi shu hududda sotilganda) terilar, jun, mo'ynalar, tuklar, tuklar, endokrin va ichak xom ashyolari, qon, suyaklar, boshqa turdagi xom ashyolar (oziq-ovqat bo'lmagan qo'shimcha mahsulotlar; tug'yonga ketgan xom ashyolar uchun) beriladi; tuklar, tuklar, to'kilishlar; terining terilari va xom terining bezaklari; albumin, kazein va texnik jelatin; safro; biologik sanoat uchun xom ashyo; ovchilik kuboklari), asalarichilik mahsulotlari (asaldan tashqari), hayvonlar uchun ozuqa, hayvonlar uchun ozuqa, premiksalar, ozuqa qo'shimchalari (bundan mustasno) tuz tuzi), mikrobiologik sintez mahsulotlari, boshqa em-xashak, shu jumladan o'simlik kelib chiqishi tashqaridan olib chiqilganda

Shakllarning haqiqiyligini soxtalashtirishga yo'l qo'ymaslik uchun barcha veterinariya guvohnomalari va guvohnomalari bir necha darajadagi himoya darajasiga ega (blankaning rangi, suv belgisi bilan qog'oz, himoya giloshek ramkasi, himoya to'r, iris bosma, mikrotexnika, reaktiv bo'yoqlar, Davlat veterinariya inspeksiyasining emblemasi (ultrabinafsha nurlari ostida porlash), blanklarning raqamlanishi, issiq shtamplash gologrammasi.). Shaklning haqiqiyligiga shubha tug'ilganda, Davlat belgisi va Davlat belgisining PFF sharoitlarida ushbu shaklning batafsil tekshiruvini o'tkazilishi mumkin.

Ko'pincha veterinariya hujjatlarini qayta ishlash paytida xatolarga yo'l qo'yiladi. Shunday qilib, masalan, yuqori chap burchakda, ular chiqishni qisqartirilgan shaklda yozadilar. O'ng yuqori burchakda ular Rossiya Federatsiyasining ushbu sub'ektining bosh davlat veterinariya nazorati tomonidan hayvonlar, go'sht va boshqa mahsulotlarni olib chiqishga ruxsat berilganligi to'g'risida belgi qo'ymaydi. Boshlarning sonini yoki mahsulotlarning massasini so'z bilan kiritmang (faqat raqamni qo'ying). Ishlab chiqaruvchining yoki egasining nomi va manzili qisqartirilgan shaklda ko'rsatilgan, ammo to'liq hajmda bo'lishi kerak. Ba'zan transport vositasining turi va yo'nalishi ko'rsatilmaydi. Maxsus belgilarda ta'sis tuzilmasidan tashqariga olib chiqishga ruxsatnomaning raqami va sanasi ko'rsatilmagan, bu faqat o'tkir yuqumli (karantin) kasalliklar hududining farovonligi to'g'risidagi belgini cheklaydi. Pastki o'ng burchakda familiya, ism va otaning ismi noqonuniy va qisqartirish bilan yozib qo'yiladi. Eng muhim xato - bu imzoning muhri, ofis ishlarining talablariga binoan, muhr qo'yiladi imzo uchun. Bosma nashr ham buzilish hisoblanadi hujjatlarni rasmiylashtirish qoidalari. "MP" belgisi chetga Imzo noto'g'ri va kiritilgan bo'lishi kerak emas majburiy. Imzo muhri yuridik jihatdan to'g'ri deb hisoblanadi. Oldindan chop etishga ruxsat berilmagan shakllarni tayyorlaydi va ularni qayta ishlash uchun veterinarlarga yuboradi. Shuni yodda tutish kerakki, veterinariya bilan birga kelgan hujjatlarda soxtalashtirilgan bo'lishi mumkin va yukning holati yoki kelib chiqishini aks ettirmaydi. Veterinariya guvohnomalari va veterinariya guvohnomasi hujjat berilgan kundan boshlab hayvonni so'yish yoki veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan yukni jo'natish uchun 3 kun davomida amal qiladi. Veterinariya hujjatlarida, tuzatishlar, shiftdagi o'zgarishlar, qo'l yozuvi, siyoh, lentani bosib chiqarish uchun siyoh, ma'lumotlarning noto'g'ri yozilishi va boshqa qoidabuzarliklar ko'rsatmalar. Noto'g'ri dizaynning

barcha holatlarida yoki saqlash muddati o'tgan bo'lsa, hujjat tan olinadi yaroqsiz va uni to'g'ri ishlab chiqarilgan bilan almashtirish kerak, aks holda mahsulotlar to'liq laboratoriya tahlilidan o'tishga majbur bo'ladi.

Veterinariya guvohnomalari shakllarini o'g'irlash holatlari har yili qayd etiladi; bunday holatlar to'g'risida zudlik bilan veterinariya va fitosanitariya nazorati federal xizmatiga xabar berish kerak. Veterinariya bilan birga kelgan hujjatlarni berish tartibini buzgan shaxslar ma'muriy yoki jinoiy javobgarlikka tortadigan hujjatlar javobgarlik. Jinoiy javobgarlik yuzaga keladi qoidabuzarlik sog'liq uchun xavf tug'dirganda yoki odamlar va hayvonlar hayoti. Saqlash muddati tugashi bilan har yili veterinariya ilova qilinadigan hujjatlar yo'q qilinadi, bu to'g'risida akt tuziladi. Veterinariya sanitariya ekspertizasi sohasida ishlaydigan mutaxassislarning faoliyati ko'plab me'yoriy hujjatlar bilan tartibga solinadi. Hayvonlardan olingan mahsulotlar va oziq-ovqat xom ashyolari uchun 2-sonli veterinariya guvohnomasini yoki 4-sonli guvohnomani rasmiylashtirish quyidagicha olib boriladi.

Tuman (shahar) tashqarisiga eksport qilinadigan go'sht va go'sht mahsulotlariga, shu jumladan: uy, yovvoyi va dengiz hayvonlaridan olingan tana go'shti, yarim tana go'shti, kvartira, blok parrandalar va uni qayta ishlash xom ashyolari (yarim tayyor mahsulotlar); hayvonlarning qo'shimcha mahsulotlari, pastırma, isitilmagan va berilgan yog'lar, quritilgan va konservalangan qon; qaynatilmagan dudlangan, quritilgan, tuzlangan, qaynatilgan, qaynatilgan, qaynatilgan dudlangan, yarim dudlangan kolbasa va go'sht mahsulotlari; oziq-ovqat albuminlari va jelatin; konservalangan go'sht; sut va qaymoq; butun sut mahsulotlari (pasterizatsiya qilingan sut va qaymoq, barcha fermentlangan sut mahsulotlari); quruq sut mahsulotlari, kazein; pishloqlar; hayvon yog'i; quyultirilgan sut konservalari; baliq (jonli, sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, baharatli, sovuq va issiq dudlangan, quritilgan); tuxum (oziq-ovqat); asalarichilik mahsulotlari (asal) 2-sonli veterinariya guvohnomasini, bitta viloyat hududida tashiladiganlar esa - 4-sonli veterinariya guvohnomasini rasmiylashtiradilar.

Tashish paytida hayvonlar kelib chiqishi va ozuqaning texnik xom ashyosi veterinariya hujjatlari bilan birga bo'lishi kerak. 3-sonli veterinariya guvohnomasi yoki 4-sonli guvohnoma (xuddi shu hududda sotilganda) terilar, jun, mo'ynalar, tuklar, tuklar, endokrin va ichak xom ashyolari, qon, suyaklar, boshqa turdagi xom ashyolar (oziq-ovqat bo'lmagan qo'shimcha mahsulotlar; tug'yonga ketgan xom ashyolar

uchun) beriladi; tuklar, tuklar, to'kilishlar; terining terilari va xom terining bezaklari; albumin, kazein va texnik jelatin; safro; biologik sanoat uchun xom ashyo; ovchilik kuboklari), asalarichilik mahsulotlari (asaldan tashqari), hayvonlar uchun ozuqa, hayvonlar uchun ozuqa, premiksalar, ozuqa qo'shimchalari (bundan mustasno) tuz tuzi), mikrobiologik sintez mahsulotlari, boshqa em-xashak, shu jumladan o'simlik kelib chiqishi tashqaridan olib chiqilganda

Shakllarning haqiqiylikini soxtalashtirishga yo'l qo'ymaslik uchun barcha veterinariya guvohnomalari va guvohnomalari bir necha darajadagi himoya darajasiga ega (blankaning rangi, suv belgisi bilan qog'oz, himoya giloshek ramkasi, himoya to'r, iris bosma, mikrotexnika, reaktiv bo'yoqlar, Davlat veterinariya inspeksiya sinining emblemasi (ultrabinafsha nurlari ostida porlash), blanklarning raqamlanishi, issiq shtamplash gologrammasi.). Shaklning haqiqiylikiga shubha tug'ilganda, Davlat belgisi va Davlat belgisining PFF sharoitlarida ushbu shaklning batafsil tekshiruvi o'tkazilishi mumkin.

Laboratoriya tekshirishi uchun ozuqa va suv namularini olish, qadoqlash va junatish qoidalari.

Laboratoriya tekshirishi uchun, ozuqa olish, qadoqlash va junatish qoidalari, texnikasi ko'rsatib berish, laboratoriya tekshirishi uchun, suv olish, qadoqlash va junatish qoidalari, texnikasi ko'rsatib berish.

Mashg'ulotning mazmuni. Laboratoriya tekshirishi uchun, ozuqa va suv namularini olish, qadoqlash va junatish maqsad hamda qoidalari to'g'risida ma'lumotlar.

Laboratoriyada kimyoviy va toksikologik tahlilni olib boruvchi mutaxassis, unga qo'shilgan materiallarni sinchkovlik bilan o'rganib chiqishi, materialni olib boruvchi xodim bilan suhbat o'tkazishi, hayvonlar yoki ularning kasalliklari o'limining barcha tafsilotlari va holatlarini bilib olishi, sud va veterinariya masalalari bilan tanishishi kerak. Ko'rikdan o'tkazing, material etkazib berilgan qadoqning, muhrlar, muhrlar, etiketkalarining xavfsizligini tekshiring va keyin o'rganish rejasini tuzing. Agar ilova qilinadigan hujjatlarda chorva mollari, ular o'tlatilgan yoki saqlanadigan joy yoki biron bir modda bilan ishlov berilgan bo'lsa, em-xashak va patologik materiallar davolash uchun ishlatiladigan kimyoviy birikma uchun tekshiriladi. Agar hayvonlarning o'limi ratsionida yangi yem turlaridan foydalanish bilan

bog'liq bo'lsa, ularning tarkibi o'rganiladi va umumiy zaharlanish oq sichqonlar yoki protozoyalardagi biologik sinov yordamida aniqlanadi. Laboratoriyaga etkazilgan materiallar tekshirila boshlaydi undagi begona aralashmalarni aniqlash uchun ingl. Shunday qilib, oshqozon-ichak traktining tarkibida qoldiqlar bo'lishi mumkin zaharli o'simliklar - siz oldindan xulosa berishingiz mumkin bo'lgan zaharli, akonitlar, shirin yonca va boshqalar. Bakteriologik tadqiqotlar. Material yuqumli kasalliklarga shubha qilingan hollarda olinadi va material taxmin qilinayotgan kasallikka qarab olinadi va yuboriladi. Masalan, sepsisdan shubha qilingan bo'lsa, taloq, ochilmagan yurak va sepsis (lezyon) manbasi bakteriologik tekshirish uchun yuboriladi. Kuydirgi kasalligini tekshirish uchun ochilmagan murdalardan, ochilgan murdalardan taloqdan va karbunkuloz bo'lsa, shikastlanish joyidan qon tomirlari yuboriladi. Agar cho'chqa go'shti shubhasi bo'lsa, naycha suyagi, taloq va buyraklar yuboriladi; brusellyoz uchun - bekor qilingan homila, meva membranalari, qon, sut; paratifda - jigar, o't pufagi, mezenterik limfa tugunlari, taloq; paratuberkuloz uchun - yonbosh tarkibidagi tarkibiy qism va unga tutashgan limfa tugunlari; sil kasalligi, glandularlar, blastomikoz uchun - shikastlangan organlarning qismlari. Aueski kasalligi bo'yicha tadqiqotlar uchun ular miyani, taloqni, o'pkalarni yuborishadi; leptospiroz uchun - qon, siydik, jigar, buyraklar; quturish uchun - miya olinadi. Bakteriologik tekshirish uchun material steril idishda steril holda olinadi va maxsus holatlarda laboratoriyaga sir saqlanadi. Kichkina, butun tanalar yoki organlar shisha idishlarga, metall chelaklarga yoki qopqoqli tanklarga yuboriladi. Haddan tashqari holatlarda, material suv o'tkazmaydigan matoga o'raladi va qutilarga qadoqlanadi, ammo hech qanday holatda infektsiyaning tarqalishining oldini olish uchun gazeta qog'ozini, sumkani va boshqalarni ishlatmang. Masofadan kelib chiqqan holda yangi material etkazib berilmasa, u 30% glitserinning suvli eritmasida saqlanadi Hayvonlarning jasadlari jigar va oshqozon-ichak traktining shilliq pardalari holatiga alohida e'tibor berib, otopsi protokolini rasmiylashtirish bilan patologik va anatomik tekshiruvdan o'tkaziladi. Mog'orlangan joylari bo'lgan iflos hidli ozuqalar mikotoksin uchun tekshirilishi kerak. Dag'al va donli donlarda tutun va ergot mavjudligiga e'tibor qaratiladi. Siloda pH qiymati aniqlanadi. Agar sifatsiz ozuqa (mog'or, g'ayrioddiy hid, rang) bilan bog'liq zaharlanishda shubha mavjud bo'lsa, em-xashak sifatini yaxshilash va sanitariya-mikologik baholash va yaxshilash bo'yicha

uslubiy ko'rsatmalarga muvofiq toksik biologik tahlil o'tkaziladi. Hayvonlarning jasadidan olingan patologik materiallar zaharlanish uchun anamnestic ma'lumotlarga, hayvonlarning klinik tekshiruvi va tug'ruqdan keyingi tekshiruv natijalariga muvofiq tekshiriladi.

Nazorat savollari

1. Laboratoriya tekshirishi uchun, ozuqa namularini olish, qadoqlash va junatish qoidalari qanday?
2. Laboratoriya tekshirishi uchun, suv namularini olish, qadoqlash va junatish qoidalari?

O'simliklardan zaharlanishlarni laboratoriya diagnostikasi

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarga o'simliklar zaharlanishining aniqlash texnikasi va usullarini ko'rsatib berish.

Mashg'ulotning mazmuni. O'simliklar zaharlanishining to'g'risida tushuncha hamda umumiy ma'lumotlar.

Oziq-ovqat xom ashyosi va oziq-ovqat mahsulotlarining sifati va xavfsizligi uchun gigienik talablar (SanPiN 2.3.2.560-96) go'shtdagi HCH, DDT va uning metabolitlarining 0,1 mg / kg dan oshmaydigan miqdorida, baliqda - 0,2 dan ruxsat etiladi. 2,0 gacha, sutda - 0,05 mg / kg. Ushbu ko'rsatkichlar asosida mamlakatimizda ishlab chiqarilgan va chet eldan keltirilgan chorvachilik mahsulotlarini sertifikatlash amalga oshiriladi. Shu munosabat bilan, sud veterinariya ekspertizasidan ruxsat olishni talab qiladigan nizoli vaziyatlar yuzaga kelishi mumkin. Hayvonlardan olingan ozuqa va oziq-ovqat mahsulotidagi COS qoldiqlarini aniqlash uchun TLC va GLC asosidagi usullardan foydalaniladi, bu bir analitik qadamda DDT, HCH, heptaxlor kabi bir qator xorijiy mamlakatlarda qo'llaniladigan barcha eng keng tarqalgan COS qoldiqlarini aniqlashga imkon beradi; shdrin, thiodane va boshqalar. TLC va GLC bilan COSni aniqlash printsiplari pestitsidlarni organik erituvchilar namunasidan ajratib olish, ekstraktlarni tozalash va keyinchalik miqdoriy aniqlashga asoslangan. Yupqa qatlamli xromatografiya (TLD. dan foydalanilganda ingichka KCK silikagel qatlamli yoki alyuminiy oksidi (ichki yoki xorijiy ishlab chiqarish) bo'lgan foydalanishga tayyor plitalar ishlatiladi. Aseton yoki dietil efir bilan n-geksanning turli xil nisbati mobil tizim sifatida ishlatiladi; rivojlanayotgan reaktiv sifatida - kumush nitratning ammiak-asetonli

eritmasi yoki kumush nitratning 2-fenoksietanol bilan eritmasi, so'ngra plastinani ultrabinafsha nurlar bilan nurlantirish. TLC tomonidan ozuqa va oziq-ovqat mahsulotlarida COS ni aniqlashning batafsil tavsifi suv, oziq-ovqat, ozuqa va tamaki mahsulotlarida xlor organik pestitsidlarini yupqa qatlamli xromatografiya bilan aniqlash bo'yicha uslubiy qo'llanmada tavsiflangan. Ushbu usul Rossiya Federatsiyasidagi barcha laboratoriyalar uchun rasmiy hisoblanadi. Shu bilan birga, TLC usuli yarim miqdoriy va etarli darajada sezgir emas, ayniqsa oziq-ovqatda ko'p uchraydigan HCH izomerlarini tahlil qilish uchun. Shuning uchun, munozarali holatlarda GLC ishlatiladi. Elektron tutish detektor (ECD) bilan jihozlangan gaz xromatograflari GLC yordamida ozuqa va oziq-ovqat mahsulotidagi COS ni aniqlash uchun ishlatiladi. Tahlil uchun namuna tayyorlash TLC bilan bir xil tarzda amalga oshiriladi. Tozalangan ekstraktning yakuniy hajmi 5 . 10 ml ga o'rnatiladi va gaz xromatografiga 3 . 5 ml miqdorida AOK qilinadi. Pestitsidlar xromatogrammada ketma-ket cho'qqilar sifatida namoyon bo'ladi. Pestitsidlarning miqdoriy miqdori xromatogrammadagi tepaliklarning maydoni yoki balandligi bilan belgilanadi. Usul COS tarkibini 0,005 . 0,01 mg / kg mahsulot darajasida aniqlashga imkon beradi. Agar COSni aniqlash natijalari shubha tug'dirsa, ham TLC, ham GLC ishlatiladi. Herbitsidlar. Gerbitsidlar qishloq xo'jaligida begona o'tlarga qarshi kurash vositasi sifatida keng qo'llaniladi. Ularning ishlatilishi jihatidan pestitsidlar orasida birinchi o'rinda turadi. Ko'pgina gerbitsidlar xavfli sinf 3 yoki 4 deb tasniflanadi; o'rtacha yoki past xavfli zararkunandalarga qarshi vositalar atrof muhitda nisbatan tez yo'q qilinadi, hayvon to'qimalarida to'planmaydi, shuning uchun katta sanitariya-toksikologik ahamiyatga ega emas. Rossiya Federatsiyasida 2,4-D dimetilammin tuzi va 2,4-D kislota asoslangan gerbitsidlar, bentazon, glifosfat, dikamba, prometrin, triallat, trifluralin, xlorfulfin va boshqa ba'zi birlari asosida ro'yxatga olingan. 2,4-D guruhidagi gerbitsidlar 0,4 dan 1,6 kg / ga gacha iste'mol qilish darajasi bo'lgan don, o'tloq va yaylov ekinlarida begona o'tlarni yo'q qilish uchun ishlatiladi. Ular laboratoriya hayvonlari uchun 450 dan 1500 mg / kg gacha bo'lgan LD50 bilan 3 yoki 4 xavf sinfiga ajratiladi. Baliqlar va asalarilar gerbitsidlarga befarq. Ilgari belgilangan "kutish muddatlari" - 45 kunlik ishlov berilgan uchastkalarda boqishda qoramoldan zaharlanish holatlari qayd etilgan. Tashxis anamnestik ma'lumotlar asosida va oshqozon-ichak trakti va jigar tarkibidagi kimyoviy-analitik tadqiqotlar natijalariga

ko'ra belgilanadi. TLC qoldiqlarni aniqlash uchun ishlatiladi. Ichak tarkibidagi 2,4-D kislotani 50 mg / kg dan ortiq va jigarda 5 mg / kg miqdorida aniqlash bu guruh vakillari tomonidan zaharlanish tashxisi uchun asosdir. 2,4-D hosilalarini kashf qilish uchun TLC usuli tavsiya etiladi (V. V. Ermakov, A. I. Nazarenko va V. I. Pleshakov, 1987). Usul o'simliklardan yoki hayvon to'qimalaridan gerbitsid qoldiqlarini xloroform yoki dietil efir aralashmasi bilan ekstraksiyalashga, natriy gidrokarbonat eritmasi bilan birikmalarni olishga, kislotali muhitdan dietil efir bilan ekstraksiyaga va keyinchalik Silufol plitalarida ajratishga asoslangan. O'simliklar ob'ektlarini tahlil qilishda ekstraktlar kaliy permanganat bilan tozalanadi. 25 g miqdorida ozuqa, jigar, oshqozon-ichak trakti tarkibidagi namunalar maydalanadi, bir hil holga keltiriladi va 250 ml Erlenmeir kolbasiga solinadi. 5 ml konsentrlangan xlorid kislotasi qo'shing, aralashtiring, kolbaga 50 ml xloroform va dietil efir aralashmasi (2: 1) qo'shing va 20 daqiqa davomida silkiting. Keyin 25 ml suvsiz teshikni qo'shing ekstrakt. Ekstrakt paxta tolasi orqali filtrlanadi, 5 ml xloroform bilan 500 ml hajmdagi kolbaga yuviladi. 3 ml natriy gidrokarbonat eritmasi va etanol (9: 1) aralashmasidan 75 ml qo'shing, 30 daqiqa davomida chayqatiladi. Kolbaning tarkibi 250 ml ajratuvchi voronkaga o'tkaziladi. Organik (pastki) faza tashlanadi va suvli faza 50 ml xloroform bilan yuviladi, 1 daqiqa davomida chayqatiladi. Xloroform tozalanadi va suvli faza paxta sumkachasi orqali filtrlanadi, oldin 3% natriy gidrokarbonat eritmasi bilan yuvilib, 100 ml kolbaga quyiladi, bu erga 7,5 ml 4M xlorid kislotasi eritmasi qo'shilgan. Kislotali eritma (pH 2) ajratuvchi voronkaga o'tkaziladi, unga 50 ml efir qo'shiladi. Huni 5 daqiqa davomida kuchli silkit. Eterik ekstrakt paxta tolasi va suvsiz natriy sulfat yostig'i orqali bug'lanish idishiga filtrlanadi. Ajratuvchi voronkaga qo'shimcha 25 ml efir qo'shiladi va ekstraksiya 5 daqiqa davomida takrorlanadi. Eterik ekstrakt paxta tolasi va suvsiz natriy tiosulfat yostig'i orqali bir xil idishga filtrlanadi. Filtr 10 ml efir bilan yuviladi. Efir havo oqimida, so'ngra suv hammomida quriguncha 60 °SS da bug'lanadi. Pigmentlarning yuqori miqdori (yashil oziq-ovqat, oshqozon-ichak traktining tarkibi) bo'lgan namunalardan olingan ekstraktlar kaliy permanganat bilan tozalanadi. Shu maqsadda kaliy permanganatning 5% li eritmasi pH qiymati 2,0 bo'lgan kislotali suvli ekstrakti ichiga 30 soniya ichida yo'qolmaydigan ozgina pushti rangga tomchilab qo'shiladi. Keyin gerbitsidlar etil efir bilan ajratib olinadi va bug'lanadi. TLC usuli bilan 2,4-D mavjudligini aniqlash uchun quruq

qoldiq 0,2 . 0,3 ml xloroformda eritiladi va standart (5 . 10 mg) bilan bir vaqtning o'zida xromatografik plastinkaning boshlanishiga qo'llaniladi.

Xromatografiya sikloheksan - sirka kislotasi - benzol tizimida amalga oshiriladi (4: 2: 1). Erituvchilarni olib tashlaganidan keyin plastinka 10 daqiqa davomida 130°C haroratda pechda isitiladi va keyin rivojlanayotgan reaktiv bilan püskürtülür. Uni tayyorlash uchun 300 mg kumush nitrat 10 ml bidistillangan suvda eritiladi, so'ngra 34 ml aseton qo'shiladi. Aralashga 10 mg M-kresol binafsha rang qo'shildi va suv hammomida (60°D. 15 daqiqa davomida joylashtirildi. Qorong'i shisha butilkada bir hafta davomida saqlang. Rivojlanayotgan reaktiv bilan plastinka sepilgandan so'ng, u pechda 1 . 2 daqiqa davomida isitiladi. 2,4-D sariq fonda qirmizi dog'lar ko'rinishida 0,54 Rf; 12 soatdan keyin nurda saqlanganda dog'lar to'q jigar rangga aylanadi. Sym-triazin guruhidagi gerbitsidlar (simazin, atrazin, prometrin va boshqalar) qishloq xo'jaligi hayvonlari, qushlar, baliqlar va asalarilar uchun kam toksiklikka ega. Ushbu guruhning pestitsidlari bilan hayvonlarning ommaviy zaharlanishi qayd etilmagan. Qoramollarni tasodifan yem bilan iste'mol qilish natijasida zaharlanishning alohida holatlari mavjud. Tashxis oshqozon-ichak trakti va jigar tarkibidagi kimyoviy-analitik tadqiqotlar natijalariga ko'ra belgilanadi. Shu maqsadda don, meva, sabzavot va tuproqdagi gerbitsidlarni aniqlash uchun tavsiya etilgan TLC va gaz xromatografiyasi (GK) usullaridan foydalanish mumkin. Jigardagi har qanday miqdordagi herbitsidni aniqlash tashxis qo'yish uchun asos yaratadi. Xlorxolin xlorid (xlormekvat xlorid, cinodel, CCD. oq kristalli moddadir, suvda oson eriydi. Bug'doy, uzum, pomidor va boshqa ekinlar o'simliklarning joylashishini oldini olish yoki ularning o'sish intensivligini 0,8 . 4,0 kg / ga tezlikda oshirish, shuningdek 4,1 kg / t dozada urug'larni qayta ishlash uchun qayta ishlanadi. U eksperimental hayvonlar uchun 640 . 700 mg / kg, qo'ylar uchun - 200 mg / kg LD50 bilan o'rtacha toksik pestitsidlar sinfiga kiradi.

Qoramoldan zaharlanish holatlari qayd etildi. Rodentitsidlar (rancidlar, zootsidlar). Kulrang kalamushlarni, uy sichqonlarini va boshqa kemiruvchilarni nazorat qilish uchun ishlatiladigan eng zaharli pestitsidlar. So'nggi yillarda asosan shu maqsadda 1,3 indadion seriyasidan (difenatsin, etilfenatsin, izoindan, xlorfasinon) va 4-gidroksikumarindan (zookumarin, bromadiolon, rodentobrom, flokumafen, brodifakum) antikoagulyantlarga asoslangan dorilar ishlatilgan. O'tgan yillarda ishlatilgan o'tkir zahar, rux fosfidi Rossiyada

ro'yxatdan o'tkazilmagan, ammo cheklangan miqyosda qo'llaniladi. Barcha rodentitsidlar toksiklikning 1-sinfiga kiradi: 1 dan 15 mg / kg gacha bo'lgan sichqonlar va kalamushlar uchun LD50 bilan juda zaharli birikmalar. Antikoagulyantlar kemiruvchilarning toksikligi jihatidan juda tanlangan. Ushbu qishloq xo'jaligi va yovvoyi sutemizuvchilar guruhlari birikmalariga sezgirligi kemiruvchilarga nisbatan 2 . 5 baravar past. Qush sezgir emas. Biroq, qishloq xo'jaligi hayvonlarini, ayniqsa cho'chqalarni zaharlanishi, zaharlangan yemlarni ehtiyotsiz yotqizish natijasida yuzaga keladi. Zaharlanish tashxisi anamnez ma'lumotlari, mastlik klinikasi va anatomik otopsi natijalari asosida aniqlanadi. Hayvonlar antikoagulyantlarga asoslangan dorilar bilan zaharlanganda teri osti to'qimasida va ichki organlarda keng qon ketishlar qayd etiladi, chunki bu sinf birikmalari protrombin sinteziga xalaqit beradi, natijada qon ivishi kamayadi va g'ovak kuchayadi. So'nggi yillarda zaharlangan yem va hayvon to'qimalarida zookumarin, brodifakum, difenakum va bromadiolon kabi antikoagulyant rodentitsidlarni aniqlash uchun yuqori samaradorlikdagi suyuq xromatografiya (HPLD. qo'llanilmoqda (Hunter, 1984). Hayvon to'qimalarida har qanday miqdordagi antikoagulyantlarni aniqlash bu pestitsidlar bilan zaharlanish tashxisi uchun asosdir. Defoliant va qurituvchi vosita sifatida foydalanish uchun tavsiya etilgan gerbitsidlarning eng katta xavfi piridilyum hosilalarining kimyoviy sinfiga mansub bo'lgan dikuat (reglon super) dir. U 20% suvli eritma (w.r.) shaklida ishlab chiqariladi. 280 mg / kg oq kalamushlar uchun LD50 bilan o'rtacha toksik birikmalar sinfiga kiradi. Qoramol uchun juda toksik; o'rtacha o'ldiradigan doz 20 mg / kg ni tashkil qiladi. Hayvonlarning zaharlanishi "kutish vaqtlari" ga rioya qilmaslik bilan bog'liq bo'lib, ularning davomiyligi 40 kun. Zaharlanish tashxisi anamnestik, klinik va patologik-anatomik ma'lumotlar asosida, sud-tibbiy va veterinariya ekspertizasi asosida - suv, ozuqa va patologik materialni (oshqozon-ichak trakti, jigar tarkibidagi moddalar) kimyoviy va analitik o'rganish natijalariga ko'ra amalga oshiriladi. Diquatni aniqlash fotometrik usul bilan amalga oshiriladi (V.V. Ermakov, 1987). Ushbu tamoyil pestitsidni namunadan oltingugurt kislotasining kuchsiz eritmasi bilan ajratib olishga, ekstraktning kation almashinuvchisida konsentratsiyasiga, ammoniy xloridning to'yingan eritmasi bilan elitatsiyaga, natriyni dionitit bilan kamaytirishga va keyinchalik rangli komplekslarning fotometriyasiga asoslangan. Rossiya Federatsiyasida em-xashak ekinlari, o'tloq va yaylovlarda ro'yxatdan o'tgan bentazon

(basagran), glifosat (yumaloq), triallat, trifluralin va boshqalar kabi boshqa guruhlarning gerbitsidlari issiq qonli hayvonlar, baliqlar va asalariilar uchun zaharli bo'lib, nisbatan tez yo'q qilinadi. atrof-muhit, hayvonlarning organlari va to'qimalarida to'planib qolmaydi, ularni ishlatish bo'yicha belgilangan qoidalarga rioya qilgan holda sigirlar sutiga ajralmaydi. Shuning uchun ular katta sanitar toksikologik ahamiyatga ega emas. Shunday qilib, bentazon va triallatning oq kalamushlari uchun LD50 1000 mg / kg dan, glifosat va trifluralin uchun 3000 mg / kg dan ortiq tirik vazn. Ushbu gerbitsidlar guruhlar vakillari tomonidan issiq qonli hayvonlar, baliqlar va asalariilarning zaharlanishi holatlari mamlakatda ro'yxatdan o'tkazilmagan. Shuningdek, ular hayvonot mahsulotlarining qoldiqlari bilan ifloslanmagan.

Urug'larni dezinfektsiyalash vositalari. Eng katta toksikologik qiymat tetrametiltiyuram disulfid (TMTD) bilan ifodalanadi, u har xil ekinlar urug'larini 1,2 . 4,8 kg ai iste'mol qilish uchun ishlatiladi. 1 tonna uchun. U o'rtacha zaharli pestitsidlar sinfiga kiradi LD50 oq kalamushlar uchun 400 mg / kg, qo'ylar uchun 225 mg / kg. TMTD bilan ishlov berilgan urug'larni boqish paytida qishloq xo'jaligi hayvonlari va parranda zaharlanish holatlari qayd etildi. Zaharlanish holatlarida sud-veterinariya ekspertizasi uchun oshqozon-ichak traktining (GIT) ozuqasi va tarkibini o'rganish kerak. TMTD qoldiqlarini hayvon to'qimalarida, shu jumladan jigarda aniqlashning iloji yo'q, chunki ditiokarbonat kislota hosilalari oshqozonda uglerod disulfid, vodorod sulfid va boshqa oltinugurt birikmalari hosil bo'lishi bilan tezda yo'q qilinadi. TMTDda oshqozon-ichak traktining ozuqasi va tarkibini o'rganish S. D. Anceferov va A. V. Nikolaev (1972) usuli bo'yicha amalga oshiriladi. Sink fosfidi Rossiya Federatsiyasida kemiruvchilarni nazorat qilish vositasi sifatida ro'yxatdan o'tkazilmaganligiga qaramay, qishloq xo'jaligi hayvonlari va qushlarning ushbu rodentitsid bilan zaharlanishi holatlari qayd etilmoqda. Sink fosfidning organizmga ta'siri oshqozonning kislotali muhitida fosforli vodorod hosil bo'lishi bilan bog'liq bo'lib, buning natijasida toksik ta'sir namoyon bo'ladi. Agar hayvonlar rux fosfidi bilan zaharlanganlikda gumon qilinsa, oshqozon-ichak traktining tarkibi laboratoriyaga yuboriladi, u Sanger-Black usuli bilan fosfidlar borligi tekshiriladi. Har qanday miqdordagi vodorod fosfidini aniqlash ushbu birikma bilan zaharlanish tashxisi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Karbamid. U qarag'ay mikroorganizmlari tufayli karbamid azotidan foydalanishga qodir bo'lgan kavsh qaytaruvchi

hayvonlar uchun ozuqada qo'shimcha sifatida ishlatiladi. Karbamidning haddan tashqari dozasi yoki noo'rin ishlatilishi natijasida mollardan zaharlanishning ko'plab holatlari qayd etilgan. Toksik ta'sir karbamidni parchalaydigan ureaza fermenti ta'sirida katta miqdordagi ammiakning ammiak hosil bo'lishi bilan bog'liq. Tashxis anamnestik ma'lumotlar (karbamidni dietada ishlatish), mastlikning klinik belgilari va qon va oshqozon-ichak traktidagi ammiak miqdorining ko'payishini aniqlash asosida aniqlanadi. Rum tarkibidagi ammiakning normal kontsentratsiyasi 2 dan 30 mg% gacha, hayvonlarning nobud bo'lishi bilan u 120 . 140 mg% ga etadi. Ammiakning miqdori uni sulfat kislota kuchsiz eritmasidan distillash va keyinchalik ortiqcha kislota indikator (metil apelsin, Kongo qizil) ishtirokida natriy gidroksid eritmasi bilan titrlash orqali aniqlanadi. Nitratlar va nitritlar. Hayvonlarning nitratlar bilan o'tkir zaharlanish holatlari, hatto ularning ozuqadagi miqdori yuqori bo'lsa ham juda kam uchraydi. Asosan, qoramolning surunkali intoksikatsiyasi mavjud. Tashxis anamnestik ma'lumotlar, klinik va patologik belgilar, qonda methemoglobin, hayvonlar jigarida nitratlar va nitritlar miqdorining ko'payishi asosida aniqlanadi. Nitratlarning jigarida 50 mg / kg dan va 10 mg / kg dan yuqori nitritlarning aniqlanishi nitrat yoki nitrit bilan zaharlanish tashxisi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Sud veterinariya ekspertizasi ozuqa va patologik materialning nitratlari va nitritlarini o'rganish natijalariga ko'ra amalga oshiriladi. Nitratlarni aniqlash uchun selektiv pogentiometriya usuli yoki kadmiy ustuni bilan kolorimetrik usul qo'llaniladi (E. S. Kovaleva, 1985). Ozuqa va patologik materialdagi nitritlar kadmiy kolonnasi bilan kolorimetrik usulda yoki Griss reagenti bilan reaksiya natijasida aniqlanadi. Osh tuzi (natriy xlorid). Osh tuzi hayvonlarni oziqlantirishning muhim tarkibiy qismidir. Shu bilan birga, ozuqadagi tarkibining ko'payishi bilan zaharlanish holatlari, ko'pincha cho'chqalar va parrandalar qayd etilgan. Natriy xloridning parrandalar uchun yem tarkibidagi tarkibi 0,4%, cho'chqalar uchun 0,6% dan oshmasligi kerak. Qoramol uchun aralash ozuqa konsentratlarida uning miqdori 1% dan oshishi mumkin. Aralash yemlarni ommaviy ravishda tashishda osh tuzining quyi qatlamlarga tarqalishi qayd etiladi. Bunday hollarda, aralash ozuqada natriy xlorid kontsentratsiyasi 2% yoki undan ko'proqni tashkil qilishi mumkin. Tuzdan zaharlanish diagnostikasi uning tarkibiga aralash ozuqa va patologik materialni (oshqozon-ichak trakti, jigar, buyraklar tarkibini) o'rganish natijalariga ko'ra belgilanadi. Qoramol, qo'y, cho'chqa va

parranda go'shtidan patologik moddada osh tuzining normal kontsentratsiyasi 0,2 . 0,5% ni tashkil qiladi; cho'chqalarda zaharlanganda oshqozon-ichak trakti tarkibida - 0,5 . 2,1%, jigar va buyraklarda - 0,5 . 1,3%; tovuqlarda - 0,3 . 1,5 va 0,3 . 1,3%; qoramol va qo'ylarda mos ravishda - 1,5 . 3,0 va 0,9 . 2,0%. Patologik materialda natriy xloridni aniqlash Mohning argentometrik usuli bilan amalga oshiriladi. Usul printsipli xlor ionlarini indikator sifatida kaliy xromat ishtirokida kumush nitrat eritmasi bilan titrlashga asoslangan (A. V. Nikolaev, 1969).

Nazorat savollari

1. O'simliklar zaharlanishining to'g'risida ma'lumot bering.?
2. O'simliklar zaharlanishining aniqlash texnikasi va usullari qanday?

Toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarga toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi va qoidalari.

Mashg'ulotning mazmuni. Toksikologik izlanishlar to'g'risida tushuncha hamda umumiy ma'lumotlar.

Laboratoriyada kimyoviy va toksikologik tahlilni olib boruvchi mutaxassis, unga qo'shilgan materiallarni sinchkovlik bilan o'rganib chiqishi, materialni olib boruvchi xodim bilan suhbat o'tkazishi, hayvonlar yoki ularning kasalliklari o'limining barcha tafsilotlari va holatlarini bilib olishi, sud va veterinariya masalalari bilan tanishishi kerak. Ko'rikdan o'tkazing, material etkazib berilgan qadoqning, muhrlar, muhrlar, etiketkalarining xavfsizligini tekshiring va keyin o'rganish rejasini tuzing. Agar ilova qilinadigan hujjatlarda chorva mollari, ular o'tlatilgan yoki saqlanadigan joy yoki biron bir modda bilan ishlov berilgan bo'lsa, em-xashak va patologik materiallar davolash uchun ishlatiladigan kimyoviy birikma uchun tekshiriladi. Agar hayvonlarning o'limi ratsionida yangi yem turlaridan foydalanish bilan bog'liq bo'lsa, ularning tarkibi o'rganiladi va umumiy zaharlanish oq sichqonlar yoki protozoyalardagi biologik sinov yordamida aniqlanadi. Laboratoriyaga etkazilgan materiallar tekshirila boshlaydi undagi begona aralashmalarni aniqlash uchun ing. Shunday qilib, oshqozon-ichak traktining tarkibida qoldiqlar bo'lishi mumkin zaharli o'simliklar -

siz oldindan xulosa berishingiz mumkin bo'lgan zaharli, akonitlar, shirin yonca va boshqalar.

Hayvonlarning jasadlari jigar va oshqozon-ichak traktining shilliq pardalari holatiga alohida e'tibor berib, otopsi protokolini rasmiylashtirish bilan patologik va anatomik tekshiruvdan o'tkaziladi. Mog'orlangan joylari bo'lgan iflos hidli ozuqalar mikotoksin uchun tekshirilishi kerak. Dag'al va donli donlarda tutun va ergot mavjudligiga e'tibor qaratiladi. Siloda pH qiymati aniqlanadi. Agar sifatsiz ozuqa (mog'or, g'ayrioddiy hid, rang) bilan bog'liq zaharlanishda shubha mavjud bo'lsa, em-xashak sifatini yaxshilash va sanitariya-mikologik baholash va yaxshilash bo'yicha uslubiy ko'rsatmalarga muvofiq toksik biologik tahlil o'tkaziladi. Hayvonlarning jasadidan olingan patologik materiallar zaharlanish uchun anamnestik ma'lumotlarga, hayvonlarning klinik tekshiruvi va tug'ruqdan keyingi tekshiruv natijalariga muvofiq tekshiriladi.

Hayvonlardan zaharlanishda gumon qilingan hollarda laboratoriya uchun kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish uchun hayvonlarning jasadidan, em-xashak, suv, dorivor moddalar va pestitsidlardan patologik material namunaviy tekshiruvi o'tkaziladi. Olingan namunaning har bir namunasi alohida toza shisha idishga yoki termosga joylashtiriladi, zamin stakan yoki polietilen qopqoq bilan yopiladi, mumi muhrlangan yoki muhrlangan; har birida materialning miqdori va nomini ko'rsatadigan yorliq joylashtirilgan. Ozuqa namunalari (silos, dag'al, ildizli va ekinli ekinlar) polietilen yoki mato sumkalariga joylashtirilgan bo'lib, ularga yorliqlar bir xil belgilari bilan oddiy qalam bilan yoziladi. O'lgan asalarilar quruq karton qutilarga joylashtiriladi. Ilova qilingan hujjatda fermaning nomi, hayvonning turi, jinsi va yoshi, anamnestik va klinik ma'lumotlar, patologik va anatomik otopsiyaning natijalari, aralash ozuqaning tarkibi va shakli, yoki ozuqa sifati, taxmin qilingan umr ko'rish muddati yoki o'limdan keyingi tashxis, fermada yuqumli kasalliklar mavjudligi to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilishi kerak.

Nazorat savollari

1. Toksikologiya o'zi nima, toksikologik izlanishlar to'g'risida ma'lumot bering.?
2. Toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi va qoidalari qanday.?

Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi sud veterinariya yekspertizasi.

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarga hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi klinik belgilari, hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi patanatomik o'zgarishlar aniqlash.

Mashg'ulotning mazmuni. Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi klinik belgilari to'g'risida tushuncha hamda umumiy ma'lumotlar, zaharli moddalar bilan zaharlangandagi patanatomik o'zgarishlar to'g'risida tushuncha hamda umumiy ma'lumotlar.

Zaharlanishda shubha qilish uchun asos bu haqida ma'lumotdir hayvonlar, chorva mollari binolari yoki o'simliklarni kimyoviy moddalar bilan davolash, kasalliklarning ommaviy tarqalishi, o'tkir zaharlanishning ba'zi klinik belgilari. Shunday qilib, zaharlanish bo'lsa, infektsiyadan farqli o'laroq, uning rivojlanish davrida, qoida tariqasida, hayvonlarda tana harorati ko'tarilmaydi. Faqatgina istisnolar - nitrofenollar, sulfanilamidlar va ba'zi boshqa moddalarning hosilalari, ularning fiziologik harakati metabolik jarayonlarning faollashishi bilan bog'liq bo'lib, natijada tanada ortiqcha miqdordagi issiqlik hosil bo'ladi. Zaharlanish holatlarida tana harorati tez-tez pasayadi, chunki og'iz orqali tanaga kiradigan zaharli yoki fiziologik faol moddalarning aksariyati diareya, qusish, ko'p miqdorda tupurikni keltirib chiqaradi, bu esa suvsizlanishga, Zahar tarkibidagi patologik materialni kimyoviy-toksikologik o'rganish orqali hayvonlar, baliq va asalarilar. Sud-veterinariya toksikologiyasining asosi toksikologik kimyo - zaharli va kuchli dorivor moddalarni ajratish, aniqlash va aniqlashning kimyoviy usullari, shuningdek, ularning to'qimalarda, organlarda va tana suyuqliklarida (hayvonlar yoki o'simliklar) va atrof muhitda o'zgarishi mahsuloti. O'tkir zaharlanishning klinik belgilari xuddi shunday boshlanadi, qoida tariqasida, bir vaqtning o'zida butun chorva mollarini ommaviy qamrab olish bilan kechadi.

Ko'pgina toksik moddalarning xaraktersiz klinik belgilari vujudga keladi, ularga ko'ra zaharlanish tashxisini qo'yish qiyin yoki hatto imkonsizdir, agar bu hayvonlarning o'zlari yoki yaylovlarni kimyoviy moddalar bilan davolash bilan bog'liq bo'lmasa. Zaharlangan hayvonlar organizmidagi patologik va anatomik o'zgarishlar ko'pgina zaharlar uchun xarakterli emas. Faqatgina istisnolar ba'zi zaharlardir. Masalan, organofosfat bilan zaharlanish uchun o'quvchi miozi va aniq

bronxospazm xarakterlidir; Gidrosian kislotasini o'z ichiga olgan o'simliklar (tariq, Sudan, yonca, zig'ir, mannik va boshqalar) - qizil qonsiz qon; deratizatsiya uchun ishlatiladigan antikoagulyantlar (zokoumarin, bromadiolon, difenatsin, izoindan, difenakum va boshqalar), shuningdek antikoagulyantlar (shirin yonca, o'z ichiga olgan o'simliklar - qonda va qon ketishida ichki a'zolarida ham, teri osti to'qimasida ham qon ketish. Surunkali zaharlanishni tashxislash ancha qiyin, uzoq vaqt davomida tanadagi oz miqdordagi zaharni uzoq vaqt davomida iste'mol qilish natijasida kelib chiqadi.

Hayvonlardan zaharlanishda gumon qilingan hollarda laboratoriya uchun kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish uchun hayvonlarning jasadidan, em-xashak, suv, dorivor moddalar va pestitsidlardan patologik material namunaviy tekshiruvi o'tkaziladi. Olingan namunaning har bir namunasi alohida toza shisha idishga yoki termosga joylashtiriladi, zamin stakan yoki polietilen qopqoq bilan yopiladi, mumi muhrlangan yoki muhrlangan; har birida materialning miqdori va nomini ko'rsatadigan yorliq joylashtirilgan. Ozuqa namunalari (silos, dag'al, ildizli va ekinli ekinlar) polietilen yoki mato sumkalariga joylashtirilgan bo'lib, ularga yorliqlar bir xil belgilari bilan oddiy qalam bilan yoziladi. O'lgan asalarilar quruq karton qutlarga joylashtiriladi. Ilova qilingan hujjatda fermaning nomi, hayvonning turi, jinsi va yoshi, anamnestik va klinik ma'lumotlar, patologik va anatomik otopsiyaning natijalari, aralash ozuqaning tarkibi va shakli, yoki ozuqa sifati, taxmin qilingan umr ko'rish muddati yoki o'limdan keyingi tashxis, fermada yuqumli kasalliklar mavjudligi to'g'risidagi ma'lumotlar ko'rsatilgan.

Patologik materiallar uni mahkamlamasdan darhol laboratoriyaga kurer orqali yuboriladi. Agar buni amalga oshirishning iloji bo'lmasa, material chuqur muzlatish yoki rektifikatsiyalangan etil spirti, 4% suvli formaldegid eritmasi yordamida o'rnatiladi. Namunalar bilan bir qatorda, konserva uchun ishlatiladigan alkogol yoki formaldegid namunalari laboratoriyaga yuboriladi. Oziq-ovqat, suv, o'simliklar, asalarilar, asallarning namunalari laboratoriyaga mahkamlanmasdan yuboriladi. Laboratoriyada taqdim etilgan materiallar tavsiya etilgan tadqiqotning xususiyatiga qarab qismlarga bo'linadi. Qismlardan biri muhrlangan, muzlatgichli muzlatgichga yoki maxsus chuqur muzlatish kamerasiga joylashtirilgan, oziq-ovqat alohida xonada saqlanadi va qayta-qayta sud-kimyoviy va toksikologik tadqiqotlar o'tkazish zarurati

tug'ilsa, nazorat namunasi sifatida bir yil davomida saqlanadi. Taqdim etilgan materiallar hujjatlar bilan birga bo'lishi mumkin sud-veterinariya ekspertizasini o'tkazish va laboratoriya toksikologi yoki analitik kimyogarni sud-ekspert sifatida tayinlash to'g'risida buyruq berilgan sud organlari ixtiyorida buladi.

Agar zaharlanish shubha qilinsa, patologik materiallar (jigar, buyraklar, yog 'to'qimasi bilan mushaklar, oshqozon va ichak tarkibidagi moddalar, qusish) 100 . 200 g miqdorida, kasallikning klinik belgilari paydo bo'lishidan oldin hayvonlar olgan ozuqa va suv namunalari laboratoriyaga yuboriladi. yoki ularning paydo bo'lishi davrida, shuningdek hayvonlar, chorva binolari, yaylovlarni davolashda ishlatilgan dorivor moddalar, dezinfektsiyalash vositalari, insektoakaritsidlar va zootsidlarning namunalari, ulgan qushlarning, baliqlarning butun tana go'shti, mayda sutemizuvchilar (to'ng'iz, quyon); namunalar bilan baliq o'lim darajasi qayd etilgan suv omborlaridan, hayvonlar va qushlarning o'limi zonasida o'simlik namunalari bo'lgan suv. Kamida 50 . 100 nusxada asalarilarning jasadlari laboratoriyaga asalari (100 . 200 g) massasi nobud bo'lgan uyadan olingan namunalar bilan birga yuboriladi.

Nazorat savollari

1. Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi klinik belgilari to'g'risida ma'lumot bering.?

2. Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi patanatomik o'zgarishlar qanday.?

Patmateriallarda (ozuqa va suv) yuzaga kelgan zaharlarni aniqlash usullari.

Mashg'ulotning maqsadi: Talabalarga ozuqada yuzaga kelgan zaharlarni aniqlash usullari aniqlash texnikasi va usullarini ko'rsatib berish, suvda yuzaga kelgan zaharlarni aniqlash usullari aniqlash texnikasi va usullarini ko'rsatib berish

Mashg'ulotning mazmuni. Ozuqada va suvda zaharlanishlar to'g'risida tushuncha hamda umumiy ma'lumotlar.

Patologik materialdagi zaharlarni aniqlash amalga oshiriladi. Zahar printsiipi turini yoki hech bo'lmaganda u tegishli bo'lgan moddalarning kimyoviy guruhini taxmin qilish uchun asos mavjud bo'lsa, zaharlanishning barcha turlari uchun namunani ketma-ket o'rganish yoki

yo'naltirilgan tahlilga asoslangan tizimli tahlil. Sud-veterinariya ekspertizasi amaliyotida, aksariyat hollarda, anamnestik ma'lumotlar yoki klinik-patologik rasmning tabiati asosida hayvonning o'limi sabablari to'g'risida ishchi farazni tuzish va ozuqa yoki patologik materialni yo'naltirilgan o'rganish o'tkazish mumkin. Buning uchun ozuqadagi bir qator zaharli moddalarni aniqlash uchun biologik sinovlar (oq sichqonlar, protozoa namunalari) qo'llaniladi, bu tizimli tahlilni istisno qilishga imkon beradi.

Oziq-ovqat va patologik materiallarda FOS ni aniqlash uchun sud-veterinariya ekspertizasining maqsadi qonda xolinesteraza faolligini bostirishga asoslangan guruh usullari, ingichka qatlamli xromatografiya (TLD. va gazli suyuq xromatografiya (GLD. yordamida ferment xromatografik va kimyoviy usullardan foydalanish mumkin.

Tekshiruv - bu namunadan pestitsidlarni organik erituvchi bilan ajratib olish, tozalash, ekstraktlar kontsentratsiyasi va tarkibidagi FOS ni keyinchalik ferment rivojlanayotgan reaktiv yordamida TL yordamida aniqlashga asoslangan ferment - xromatografik usul. Rivojlanayotgan reaktiv tarkibida fosfat tamponidagi xolinesteraza manbai va substrat - indoksil atsetat yoki bromindoksil atsetat mavjud. Xolinesteraz manbai sifatida qoramol, tovuq yoki o'rdakning jigaridan foydalaniladi. Fosfat buferi ikkita eritmadan iborat: №1 va №2. №1 eritmani tayyorlash uchun 2,1 ml ortofosfor kislotasi, 2,3 ml muz sirka kislotasi va 2,47 g borik kislotasi aralashtiriladi; hajmi distillangan suv bilan 1000 ml gacha etkaziladi. 2-sonli eritma 0,2 N ga teng. natriy gidroksid eritmasi (100 ml distillangan suvda 0,8 g NaOH eritiladi). Fosfat tamponi 1-sonli eritmani 65 ml 2-sonli eritma bilan aralashtirish orqali tayyorlanadi. Uning tarkibidagi substrat bilan rivojlanayotgan reagent 10 ml indoksil atsetat yoki 8 ml etanolda eritilgan 5 ml bromindoksil atsetat va 6 ml bufer eritmasidan yoki bu aralashmaga qo'shilgan distillangan suvdan iborat. , 2 ml 0,05 m suvli eritma kaliy ferrokyanid yaxshilab aralashtiriladi.

Ishlatishdan oldin tayyorlang. Xolinesteraza eritmasini tayyorlash uchun 1 g jigar 9 ml fosfat tamponli ohak ichiga solinadi. Homogenat paxta momig'i orqali filtrlanadi. Püskürtme uchun eritma retsept bo'yicha tayyorlanadi: filtratning 1 qismi va fosfat tamponining 4 qismi standart eritmalar konsentratsiyasi bo'lgan asetonda tayyorlanadi. Pestitsid turiga qarab, tsidrin uchun 0,001 mkg / ml dan dimetoat, malation, fenitroton, formatsiyada 0,1 mkg / ml gacha. Sud-veterinariya ekspertizasini o'tkazishda, agar FOS bilan zaharlanishda shubha mavjud

bo'lsa, jigar, buyraklar va mushak to'qimalari ularning tarkibiga qarab tekshiriladi. Plastinka xromatografik kameraga joylashtirilgan va uning rivojlanishi FOS turiga bog'liq bo'lgan mobil erituvchilar tizimida amalga oshiriladi. Plitalar kameradan chiqariladi, quritiladi, brom eritmasi bilan puskurtulur yoki FOSni qo'zg'atish uchun UVR bilan nurlantiriladi. Faollashtirilgan plastinka 0,1 m natriy tiosulfat eritmasi bilan puskurtulur, so'ngra xolinesteraza eritmasi bilan 30 daqiqa davomida 37 - 40°C haroratda termostatda joylashtiriladi. Shundan so'ng, platina rivojlanayotgan reagent bilan puskurtulur va yana termostatga joylashtiriladi. FOS plastinkada oq dog'lar ko'rinishida paydo bo'ladi FOSni aniqlash va miqdorini aniqlash amalga oshiriladi. Namuna va standart echimni tahlil qilishda oq dog'lar hajmi va joylashishini taqqoslash orqali. Jigar, buyraklar va mushak to'qimalarida FOS aniqlanishi hayvonlarning ushbu guruh aralashmalari bilan zaharlanishi tashxisi uchun asosdir. Agar kimyoviy-analitik tadqiqotlar natijalari anamnestik ma'lumotlar, patologik va anatomik otopsiyaning belgilari va ma'lumotlari bilan tasdiqlangan bo'lsa, toksikolog kasallik yoki o'lim sabablari to'g'risida yakuniy xulosa chiqaradi. Agar anamnestik ma'lumotlar, klinik va patologik ma'lumotlar bo'lmasa yoki kimyoviy tadqiqotlar natijalariga mos kelmasa, patologik material kimyoviy ta'sirga duchor bo'lishi kerak boshqa usullar bilan tahlil qilish. Muqobil usul sifatida FOSni aniqlash uchun gazli suyuqlik yoki gaz xromatografiyasini qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Gazli suyuq xromatografiya (GLD. bu Oziq-ovqat, suv va patologik materialda, shu jumladan FOSda pestitsidlarning ko'pini aniqlashning eng aniq va sezgir usuli. Laboratoriyada gaz xromatograflari mavjud bo'lganda, veterinariya sud ekspertizasini o'tkazishda asosiy usul sifatida GLC usuli qo'llanilishi kerak. FOSni aniqlash uchun, ichki gaz kristall, Tsvet, gazochrom seriyasining xromatograflari va boshqalar analiz qilinadigan birikmaning kimyoviy tuzilishiga qarab termion, fosforik yoki elektron ushlagich bilan jihozlangan shunga o'xshash qurilmalar. FOSni ajratish uchun qutbsiz yoki o'rta qutbli fazali qadoqlangan yoki kapillyar ustunlar qo'llaniladi. Tahlilga namuna tayyorlash (ekstraksiya, tozalash, ekstraktning kontsentratsiyasi) TLC bilan bir xil tarzda amalga oshiriladi. Tozalangan ekstraktlar, GLC tomonidan termionik detektor (TID. bilan tahlil qilinganda, faqat atseton bilan tayyorlanadi, chunki yonish paytida

boshqa organik erituvchilar detektorni yopib qo'yadigan piyoz hosil qiladi.

Ozuqa va mahsulotlarda COSni aniqlashning batafsil tavsifi TLC orqali ovqatlanish Metodik ko'rsatmalarda keltirilgan suv, oziq-ovqat, ozuqa va tamaki mahsulotlarida organoklor pestitsidlarini yupqa qatlamli xromatografiya yordamida aniqlash usuli barcha laboratoriyalar uchun rasmiy hisoblanadi.

Elektron tutib oluvchi detektor (ECD. bilan jihozlangan gaz xromatograflari ozuqa va oziq-ovqat mahsulotlarida COS ni GLC yordamida aniqlash uchun ishlatiladi. Tahlilga namuna tayyorlash TLC uchun bo'lgani kabi amalga oshiriladi. Tozalangan ekstraktning oxirgi hajmi 5 . 10 ml ga sozlanadi va gaz xromatografiga 3 . 5 mkl miqdorida yuboriladi. Pestitsidlar ketma-ket ko'rinishga ega cho'qqilar. Pestitsidlarning miqdoriy tarkibi bilan belgilanadi, xromatogrammada cho'qqilar maydoni yoki balandligi aniqlanadi. COS tarkibini mahsulotning 0,005 . 0,01 mg / kg darajasida aniqlang. Agar COSni aniqlash natijalari shubhali bo'lsa, TLC va GLC ishlatiladi.

Gerbitsidlar. Gerbitsidlar qishloq xo'jaligida begona o'tlarni nazorat qilish vositasi sifatida keng qo'llaniladi. Ular pestitsidlardan foydalanish bo'yicha birinchi o'rinda turadi. Ko'pincha gerbitsidlar 3 yoki 4 xavfli sinfga kiradi; o'rtacha yoki past xavfli pestitsidlar atrof-muhitda nisbatan tez yo'q qilinadi, hayvonlarning to'qimalarida to'planmaydi, shuning uchun ular katta sanitariya-toksikologik xususiyatlarga ega emas. 2,4-D dimetilamin tuzi va 2,4-D kislota asosidagi gerbitsidlar, bentazon, glyfosfat, dikamba, prometrin, triallat, trifluralin, xlorosulfoksin va boshqa moddalarga asoslangan preparatlar ro'yxatga olingan. 2,4-D guruhidagi gerbitsidlar yo'q qilish uchun g'alla, o'tloq va yaylov ekinlarida begona o't o'simliklari 0,4 dan 1,6 kg / ga gacha. Ular 450 dan 1500 mg / kg gacha bo'lgan laboratoriya hayvonlari uchun LD50 bilan xavfli 3 yoki 4-sinfga tayinlanadi.

Yirik qoramoldan zaharlanish holatlari kuzatilgan va oshqozon-ichak trakti va jigar tarkibini kimyoviy-analitik o'rganish natijalariga ko'ra. TLC qoldiqlarni aniqlash uchun ishlatiladi. 2,4-D kislota ichak tarkibidagi 50 mg / kg dan oshiq miqdorida va 5 mg / kg jigarda aniqlanishi ushbu guruh vakillari tomonidan zaharlanish tashxisini qo'yish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. 2,4-D hosilalarini topish uchun TLC usuli tavsiya etiladi. (V. V. Ermakov, A. I. Nazarenko va V. I. Pleshakov, 1987).

Gerbitsid qoldiqlarini o'simliklardan yoki hayvonlarning to'qimalaridan xloroform yoki diyetil efiri aralashmasidan ajratib olishga asoslanib, natriy bikarbonat eritmasi bilan birikmalarni ajratib olish, diyetil efiri bilan kislotali muhitdan qayta ekstraksiya qilish va Silufol plitalarida ajratish. O'simlik ob'ektlarini tahlil qilganda, ekstraktlar kaliy permanganat bilan tozalanadi.

Oziqlantirish, jigar, oshqozon-ichak namunalari 25 g hajmdagi traktat yerga solinadi, bir hil holga keltiriladi va 250 ml Erlenmeir flakoniga joylashtiriladi. 5 ml kontsentrlangan xlorid kislotasini qo'shing, aralashtiring, 50 ml xloroform va diyetil efir (2: 1) aralashmasini flakonga qo'shing va 20 daqiqa davomida silkiting. Keyin 25 ml suvsiz kukunli natriy sulfat qo'shing, idishning tarkibini aralashtiring; ajratilgan organik eritgich qatlami 100 ml hajmdagi quruq shishaga quyiladi. Namunani yana 25 ml erituvchi aralashmasi bilan yuvib tashlang va ekstrakti qo'shing. Ekstrakt paxta yünü orqali filtrlanadi, 5 ml xloroform bilan 500 ml hajmli flakonda yuviladi. 3% natriy bikarbonat eritmasi va etanol (9: 1) aralashmasidan 75 ml qo'shing, 30 daqiqa davomida silkiting. Flakonning tarkibi 250 ml ajratuvchi huniga o'tkaziladi. Organik (pastki) faza tashlanadi va suvli faza 50 ml xloroform bilan yuviladi, 1 minut chayqatiladi. Xloroform olib tashlanadi va suvli faza avval paxta 3% natriy bikarbonat eritmasi bilan yuvilgan 100 ml lik idishga filtrlanadi va 7,5 ml 4M xlorid kislotasi eritmasi qo'shildi.

Rodentitsidlar (rancidlar, zootsidlar). Kulrang kalamushlarni, uy sichqonlarini va boshqa kemiruvchilarni boshqarish uchun ishlatiladigan eng zaharli pestitsidlar. So'nggi yillarda bu maqsadda asosan 1,3-indadion seriyasidagi antikoagulyantlar (difenatsin, etilfenatsin, izoindan, xlorfasinon) va 4-gidroksikoumarin (zokoumarin, bromadiolon, rodentobrom, flokumafen, brodifakum) ishlatilgan. Barcha rodentitsidlar toksiklikning 1-sinfiga kiradi: sichqonlar va kalamushlar uchun LD50 bilan o'ta zaharli birikmalar 1 dan 15 mg / kg gacha. Antikoagulyantlar yuqori darajadagi selektiv kemiruvchilarning toksikligiga ega. Ushbu qishloq xo'jaligi va yovvoyi sutemizuvchilar guruhlarining birikmalariga nisbatan sezgirlik kemiruvchilarnikiga qaraganda 2 . 5 marta past. Qush hatto sezgir emas. Biroq, qishloq xo'jalik hayvonlarining, ayniqsa cho'chqalarning zaharlanishi, zaharlangan yemlarni ehtiyotsiz joylashtirish natijasida yuzaga keladi.

Boshqa guruhlarning gerbitsidlari, masalan bentazon (bazagran), em-xashak ekinlari, yaylov va yaylovlarda foydalanish uchun ro'yxatdan

o'tgan fosfat (yaxlitlash), triallat, trifluralin va boshqalar, issiq qonli hayvonlar, baliq va asalarilar uchun zaharli bo'lib, ular atrof-muhitda nisbatan tez yo'q qilinadi, hayvonlarning a'zolari va to'qimalarida to'planmaydi. belgilangan sigirlar sutidan foydalanish uchun belgilangan tartibda chiqariladi. Shuning uchun ular katta sanitariya-toksikologik xususiyatni anglatmaydi. Shunday qilib, bentazon va triallatning oq kalamushlari uchun LD50 1000 mg / kg dan oshadi, glyfosfat va trifluralin uchun - 3000 mg / kg tirik vazn. Issiq qon bilan zaharlanish holatlari hayvonlar, baliq va asalarilar ushbu gerbitsid guruhlar vakillari tomonidan mamlakatda ro'yxatdan o'tmagan, qayd etilmagan

Zaharlanish holatida ekspertiza uchun oshqozon-ichak traktining ozuqasi va tarkibini tekshirish kerak. Hayvonlarning to'qimalarida, shu jumladan jigarda TMTD qoldiqlarini aniqlash amri mahol, chunki diotokarbamik kislota hosilalari uglerod disulfidi, vodorod sulfidi va boshqa oltingugurt birikmalari hosil bo'lishi bilan oshqozonda tezda yo'q qilinadi. TMTDda ozuqa va oshqozon-ichak traktining tarkibini o'rganish S.D. usuli bo'yicha amalga oshiriladi. Sink fosfidi Rossiya Federatsiyasida kemiruvchilarni nazorat qilish vositasi sifatida ro'yxatga olinmaganligiga qaramay, qishloq xo'jaligidagi hayvonlar va qushlarning ushbu rodentsid bilan zaharlanishi holatlari qayd etilmoqda. Sink fosfitining organizmga ta'siri oshqozonning kislotali muhitida fosforli vodorodning shakllanishi bilan bog'liq, buning natijasida toksik ta'sir ko'rsatiladi. Agar hayvonlar sink fosfidi bilan zaharlanishda shubha qilinsa, oshqozon-ichak traktining tarkibi laboratoriyada Sanger-Black usuli bilan fosfidlarning mavjudligi tekshiriladi. Vodorod fosfidning har qanday miqdorini aniqlash ushbu birikma bilan zaharlanish tashxisi uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Nazorat savollari

1. Ozuqa Suvda yuzaga kelgan zaharlar to'g'risida ma'lumot bering.?
2. Ozuqada yuzaga kelgan zaharlarni aniqlash usullari aniqlash texnikasi va usullari qanday.?
3. Suvda yuzaga kelgan zaharlarni aniqlash usullari aniqlash texnikasi va usullari qanday?

Go'shtni navlarini qalbakilashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi.

Go'shtning sud-veterinariya-sanitariya bahosi. Tahlil qilayotganda har xil turdagi hayvonlar va parrandalarning go'shtidan, yuqorida sanab o'tilgan ko'rsatkichlardan amaldagi standartlar yoki boshqa me'yoriy hujjatlar talablariga muvofiq foydalanish kerak. Shu bilan birga, davlat va xususiy savdo korxonalarida (shu jumladan bozorlar) erkin savdoda mol go'shti, qo'zichoq, echki go'shti bo'laklarda va II toifadagi parrandalar ko'pincha I toifadagi narxlarda sotiladi. Buning uchun go'sht odatda choraklarda saqlanadi yoki maydalanadi. Shuning uchun, go'sht sotiladigan joylarda ba'zan kerak bo'ladi

Tana go'shti va yarim tana go'shtida emas, balki chorak va hatto bo'laklarda go'shtning toifasini aniqlang. Kichik bo'laklarga bo'lingan go'sht uchun toifalarni belgilashda, ba'zi bir bo'laklarda teri osti yog 'to'planishiga e'tibor berib, GOST talablariga amal qilish kerak tana go'shti joylari, mayda go'sht bo'laklarining o'sha joyga mos kelishi tana go'shtlari yog 'birikmasi, ebru mavjudligi 1-toifadagi tana go'shtining xarakterli xususiyatlari bo'yicha go'shtli va yog 'qoldiqlari. Shuni yodda tutish kerakki, go'shtning alohida bo'laklarida ehtiyot qismlar bilan markalar va belgilarning qismlari yoki butun taassurotlari bo'lishi mumkin. tekshirish uchun siz go'sht kategoriyasini belgilashingiz mumkin va taniqli mintaq, tuman va egasining korxonasi doirasidagi raqamlar go'sht. Amalda, bunday holatlar ham mumkin. Do'konga go'shtni qayta ishlash korxonasidan II toifadagi 44850 kg mol go'shti olib kelindi. Faqatgina shtab-kvartiralar amalga oshirilmoqda. Etti sinov xaridlari amalga oshirildi, ular tadqiqot uchun ekspertlarga taqdim etildi, sotuvdan chiqarilgan go'sht va qolganlari sovutish kamerasidan olib tashlandi. Mutaxassislar kerak har bir sotib olishda go'shtning xilma-xilligi va toifasini aniqlash kerak edi.

Tekshiruv go'sht bo'limi sotuvchilari ishtirokida o'tkazildi. Go'shtni muzlatish kamerasida tekshirganda I toifadagi ikkita yarim tana go'shti, qolganlari II toifaga kirdi. Etti marta nazorat qilinadigan go'sht sotib olishni o'rganish natijasida ularning har birida sternum, xaftaga va qovurg'alar va mushaklarning tabiiy ulanishi pastki qismlarining qismlari mavjudligi aniqlandi. Shu bilan birga, sternumning dastlabki to'rtta segmentiga zudlik bilan ko'krak yog'i va pufakning teri osti yog'i yo'q edi. Bu go'sht bo'laklarini II toifadagi mol go'shtining birinchi navi

sifatida tasniflashga asos berdi. Sotuvchilar I toifadagi mol go'shti deb bahona qilib, ekspertlarning fikriga qo'shilmadilar; aslida muzlatgichda edi. Ularning xulosalarining to'g'riligini isbotlash uchun mutaxassislar ashyoviy dalillarni o'rganish uchun qiyosiy usuldan foydalanganlar. Buning uchun I kategoriyasidagi sternum tana go'shti va II yarim toifadagi sternum segmentga bo'lingan va sotib olingan sternum bo'laklari bilan taqqoslash uchun taqdim etilgan. Bu isbotlash usuli ekspert xulosasining to'g'riligini tasdiqladi, chunki sotib olishda go'sht II toifadagi go'shtni kesishga mos keladi.

Go'shtning turli xil xususiyatlarini soxtalashtirish

Go'sht va go'sht mahsulotlarining chakana savdosi shart ixtisoslashtirilgan do'konlarda, oziq-ovqat do'konlarining bo'limlarida va bo'limlarida, shuningdek, davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati organlari va shahar, tuman, tuman ma'muriyatining ruxsati bilan pavilonlar va chodirlarda ishlab chiqariladi. Do'konlar go'sht va go'sht mahsulotlarini go'shtni qayta ishlash zavodlari va muzlatgichlardan oladi. Savdo tarmog'ida go'shtni navlar va yog 'toifalari bo'yicha sotish kerak. Tana go'shtini navga (kesishga) qarab kesish uchun asos to'qimalarning nisbatiga qarab turli xil kesmalarining ozuqaviy qiymati hisoblanadi. Shunday qilib, I va II toifadagi mol go'shti uchun chakana mol go'shti va chorak go'shtni 3 nav va 11 ta bo'lakka bo'laklash ta'minlanadi. I va II toifadagi go'sht iste'molchilarga uchta navda sotiladi.

I nav - dorsal, kestirib, sternum, elka, lumber va elkama kesmalar, tana go'shti og'irligining 88 foizini tashkil qiladi; go'sht yuqori narxga sotiladi.

II nav - bo'yin va qanot (tana go'shti og'irligining 7 foizi).

III nav - kesilgan, old va orqa shollar (massaning 5%)

Ovqatlanish joylari ovqatlanish huquqiga ega go'sht va go'sht mahsulotlari to'g'ridan-to'g'ri etkazib beruvchilardan va yarim tayyor go'sht mahsulotlari - faqat xarid qilish do'konlarida yoki boshqa korxonalarda ishlab chiqariladi. Go'sht do'konlarda sotilishi sanitariya-gigiena qoidalari va amaldagi sanitariya qoidalarining talablariga muvofiq amalga oshiriladi. Oziq-ovqat bozorlari yoki ixtisoslashtirilgan chodirlar orqali do'konlar turli fermalardan, aktsiyadorlik jamiyatlaridan go'sht sotadilar korxonalar, fermerlar va xususiy hayvonlar egalari va qushlar. Bozorlarda veterinariya-sanitariya ekspertizasi laboratoriyasida go'sht mahsulotlari ro'yxatga olinadi, tegishli ekspertizadan o'tkaziladi, markalanadi va sotishga ruxsat beriladi. Go'sht egalari veterinariya-

sanitariya ekspertizasi va go'sht mahsulotlarini baholash uchun haq to'laydilar. Bozor munosabatlari paydo bo'lishi bilan go'sht navlarini bo'lak va yarim tayyor mahsulotlar, qiyma go'sht va oshxona mahsulotlarida qalbakilashtirish, yuqori navli go'shtni past navga almashtirish imkoni paydo bo'ldi yoki sinfdan tashqari (bezaklar, yonoq, qanot, diafragma, boshlarning go'shti, pikalo va boshqalar). Varietal go'sht maydalangan go'sht bo'laklari va suyaklari bilan ajralib turadi. 1, 2 va 3-darajali kesmalarining diagrammasi go'sht sotiladigan peshtaxta ortidagi devorga osib qo'yilishi kerak, ammo afsuski, bunga ko'pincha rioya qilinmaydi. Ba'zida sotuvchilar, noqonuniy boyitish maqsadida, ikkinchi navli go'shtni 1-darajali go'shtga yoki navli go'shtga navsiz go'sht qo'shadilar. Sutdan tashqari go'sht maydalanmagan holatlarda uni morfologik ko'rsatkichlar bilan ajratish mumkin. Misol uchun, pikalo monoton qo'pol tolaga ega mushak to'qimasi 2 . 3 sm qalinlikda, ko'ndalang bo'limning ichki qismi kulrang-oq, katlanmish, submukozali va shilliq qavatlar bilan ifodalanadi va ularning atrofida to'q rangli halqa mushak to'qimasi shaklida bo'ladi. Ergan holatda submukozali va shilliq qavatlar osongina ichkariga aylanadi va katlanmay qoladi. Biroq, bunday go'shtdan qiyma go'sht tashqi xususiyatlari bo'yicha qiyma go'shtdan yuqori sifatli go'shtdan unchalik farq qilmaydi. Farq faqat gistologik tekshiruvga murojaat qilish orqali aniqlanishi mumkin.

Sud amaliyotida, qizilo'ngachning qiyma go'shti to'ldiruvchisiz, to'ldirilgan mol go'shti, mollyuskaning qiyma go'shti, oqlashning tarkibi, köfte, pizola va boshqa mahsulotlar ashyoviy dalil ob'ekti bo'lishi mumkin. Agar bunday soxtalashtirishga shubha bo'lsa, gistomorfologik tadqiqotlar o'tkazilishi kerak. Mayda tug'ralgan go'shtni gistologik tekshirish uchun yoki har bir ob'ektning turli joylaridan maydalangan go'shtni tortib oling, 2 . 3 g og'irlikdagi 3 ta namunani oling, har bir namunasi doka peçete joylashtiriladi, raqamlanadi va 10% formalin eritmasida 24 . 48 soat davomida, so'ngra 24 soat davomida o'rnatiladi. . 48 soat davomida kerosin gistoizitlarini tayyorlash tartibi bo'yicha oqadigan suv bilan ishlov beriladi. Olingan histosografiya tovuq tuxumining oq va glitserin aralashmasi bilan qoplangan shisha slaydga ehtiyotkorlik bilan yopishtiriladi va termostatda quritiladi. Ba'zi hollarda, muzlatuvchi mikrotomada gistosektsiya o'tkaziladi. Qovurilgan go'shtning to'qima tarkibiy qismlari gematoksilin va eozin bilan bo'yalgan preparatlarda o'rganiladi.

Gistologik tayyorgarlikda qizilo'ngachdan, qiyshaygan mushaklar, tomirlar, qizilo'ngachning devorlari stratifik skuamöz epiteliya bilan qoplangan, subdiskoz membrana joylari va hujayra tuzilishidagi yog 'hujayralari topilgan. Gistologik preparatlar to'g'risida bunday qiyma go'sht (köfte, piyoz) parchalarni topadi, bo'shashgan biriktiruvchi to'qima, shoxlangan mushak tolalari to'plamlari, submukozaning stratifikatsiyalangan skuamöz epiteliysi bilan qizilo'ngach to'qimasi, o'simlik massasi (un, kraxmal) Skelet mushaklaridan xom ashyo va undan tayyor mahsulotlar, cho'zilgan mushaklar to'plami, tomirlarning bo'laklari, bo'shashmasdan. biriktiruvchi to'qima. Shuning uchun mol go'shti qizilo'ngachdan olingan qiyma go'shtning ishonchli belgisi - bu gistostekstlarda stratifikatsiyalangan skuamöz epiteliy bilan qizilo'ngach to'qimalarining mavjudligi. Bu issiqlik bilan ishlov berilmagan qiyma go'shtda ham, issiqlik bilan ishlov berilgandan keyin qiyma go'shtda ham mavjud; yuqori haroratga qisqa muddatli ta'sir qilish to'qima elementlarida, shu jumladan ko'p qirrali qizilo'ngach tikuvlarida chuqur halokatli o'zgarishlarga olib kelmaydi.

Qiyma go'shtni navdan almashtirish holatlarida go'sht parchalari (boshlar) dan qiyma, mutaxassisning diqqatini ushbu mahsulotga xos bo'lgan o'ziga xos morfologik xususiyatlarni aniqlashga qaratish lozim. Bunday holatlarda qiyma go'shtni gistologik o'rganish tuprik bezlari borligini aniqlaydi. Ularning hujayra tuzilishi, interstitsial biriktiruvchi to'qima tuzilmalarining saqlanishi natijasida issiqlik bilan ishlov berilgandan keyin ham saqlanib qoladi. Alveolalar, tuprik bezlari va tashqaridan chiqaradigan kanallar hujayralari ham aniq ko'rinib turadi, issiqlik bilan ishlov berish paytida ular normal ko'rinishini yo'qotadilar. Issiqlik bilan ishlov berishdan keyin hujayra yadrolari yaxshi saqlanadi. Og'iz bo'shlig'ining shilliq qavati stratifik skuamöz epiteliy bilan zich biriktiruvchi to'qima. Cho'chqaning boshi, yuqorida aytib o'tilgan xususiyatlarga qo'shimcha ravishda, terining qoldiqlariga ega, ular soch follikulalarining turli qismlari va ularning qobiqlari bilan aniqlanadi. Tuzlash va issiqlik bilan ishlov berish ushbu tuzilish xususiyatini buzmaydi. Qovurilgan go'shtning ajralmas qismi bo'lgan qon tomirlari va periferik nervlar ishlov berish jarayonida kam o'zgaradi. Timus bezi hujayrali tuzilishga ega va uning hujayralarida kortikal va markaziy qismlar orasidagi farq uzoq muddatli issiqlik bilan ishlov berishdan keyin ham saqlanib qoladi.

Davlat savdo tizimi tosh suyagini oziq-ovqat maqsadlarida sotishni ta'minlaydi. Ko'pincha konsentrlangan bulonlarni olish uchun ishlatiladigan tizzasidan yuqorisiga, tibia va humerus (shakar) sotiladi. Bunday suyak chakana savdoda juda cheklangan, shuning uchun sotuvchilar odatda sotiladigan go'shtga qo'shimcha sifatida kesilgan naycha suyaklarini sotadilar. Bunday holda, tosh kesilgan suyak mayda bo'laklarga oldindan kesiladi va chakana savdoda asosiy qismlarga qo'shiladi. Yiqilgan suyakning xarakterli va ishonchli belgisi uning yuzasida mushaklar yo'qligi va mumkin bo'lgan kesishdir.

Cho'chqa go'shti bezaklarining diafragma mushaklaridan farqlanishi ularning turli xil morfologik xususiyatlariga asoslanadi. Frenik mushak - bu deyarli bir xil uzunlik va qalinlikdagi mushaklarning shakllanishi. Diafragmada periferik mushak qismi va markaziy tendon ajralib turadi. Ko'krak qafasi devoridan ajratilgan mushak qismi qalinlashadi va markaziy qismga qarab ingichka bo'ladi va tendonga kiradi. Cho'chqa go'shti diafragi shuningdek, tuzilishi va ichki yog'iga juda o'xshash bo'lgan qo'shni diafragma yog'idan ajralib chiqadi. Diafragma mushaklaridan farqli o'laroq, cho'chqa go'shti bezaklari turli o'lchamdagi va shakldagi skelet mushaklarining qismlariga ega, ularda tabiiy birikmada teri osti yog'i mavjud bo'lib, ular ichki diafragma yog'iga nisbatan zichroq tuzilishga va tuzilishga ega. Ichki a'zolarining qiyma go'shti tarkibidagi iflosliklar ularning xarakterli organoleptik xususiyatlari bilan aniqlanadi, ayniqsa tayyor mahsulotlarda, shubhali holatlarda to'qimalarning tuzilishi gistologik tekshiruv orqali aniqlanadi. O'pka to'qimasida qisqargan va qalinlashgan alveolyar devorlari bo'lgan xarakterli gubka tuzilishi mavjud. Katta bronxlarning devorlarida xaftaga tushadigan kichik qismlarda bronxlar, epiteliy tufayli elementlar va bo'limlarda xiralashgan va qisman kesilgan. Silliqlash va issiqlik bilan ishlov berishdan so'ng, go'sht mahsulotlaridagi buyraklar o'z tuzilishini saqlab qolishadi: kattalashtirishning past darajasida, malpigiya organlari va naycha qismlarining bo'laklari aniq ko'rinadi. Elin xom go'shtda ham osonlik bilan aniqlanadi. Issiqlik bilan ishlov berish paytida u sezilarli darajada o'zgaradi, ammo uning to'qimasida mushaklarga qaraganda ancha ko'p yadrolar mavjud. Elin to'qimasida sut rangidagi toshlar va shilimshiq tuzilmalar tez-tez uchraydi, ular asosiy ranglarga boy.

Chakana savdo do'konlarida sotuvchilar qiyma go'shtni oldindan qadoqlangan go'sht bilan aralashtirishlari mumkin. Qiyma go'sht bo'laklarining o'ziga xos xususiyati shundaki, uning suyaklarida faqat

bitta o'rta sagital yotgan, boshqa tomonida esa suyaklar maydalangan. Go'shtni o'rash paytida olingan bo'laklarda har tomondan suyaklarda faqat bo'lak ko'rinadi. Bunday holatlarning aniqlanishi mutaxassislarga qassob do'konini yanada chuqurroq tekshirishga, orqa xonalarda qadoqlangan go'shtdan qadoq va etiketkalarining mavjudligini, qadoqlangan mahsulotning kirish hujjatlari mavjudligini aniqlashga imkon beradi, unga ko'ra ularning miqdori va navi, ishlab chiqarilgan yili va uni ishlab chiqargan kompaniya aniqlanadi.

Qiyma, go'shtning morfologik tarkibini tezkor tahlil qilish uchun mexanik zararsizlantirish va boshqa nozik tekshirishlar olib boriladi. Kompresorium ko'zoynagi va trichinelloskop (mikroskop) xom go'sht uchun muvaffaqiyatli ishlatilishi mumkin. Shu bilan birga, mushak to'qimalari yoki maydalangan go'shtning bir nechta mayda bo'laklari (tariq donasining hajmi) pastki stakanga qo'yiladi, yuqori stakan bilan qoplanadi va shaffof bo'lgunga qadar vintlar bilan maydalanadi (trichinozni o'rganishda bo'lgani kabi). Maksimal maydalangan qismlar trichinelloskopda yoki mikroskop ostida ko'rib chiqiladi. Bunday sinovlarda to'qimalarning (hayvon yoki o'simlik) kelib chiqishini, bu to'qimalarning holatini va ularning soyali, silliq mushaklarga yoki organ parenximasiga tegishli ekanligini aniqlash mumkin.

Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalar olish bilan bog'liq qoidabuzarliklar

Veterinariya-sanitariya ekspertizasi va laboratoriya tahlili uchun xom ashyo va oziq-ovqat mahsulotlarini olish uchun ma'lum bir sxema bo'yicha o'rtacha (yoki o'rtacha., past va o'rtacha sifat namunalari olinadi. Go'sht va go'sht mahsulotlaridan, baliqlardan, baliq mahsulotlaridan, sut va sut mahsulotlaridan namuna olish tartibi tasdiqlandi, bozorlarda asal, yog'lar, yog'lar, yangi va konservalangan o'simlik mahsulotlaridan namunalar olish tartibi tasdiqlandi. Go'sht namunalari veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun olinadi kesish sohasida; fasya hajmidagi fleksor va ekstensor 8 x 6 x 6 sm yoki og'irligi 250 . 300 g. Agar bakteriologik tadqiqotlar o'tkazish rejalashtirilgan bo'lsa, unda uchta limfa tugunini (yuzaki bachadon, yuzaki inguinal va yonbosh ichaklardan birini) oling. Tana go'shtida patologik jarayonlar mavjud bo'lganda, o'zgartirilgan to'qimalar va mintaqaviy limfa tugunlari olinadi. Kolbasa laboratoriyasini tahlil qilish uchun 200 . 250 g dan

ikkitadan kam namunalar Yarim tayyor mahsulotlarni boshqarish uchun kamida 10 dona oling. 2 . 3 qutidan. Konserva va o'simlik mahsulotlarini ishlab chiqarish laboratoriyalari uchun namuna olish GOSTda keltirilgan tadqiqot usullariga muvofiq amalga oshiriladi.

Bozorlarning veterinariya-sanitariya ekspertizasi laboratoriyalarida, sabzavot bazalari korxonalari va sertifikatlash uchun sinov markazlarida tadqiqot o'tkazish uchun namunaviy standartlar farq qiladi. Ishlab chiqarish va sinov laboratoriyalari uchun butun ruscha namuna olish standartlari qo'llaniladi va bozorlar uchun ular Davlat veterinariya xizmati tomonidan ishlab chiqiladi va har bir viloyatning tuman (shahar) ma'muriyati tomonidan mustaqil ravishda tasdiqlanadi. Munozarali masalalarda yoki namuna olish komissiya tomonidan amalga oshirilganda, tanlov to'g'risidagi hisobot imzo bilan kamida uch kishi.rasmiylashtiriladi. Namuna olishda, birinchi navbatda, umumiy qoidalarni hisobga oling. Namunalar mahsulotlarning turini va yangiligini aniqlash uchun laboratoriya usullari, kimyoviy-toksikologik, radiologik va bakteriologik (mikrobiologik) tahlillar turlari bo'yicha ko'rsatmalar bo'yicha va namunalar bo'yicha GOST talablariga muvofiq alohida-alohida olinadi. Namunalar GOST 7631-85 bo'yicha "Baliq, dengiz sutemizuvchilar, dengiz umurtqasizlari va ularni qayta ishlash mahsulotlari », GOST 26668-85" Oziq-ovqat va lazzat mahsulotlari "va GOST 13490-80. Mahsulotning ma'lum bir turi uchun namuna olish standartlari mavjud bo'lmaganda, hajmlar, namunalar massasi ushbu mahsulot uchun normativ hujjatlarga muvofiq olinadi. Namunalar o'ramsiz va qadoqlangan xom ashyo partiyasidan olinadi.

Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi

1. Ushbu Yo'riqnoma MDHga a'zo davlatlarning veterinariya sohasidagi davlatlararo Kengashi Bishkek shahri 25 aprel 1997 yildagi yig'ilishning Qarorini bajarish maqsadida "MDHga a'zo davlatlarda davlat veterinariya nazorat ostidagi tovarlar guruhlar uchun yagona veterinariya guvohnomalar va sertifikatlarni joriy etish to'g'risida" ishlab chiqilgan va MDH mamlakatlari hududida barcha yuridik va jismoniy shaxslar uchun, ularning idoraviy bo'ysunishidan va mulkchilik shakllaridan qat'i nazar, ular baliqlar (boshqa suv organizmlari), asalarilar, qushlar va hayvonlar ovlab olish, kelib chiqishi hayvonotga

mansub mahsulotlar, shuningdek hayvonlar, parrandalar, baliqlar, asalarilar uchun ozuqa va ozuqa tarkibiy qismlarini ishlab chiqarish, sotib olish, qayta ishlash, tashish, saqlash va sotishda bajarilishi shart.

2. Davlat veterinariya nazorati ostidagi tovarlar (bundan buyon matnda "tovarlar" deb yuritiladi) sotib olish, tashish, qayta ishlash, saqlash va sotish faqat veterinariya-sanitariya holatini va uning chiqish joyini tavsiflovchi hamda 1-dan 9- ilovalarga muvofiq berilgan veterinariya kuzatuvchi hujjatlari mavjud bo'lganda ro'xsat.

2.1. Veterinariya guvohnomalarining 1, 2, 3-shakllari bilan MDHga a'zo mamlakatlari hududlarida tashish paytida tuman (shahar) tashqarisiga olib chiqishda 1.1,- 2.1,- 3.1- ilovalarda keltirilgan tovarlar kuzatib boriladi.

4-sonli veterinariya guvohnomalari bilan tuman (shahar)ning ichida tashiladigan veterinariya nazorati ostidagi tovarlar kuzatib boriladi.

5-sonli (a, b, s, d, e) shakldagi veterinariya guvohnomalari bilan veterinariya nazorati ostidagi tovarlar eksport qilinadi.

3. 1, 2, 3- sonli shakldagi veterinariya guvohnomalari tuman (shahar) davlat veterinariya xizmatining veterinariya vrachlari tomonidan beriladi, ularning ro'yxati tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori tomonidan tasdiqlanadi.

4-sonli veterinariya spravkalari davlat va ishlab chiqarish veterinariya xizmatlarining veterinariya mutaxassislari tomonidan beriladi.

5-sonli (a, b, s, d, ye) shakldagi veterinariya sertifikatlari chegara nazorati veterinariya punktlari veterinarlari tomonidan beriladi.

3.1. Tovarlar tuman (shahar) ichida tashishda 4-shakldagi veterinariya spravka davlat yoki ishlab chiqarish veterinariya xizmati muassasasining (bo'linmasining) veterinariya mutaxassisi tomonidan imzolaniadi va ushbu muassasa yoki bo'linmaning muhri bilan tasdiqlanadi.

3.2. Viloyat, respublika bo'ysunuvidagi shahar xududi ichida tovarlarni tashishda 1- 2-, 3- sonli veterinariya guvohnomalari shakllarni tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki u vakolat bergan ushbu tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) veterinari vrachi tomonidan imzolaniadi va tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) muhri bilan tasdiqlanadi.

3.3. Mamlakat ichida tovarlarni tashishda veterinariya guvohnomalarining 1, 2, 3-son shakllari tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki ushbu tuman (shahar) veterinariya bo'limining o'zi vakolat bergan veterinar tomonidan imzolanadi, "Maxsus belgilar" katakida viloyat, respublika bo'ysunuvidagi shahar bosh davlat veterinariya inspektorining ruxsatnomasi raqami va sanasi ko'rsatilgan holda tuman (shahar) veterinariya boshqarma (bo'limi)ning muhri bilan tasdiqlanadi.

3.4. MDHga a'zo mamlakatlariga tovarlarni tashishda veterinariya sertifikatlarining 1-, 2-, 3- sonli shakllari tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki u vakolat bergan tuman (shahar) veterinariya boshqarma (bo'limi) veterinari vrachi tomonidan imzolanadi va boshqarma (bo'lim) muhri bilan tasdiqlanadi, shuningdek respublika bo'ysunuvining shahar yoki viloyat veterinariya boshqarmasi (bo'limi) yoki u vakolat bergan veterinariya vrachning imzosi va respublika bo'ysunuvidagi shahar yoki veterinariya boshqarmasi (bo'limi) muhri bilan tasdiqlanadi.

3.5. Tovarlarini eksport qilishda 1-,2-,3-sonli shakldagi veterinariya sertifikatlari tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki u vakolat bergan ushbu tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) veterinariya vrachi tomonidan imzolanadi, "Maxsus belgilar" katakida mamlakatni veterinariya boshqaruv organing raqami va oy-kun, yili (sana) ko'rsatiladi.

Respublika bo'ysunuvidagi shahar yoki viloyat bosh davlat veterinariya inspektorining ruxsatnomalari asosida tovarlarni eksport qilishda "Maxsus belgilar" katakida berilgan ruxsatnomaning raqami va sanasi ko'rsatiladi.

3.6. Eksport qilinadigan tovarlar uchun chegara veterinariya nazorat punktlari tuman (shahar) davlat veterinariya xizmati tomonidan berilgan veterinariya guvohnomasi o'rni 5-sonli (a, b, c, d, ye) shakldagi veterinariya sertifikatini beradi.

3.7. Mamlakatga import orqali kiradigan tovarlar uchun chegara nazorat punktlari eksport qiluvchi mamlakatning veterinariya sertifikatlari o'rni 1-, 2-, 3- shakllardagi veterinariya guvohnomalari beriladi.

3.8. Mudofaa vazirligi, ichki ishlar vazirligi, boshqa vazirliklar va idoralarning idoraviy veterinariya xizmatlari o'zlariga tegishli bo'lgan va ushbu idoralar doirasida foydalaniladigan tovarlarni tashishda 1-,2-, 3-

sonli shaklida veterinariya guvohnomalarini veterinariya nazorati punktlariga berishga ruxsat beriladi, mamlakatning Mudofaa vazirligi harbiy dengiz bazalarida va harbiy aerodromlarda ushbu tovarlarni eksport qilish paytida 5-sonli shaklida veterinariya sertifikatlar beriladi.

3.9. Tuman (shahar) ichida soni 5 boshgacha bo'lgan hayvonlarni yuborishda veterinariya guvohnomasining 4 - sonli shakldagi "Maxsus belgilar" katakida; MDHga a'zo mamlakatlari ichida – veterinariya guvohnomasining 1-sonli shakldagi "Maxsus belgilar" katakida; eksportga yuborilganda – veterinariya sertifikatining 5A-sonli shaklining tegishli jadvalida laqabi va raqami ko'rsatilgan ro'yxat (naslli bo'lmagan hayvonlar uchun), shuningdek, jinsi, zoti, yoshi (naslli hayvonlar uchun).

Hayvonlarni 5 boshdan ortiq miqdorda tashishda veterinariya guvohnomasi, spravkasi, sertifikatiga veterinariya kuzatuvchi hujjatini bergan veterinariya xizmati muassasasi (bo'linmasi) muhri bilan tasdiqlangan ro'yxat ilova qilinadi..

3.10. Agar hudud hayvonlar va parrandalarning karantin kasalliklari bo'yicha sog'lom bo'lmagan bo'lsa, veterinariya hujjatlari yuqorida turgan bosh davlat veterinariya inspektorining ruxsati bilan beriladi.

4. Veterinariya kuzatuvchi hujjatlarining blanklari qat'iy hisobot blanklar bo'lib, ular veterinariya mutaxassislariga raqamlangan va shnurlangan ko'rinishda beriladi.

4.1. Veterinariya hujjatlarining shakllari quyida chop etiladi:

- Markaziy, respublika bo'ysunuvidagi viloyatlar, shaharlar bosh davlat veterinariya inspektorlari, davlat chegarasi va transportdagi davlat veterinariya nazorati boshqarmalari boshliqlari va veterinariya idoraviy xizmatlari rahbarlarining talabnomasiga binoan;

- bir varaqda, agar kerak bo'lsa, - old va orqa tomondan:

1-sonli shakl – binafsha rangdagi dekorativ ramka va ko'k fonni tashkil etuvchi maxsus naqsh qo'llanilishi bilan;

2-sonli shakllar – kulrang rangdagi bezak ramkasini va pushti fonni tashkil etuvchi maxsus naqshni qo'llash bilan;

3-sonli shakllari – jigarrang rangli dekorativ ramka va sariq fonni tashkil etuvchi maxsus naqshni qo'llash bilan;

4-sonli shakllar – respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shahar bosh davlat veterinariya inspektorining xohishiga ko'ra,

5-sonli shakllar – mamlakatning Bosh Davlat veterinariya inspektorining xohishiga ko'ra.

4.2. Veterinariya guvohnomalari va veterinariya spravkalarining blanklari sakkiz xonali raqam bilan avtomatik numerator bilan raqamlanadi, unda birinchi ikkita raqam respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shahar, tire chiziqdan keyin, ikkinchi ikkitasi tuman (shahar) tartib raqami, qolgan to'rttasi – hujjatning tartib raqami.

Dastlabki ikki juft raqam MDHga a'zo davlatlarning veterinariya sohasida hamkorlik bo'yicha hukumatlararo Kengashi tomonidan 1998 yil 22 oktabrda (Toshkent sh.) tasdiqlangan "Go'shtni tamg'alash bo'yicha veterinariya ko'rsatmasi"ning 2.7 -bandi talabiga muvofiq beriladi.

4.3. Davlat chegarasida va transportda davvetnazorati muassasalari mutaxassislari tomonidan berilgan veterinariya kuzatuvchi hujjatlarining shakllari tipografik usulda (avtomatik numerlash) uchta juft raqam bilan raqamlanadi: birinchi juftlik – mamlakat chegara davlat veterinariya xizmatiga berilgan raqam; ikkinchi juftlik – davlat chegarasida davvetnazorati boshqarmaning raqami va uchinchi juft – chegara yoki transport nazorat veterinariya punktning raqami.

So'ngra barcha veterinariya hujjatlarida ushbu muassasa, bo'linma yoki mutaxassis tomonidan berilgan veterinariya hujjatining seriya raqami kasr bilan belgilanadi.

4.4. MDHga a'zo mamlakatlarning Bosh davlat veterinariya inspektorlari ushbu Yo'riqnomaning 4.2 va 4.3-bandlariga muvofiq veterinariya kuzatuvchi hujjatlarning bilan birga olib boriladigan raqamlangan ro'yxatlarini bir-birlariga taqdim etadilar.

4.5. Veterinariya kuzatuvchi hujjatlarning tugallangan ildizlari (koreshoklar) 3 yil davomida tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori, chegara nazorati veterinariya punkti boshlig'ida saqlanishi kerak.

4.6. Har xil rangli siyohlar, shriftlar, qo'l yozuvi bilan to'ldirilgan, tuzatishlar, noaniq muhr taassurotlari bo'lgan, muhrsiz, imzosiz, lavozimning to'liq emasligi, hujjatni imzolagan mutaxassisning familiyasi, ismi va otasi ismining bosh harflarisiz, hech qanday talab qilinadigan ma'lumotsiz, shu jumladan ular berilgan sana, shuningdek hujjatlar nusxalari, haqiqiy emas deb hisoblanadi.

5. Veterinariya kuzatuvchi hujjatlari bo'lmagan yoki veterinariya kuzatuvchi hujjati bilan birga 4.5-band talabiga muvofiq yaroqsiz deb topilgan mahsulotlar, shu jumladan tana go'shti, yarim tana go'shti, choraklardagi go'sht, tamg'alarning noaniq taassurotlari bo'lgan yoki

tamg'alar bo'lmagan taqdirda, shuningdek veterinariya sanitariya ekspertizasi belgilari bo'lmagan taqdirda qayta ishlash va sotish uchun qabul qilinmaydi, lekin veterinariya hujjatlari taqdim etilgunga qadar yoki uning veterinariya va sanitariya xavfsizligini tasdiqlovchi laboratoriya natijalari olinmaguncha ajratib saqlash uchun qabul qilinadi.

5.1. Veterinariya guvohnomalarini berish va ro'yxatdan o'tkazish tartibi buzilganligi aniqlangan taqdirda, tuman (shahar) bosh davlat veterinariya inspektori yoki ushbu tuman (shahar) veterinariya boshqarmaning (bo'limining) vakolatli veterinariya vrachi olib qo'yilgan veterinariya guvohnomasi bilan birgalikda bosh davlat veterinariya inspektoriga yuboradigan dalolatnoma tuzadi va joyida aybdorlarni javobgarlikka tortish uchun veterinariya guvohnomasi berilgan respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shaharga yuboriladi.

6. Teri va mo'yna xom ashyosi tuman (shahar) ichida, shuningdek keyingi ishlov berish uchun konsentratsiyali joylarga harakatlantirilganda, shtamp mavjudligini hisobga olmagan holda, 4-sonli shakldagi veterinariya guvohnomasi beriladi, lekin hovli so'yish paytida olingan terilar, qo'yterilar va terilarni, so'yish punktlarida yoki otish (ovlash) natijasida majburiy etiketlash shart. Etiketka suvda ivimaydigan materialdan tayyorlanadi va yozuv uchun o'chmas siyoh (bo'yoq) qo'llaniladi.

3-sonli shakldagi veterinariya guvohnomasi faqat tamg'alangan xom ashyo uchun beriladi.

7. Veterinariya hujjatlari amal qiladi:

1-, 2-, 3-sonli shakldagi veterinariya guvohnomalari, 4-sonli veterinariya sertifikatlar – berilgan kundan boshlab 3 kun ichida va tashish, sotish, saqlash boshlanishidan oldin;

mamlakat hududiga sport, sirk va boshqa hayvonlar (qush va parrandalar) uchun berilgan 5-son shakldagi veterinariya sertifikatlari – chiqarilgan kundan boshlab 90 kun ichida hayvonlar yuqumli kasalliklar bo'yicha xavfsiz joylarda bo'lgan va ushbu mamlakatlarning davlat veterinariya xizmati tomonidan tasdiqlanib, mamlakatga qaytib kelganda.

8. Import qilinayotgan mahsulotlar egasi tomonidan taqdim etilgan xorijiy mamlakatlarning veterinariya sertifikatlari chegara punktlari tomonidan mamlakat bo'ylab tovarlarni kuzatib borish uchun veterinariya guvohnomalarga almashtirilishi kerak.

9. Tumanlar (shaharlar) bosh davlat veterinariya inspektorlari respublika bo'ysunuvidagi viloyat, shahar, chegara va transport veterinariya nazorat punktlarining bosh davlat veterinariya inspektoriga veterinariya kuzatuv bilan bog'liq hujjatlarni berish huquqiga ega bo'lgan shaxslarning ro'yxatlarini taqdim etadilar.

Veterinariya guvohnomalari va veterinariya spravkalari rus tilida to'ldiriladi, lekin veterinariya sertifikatlari – rus tili va eksport (import) qiluvchi mamlakat yoki rus va ingliz tilida, siyoh (pasta) bilan yoki bosma qurilmalarda to'ldiriladi.

10. Havo, daryo va temir yo'l transportida tashiladigan tovarlar uchun veterinariya guvohnomalari bir xil raqam ostida 2 nusxada to'ldiriladi. Nuxlardan birida (yukni kuzatuvchiga topshiriladi) yuqori o'ng burchakda "dublikat" yozuvi amalga oshiriladi.

12. Bosh davlat veterinariya inspektorlari veterinariya hujjatlarini berish huquqini olgan mutaxassislarning ishini doimiy ravishda hisobga oladilar va nazorat qiladilar.

Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Nizom O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi (keyingi o'rinlarda Davlat chegarasi deb ataladi) orqali shaxslar, transport vositalari va tovarlarni o'tkazish punktlarida (keyingi o'rinlarda o'tkazish punktlari deb ataladi) chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratidan o'tkazish tartibini belgilaydi.

2. Ushbu Nizomda quyidagi tushunchalardan foydalaniladi:

bojxona nazorati — O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va xalqaro shartnomalariga rioya etilishini ta'minlash uchun O'zbekiston Respublikasi davlat bojxona xizmati organlari (keyingi o'rinlarda bojxona organlari deb ataladi) tomonidan, jumladan, xavfni boshqarish tizimidan foydalangan holda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar;

bojxona rasmiylashtiruvi — bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan tovarlar va transport vositalarining bojxona nazoratini ta'minlash uchun bojxona organlari mansabdor shaxslari tomonidan amalga oshiriladigan bojxona operatsiyalari;

veterinariya nazorati — odamlar va hayvonlar hayoti hamda salomatligini himoya qilish, hayvonlar kasalliklari qo'zg'atuvchilarining tashuvchilari bo'lishi mumkin bo'lgan predmetlar va tovarlarni, shuningdek, «Veterinariya to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Qonunida belgilangan davlat veterinariya nazorati ob'ektlarini nazorat qilish maqsadida hayvonlarning yuqumli kasalliklari olib kirilishidan muhofaza qilishni ta'minlash uchun chegara nazorati veterinariya punktlari tomonidan (keyingi o'rinlarda davlat veterinariya nazorati punktlari deb ataladi) hayvonlar hamda ulardan olinadigan mahsulotlarga nisbatan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

davlat nazorati organlari — shaxslar, transport vositalari, tovarlarni ushbu Nizomga muvofiq Davlat chegarasi orqali o'tkazishda ishtirok etadigan chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazorati organlari;

kirish punkti — shaxslar, transport vositalari va tovarlar harakatlanadigan yo'nalish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi hududiga kirishda chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazorati amalga oshiriladigan dastlabki o'tkazish punkti;

qo'shma naryad — shaxslar, transport vositalari va tovarlarni birgalikda nazorat qilishga jalb etiladigan davlat nazorati organlari vakillaridan iborat tarkibdagi naryad;

nazorat tartib-taomillari — davlat nazorati organlari tomonidan Davlat chegarasi orqali o'tadigan shaxslar, transport vositalari va tovarlarga nisbatan o'z vakolatlari doirasida amalga oshiriladigan chora-tadbirlar;

ruxsat etish xususiyatiga ega hujjat — tovarlar va (yoki) transport vositalari Davlat chegarasi orqali o'tishida (olib o'tilishida) qonun hujjatlariga muvofiq talab etiladigan hujjatlar;

sanitariya-karantin nazorati — o'tkazish punktlarida O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatining hududiy bo'linmalari tomonidan Davlat chegarasi orqali kelgan shaxslar, transport vositalari va tovarlarga nisbatan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

texnologik sxema — chegara, bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini amalga oshirish ketma-ketligini, shu jumladan, shaxslar, transport vositalari va tovarlarni ko'rikdan o'tkazish tartibini, ularning o'tkazish punkti hududida harakatlanishi tartibini, tovarlar va transport vositalarini saqlash, transport vositalarini

kuzatib borish tartibini, nazoratda foydalaniladigan shaxsiy tarkibni, maxsus texnika vositalari va xizmat hayvonlaridan foydalanish tartibini, shaxslar, transport vositalari va tovarlarni Davlat chegarasidan o'tkazishda ishtirok etadigan vazirliklar va idoralarning o'zaro hamkorligi tartibini belgilaydigan hujjat;

tovar — bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan har qanday ko'char mol-mulk, shu jumladan, O'zbekiston Respublikasi milliy valyutasi, valyuta boyliklari va boshqa qimmatli qog'ozlar, intellektual mulk ob'ektlari, transport vositasi;

transport vositasi — tovarlar va yo'lovchilarni tashish uchun foydalaniladigan vosita. Transport vositasi har qanday suv kemasi, havo kemasi, avtotransport vositasi, temir yo'l transport vositasini (temir yo'lda harakatlanadigan tarkib, temir yo'lda harakatlanadigan tarkibning bir qismi) yoki konteynerni, shuningdek, ularning konstruksiyasiga muvofiq texnik pasport yoki texnik ma'lumotlarda nazarda tutilgan ehtiyot qismlar, anjomlar va uskunalar, suyuqlik saqlash idishlaridagi yoqilg'i-moylash materiallarini sovutuvchi va boshqa texnik suyuqliklarni, agar ular ushbu transport vositalari bilan birga tashilayotgan bo'lsa, o'z ichiga oladi;

Davlat chegarasi — O'zbekiston Respublikasi hududi doirasini (quruqlikda, suvda, yer ostida, havo bo'shlig'ida) belgilovchi chiziqdan va bu chiziq bo'ylab o'tuvchi vertikal sathdan iborat;

o'tkazish punkti ma'muriyati — ushbu o'tkazish punkti birlashtirilgan aeroport (aerodrom), daryo bandargohi, temir yo'l stansiyasi, avtomobil (piyodalar) o'tkazish punkti rahbariyati;

o'tkazish punkti — xalqaro aloqalar uchun ochiq bo'lgan chegaradosh temir yo'l stansiyalari va avtomobil yo'llari, daryo portlari, aeroportlar (aerodromlar)ning hududi (hududining bir qismi), shuningdek O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasi orqali shaxslar, transport vositalari, tovarlar, boshqa mol-mulk, chorva mollari, urug'lik, ekish materiali, hayvonot va o'simliklarning boshqa mahsulotlarining chegara, bojxona va nazoratning boshqa turlari amalga oshiriladigan hamda o'tkaziladigan maxsus jihozlangan boshqa joy;

o'tkazish punkti rejimi — o'tkazish punktlari orqali shaxslar, transport vositalari va tovarlarning kirishi, chiqib ketishi va olib o'tilishi, shuningdek, uning hududida ishlab chiqarish va tijorat faoliyatini amalga oshirish tartibini belgilaydigan qoidalar;

fitosanitariya nazorati — o'tkazish punktida karantin ostidagi mahsulot va O'zbekiston Respublikasi bojxona chegarasi orqali olib o'tiladigan o'simlik va o'simlik mahsulotlarini tekshirishda o'simliklar karantini bo'yicha davlat inspektori tomonidan amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

chiqish punkti — shaxslar, transport vositalari va tovarlar harakatlanadigan yo'nalish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqishda bojxona, sanitariya-karantin, fitosanitariya, chegara va veterinariya nazorati amalga oshiriladigan oxirgi o'tkazish punkti;

chegara nazorati — O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmati chegara qo'shinlarining chegara nazorati bo'linmalari (keyingi o'rinlarda chegara nazorati bo'linmalari deb ataladi) tomonidan Davlat chegaralarini qo'riqlash va himoya qilish, Davlat chegarasini va o'tkazish punktlaridagi rejimni buzish holatlarining oldini olish maqsadida Davlat chegarasi orqali shaxslar va transport vositalariga, shuningdek, bojxona organlari bo'lmagan o'tkazish punktlarida esa tovarlarga nisbatan o'tkazish punktlarida amalga oshiriladigan kompleks tadbirlar;

ekologik nazorat — atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish sohasidagi qonun hujjatlari talablari buzilishining oldini olish, uni aniqlash va chek qo'yishga, tabiatni muhofaza qilish faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va jamoatchilik chora-tadbirlari tizimi.

Veterinar vrachlarining sud javobgarligi

Veterinariya hodimlari kasbiy faoliyatidagi buzilishlar quyidagi 4 guruhga bo'linadi:

professional jinoyatlar,
ehtiyotsizlik harakati,
tibbiy xatolar
baxtsiz hodisalar.

Professional jinoyatlar. Ushbu guruhga quyidagilar kiradi:

- 1) epizootiyaga qarshi kurashda qoidalarining buzilishi;
- 2) kasallik tarqalishiga olib kelgan hayvonlar bo'yicha qabul qilinmaydigan ommaviy tajribalar;
- 3) odamlar yoki hayvonlarning zaharlanishiga olib keladigan kuchli toksik moddalarni saqlash, ishlatish va tarqatishdagi buzilishlar;

4) soxta guvohnomalar va sertifikatlar berish.

Shuni ta'kidlash kerakki, yuqoridagi barcha qoidabuzarliklar aksariyat hollarda beparvolik sifatida baholanishi mumkin.

Ehtiyotsizlik harakatida. Ehtiyotsizlik harakatlariga quyidagilar kiradi: beparvolik, harakatsizlik, beparvo harakatlar, shuningdek veterinariya va paramediklarning maxsus masalalarida bexabarlik. Ushbu guruhga tegishli huquqbuzarliklarning aksariyati beparvolik deb tasniflanadi). Ehtiyotsizlik harakatlar ikki xil bo'lishi mumkin.

1. Jinoyat beparvolik: shaxs o'z harakatlarining oqibatlarini oldindan bilmagan, lekin majburiyatlarini bilishi shart.

2. Jinoyi takabburlik: shaxs o'z harakatlarining oqibatlarini oldindan bilgan, ammo beparvolik bilan bu oqibatlarining oldini olishga umid qilgan. Masalan, parrandachilik fermalarining birida tovuqlar o'latdan katta o'lim bushland.

Tergov davomida infeksiya ilgari ushbu kasallik uchun muvaffaqiyatsiz bo'lgan fermada inkubatsiya uchun sotib olingan tuxum bilan olib kelinganligi aniqlanadi. Tuxumlar veterinariya bo'limining ruxsatisiz zootexnik sotib olingan boladi. Parrandachilik veterinariya shifokori sotib olingan tuxumlarni tekshirib olish zarurligini bilganligi sababli, tuxum olib kirilishining oldini olish choralarini ko'rmagan va ularning inkubatsiyasiga yo'l qo'ygan. Parrandachilik fabrikasining zootexnigi ko'rsatmalarga zid ravishda urug'lanmagan tuxumlarning bo'lishiga yo'l qo'ygan. Enzoitik vabo natijasida davlat katta yo'qotishlarga duch keladi. Vabo tarqalishida aybdorlar jinoiy takabburlik uchun javobgarlikka tortildilar. Hayvonlarning o'limi vrachning aybi bilan sodir bo'lgan bo'lsa va uning harakatlari beparvolik, takabburlik yoki talablarga javob bermaslik isboti bo'lmasa, veterinar shifokor javobgar bo'lishi mumkin.

Tibbiy xatolar. Ushbu atama "shifokorning aldanishi" deb tushuniladi. O'Z Respublikasining Jinoyat kodeksida tibbiy xatolar to'g'risida moddalar yo'q, ammo bu tushuncha sud tibbiyotida mustahkam o'rnatilgan va veterinariya tibbiyotida ko'p qo'llaniladi. Tibbiy xatolar quyidagi hollarda paydo bo'lishi mumkin:

- 1) veterinariya vrachi malakasi yetarli emasligi sababli;
- 2) aniqlash qiyin bo'lgan kasalliklar bilan;
- 3) ish sharoitlari yomonligi tufayli.

Tibbiy xatolar, avvalambor, diagnostika xatolarini o'z ichiga olishi kerak, bu kasallikning xususiyatini aniqlashda veterinarning aldanishi deb tushuniladi. Tibbiy xatolar jazolanishi va jazosiz qolishi mumkin.

Jazolanadigan xatolar - tashxis qo'yish paytida beparvolik, beparvolik, nohaq munosabat yoki veterinariya ixtiyoridagi diagnostika vositalaridan qasddan foydalanmaslik ko'rsatildi. Noto'g'ri tashxis qo'yish natijasida noto'g'ri choralar yoki davolash amalga oshirildi, natijada hayvonlar (hayvon) o'ldi va natijada moddiy zarar etkazildi.

Jazolanmagan xatolar - vijdonan bo'lganda veterinariya ixtiyoridagi barcha diagnostika vositalaridan foydalangan holda, ammo fanning netarli darajada rivojlanmaganligi yoki kasallikning o'ziga xos belgilarining yo'qligi sababli tashxis noto'g'ri qo'yilgan va natijada davolash kerakli natijani bermagan. Bunday diagnostika xatolari yuqori malakali mutaxassislar uchun ham, yangi boshlanuvchilar uchun ham mumkin, faqat bitta farq shundaki, ular avvalgisida kam uchraydi va ikkinchisiga qaraganda qiyinroq tashxis qo'yilgan kasalliklarda kuzatiladi.

Veterinariya amaliyotida xatolar asosan qachon yuz beradi tashxis qo'yish uchun hayvonlarni tekshirish uchun sharoit yo'qligi. kasalxonalarda tibbiy xatolar ko'pincha noaniq klinik belgilar bilan aniqlash qiyin bo'lgan kasalliklarda uchraydi, masalan, zaharlanish holatlarida, cho'chqalarda Aueski kasalligining sporadik holatlari, klinik tadqiqotlar uchun mavjud bo'lmagan organlarning shikastlanishi va zaharli o'simliklar bilan zaharlangan hayvonlar. Noto'g'ri tashxis qo'yish ko'pincha shifokor o'z kasbiga etarlicha e'tibor bermasligi yoki uning malakasi pastligi sababli emas, balki bir qator kasalliklarda keng qamrovli tadqiqotlar o'tkazish imkonsizligi sababli amalga oshiriladi. Bunday hollarda, agar ular qo'lidan kelganicha harakat qilgan bo'lsa, noto'g'ri tashxisni veterinar yoki feldsherning aybi bilan amalga oshirish mumkin emas. Biroq, veterinar har doim tibbiy xatolar nafaqat moddiy, balki ma'naviy zararni ham keltirib chiqarishini unutmasligi kerak.

Xatolar, ayniqsa yuqumli kasalliklarni aniqlashda, aniq tashxis qo'yish kasal hayvonni davolashning to'g'riligini va profilaktika choralarining o'z vaqtida bajarilishini aniqlaganda seziladi. yuqumli kasalliklar diagnostikasi ko'pincha hayvonlarning o'limi, katta miqdordagi mehnat va emlash uchun mablag 'sarflanishiga olib keladigan jiddiy oqibatlarga olib keladi va boshqa antiepzootik choralarni qollamaslik natijasida yuzaga keladi

LABORATORIYA MASHGULOTLARI

Go'shtni saqlash va tovarlilik markasini aniqlashda msud ekspertizasi

Go'sht korxonalarida va mollarni so'yish qo'rishxonalari va so'yish punktlarida mollar tanasi bo'linib, tozalangandan so'ng bir nechta ko'rsatkichlari bo'yicha navlarga ajratiladi.

Tana go'shti quyidagi ko'rsatkichlari bo'yicha:

Hayvon turiga qarab;

Hayvon jinsiga qarab;

v) Hayvon semizligiga qarab;

g) Hayvonlarning termik holatiga qarab;

Hayvon turiga qarab - qoramol, qo'y, echki, cho'chqa, ot, tuya, tovuq va boshqa gushtlar

Jinsiga qarab - sigir ho'kiz, qo'chqor, sovliq va boshqalar urg'ochi hayvon, kastratsiya qilingan va qilinmagan erkak hayvon go'shti.

Yoshiga qarab: qora mollarda katta yoshdagi mol go'shti (3 yoshdan katta ho'kiz vasigir go'shti); bir to'qqat xunojin go'shi; yosh mol go'shti (ho'kizga va xunojinlarni 3 oydan 3 yoshgacha bo'lgani)

Qo'y va echkilarda - emish yoshdagilar - 14 kundan, 3 oygacha; yosh qo'ylar - 8 oygacha bo'lganlar; katta yoshdagi qo'y echkilar - 8 oydan kattalar go'shti.

Chuchkalarda - emish yoshdagilar - 14 kundan 3 oygacha bo'lgani; yosh cho'chqalar - 10 oygacha; katta yoshdagi cho'chqalar - 10 oydan kattalar go'shti. Cho'chqalarda har xil yoshdagilarni go'shti, ularni miqdori (kg) ga qarab ham bo'linadi: emish yoshdagilar - 1,3 dan 12 kg cha, yosh cho'chqalarniki 12-34 kg cha katta cho'chqalar 34 kg dan yuqorilar.

Otlarda - emish yoshdagilar 1 yoshgacha; yosh otlarniki - 1 yoshdan 3 yoshgacha; katta yoshdagi otlar - 3 yoshdan katta otlar go'shti.

Tuyalar - emish yoshdagi 2 yoshgacha bo'lgani; yosh - 2 dan 3 yoshgacha bo'lgani; katta yoshdagi - 3 yoshdan katta tuyalar go'shti.

Go'shtni xayvonlarni semizligiga qarab tasniflash (klassifikatsiyalash)

Go'shtni semizligiga qarab klassifikatsiyalashda - go'shtni rivojlanish darajasi, tanani shakli va tanada yog' to'plangan joylarni tarqalishi inobatga olinadi. Har bir hayvon turi go'shti standart ko'rsatkichlari bo'yicha quyidagi semizlik toifalariga bo'linadi:

qoramol, qo'y, echki va ot go'shti birinchi va ikkinchi toifalarga bo'linadi.

Misol uchun: katta yoshdagi qoramolni birinchi toifasida muksul yaxshi rivojlangan umurtqa pog'onasini usimtasi bo'rtig'i unchalik bilinmaydi, yog' to'planishi sakkizinchi qovurg'adan to bo'rtiqqacha shu bilan birgalikda yog' to'planishi bo'yin qopqoq atrofi oldingi qovurg'alarda, bel, to'shlig'i va boshqa joylarda to'planadi.

Ikkinchi toifasida muskul unchalik rivojlanmagan, bel umurtqa usimtalari va o'tirg'ich bo'rtig'i aniq ko'rinadi. Yog'to'planishi o'tirg'ich bo'rtigi, belda va oxirgi qovurg'alarda katta bo'lmagan joylarda aniqlanadi.

Cho'chqalarda go'shtni semizigi davlat standartlari ko'rsatkichlariga asosan, ularni yog' (shpich)ni qalinligini tanani umurtqa usimtasi ustida, va oltinchi va yettinchi qovurg'alar o'rtasidagi qalinligiga asosan toifalarga bo'linadi.

Muzlatilgan cho'chqa go'shtida shpigni qalinligi 0,5 sm ga kamayishi etiborga olinishi kerak

Cho'chqa tanasi - yoshi, boqishi va yog'i (shpig) ni qalinligiga qarab: yog'li, bekon (6-10 oylik) va go'shtli toifalarga bo'linadi.

- Yog'li cho'chqa go'shtida shpigni qalinligi 4 sm va undan ortiq bo'lib, go'sht savdoga teridan ajratilgan holda chiqariladi;

- Bekon go'shtida shpig (yog') ni qalinligi 2 va 4 smgacha bo'lib, bu go'shtni maxsus boqilgan 6-10 oylik cho'chqalardan olinadi. Bekon go'shti savdoga terisi olinmasdan chiqariladi;

- Go'sht uchun so'yilgan cho'chqa tanasi. Bularda butun tanada yog'ini (shpig) qalinligi 1,5-4 smgacha bo'ladi. Bu go'sht savdoga terisi olingan holda chiqariladi. Bu toifaga yosh cho'chqalarni semizligi va og'irligi 12-34 kgcha bo'lgan tana go'shti kiradi.

Otlarda go'sht davlat standartiga asosan- semiz, o'rtadan yuqori, o'rta va o'rtadan past bo'lgan 4 ta toifaga bo'linadi.

Tuyalarda esa katta yoshlaridaginki 3 toifaga: yuqori, o'rta va o'rtadan past. Yosh tuyaga gushti esa 1 toifali bo'ladi.

Parranda go'shti - tovuq, induk, o'rdak, g'oz va boshqalar, yoshiga qarab juva va yosh parrandalar go'shtiga semizligi bo'yicha esa 2 toifaga 1 va 2-lariga bo'linadi. Tovuq va induk go'shti yengil hazm bo'luvchi parhez go'sht hisoblanadi.

Go'shtni saqlash harorati va go'sht mahsulotlari.

So'ygandan so'ng, yangi go'shtni imkon qadar tezroq qo'yish kerak. 0 . -1 ° C haroratgacha sovutgandan so'ng, go'sht ikki hafta davomida saqlanishi mumkin. Tez muzlatish kamerasida muzlatish va -18° C haroratda saqlash orqali go'shtning saqlash muddati 10 . 12 oygacha oshadi. Saqlash haroratini -25° C ga tushirish orqali siz uni yanada oshirishingiz mumkin. Muzlatilgan parranda go'shtining harorati va saqlash muddati uchun o'xshash sharoitlar.

Sovutilgan go'sht + 1° C . + 6 ° C haroratda uch kungacha saqlanadi.

Sovutilgan parranda uch kungacha -2° C . 0° C haroratda saqlanishi mumkin.

Go'sht mahsulotlarini saqlashning boshqa shartlari.

Pishgan kolbasa, kolbasa, kolbasa besh kun davomida + 1° C . + 8° C haroratda saqlanishi kerak. Pishgan dudlangan kolbasa + 5° C . + 8° C haroratda sakkiz kungacha va bir oygacha 0° C . + 4° S haroratda saqlanishi mumkin. Dudlangan kolbasa uzoqroq xizmat qiladi, uni 12 kun + 5° C . + 8° C haroratda saqlash mumkin. Bundan tashqari, fume, qaynatilgan dudlangan va pishmagan dudlangan kolbasa xona haroratida + 18 ° C da 6 kungacha saqlanishi mumkin.

Go'sht yopiqligi asosan -18° C haroratda muzlatilgan holda saqlanadi, yaroqlilik muddati to'rt oyga uzaytiriladi. 0° C da yopiq suv uch kun davomida saqlanadi.

Aspiyoz, yog ', go'sht bulonining saqlash harorati + 1° C dan + 6° C gacha, saqlash muddati 2 . 4 kun.

Go'sht va go'sht mahsulotlarini muzlatish va saqlash sharoitida muzlatgichlarda va muzlatish kameralarida ishlaydi.

Sovuq saqlash

+2 dan 0 darajagacha bo'lgan haroratda saqlash muddati:

Bir kundan ortiq bo'lmagan cho'chqa go'shti;

Bir kundan ortiq bo'lmagan mol go'shti;

Tovuq maksimal 5 kun. Agar muzlatgichning doimiy harorati 0 daraja bo'lsa, unda saqlash muddati 15 kundan oshmaydi.

Go'shtni plastik to'rya ichida saqlash tavsiya etilmaydi, sirlangan, plastik idishlar yoki shisha idishlardan foydalanish yaxshidir. Yog'ochdan yasalgan idishlar ham tavsiya etilmaydi, chunki ular go'sht sharbati yutadilar. Qopqoqni mahkam yopishingiz shart emas, peçete yoki sochiq bilan o'rash yanada to'g'ri bo'ladi. Suyaklarsiz go'shtning

suyaklarga qaraganda ko'proq saqlash muddati borligini bilish juda muhim va butun bo'lak mayda tug'ralgan qismlarga qaraganda yaxshiroq saqlanadi. Boshqa mahsulotlardan alohida saqlash uning xizmat muddatini uzaytiradi.

0 dan -2 darajagacha haroratda saqlash muddati:

Cho'chqa go'shti maksimal 12 kun;

Go'sht 16 kundan ortiq emas;

Tovuq 3-4 kundan ortiq emas.

Muzlatilganda, -2 dan -3 darajagacha haroratda cho'chqa go'shti va mol go'shti saqlash muddati eng ko'pi bilan 20 kun, tovuq go'shti 14 kungacha saqlanadi.

Agar kerak bo'lsa, go'shtni saqlash muddatini oshiring, u muzlatiladi. Shu bilan birga, ushbu usulning shartlari ovqatlanish va ta'm qiymatini kamaytiradi va namlikning bug'lanishi, suvsizlanish va mahsulotning g'ovakliligi tufayli vazn yo'qotish kabi bir qator kamchiliklarga ega. Ammo bu muzlatishga qaramay, ovqatlanishingizga imkon beradi va go'shtning ta'm xususiyatlarini uzoq vaqt saqlaydi.

Muzlatilgan go'shtni saqlash muddati va saqlash sharoiti haroratga va o'ziga xos turlarga bog'liq:

-12 daraja haroratda:

3 oygacha cho'chqa go'shti;

8 oygacha mol go'shti;

Tovuq 4-5 oy.

-18 daraja haroratda:

6 oygacha cho'chqa go'shti;

13 oygacha mol go'shti;

Tovuq 7-9 oydan oshmaydi.

-30 daraja haroratda:

15 oydan ko'p bo'lmagan cho'chqa go'shti;

2 yildan ortiq bo'lmagan mol go'shti;

12 oygacha bo'lgan tovuq.

Do'kon muzlatgichlaridagi yaroqlilik muddati:

0 daraja haroratda - 5 kundan ortiq emas;

0 dan +6 gacha bo'lgan haroratda, maksimal 3 kun;

+6 dan +8 gacha bo'lgan haroratda, maksimal 2 kun.

Muvofiqlikka qo'shimcha ravishda harorat holati Saqlash paytida, shuningdek, boshqa ko'rsatkichlarni kuzatib borish kerak, masalan:

Nisbiy namlik, uning normasi kamida 85% bo'lishi kerak. Namlikka havo harorati ta'sir qiladi;

Havo oqimlarining harakati (aylanish), to'g'ri qiymat soatiga 4-6 havo hajmidir.

Muzlatilgan go'shtni qayta muzlatib bo'lmaydi, bu uning saqlash muddatiga, ovqatlanish xususiyatlariga salbiy ta'sir qiladi, buzilish va inson salomatligiga zarar etkazishi mumkin. Shuning uchun muvofiqlik oddiy qoidalar go'shtni uzoq vaqt davomida saqlashga imkon beradi.

Muzlatishdan oldin siz go'shtni yuvolmaysiz, u yomonlashishi mumkin, uni yaxshilab artib tashlash kifoya qiladi;

Ovqat pishirishda qulay bo'lishi uchun go'shtni butun qismni emas, balki muzdan tushirish uchun bo'laklarga bo'ling;

Kesilgan go'sht bo'laklarini folga yoki qog'ozga o'rashingiz mumkin va ularni barcha havoni u erdan chiqarishga urinib, plastik paketga solib qo'yishingiz mumkin;

Agar siz bitta paketga muzlatish sanasi ko'rsatilgan yozuvni qo'shsangiz, bu raf umrini boshqarishga imkon beradi;

Muzlatish va kerakli narsani o'rnatish uchun barcha kamerani katlayin harorat sharoitlari;

Go'sht qattiqlashganda, uni muzlatgichdan olib, uni salqin suvga botirib, muzlatgichga qaytarib qo'yishingiz mumkin. Bu holda muz qobig'i hosil bo'ladi, u ko'proq namlikni saqlaydi va go'sht qancha saqlanishidan qat'iy nazar suvli bo'lib qoladi.

Muzlatganda, darhol eng ko'p ta'sir qilish yaxshiroqdir sovuq harorat dondurucuda butun raf muddati, jarayonning tezligi uchun. Astasekin muzlash bilan muz kristallari go'sht tolalarini buzadi va kelajakda bu allaqachon pishirish paytida suyuqlik singishiga xalaqit beradi, bu go'sht idishlarining ta'm xususiyatlariga ta'sir qiladi.

Saqlash sharoiti - tashqi ta'sirlar to'plami atrof-muhitsaqlash rejimiga va tovarlarni omborga joylashtirishga bog'liq.

Saqlash rejimi - tovarlarning turg'unligini ta'minlaydigan iqlim va sanitariya-gigiyena talablari to'plami. Saqlashning iqlim va sanitariya-gigiyenik usullarini ajratib ko'rsatishimiz mumkin.

Iqlimni saqlash talablari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- 1) harorat;
- 2) nisbiy namlik;
- 3) havo almashinuvi;
- 4) gaz tarkibi;

5) yoritish.

Saqlash harorati - saqlashdagi havo harorati. Bu saqlash rejimining eng muhim ko'rsatkichlaridan biridir. Haroratning oshishi bilan kimyoviy, fizik-kimyoviy, biokimyoviy va mikrobiologik jarayonlar kuchayadi.

Vant-Xof qoidasiga ko'ra, har 10°C harorat oshib boradigan kimyoviy jarayonlarning tezligi 2-3 baravar ortadi.

Mahsulotlarni saqlash qobiliyati ulardagi barcha jarayonlarning sekinlashishi bilan bog'liq bo'lganligi sababli, aksariyat mahsulotlar uchun past, 0°C ga yaqin, saqlash harorati yuqori bo'lishi afzal.

Past haroratlarda saqlanadigan ko'plab mahsulotlar uchun, agar iste'molchining shaxsiy xususiyatlari muzlashdan yomonlashsa, pastki chegarasi muzlash harorati bilan cheklanadi. Bu birinchi navbatda suvni o'z ichiga olgan mahsulotlarga nisbatan qo'llaniladi.

Suv muzlatganda, mahsulotning mikro tuzilishi va ba'zida qadoqlash buziladi, buning natijasida mikro yoriqlar hosil bo'ladi va hujayralar yo'q qilinadi. Bir hil tuzilishga ega bo'lgan mahsulotlar muzlashdan keyin tabaqalanadi, natijada ular o'z mahsulotlarini (sut, nordon sut mahsulotlari) yo'qotadilar. Ba'zi ichimliklarda cho'kindi muzlatishga yaqin haroratda cho'kadi (masalan, sharobda).

Muzlatilgan ovqatlar uchun pastki harorat chegarasida bunday aniq cheklovlar yo'q. Ularni harorat oralig'ida saqlash mumkin: -10 . -12 ; -23 . -25 ; -30 . -40°C . Past haroratlarda muzning intensiv sublimatsiyasi va mahsulotning qattiq suvsizlanishi kuzatiladi. Biroq, muzlatilgan mahsulotlar uchun yuqori harorat cheklangan (-8°C dan yuqori emas), chunki yuqori haroratlarda muz kristallanadi va kristallar kattalashadi. Natijada muzdan tushirishda mahsulot sifati yomonlashadi.

Tarkibida bepul suv bo'lmagan mahsulotlar juda past haroratlarda (oziq-ovqat mahsulotlari) buzmasdan saqlanishi mumkin.

Shu bilan birga, konservantlar yoki saqlovchi effektlar tufayli juda keng harorat oralig'ida (yuqori va past) saqlanadigan mahsulotlar mavjud.

Barcha iste'mol tovarlari uchun yagona maqbul harorat harorati, ularning saqlash muddatini ta'minlovchi xilma-xillik tufayli mavjud emas.

Shu munosabat bilan barcha iste'mol tovarlari termal holati va maqbul harorat rejimiga qo'yiladigan talablarga ko'ra oltita guruhga bo'linadi (1-jadval).

1-jadvalda keltirilgan diapazonlar optimal harorat namunali.

Har bir assortiment guruhlari yoki hatto iste'mol tovarlarining turlari uchun standartlar va / yoki haroratda harorat chegaralari (yuqori va / yoki pastroq emas) o'rnatiladi. sanitariya qoidalari. SanPiNlar, ayniqsa tez buziladigan mahsulotlarning sharoitlari (harorat va nisbiy namlik) va saqlash muddatlarini tartibga soladi.

Nisbiy namlik (RH) -havoning suv bug'leri bilan to'yinganligini tavsiflovchi ko'rsatkich.

SIR - ma'lum bir havo hajmidagi suv bug'ining haqiqiy miqdorini bir xil haroratda havo hajmini to'yintirish uchun zarur bo'lgan miqdorga nisbati.

AMTB bilvosita atrof-muhitda suv bug'ining etishmasligini ko'rsatadi. Muvozanat holati eng barqarordir va suv bug'ining etishmasligi bilan beqaror holat hosil bo'ladi, suv ko'proq nam jismlardan bug'lanadi.

1-jadval - Termal holati bo'yicha tovarlarni tasniflash va maqbul harorat sharoitlariga qo'yiladigan talablar

Suvni tovarlardan bug'lanishi miqdoriy va sifatli yo'qotishlarga olib keladi, ayniqsa quritish va shamollash natijasida tabiiy yo'qotishlarga olib keladi, natijada chiqindilar ko'payadi.

Tovarlarning namligi qanchalik yuqori bo'lsa va **SIR** past bo'lsa, ularning yo'qotilishi shunchalik ko'p bo'ladi. Shuning uchun, bilan tovarlar yuqori namlik **SIR** balandligida saqlash tavsiya etiladi.

Biroq, bunday nam rejim quruq mahsulotlar uchun yaroqsiz, chunki ular suv bug'ini yutib, ho'l bo'lib, mikrobiologik buzilishlarga duchor bo'lishlari mumkin.

Mahsulot atrof-muhit harorati va namlikka chidamli himoya qoplamalarining mavjudligi namlikni saqlash rejimini tanlashga ham ta'sir qiladi.

OVV harorat bilan teskari bog'liq. Haroratning oshishi bilan havoning namlik sig'imi oshadi va natijada **SIR** kamayadi. Bunday holda, mutlaq namlik oshadi (havodagi suv bug'ining haqiqiy miqdori).

Shudringdan past haroratlarda, namlik to'yinganlik uchun zarur bo'lgan suv bug'ining miqdoridan yuqori bo'ladi. Natijada ortiqcha bug'idishlar, mahsulotlar, shuningdek omborxonalarining devorlari va shiftlariga kondensat shaklida tushadi. Mahsulot yuzasida tomchi-suyuq suv paydo bo'lganda, mikrobiologik buzilish tezlashadi, shuningdek metall yuzalarning korroziyasi kuzatiladi.

Idishlar - muhrlangan qadoqlash, bo'yoq qoplamalari, plyonkalarni, mumni, kerosinni siqib chiqaring - mahsulotlarni quritish yoki namlashni oldini oladi. Shu bilan birga, ushbu qobiqlarning yuzasida kondensatsiya ularning asta-sekin yo'q qilinishiga olib kelishi mumkin.

Shunday qilib, eng maqbul SIRni tanlash birinchi navbatda aniqlanadi kimyoviy tarkibi tovarlar, ularning gigroskopikligi, saqlash harorati, himoya qobig'ining mavjudligi. OVV, harorat kabi, saqlash rejimining eng muhim ko'rsatkichidir. Bu davlat standart xususiyatlari va SanPiNami tomonidan tartibga solinadi. Biroq, ayrim tovarlar guruhlari uchun standartlar RHVning aniq qiymatlarini ko'rsatmaydi, faqat quruq, havalandirilgan omborlarda saqlash zarurati. Ko'p oziq-ovqat mahsulotlari uchun OVV diapazoni saqlash harorat rejimiga qarab belgilanadi.

Optimal namlik sharoitlariga bo'lgan talablarga qarab, barcha iste'mol tovarlarini to'rt guruhga bo'lish mumkin (2-jadval).

2-jadval - Namlikni va talablarga qarab tovarlarni tasniflash tegmaslik namlik sharoitlari

RHE va haroratning haqiqiy qiymatlari bilan bir qatorda, rejim ko'rsatkichlarida keskin sakrashlar yo'qligi bilan ajralib turadigan harorat-namlik rejimining barqarorligi tovarlarning turg'unligi uchun muhimdir. Bunday farqlar haroratning ozgina ko'tarilishidan ko'ra ko'plab mahsulotlarning saqlash muddatiga kuchli ta'sir qiladi. Harorat va namlik sharoitlarining barqarorligini optimal havo almashinuvi ta'minlaydi.

Havo almashinuvi - tovar atrofidagi muhitda havo almashinuvi jadalligi va chastotasini tavsiflovchi rejim ko'rsatkichi.

Havo almashinuvi jarayonida harorat va namlikning yagona rejimi yaratiladi, shuningdek saqlanadigan mahsulotlar, konteynerlar, uskunalar va boshqalar tomonidan chiqarilgan gazli moddalar chiqariladi.

Havo almashinuvi omborda havo harakatining tezligi va uning almashinuvining xilma-xilligi bilan tavsiflanadi. Bu tashqi havo ta'minoti bilan bo'lishi mumkin va bu holda shamollatish, havo omboridagi havo harakati tufayli tashqi havo ta'minotisiz havo almashinuvi deb ataladi - bu aylanish.

Havo almashinuvining ikki turi farqlanadi: tabiiy va majburiy.

Tabiiy havo almashinuvi farq tufayli yuzaga keladi o'ziga xos tortishish kuchi sovuq va iliq havo. Sovuq havo og'irroq va pastga qarab

harakatlanib, iliq, engilroq havo almashtiradi. Ham aylanish, ham shamollatish tabiiy bo'lishi mumkin.

Tabiiy havo almashinuvining intensivligi sovuq va iliq havo o'rtasidagi harorat farqiga bog'liq. Havoning sezilarli harakati kamida 8°C harorat farqida kuzatiladi. Bu farq qanchalik katta bo'lsa, havo almashinuvi shunchalik qizg'in bo'ladi.

Majburiy havo almashinuvi fanatlar bilan omborga havo etkazib berish va / yoki almashtirish orqali amalga oshiriladi.

Havo oqimining yo'nalishiga ko'ra tovarlarning massasiga qarab umumiy va faol havo almashinuvi farqlanadi.

Umumiy almashinuv havo almashinuvi paytida (shamollatish yoki aylanish) havo faqat yuk tashish joyida saqlanadi. Saqlangan tovarlar massasiga majburiy havo etkazib berilmaydi.

Ushbu havo almashinuvi sizga bo'sh joyning turli nuqtalarida yagona harorat va namlik rejimini yaratishga imkon beradi.

Saqlash paytida issiqlikni chiqarmaydigan (o'z-o'zidan qizib ketmaydigan) yoki ahamiyatsiz miqdorda fiziologik issiqlikni chiqaradigan ko'plab iste'mol mollari uchun foydalaniladi. Uchun oziq-ovqat mahsulotlari, fiziologik issiqlik tufayli o'z-o'zini isitishga moyil, ko'pincha faol havo almashinuvidan foydalanadi.

Faol havo almashinuvi - bu havo massasini tovarlar massasi orqali rag'batlantiruvchi etkazib berish orqali almashinishidir. Faol shamollatish yoki aylanish yordamida ortiqcha issiqlik va suv bug'larini vaqti-vaqti bilan olib tashlanishi, shuningdek sirtni quritish natijasida saqlanadigan tovarlar massasida harorat va namlikning yagona rejimi ta'minlanadi, bu esa mahsulotning yaroqlilik muddatini yaxshilaydi.

Shu bilan birga, faol havo almashinuvi barcha tovarlar uchun mos emas, chunki suv bug'ini jadal olib tashlash bilan shamollash sodir bo'ladi, xushbo'y narsalar yo'qoladi. Bundan tashqari, usul qimmat. Amalda don, kartoshka, ildiz ekinlari, oq karamni saqlashda faol havo almashinuvi qo'llaniladi.

Havoning gaz tarkibi - atrof muhitdagi gazlar tarkibini tavsiflovchi rejim ko'rsatkichi. Bu uchta guruh tarkibiy qismlariga bog'liq:

- 1) asosiy gazlar kislorod, azot va karbonat ангидрид;
- 2) inert gazlar - vodorod, geliy, argon va boshqalar;
- 3) zararli gazsimon aralashmalar - azot oksidi, shuningdek ozon, ammiak, freon va boshqalar.

Miqdor jihatdan kislorod va azot ustunlik qiladi. Oddiy gaz muhitida (NGS) tarkibida (%): kislorod - 20,6; azot - 78; SO₂ - 0,03. Inert gaz miqdori taxminan 1% ni tashkil qiladi.

Gaz zararli aralashmalarining miqdori har xil omborlar uchun individualdir va tashqi havoning sanoat chiqindilari, gazli sovutgichlar va boshqa moddalar bilan ifloslanish darajasiga bog'liq. Tashqi ifloslangan havo bilan shamollatish paytida ular omborga kirib, havoning gaz tarkibini o'zgartiradilar.

Bundan tashqari, saqlash paytida ba'zi mahsulotlar gazsimon moddalarni (karbonat anhidrid, etilen, aromatik moddalar, uchuvchi kislotalar va boshqalar) chiqaradi, bu omborxonadagi havoning gaz tarkibiga ta'sir qiladi.

Tovarlarning turg'unligiga asosan kislorod, karbonat anhidrid va gazsimon aralashmalar ta'sir qiladi.

Kislorod oksidlanish jarayonlarini kuchaytiradi: yog'lar rancid, vitaminlar yo'q qilinadi. Shunday qilib, kislorod, qoida tariqasida, ko'plab mahsulotlarning saqlash muddatiga salbiy ta'sir qiladi. Shu bilan birga, uning yo'qligi yoki etishmasligi tirik narsalarning (meva, sabzavot, don va boshqalar) anaerobioziga (siqilish) olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, kislorod bo'lmaganda, anaerob mikroorganizmlar faollashadi va bir qator mahsulotlarga zarar etkazadi.

Antiseptik xususiyatlarga ega bo'lgan karbonat anhidrid tashqi mikrofloraning rivojlanishini faollashtiradi va ma'lum kontsentratsiyaga qadar, mahsulotlarning saqlash muddatini yaxshilaydi. Ammo uning ortiqcha bo'lishi fiziologik kasalliklarga olib kelishi mumkin. Masalan, ko'plab yangi meva va sabzavotlar uchun havoda CO₂ ning maksimal kontsentratsiyasi 8-10% ni tashkil qiladi.

Saqlashdagi havoning gaz tarkibini tartibga solish orqali meva va sabzavotlarning ayrim turlari va navlarining saqlanishini nazorat qilish mumkin: O₂ kontsentratsiyasi pasayadi, lekin 2% dan kam emas va CO₂ kontsentratsiyasi 2-5% gacha, ammo 8% dan oshmaydi. Usul gaz saqlash deb ataladi va ikkita navga ega:

- 1) sozlanishi gaz muhiti (RGS) bilan;
- 2) o'zgartirilgan gazli muhit (MGS).

Gaz tarkibining boshqa tarkibiy qismlari - azot va inert gazlar, mavjud ma'lumotlarga ko'ra, iste'mol tovarlarining qat'iyligiga ta'sir qilmaydi.

Zararli gazsimon aralashmalarning mahsulotlarning yaroqlilik muddatiga ta'siri o'rganilmagan. Mevalarni saqlash paytida ajralib chiqadigan etilenning ularning pishib etish jarayonlariga ta'siri, shuningdek kartoshka urug'lanishining kechikishi haqida faqat ma'lumotlar mavjud. Shuningdek, ozon ma'lum bir konsentratsiyada kolbasa, pishloq, kartoshka, sabzi, olma, karam va boshqalarning saqlash muddatini yaxshilaydi.

Shuningdek, havoda bir qator zararli aralashmalar (oltिंगugurt, azot, ammiak oksidi) mollarning ifloslanishiga olib keladi va ularning iste'mol xususiyatlarining o'zgarishiga olib keladi deb taxmin qilish mumkin. Ushbu aralashmalar bilan oziq-ovqatning ifloslanishi xavfsizlikning yo'qolishiga olib kelishi mumkin.

Iste'mol tovarlarining chidamliligiga zararli aralashmalarning ta'sirini aniqlash bo'yicha tadqiqotlar o'tkazilmagan, shuning uchun ilmiy va amaliy adabiyotlarda bu borada hech qanday ma'lumot yo'q.

Yoritish - omborda yorug'lik intensivligi bilan tavsiflanadigan saqlash rejimining ko'rsatkichi. Yorug'lik, ayniqsa quyosh, ko'plab mahsulotlarning raf umriga salbiy ta'sir qiladi, chunki u oksidlanish jarayonlarini faollashtiradi, natijada yog'larning pishiqligi, rang berish moddolari, vitaminlar va boshqa qimmatbaho moddalarning yo'q qilinishi qayd etiladi.

Saqlashning sanitariya-gigienik rejimiga qo'yiladigan talablar bir qator individual ko'rsatkichlarni o'z ichiga olgan tozalikning har tomonlama ko'rsatkichi bilan tavsiflanadi.

Tozalik - belgilangan me'yorlardan oshmaydigan ifloslanish bilan tavsiflanadigan omborxonalar va atrof-muhitning holati.

Tozalik ko'rsatkichlar ikki guruh tomonidan belgilanadi:

1) ifloslanish tabiatida farq qiluvchi poklik ko'rsatkichlari: mineral, organik, mikrobiologik yoki biologik;

2) tozalik ko'rsatkichlari guruhi ifloslanish joyini tavsiflaydi: havo, pol, uskunalar, mashinalar, buyumlar, idishlar.

Mineral ifloslanishi. Ularning manbai asosan omborga mol, konteyner va transport vositalari kiradigan tuproqdir.

Shu bilan birga, oziq-ovqat mahsulotlari, agar chang bo'lsa, xavfsizlikni yo'qotishi mumkin zararli moddalar (masalan, radioaktiv elementlar, qo'rg'oshin oksidi, pestitsidlar).

Shu sababli, sanitariya-gigienik rejimni yaratish va saqlash bo'yicha tadbirlar majmuasi binolarni vaqti-vaqti bilan ho'l tozalashni o'z

ichiga oladi (tozalash chastotasi SanPiNami yoki ichki qoidalar bilan belgilanadi).

Organik ifloslanish tuproq bilan omborlarga tushish (organik o'g'itlar, iflosliklar, pestitsidlar va boshqalar) shuning uchun ular minerallar bilan ifloslangan umumiy manbalarga ega. Shu bilan birga, ba'zi mahsulotlarning o'zi atrof-muhitning organik ifloslanish manbai bo'lib xizmat qilishi mumkin (o'simliklarni himoya qilish vositalari, un, kraxmal va boshqalar). Omborlar atrof-muhitining organik ifloslanishini oldini olish uchun mahsulotning chang zarralaridan ishonchli himoya qiluvchi qadoqlardan foydalanish kerak.

Organik ifloslanishning yana bir manbai buzilgan, ombordan o'z vaqtida olib tashlanmaydigan buzuq mahsulotlardir. Bu manba eng xavflidir, chunki konteynerlar, pollar va jihozlarning organik ifloslanishi bilan bir vaqtda mikrobiologik ifloslanish oshadi.

Mikrobiologik kelib chiqadigan ifloslanish boshqa ifloslanish turlariga o'xshash manbalarga ega. Biroq, bu holda tuproqdan yoki havodan chang zarralari unchalik ko'p emas, chunki turli mikrobiologik kasalliklarning patogenlari bilan ifloslangan buyumlar va idishlar juda muhimdir. Bu buzilgan narsalardan, bunday mikroorganizmlar konteynerlarga, jihozlarga va keyin havoga tushadi. Mikrobiologik kelib chiqadigan ifloslantiruvchi moddalar sifat jihatidan (mikroorganizmlar turlari) va miqdoriy jihatdan baholanadi.

Har bir mahsulot ma'lum vaqt davomida kerakli haroratda saqlanishi kerak. Saqlash shartlariga rioya qilish mahsulot va ularning sifat xususiyatlarini saqlab qolishga imkon beradi foydali xususiyatlari. Kerakli harorat rejimini yaratish funktsiyasi o'ziga bog'liq. Zamonaviy sovutish moslamalari oziq-ovqat mahsulotlarini saqlash xonalarida har qanday haroratni -30°C dan $+18^{\circ}\text{C}$ gacha ushlab turishi mumkin. Ishlab chiqaruvchilar, sotuvchilar va iste'molchilar oziq-ovqat mahsulotlarini saqlash sharoitlariga rioya qilishlari kerak, chunki inson salomatligi bunga bog'liq. Kerakli harorat va saqlash muddati bilan bir qatorda, siz boshqa shartlarni ham kuzatishingiz kerak: saqlash kameralaridagi tozalik, mahsulotlarning tovarlar qo'shnisi qoidalari va ularni to'g'ri joylashtirish va muzlatgichlarga o'rnatish.

Chelyabinsk va mintaqada eng keng tarqalgan mahsulotlarni saqlash sharoitlarini ko'rib chiqing.

Go'shtni sifatini baholashda sud ekspertizasi.

Organoleptik tekshirish. O'lim talvasasi holatida yoki og'ir patologik jarayonida so'yilgan hayvonlarning tanasida va ichki organlarida quyidagi belgilar aniqlanadi: ichki organlari qonga to'lgan bo'lib tanasi yomon konsizlangan bo'ladi. Buning natijasida muskullarning rangi qoramtir-qizil bo'lib ko'kimtir turlanadi. Plevraning ostida va qorin devorining qon tomirlarida qoldiq qon aniqlanadi. Yog'ining rangi qizg'ish, so'yilgan joyi tekis bo'lib atrofdagi to'qimalariga qon shimilgan bo'ladi, muskulning yuzasini kesganda qon tomchilari chiqadi. Teri osti qoplamasida va tana muskullarining ayrim joylarida qon qotib qolgan joylari bo'lishi mumkin, bunday holat ko'pincha hayvonning yotgan tomonida bo'ladi. Limfa tugunlari giperimiyaga uchragan bo'lib. Umurtqalari chopilganda diffuziya holatida sarg'ish-qizil rangga bo'yalgan bo'ladi.

Biokimyoviy tekshirish. Bu tekshirish usuli, go'shtdagi rN-aniqlashni, peroksidoza reaksiyasini va qoramollarning go'shti tekshirilayotganda formalinli reaksiyalarni o'z ichiga oladi. Sog'lom hayvonlardan olinadigan 1:6 nisbatda tayyorlangan go'shtning ekstraktida rN-ning qiymati 6.2 oshmasligi kerak. Kasal mollardan olingan go'shtda rN-6.3-6.5; juda og'ir yuqumli kasallik holatida va surunkali patologik jarayon paytida olingan go'shtda rN-6.6 va yuqori bo'lishi mumkin. Peroksidoza reaksiyasining ko'rsatkichi, hayvonlar og'ir patologik jarayonda yoki o'lim talvasasi oldi holatida so'yilgan mollardan olib tayyorlangan go'shtning ekstraktida manfiy ko'rsatkich bo'ladi.

Kasal mollardan olingan go'shtdan tayyorlangan ekstrakti, formalin bilan reaksiyasida cho'kma hosil qiladi.

Go'shtning rangini o'zgarishi.

Go'shtning rangini o'zgarishi juda kam paytlarda sodir bo'ladi va ko'pincha bunday o'zgarish mikroorganizmlarning faoliyatidan kelib chiqadi.

Go'shtda ko'k havorangli dog'larning paydo bo'lishi ko'karishi *Pseudomonas pyocyanea*, *B. cyanogenes* koloniyalarini tananing go'shtida rivojlanishi bilan bog'liq. Tana go'shtning yuzasida oqish-qizil yoki qizil ranglarning vujudga kelishi, go'shtning yuzasidagi *Chromobacterium prodigiosum* (mujiza tayoqchasi) faoliyati bilan bog'langan bo'ladi. Fatobakteriyalarni go'shtning tarkibida

rivojlanishidan, go'sht qorong'i joylarda nur chiqarish xususiyatiga ega bo'ladi (svechenie). Yuqorida e'tirofqa olingan hamma mikroorganizmlar pigment hosil qiluvchi mikroblar bo'lib, bular odam uchun havfli emas. Bunday mikroorganizmlar proteolitik xususiyatlarga ega emas va ular faqatgina go'shtning yuzasida rivojlanadi. Shuning uchun ham ularning ta'siridan go'shtning tavarlik xususiyati pasayadi.

Go'shtni sanitariya jihatidan baholash.

Pigment hosil qiluvchi mikroorganizmlarning ta'siri natijasida, hosil bo'ladigan go'shtning yuzasidagi har xildagi rangli dog'lar tozalanadi, keyin esa tananing go'shti sanoatda qayta ishlashga yuboriladi yoki erkin sotishga chiqariladi. Go'sht uzoq vaqt saqlanganda, ularning rangi qoramtir bo'ladi. Go'shtni rangining o'zgarishi, avvalom bor so'yilgan joyining atrofida ro'y beradi. Go'shtning rangiga ultrabinafsha nurlar ta'sir qiladi, fermentlarning jadalligini kuchayishi natijasida go'shtning rangi tiniq-qizg'ish tusga kiradi. Yuqorida qayt qilingan o'zgarishlar go'shtni oziq-ovqat uchun yaroqsiz qilib qo'yamaydi, bunday go'shtlar sanoatda qayta ishlashga yuboriladi.

Go'sht va ichki organlarni veterinariya sanitariya jihatidan baholash

Ovqat hazim qilish organlari kasalliklari sababli majburiy so'yilgan mollardan olingan, go'sht va ichki organlar mahsulotlarini oziq-ovqat uchun ishlatish, faqat bakteriologik tekshirish natijalariga asoslangan holda ro'xsat berilishi lozim.

Majburiy suyilgan hayvonlar tana go'shti yomon qonsizlangan bo'lib, bunday go'shtni, is'temolga yaroqli deb topilgan bo'lsa, bunday go'sht o'zoq muddat saqlanmasligi tufayli, tezlikda iste'molga chiqarilishi shart. Majburiy so'yilgan hayvonlardan olingan parenximatoz organlar (jigar, o'pka, buyrak) ular hamisha turli mikroorganizmlar bilan zararlanishi tufayli texnik o'tilizatsiyaga junatilishi lozim.

Agar ovqat-hazim qilish organlari tuli qishloq xujaligida ishlatiladigan zaharli ximikatlar bilan zararlangan bo'lsa, hayvonlarni majburiy so'yish, zararlangandan 2 sutka ichida amalga oshirilganda olingan go'sht bakteriologik tekshirishlar natijasiga asoslangan holda ishlatishga ro'xsat etiladi. Ichki organlar esa texnik o'tilizatsiyaga yoki yuqotilishga junatiladi.

Majburiy so'yilgan hayvonlarda, qonli ich ketish, axlatida ichak shilliq qavati parchalari va sassiq xid belgilari bo'lgan vaqtda amalga

oshirilgan bo'lsa, unda olingan go'sht va ichki organlar texnik o'tilizatsiya yoki yuqotishga yuboriladi.

Agar travmatik retikulit bilan so'yilgan hayvon harorati so'yishdan oldin normada bo'lgan bo'lsa olingan go'sht va ichki organlar bakteriologik tekshirish natijalaridan so'ng oziq-ovqat uchun ro'xsat beriladi.

Go'shtni veterinariya sanitariya jihatidan baholash

Kasallikni rivojlangan davrida olingan go'sht mahsulotlari agar tana o'rtacha semizlikda bo'lsa, salmanillyozga baktiriologik tekshirishlar natijasiga ko'ra chiqariladi. Agar natija musbat bo'lsa unda go'sht qaynatib zararsizlantirilgandan so'ng chiqariladi. Ichki organlar esa texnik o'tilizatsiyaga junatiladi. Natija manfiy bo'lsa go'sht va o'zgarishsiz ichki organlar tuxtovsiz chiqariladi.

Agar tana go'shti oriqli, rangi sarg'aygan bo'lsa, unda so'yish mahsulotlarini texnik o'tilizatsiyaga junatiladi.

Bronxopnevmoniya kasalligida go'shtni ishlatishga chiqarishda, kasallikni yuqumli, kasalliklar sababli rivojlanganligini farqlash kerak bo'ladi.

Kasallik yuqumsiz xaraktirda bo'lsa unda go'shtni chiqarish bakteriologik tekshirishlar natijasiga asoslanadi. Agar tana go'shtida va ichki organlarda salmonella guruxiga oid mikroblar aniqlansa, unda tana go'shti yuqori haroratda qaynatilgandan so'ng, iste'molga chiqarishga ro'hsat beriladi. Ichki organlar esa texnik o'tilizatsiyaga junatiladi.

Zaxarlanishlarda veterinariya sanitariya ekspertizasi

Qishloq xo'jalik hayvonlarining zaxarlanishi – ko'pchilik holatlarda azotli, kaliyli fosfor organik birikmalarni oziqa va suv bilan birga iste'mol qilishidan hamda o'simliklar zararkunandalari va hayvonlar tashqi parazitlariga qarshi ishlatiladigan pestitsidlarni noto'g'ri ishlatilishidan kelib chiqadi.

Zaxarlangan hayvonlar mahsulotlarini ekspertiza qilishda va sanitariya jihatidan baholashda ularni qanday va nima bilan zaxarlanishini to'g'ri bilishlik katta ahamiyatga ega.

Zaxarli moddalarni miqdoriga va organizimga tushishiga qarab, hayvonlarni zaxarlanishi o'tkir va surinkali kechadi.

Zaxarlangan hayvonlar go'sht mahsulotlarini odamlar uchun xavfliligi va oziq-ovqat uchun yaroqsizligi

Ko'pgina pestitsidlar, xloroorganik birikmalar kuchli ta'sir qiluvchi moddalar qatoriga kiradi. Shu sababli ularni zaxarlangan

hayvonlar go'sht mahsulotlarida qisman bo'lishligi ham odam organizmini qoramol xolatini buzadi va ayrim sistemalarga zaharli ta'sir qilinadi.

Go'shtni tarkibidagi xlororganik va simobli preparatlar uzoq muddat o'zining ta'sir kuchini yo'qotmasdan to'planib turishi, keyin esa ta'sir qilishi mumkin. Bundan tashqari bu peripartlar go'sht uzoq vaqt saqlanganda, hamda go'shtga yuqori va past xaroratda ishlab berilganda ham o'z tarkibini o'zgartirmay go'shtda qoladi. Bunday go'sht va go'sht mahsulotlari iste'mol qilinsa organizmda ichki va tashqi sekresiya bezlariga va mbrionga zaharli ta'sir ko'rsatadi.

Zaxarlanishni yani bir tomoni shundaki, bunda organizm rezistentligi pasayadi. Zaxarni ta'siridan hayvonlar ichaklarini retikuloendotomal to'sig'i pasayib ketishi natijasida ichak ichidagi mikroflorani butun organizmga tarqalishiga sharoit yaratiladi va ikkilamchi patogen mikroblarni organizmga tarqalishiga imkoniyat yaratiladi. Bunday hayvonlar go'shtini iste'mol qilishi odamlarda ichak infeksiyasini paydo bo'lishiga, eng havflisi salmonellyozning oqibatida toksikoinfeksiyani rivojlanishiga olib keladi.

Yani bir tomonni zaxarlangan hayvon go'shtida normal biokimyoviy jarayon bormaydi va oqsillarni fiziko-kolloid strukturasi o'zgaradi, natijada go'shtning yetilishi jarayoni buziladi. Bu holat go'shtni nafaqat tamini o'zgartirmasdan, balki uning sifat ko'rsatkichlarini ham pasaytiradi.

Yuqorida ko'rsatilib o'tilgan xolatlardan krlib chiqib shuni aytish kerakki, zaxarlangan hayvonlarga so'yishdan oldin to'g'ri diagnoz qo'yish katta axamyatga ega bo'lib, qo'yilgan diagnozni tasdiqlash uchun go'sht kimyoviy – toksikalogik, bakterialogik va biokimyoviy tekshirilishi shart.

Kimyoviy–toksikologik tekshirishda laboratoryaga keltirgan zaharli namunalar tekshiriladi, bunda qaysi pereparat bilan zaxarlanganligi namuna bilan barcha dastur asosida keladi va ko'rib chiqiladi va go'shtdagi miqdori aniqlanadi.

-Bakterialogik tekshirish olib kelingan namuna DS asosida bakterialogik tekshiriladi.

-Biokimyoviy tekshirish namunalarni olib pH peroksidozava formalin reaksiyasi qo'yiladi.

Laboratoriya namunalarini olish va jo'natish

Laboratoriya toksikologik tekshirish uchun quydagicha namunalar olinadi:

Muskul, yog' to'qimalardan va jigar 200 gr dan hamda oshqozonni ichidagi mahsulotlardan jo'natiladi.

Olingan namunalar pergament qog'ozga o'ralib, ustiga etiketka yopishtiriladi va nomerlanadi (raqamlanadi) va umumiy paketga solinib shpagat bilan bog'lanadi va plomba qilinadi. Oshqozon oldi va oshqozondan olingan mahsulotlar shisha idishga solinadi.

Namunalar laboratoriyaga tezlik bilan jo'natilishi shart, chunki laboratoriya natijalari shunga bog'liq.

Namunalarni laboratoriyaga jo'natishda yo'llanma xujjatlari tayyorlanib unga quyidagilar ko'rsatiladi.

Hayvon turi

Olinish vaqti

Namunalar ro'yxati

Miqdori ko'rsatilib, zaxarlanish belgilari va patologik anatomik o'zgarishlar ko'rsatilishi kerak. Shu bilan birgalikda qaysi zaxarli moddalar aniqlash kerakligi ko'rsatilishi shart.

Yo'llanma xujjati veterinariya xodimlari va boshqa namuna jo'natuvchi javobgar shaxslar tomonidan imzolanadi. Laboratoriyada namunani olib borganlik to'g'risida xat, xatda namuna olingan vaqti xamda butunligi ko'rsatilgan bo'lishi kerak.

Zaxarlangan hayvonlarga diagnostika ko'yish

So'yishdan oldin – zaxarlangan hayvonlarga, diagnostika ko'yish ancha qiyin kechadi. Kasallikni klinik belgilari va organizmda zaxarlanishlarni kechishi, zaxar moddalarning turiga, organizmga tushish miqdoriga va tushishi yo'lga bog'liq bo'ladi.

Zaxarlangan hayvonlarda umumiy toliqish, darmonsizlanish bo'lib, ishtaxasi pasayadi yoki bo'lmaydi, shilliq pardalari ko'karadi, keyinchalik sarg'aydi, mahsuldorligi pasayadi, yurish muvozanati va hazm kilish organlarining ish faoliyati buziladi. Pestitsidlar bilan zaxarlanganda nafas olishi yuqri formada, yurak ishi pasayadi, ohzidan ko'p miqdorda ko'piksimon so'lak ajraladi, muskullar qaltiraydi.

So'yishdan keyingi diagnostika - zaxarlanish og'ir formasida majburiy so'yilgan hayvonlarning so'yilgan joyi tekis, muskullar qoramtir qizil, tana go'shti o'rtacha yoki yomonqonsizlangan, ichki organlar qonga

to'la va har xil qon quyilishlar kuzatiladi. Oshqozon va ichaklarda yallig'lanish o'chog'i va qon quyilishlar ko'rsatiladi.

Limfa tugunlari – sog'lom hayvonlarda normal tuzilishiga ega bo'lib kesib ko'rilganda och sariq rangda bo'ladi. Zaxarlanishda esa limfa tugunlari kattalashgan kesilgan yuzasi binafsha rangda, qon quyulgan joylar va yallig'lanish jarayonlari ko'rinadi.

Ichki organlarda zaxarlanish darajasiga ko'ra har xil o'zgarishlar bo'ladi.

Jigar – kattalashgan idragansimon konsistensiyali, rangi qoramtir malla. O't pufagi quyuq o't suyuqligi to'la kattalashgan, shilliq qavatlarida nuqtali qon quyulishlar, jigar, buyrak, yurak, o'pka va orqa miyalardan giperimiya xolati va kon quyilishlar kuzatiladi. Zaxarlanishni o'tkir formasida o'pkada shish va atalektoz o'choqlari kuzatiladi.

Buyrak – qattiq konsistensiyali, kattalashmagan, kesilganda po'stloq va mag'iz qavatlariga chegarasi ko'rinmaydi. Ovqat xazim qilish sistemasi shilliq qavatlarida nekroz o'chog'lari yaralar va qon quyilishlarni ko'rish mumkin.

Go'sht va kalla-poychani sanitariya jixatidan baholash

Mahsulotlarni baholashda laboratoriya tekshirish natijalari bilan birgalikda zaharni organizmda to'planib qolishi va organoleptik ko'rsatkichlari hisobiga olinadi. O'lim holati oldida, majburiy so'yilgan hayvonlar go'shti ishlatishga yaroqli hisoblanadi. Ular texnik utilizatsiya qilinadi yoki bakteriologik va kimyoviy tekshirish natijasiga ko'ra yovvoyi hayvonlarga beriladi.

Go'shtni organoleptik ko'rsatkichlari, hamda laboratoriya tekshirishi natijalari yaxshi bo'lsa, go'shtni sanitariya jixatidan baholashda, zaxarli moddalarni turi va ta'sir qilish xususiyati etiborga olinadi.

Yuqoridagilarni hisobga olgan holda barcha zaxarli moddalar uch(3) guruhga bo'linadi:

Birinchi guruh - Bu guruhga kiradigan moddalarning go'sht mahsulotlari tarkibida qisman bo'lishiga ruxsat etilmaydi. Bu qiyidagilar: fosfor, sianidlar, fosfororganik pestitsidlar, xlor organik birikmalar, bular go'shtda kumulyativ xususiyatga ega bo'lib, go'shtga yomon xid beradi.

Ikkinchi guruh – Bu moddalar go'sht mahsulotlari tarkibida tabiiy xolda bo'lganligi uchun ularni miqdori aniqlanib, normadan oshgan hollarda sotishga ruxsat etilmaydi, util qilinadi.

Bularga qo'rg'oshin 1 kg go'shtda normada 1 ml, surma 40 ml, ammiakli sletra 100ml va boshqalar.

Ichki organlar va oshqozon ichak util qilinadi.

Uchunchi guruh – Bu guruhga kiradigan moddalar bilan zaxarlangan hayvonlarni go'shti oziq-ovqat uchun ishlatilishga ruhsat etiladi. Faqat qaynatish orqali qayta ishlanganidan so'ng. Bu moddalarga quyidagilar kiradi : ftor sink tuzi, mis, osh tuzi, kaliy, gazsimon moddalar (ammiak,oltingugurt angidridi).

Ilon, chayon chaqqan hayvon go'shtiham oziq-ovqat uchun ishlatiladi, faqat chaqqan joyi va zaxar tarqalgan joylari olib tashlanganidan so'ng.

Antibiotiklar bilan davolangan mollarni so'yish.

Boqilayotgan yoki davolangan hayvonlar antibiotiklar to'xtatilgandan so'ng, organizmdan antibiotiklarni chiqishib ketish muddatiga asosan, 1-6 kundan so'ng so'yishga ruxsat etiladi.

Zararlangan hayvon 4 guruhga bo'linadi:

To'g'ridan to'g'ri foydalanadiganlar

Davolanishi kerak bo'lganlar.

So'yiladiganlar

So'yilgandan so'ng utilizatsiya qilinadiganlar.

Birinch guruh- hayvonlari yaxshi oziqlantirib, saqlanishi yaxshilanadi.

Ikkinchi guruh - yosh hayvonlarni o'rtacha nurlanish kasallikga chalinganlari va qimmat baho hayvonlarni og'ir nurlanish kasalliga chalinganlari qarib, ular to'xtovsiz davolanadi.

Uchunchi guruh - hayvonlari og'ir va rtacha og'ir kasallangan hayvonlar bo'lib, ular so'yilganga qadar umrini uzaytirish maqsadida davolanadi.

To'rtinchi guruh - o'lim oldida so'yilgan hayvonlar kiradi

Ichki zararlanishda so'yish, radioktiv moddani hayvon organizimidan ko'proq chichib ketguniga qadar kechiktiriladi. Bunda hayvonlarni semizligi nazorat qilib turiladi.

Hayvonlarni so'yishda terini ajratuvchi va ichki organlarni chiqarib oluvchi ishchi, go'shtga teginmasligi kerak, zararlantirmasilik uchun ichki organlar olib tezlikda mahsus joyga chiqariladi.

Tana go'shtini radioaktiv qolidiqlardan tozalash(dezaktivatsiya)

Go'shtni dezaktivatsiyalan bir necha usulda amalga oshiriladi:

Go'shtni suyakdan ajratish (obvalka)

Pishirish (qaynatish)

Tuzlash

Muzlatish

Suvda yuvish (oqib turgan suvda)

Go'shtni za qismini kesib olish

Radioaktiv moddalar ko'proq suyaklarda to'planib qoladi, shuning uchun shkaslangan hayvonlar 2- 4 kundan keyin so'yilib suyaklari go'shtdan ajratilsa radioaktivlik go'shtda 15 % gacha kamayadi. Agar 25 kundan keyin so'yilib go'sht suyakdan ajratilsa 45 % ga kamayadi.

Tana go'shti 2 kg nimalanib ochiq qozonda pishirilsa, qaynatilgan suvga 60 % radioaktiv modda o'tadi. Qaynatish 1-2 soat davom ettiriladi.

Go'shtni sanitariya jihatidan baholash

Organoleptik, biokimyoviy va bakteriologik ko'rsakichlarining natijasi e'tiborga olingan holda, go'shtni oziq-ovqat sifatida ishlatish mumkin, faqatgina sanitariya jihatidan yaxshilab tozalangandan keyin. (buzilgan qismlarini kesib tashlash, pishirish). Agar tekshirishning natijasi yomon bo'lib, go'shtning umumiy holati juda yomon darajada bo'lsa, bunday go'shtlar util qilinadi.

Go'sht va go'sht mahsulotlari ekspertizasi

Kolbasa ishlab chiqarishda asosiy veterinariya sanitariya nazoratni, kolbasa sexidagi jixozlar va oxirgi mahsulot chiqishiga qadar bog'liq bo'lgan narsalarni, mikroorganizmlar bilan ifloslanishini oldini olishdan iboratdir.

Konserva tayyorlashda sterilizatsiya jarayoni 100°dan yuqori haroratda olib borilsa, kolbasa tayyorlashda harorat anchagina past bo'ladi (qaynatilgan kolbasada 75-80°, a xom dudlangan kolbasada 30° haroratda). Bu holat kolbasa tayyorlash uchun ishlatiladigan xom-ashyo va qo'shimchalarga nisbatan qo'yiladigan talablarni yanada kuchaytiradi.

Shuning uchun ham kolbasa tayyorlash uchun veterinariya sanitariya ekspertlari tamonidan yuqori sifatli go'sht, cho'chqa yog'i (shpig) va kalla poychani ishlatishga ruxsat beriladi. Bunda tana va yarim tanada veterinariya nazorati muxiri bo'lishi, agar chetdan go'sht kiritiladigan bo'lsa № 2 formadagi veterinariya guvoxnomasi bo'lishi shart.

Kolbasa mahsulotlarini saqlash va veterinariya sanitariya ekspertizasi.

Kolbasa mahsulotlarini saqlashga chidamliligi ulardagi namlik, tuz miqdoriga va saqlash sharoitiga bog'liq. Tarkibida qanchalik namligi yuqori bo'lsa ular shunchalik tez buziladi. Bu ko'rsatkichlari bo'yicha kolbasalar, saqlashga chidamli va chidamsiz kolbasalarga bo'linadi. Chidamsiz kolbasalarga: qaynatilgan, liver, qonli, farshli kolbasalar, hamda sosiska va sordelkalar kiradi. Bularni saqlash bir necha soatdan 2 kungacha bo'lib, ularni tezlikda sotish kerak. Chidamli kolbasalar-bularga yarim dudlangan, qaynatib dudlangan va xom dudlangan kolbasalar kiradi. Bu kolbasalarni saqlanish vaqtini (20-30 kundan, 12 oygacha) cho'zish mumkin, qachonki saqlash qoidalariga rioya qilinsa. Uzoq muddat saqlanadigan kolbasalarni tashqi tomondan parafin yoki o'simlik moyi bilan qoplanadi. Yuqori navli kolbasalar esa falga bilan o'raladi. Keyin esa ularni yashiklarga joylanib, qurub qolish va mog'orlanishdan saqlanadi (2 rasm).

2 rasm. Kolbasa mahsulotlari

Kolbasa mahsulotlari saqlanadigan omborxonalarda havo harorati 4-6°S, namligi 75-80% bo'lib, yaxshi ventilyasiyaga ega bo'lishlari kerak.

Tayyor kolbasa mahsulotlarini baholash, GOST talablari asosida, organoleptik va texnologik tekshirishlar natijalari asosida bajariladi. Shubxali vaziyatlarda bakteriologik va komission degustatsiya tekshirishlari amalga oshiriladi.

Organoleptik tekshirishda butun partiyaning 10% tashqi tomondan kolbasa qobiqlari kesilmasdan ko'rib chiqiladi. Laboratoriya tekshirishlari uchun esa ko'rib chiqilgan namunadan 1% olinadi, yani kamida 2ta baton olinadi.

Har bir batondan organoleptik tekshirishlar uchun 400-500 g, ximiyaviy va bakteriologik tekshirish uchun 200-250 gr. namuna olinadi.

Kolbasa tashqi tomondan tekshirilganda quyidagilarga e'tibor beriladi: tashqi ko'rinishi, xidi, mog'orlanish xolati, shilimshiqanishi, qobiq ostida fonarlarni bor yo'qligi va boshqalar. Batonni ichki farshini ko'rish uchun baton uzunasiga va ko'ndalangiga kesilib, farshni rangi, shpigni holati, qobiqni farshga yopishganligi, farshni konsistensiyasi, har xil dog'larni bor yo'qligi va boshqalar aniqlanadi. Kolbasani xidini aniqlash, batoni sindirgan vaqtda bo'ladi, sosiska va sardelkalarni xidini aniqlash uchun ular suvda qizdiriladi.

Sifatli kolbasani belgilari.

Qobig'ini yuzasi-toza, dog'larsiz, shilimshiqsiz va mog'orsiz (xomdudlangan kolbasalarda quruq va tuz bilan qoplangan bo'lishi mumkin), qobiq butun, farshga yopishgan bo'lishi kerak. Konsistensiyasi-qaynatilgan, liver va qonli kolbasalarda o'ziga xos qattiqroq, dudlangan kolbasalarda esa qattiq. Baton kesilganda farshni rangi bir xilda, har bir kolbasani o'ziga xos. Farshda kul rangli dog'lar bo'lmasligi, yog' bulaklari (shprich) bir xilda tarqalgan bo'lishi lozim.

Shpik oq qizg'ish belgilar bilan (1 sort kolbasalarda 10% gacha shpikda sarg'imtillik, 2-sortda-15% ga ro'xsat etiladi). Sifatli kolbasalar yoqimli dudlanish xushbo'ylik, mazzali tamga ega bo'lishlari kerak.

Buzilgan kolbasalarni belgilari.

Kolbasa qobiqlarida tashqi tamonidan har xil dog'lar, shilimshiqanish va mog'orlanishlar kuzatiladi.

Qobiq engil ajraladi va yirtiladi. Qobiq ostida farshni rangi qizg'ish sarg'imtir, farshni kesilgan yuzasida ham shunday rangda, farshni konsistensiyasi yumshagan, yoqimsiz xidga ega (o'tkir, chirigan va achqimtir). Shpigni (yog'ni) rangi sarg'imtil, farsh har xil ifloslangan kul rangga ega bo'ladi.

Yuqori va past harorat ta'sirida o'limda sud veterinariya ekspertizasi

Issiq urish. Atrof-muhitning yuqori haroratlari, olomon ko'p bo'lganda, issiqlik o'tkazuvchanlik qiyin bo'lganda, hayvonlarni saqlash me'yorlarini buzilgan holda, hamda kuchli jismoniy zo'riqishlarda, hayvonlarni tashish qoidalari buzilganda. hayvonlarni tashish qoidalari buzilganda tananing haddan tashqari qizib ketishi mumkin.

Cho'chqalar, otlar va yovvoyi hayvonlar qizib ketishga moyil hisoblanadi. Issiq urish o'tkir kasallik sifatida kechadi. Yuqorida qayd

etilgan boshqa omillardan yurak xastaligi, semirish, havoning nisbiy namligi, etarli va o'z vaqtida ovqatlanmaslik issiq urishiga sabab bo'lishi mumkin.

Issiq urish fulminant, asfiksiya va giperpiretik formalari mavjud.

Fulminant (chaqmoq shakldagi) shakl bilan hayvon to'satda nafas qisilishi, qaltirab yurish, burundan ko'pikli ajralmalar paydo bo'ladi; sudorgi boshlangandan bir necha daqiqada o'lim sodir bo'ladi.

Asfiksiya shakli bilan hayvonda tez charchash, kuchli terlash, progressiv zaiflik, shilliq pardalarning siyanozi va asfiksiya yuzaga kelgandan o'lim sodir bo'ladi. Giperpiretik shaklda hayvonning tana harorati keskin ko'tariladi, nafas olish va qon aylanishi buziladi, qo'zg'alish paydo bo'ladi, terlash to'xtab terining qurishi boshlanadi, yurishning beqarorligi, titroq paydo bo'ladi va koma boshlanadi; og'ir klonik qaltiroq bilan o'lim sodir bo'ladi.

Yorib ko'rilganda ba'zida jasadlarning sekin sovishi qayd etiladi. Bazida tana harorati ko'tarilishi, qonning o'ta quyuq bo'lishi, qattiqlashib va parchalanish tez boshlanishi, umumiy venoz tiqilishi, epikard va plevra ostida qon ketishlar, bosh miya giperemiya va qon ketishlar, membranalar jarohatlanishi, mushaklarning quruqligi kuzatiladi. Quyosh urishi. Bu markaziy asab tizimining zararlanishi bo'lib, issiq mavsumda hayvonning boshiga to'g'ridan-to'g'ri quyosh nurlari tushishi ta'sirida paydo bo'ladi. Bu ko'proq semirib ketgan hayvonlarni (otlar, cho'chqalar, qo'ylar) haydash qoidalarini buzishda kuzatiladi. Yorib ko'rilganda miya giperemiyasi va uning membranalar shish bo'lib ko'pincha miyaning jiddiy seroz yallig'lanishi bilan tavsiflanadi.

Kuyish. Bu issiq suyuqliklar va qattiq moddalar, eritilgan metallar ta'sirida tanada bo'lgan reaksiya.

Jiddiyligi bo'yicha kuyishning 4 darajasi mavjud: 1-chi - eritema, 2-chi - pufakchalar, 3-chi - yuzaki yoki chuqur to'qimalar nekrozi, 4-chi - teri burishib qolishi. Kuyish xavfi uning darajasiga va undan ham ko'proq zararlanish hududiga bog'liq.

Veterinariya amaliyotida kuyish ko'pincha chorvachilik binolarida yong'in natijasida sodir bo'lgan baxtsiz hodisalar sifatida qayd etiladi. Sovuqqotish. Bular mahalliy sovuq ta'sirida rivojlanadigan hayvon tanasidagi o'zgarishlar. Hayvonlarda sovuqqotganini aniqlash uchun jinsiy azosi atrofi, quloqlari, og'iz bo'shlig'i, sigir va echkilarda elini, tovuqlarda taroq va sirg'alari, quyonlarda quloqlarning muzlashi ko'proq kuzatiladi. Klinik jihatdan 4 daraja sovuqqotish turlari bor:

1-chi - halqalarning giperemiyasi ko'rinishidagi qon aylanishining buzilishi;

2-chi - terining va teri osti to'qimalarining shishishi, alohida ko'rinishi pufakchalar, undan keyin eroziya va oshqozon yarasi;

3-chi - terining gangrenasi (zararlangan organ sezgirligini yo'qotadi, kesmalarda qon ketmaydi);

4-chi - nekroz (gangrena) chuqurroq tarqaladi, mushak to'qimalarining butun qismlari, ikkilamchi mikrofloraning asoratlanishi bilan; organizmda kuchli zaharlanishdan yoki sepsisdan o'lim sodir bo'ladi.

Hayvonlarning muzlashi natijasida: yangi tug'ilgan hayvon bolalarida haroratining keskin pasayishi yuzaga keladi. Sovuqdan o'lish ko'pincha sovuqda ozuqasiz qolganda, bo'ron paytida yoki podalar uzoq vaqt qor ostida ko'milib qolganda kuzatiladi. Hayvonda o'lim tana harorati 20 . 25 C gacha pasayishi bilan asta-sekin sodir bo'ladi.

Sovuqdan o'lganligini aniqlashda yorish paytida gipotermiyadan o'lish belgilari - bu ichki organlarning qonga to'lganligi, siydik pufagining to'shishi, buyrak tos suyagida yaqqol qon ketishlar, yurakning chap yarmida qonning fibrin bilan to'lishi, miya va uning bo'shlig'ida shishlar kuzatiladi. Patologik va gistologik tekshiruv miya moddasida va organ to'qimalarida cho'zinchoq tanalar yoki ignaga o'xshash bo'shliqlar mavjud bo'ladi, ammo bu o'zgarishlar o'limdan oldin bo'ladigan o'zgarishlarga o'xshash bo'ladi.

Asfiksiyada sud veterinariya ekspertizasi

Asfiksiya (yunoncha α - "siz" va *sphysis*- "yurak urishisiz"), bo'g'ilib qolish - organizmda kislorod yetishmay karbonat angidrid ko'payib ketishi natijasida paydo bo'ladigan kasallik holati. Asfiksiyaga nafas yo'llarining ichki yoki tashqi tomondan to'silib qolishi (masalan, bo'g'ma kasalligida kekirdak va bronxlarga shilimshiq tiqilib qolganda, nafas yo'llarida yot jismlar, qusuq massasi turib qolganida tomoq bo'g'ilganida), nafas muskullarining falajlanishi yoki uzoq vaqt tortishib qolishi sabab bo'ladi. Cho'kish paytida asfiksiya paydo bo'ladi. Va aslida va boshqa holatda kislorod tanaga tushishni to'xtatadi va to'qimalarda gaz almashinuvi buziladi. Asfiksiya paytida gaz almashinuvi ikkala yo'nalishda ham buziladi: kislorod qon oqimiga kirmaydi va karbonat angidrid chiqarilmaydi. Asfiksiya markaziy asab

tizimidagi buzilishlarga va to'qima almashinuviga olib keladi. Qonda zaharli moddalar hosil bo'ladi.

Yangi tug'ilgan buzoqlarda asfiksiya sabablari

Yangi tug'ilgan buzoqlarda asfiksiya hodisasi "o'lik tug'ilish" deb nomlanadi. Xomila bachadonda bo'g'ilib qoladi. Ushbu hodisa buzoq havo o'rniga amniotik suyuqlikni yutgan bo'lsa yoki uzoq vaqt davomida kindik chimchilab qo'yilgan bo'lsa sodir bo'ladi.

Ko'pincha, homilaning tos suyagi ko'rinishida kindik qisilib qoladi. Tug'ilganda, buzoq orqa oyoqlari bilan oldinga siljiydi va tanasi bilan ona tos suyagi suyaklari o'rtasida kindik ichakchasini qisadi. Tug'ilish paytida nafaqat jonivorlarda, balki barcha jonzotlarda faqat tug'ma reflekslar mavjud. homilalarning kindik ichak orqali kislorod bilan ta'minlanishini to'xtatishi uning boshi allaqachon chiqib ketganligini ko'rsatadi. Reflekslar nafas olish vaqti kelganligini "aytadi". Tug'ilmagan buzoq refleksli nafas oladi va amniotik suyuqlikka cho'kadi.

Qoramollarda, xuddi otlarda bo'lgani kabi, bolalarni tug'ilishi ko'pincha mushuklarning oyoqlari juda uzun bo'lgani uchun xavfli bo'ladi. Asfiksiyaning paydo bo'lishiga boshqa "pozalar" ta'sir qilishi mumkin:

- oldingi oyoqlari bilaklariga bukilgan;
- bosh orqaga tashlandi;
- bosh bir tomonga o'ralgan;
- orqa oyoqlari xoklarda egilgan.

Ushbu barcha qoidalar bilan, qoramolda tiqilib qolish ehtimoli, to'g'ri tos suyagiga qaraganda ancha yuqori. Ko'p qirrali Qoramol egizaklar – bu istalmagan hodisa, lekin ular tez-tez sodir bo'ladi. Ikkinchi buzoq qornida bo'g'ilib, allaqachon jonsiz tug'ilishi mumkin. Bu erda asfiksiya va tug'ilish o'rtasidagi vaqt oralig'i etarlicha kichik bo'lganligi sababli, buzoqni haydab chiqarish mumkin. Agar ikkinchi buzoq tug'ilishidan bir necha soat oldin tor sharoit tufayli bo'g'ilib qolsa, bu juda ham yomon. Bo'g'ulma mexanizmi noto'g'ri taqdimot bilan bir xil: zichlikda, kindik ichakni siqib chiqaradi. Ikkinchi buzoq uni engib chiqishi mumkin. Bunday holda, o'lik tug'ilgan homilada uzoq muddatli o'limni ko'rsatadigan oq shox pardalar bo'ladi.

Voyaga etgan hayvonlarda asfiksiyaning sabablari

Voyaga etgan qoramol va katta yoshdagi buzoqlarda "o'zlarini bo'g'ib qo'yishning" yana bir qancha usullari mavjud. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, barcha yoshdagi qoramollar:

- Ipda "osilganlar";
- suvga g'arq bo'lish;
- ildiz ekinlari bilan bo'g'ilib;
- qonning oksidlanishiga to'sqinlik qiladigan zaharlardan zaharlangan;

• turli xil kasalliklar tufayli bo'g'ilish. Hayvonlar orasida o'zini osib qo'yish egalari xohlaganchalik kam emas. Ko'pincha bu otlarga eng uyatchan hayvonlar sifatida uchraydi, ammo qoramollar ham orqada qolmaydi. Qoramolni bo'yniga bog'lab qo'yish eng xavfli hisoblanadi. Agar hayvon tasma bilan urishni boshlasa, ilmoq uni cho'zishi va bo'g'ishi mumkin. Ba'zan ular tik qiyaliklar yoniga bog'lanib o'zlarini osib qo'yishadi. Qoramollar nisbatan yaxshi suzishadi va odatda qirg'oq yaqinidagi tub yopishqoq bo'lsa, g'arq bo'ladi. Yoki botqoqlikda. Qoramollarda yuqori tishlar yo'q. Ular parchalarni tishlay olmaydi. Qoramol o'ti til bilan yirtilib, ildiz ekinlari, qovoq, olma va shunga o'xshash boshqa suvli em-xashak mollari butunlay olib, chaynab tishlaydi. Birinchi marta mollar yaxshi chaynashga urinmaydi va katta bo'lak tomoqqa tiqilib qolishi mumkin. Ko'pincha, shuning uchun qoramol timpanumga o'tib, qizilo'ngachda tiqilib qoladi. Ammo ba'zida katta bo'lak traxeyani ham siqib, havoga yo'lni to'sib qo'yadi.

Qoramolda asfiksiya zondni qizilo'ngach orqali timpanumni yo'q qilish uchun yuborilganda paydo bo'lishi mumkin. Ba'zida proba nafas yo'llariga kiradi. Zaharlanishda zaharli moddalar siyanidlar guruhidan bo'lsa, asfiksiya paydo bo'ladi. Ko'pincha chorvachilik pestitsid bilan ishlov berilgan o'tdan zaharlanadi. Ammo kavsh qaytaruvchi hayvonlarda, shu jumladan qoramollarda zaharlanish em-xashak o'tlarini iste'mol qilishda sodir bo'lishi mumkin:

- Sudan
- jo'xori;
- wiki.

Qoramolning oshqozonida ushbu turdagi o'simliklarning tarkibidagi glyukozidlar ba'zida parchalanib gidrosiyan kislotasini hosil qiladi. Muhim! Uglerod oksidi (CO) qon oksidlanishini ham inhibe qiladi. Ushbu turdagi asfiksiya ko'pincha olovda paydo bo'ladi. Ba'zi kasalliklar bilan mollar nafas olishdan o'lishi mumkin:

- o'pka shishi;
- ikki tomonlama pnevmoniya;
- miyaga ta'sir qiladigan yoki yumshoq to'qimalarning shishishiga olib keladigan yuqumli kasalliklar.

Agar kasallikni o'z vaqtida davolashni boshlasangiz, asfiksiya bo'lmaydi.

Klinik belgilar

Birinchi tibbiy yordam paytida beriladigan mollar bilan nafas olishning ta'siri kuzatilmaydi. Kuchli shaklda va uzoq vaqt kislorodsiz qolish holatida miyaga ta'sir qilishi mumkin. Asfiksiya tashqi va ichki bo'lishi mumkin. Tashqi asfiksiya deyarli har doim o'tkir shaklda bo'ladi:

- qisqa nafasni ushlab turish;
- nafas olishga urinishlar kuchayadi;
- ekshalatsiyani kuchayishi;
- miyaning shikastlanishi sababli to'liq nafas olishni to'xtatish;
- nafas olish uchun yangi noyob urinishlar paydo bo'lishi;
- oxirgi nafasni to'xtatish.

Asfiksiya bilan kamroq kuzatiladigan jarayonlar ro'y beradi, ular faqat maxsus kuzatuv bilan aniqlanadi. Yurak mushagining ishi avval sekinlashadi va qon bosimi pasayadi. Keyin bosim ko'tariladi, kapillyar va tomirlar qon bilan to'lib toshadi. Yurak tez-tez qisqaradi va bosim yana pasayadi. Odatda nafas olish to'xtatilgandan keyin yurak uzoq vaqt ishlaydi. Ba'zan yana yarim soat urishi mumkin.

Nafas olishni to'xtatgandan so'ng, mushaklarning kuchsizligi paydo bo'ladi. Sfinkterlar bo'shashadi, siyish va axlat paydo bo'ladi. Erkaklarda ham bo'shashish mavjud. Asfiksiya har doim konvulsiyalar bilan birga keladi.

Ichki asfiksiya bilan miyaning ishi buzilishi asta-sekin paydo bo'lishi mumkin va bo'g'ilish belgilari kamroq seziladi. Umuman olganda ular o'tkir shaklga to'g'ri keladi.

Yangi tug'ilgan buzoqlarda asfiksiyaning asosiy belgilari qornida paydo bo'ladi. Inson faqat oqibatlarini ko'radi. Agar buzoq tug'ilishidan oldin bo'g'ilib qolsa, uni saqlab qolish mumkin. Ammo vaqtni sarflashning qachon mantiqsizligini aniqlay olish kerak. Asfiksiyaning dastlabki bosqichining belgilari:

- boshdagi yumshoq to'qimalarning shishishi;
- til ko'k, og'zidan tushadi;
- og'izdagi shilliq pardalar shishgan, ko'k yoki rangpar;
- oyoqlarni bukishda refleks sezgirligi kuzatiladi.

Asfeksiya tashqi ta'sirlardan va turli xil kasalliklar ta'siridan) turlari bilan farqlanadi. Asfiksiyada doimiy va qaytarib bo'lmaydigan asab tizimida kislorod etishmovchiligi bilan bog'liq o'zgarishlar rivojlanadi. Nerv hujayralarining o'limi bilan miyaning tartibga solish faoliyati to'xtaydi, o'pkaning faoliyati buziladi va yurak to'xtaydi. Bundan keyin klinik va qaytarilmas biologik o'lim bo'ladi. Somatik hujayralarda va parenximatoz organlarda o'zgarishlar yuz beradi. Ularga shilliq pardalar sianozi va ivigan qon bilan to'lib qolishi, yurakning o'ng bo'lmachasida qon toshib ketishi, venoz tiqilishi, o'pkaning shishishi va amfizemasi, shilliq qavatlar va seroz qoplamalarda qon quyilishi (tibbiyotda ular inspiratuar va ekspiratuar nafas qisilishi davrida qon bosimining ko'tarilishi bilan kapillyar yorilishi natijasida Tardie dog'lari deyiladi). Parenximal organlarning ko'pchiligida donador distrofiya qayd etilgan. Hayvon noto'g'ri bog'lab qo'yilgan, bo'yin yoki boshning chorva mollari majmualaridagi asbob-uskunalar va mexanizmlarga tushishi va xizmatchilarning nazorati ostida bo'lgan baxtsiz hodisalar tufayli o'lim kechish sababi to'g'risida Veterinariya vrachi xulosa beradi. Mikroskop ostida ko'rilganda uzun yo'nalishda cho'zilgan strangulyatsionnoy borozdy mayda qon ketishlar aniq ko'rinadi. Agar hayvon go'shti soxtalashtirilib sotuvga chiqarilsa, hayvonning kesilgan joyiga, uning konfiguratsiyasiga va qonsizlanish darajasiga e'tibor qaratish lozim. Aniqlangan hollarda bunday hayvonlarning tana go'shti va ichki a'zolari utilizatsiya qilinadi. Ventilyatsiya qilinmagan xonalarda, ko'pincha yozda haddan tashqari qizib ketishi va transport me'yordan ko'p bo'lganida o'pka shishi tez rivojlanishiga hayvonlarni bo'g'ilishiga sabab bo'ladi. Ildiz va ildiz mevalari bilan qizilo'ngachni to'sib qo'yadigan asfiksiya (lavlagi, kartoshka) tez rivojlanadi va refleksli shish, timpaniya, jigar anemiyasi, o'pka giperemiyasi, ya'ni mexanik asfiksiyaga hamroh bo'ladigan

o'zgarishlar bilan birga keladi. Asfiksiya bilan mexanik omillar (faol to'qimalarning sezilarli maydonini siqib chiqarish), yallig'lanish markazidan qonga kiradigan metabolitlarning markaziy asab tizimiga toksik ta'sir ko'rsatadi.

Sud veterinariya travmatologiyasi. Mexanik shikastlanishni tekshirish.

Travma - bir xil sharoitlarda va saqlash, oziqlantirish va foydalanish sharoitida yuzaga kelgan bir xil hayvonlar guruhidagi bir xil jarohatlar.

Travma - tashqi yoki ichki muhitning har qanday patogen omillari ta'siri ostida to'qimalar va organlarning morfofiziologik yaxlitligini har qanday buzish, hayvonning sog'lig'i yoki o'limiga olib keladi.

Shikastlanish sabablari tanaga zarar etkazadigan turli omillarning kombinatsiyasi: mexanik, fizik, kimyoviy, biologik, kosmik, ya'ni. tanaga zo'ravonlik ta'sirining barcha turlari.

Jarohatlarning tasnifi. Hayvonlarda u ko'plab veterinariya jarrohlari tomonidan ishlab chiqilgan. 1978 yilda P.P. Gertsen anatomik va etiologik xususiyatlarga asoslangan sanoat texnologiyasiga ega chorvachilik komplekslari va yirik fermer xo'jaliklarida hayvonlarning shikastlanishining yangi tasnifini taklif qildi.

Anatomik jihatdan jarohatlar uch guruhga bo'linadi:

tashqi travmatizm (ekzogen);

ichki travmatizm (endogen);

aralash jarohatlar.

Tashqi (ekzogen) travmatizm hayvonlarning tanasiga bevosita ta'sir qiluvchi yoki uzoqdagi retseptorlar orqali turli zararli ekologik omillar ta'sirida yuzaga keladigan shikastlanishlarni birlashtiradi. Etiologiyasiga ko'ra tashqi jarohatlar quyidagi turdagi shikastlanishlarni o'z ichiga oladi: qishloq xo'jaligi (maishiy); sanoat (operatsion); stress (aqliy); jinsiy (erkaklar va ayollarning shikastlanishi); operativ (majburiy); transport (yo'l).

Ichki (endogen) travmatizm ichki muhitning turli xil zarar etkazuvchi omillari ta'sirida, asosan shilliq pardalar yoki boshqa shikastlangan to'qimalar orqali etkazilgan va hayvonlarni saqlash va oziqlantirishda veterinariya-sanitariya qoidalarini buzish bilan bog'liq shikastlanishlarni birlashtiradi.

Aralash travmatizm tashqi va ichki travmatizmning turli xil zararli omillarini birlashtiradi.

Sud veterinariya amaliyotida shikastlanishlar va travmatizmlar ko'pincha turli mexanik omillarning tanaga ta'siridan kelib chiqadi. zarar aniqlanganda, ham tirik, ham o'lik ekspertiza ob'ektlari bilan muomala qiling.

Tirik hayvonlarning zararlanishini tekshirish ushbu hayvonlarning egalari yoki hayvonlar uchun javobgar shaxslarning iltimosiga binoan o'tkazilishi mumkin.

Hayvonlarning shikastlanishi ish paytida turli xil baxtsiz hodisalar (baxtsiz hodisalar), xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning o'z vazifalariga beparvo va beparvo munosabati yoki odamning qasddan yomon niyati tufayli yuzaga kelishi mumkin. Jasadda zarar aniqlanganda, uning sababini aniqlash va zarar va sodir bo'lgan o'lim o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash kerak.

Tana jarohatlarini tekshirishda ekspert quyidagilarni e'tiborga olishi kerak: jarohatlarning joylashuvi; shakli, o'lchami turli yo'nalishlarda; tananing yuzasida shikastlanish hajmi; ularning turi va yo'nalishi; rang; relyef, kirib borish chuqurligi; begonalar; doiraning xususiyatlari; qon ketishining mavjudligi va tabiati; yallig'lanish yoki shifo belgilari; zararining xususiyatiga qarab ekspert tomonidan aniqlangan boshqa xususiyatlar. Zarar joyi iloji boricha aniq ko'rsatilishi kerak. Agar, masalan, ekspert ko'krak qafasidagi yarani topsa, yaraning o'ng yoki chap tomonida ekanligini ko'rsatish uchun etarli bo'lmaydi, buning anatomik, topografik va klinik ta'rifidan foydalanib, jarohatning joylashishini aniq aniqlash kerak; hudud. Bunday holda, bu o'lchovda gorizontal va vertikal chiziqlar yordamida jarohatning qaysi qovurg'a bilan chegaralanganligini, qovurg'aning qaysi qismini ko'rsatish kerak. Taniqli geometrik shakllar (doira, tasvirlar, kvadrat, uchburchak va boshqalar) yoki ob'ektlar (xoch shaklidagi, nok shaklidagi va boshqalar) bilan taqqoslash shaklida topilgan zararining shaklini aniqlash tavsiya etiladi. Agar zararining shakli bilan taqqoslashni topish qiyin bo'lsa, unda "noto'g'ri yumaloq yoki cho'zilgan shakl" yoki oddiygina "noto'g'ri shakl" iborasini ishlatish yaxshiroqdir.

Zarar miqdori santimetrdan qayd etilgan. O'lchovlar barcha yo'nalishlarda amalga oshiriladi: uzunlik, kenglik, balandliklarda yoki chuqurlikdagi balandlik. Ushbu o'lchovlar tartibsiz shikastlanish naqshlari bilan qiyinlashishi mumkin. Uzoq va chuqur shikastlanishlar

uchun, shuningdek, vertikal, gorizontal yoki bir yo'nalishda yoki boshqa tomonga moyil bo'lishi mumkin bo'lgan zarar o'qining yo'nalishini aniqlash kerak.

Zararning rangi va ko'rinishi ham muhimdir, chunki ular ko'pincha zarar darajasini, yoshni va hokazolarni ko'rsatadi.

Zararni bartaraf etish va uning tabiati ham tasvirlangan bo'lishi kerak. Agar, masalan, shikastlanish organning yuzasidan chiqib ketgan bo'lsa, u ko'karishlar yoki begona jismlar yoki suyak to'qimalarining bo'laklari bo'lishi mumkin. Kirish chuqurligi faqat tekshirish orqali aniqlanadi. Tekshirish tavsiya etilmaydi. Chet el implantlari zararlangan joyda ham, atrofdagi to'qimalarda ham bo'lishi mumkin. Zarar doirasining xususiyatlarini ham hisobga olish kerak. Agar qon ketishi sezilarli bo'lsa, buni ta'kidlash kerak. Yallig'lanish va bitish belgilari, ularning zo'ravonlik darajasi (yaraning qirralarini birlashtirish, ularning birlashishi, granulyatsiya, tolali yoki chandiqlik to'qimalarining paydo bo'lishi) shikastlanishning davomiyligini, uning xususiyatlarini, yaraning tozaligini, jarohatni ko'rsatadi. davolashning to'g'riligi va boshqalar.

Sud veterinariya amaliyotida jarohatlar bilan bog'liq savollar turlicha bo'lishi mumkin. Ularning ko'pchiligi zarar etkazilgan ishning holatlariga, uning tabiatiga, joylashgan joyiga, hayvonning turiga, yoshi va individual xususiyatlariga, shuningdek, zararning og'irligiga bog'liq. Agar zarar qasddan, zo'ravonlik bilan sodir etilgan bo'lsa, ular qanday vosita yoki usuldan foydalanganligini, qancha vaqt oldin va hokazolarni aniqlaydilar. Qasddan otishma shikastlangan taqdirda, ular qaysi quroldan, qaysi masofada va hokazolardan yasalgan bo'lishi mumkinligini aniqlash muhimdir. Bu savollar juda ko'p bo'lishi mumkin va hatto oldindan aytish qiyin.

Har qanday mexanik shikastlanish uchun mutaxassisga quyidagi savollar berilishi mumkin. Tananing yaxlitligini buzish qanday? Bu zarar qanday sodir bo'ldi? Bu zarar hayvonning hayotiga xavf tug'diradimi? Bu jarohat hayvonning ishlab chiqarish qobiliyatiga qanday ta'sir qilishi mumkin, agar u davolansa va tiklansa? Hayvon kelajakda ekspluatatsiya qilish uchun mos bo'lishi mumkinmi va bu borada qanchalik to'liq bo'ladi? Zarar necha yoshda? Majburiy so'yishda hayvonning go'shti mos keladimi va qay darajada?

Ushbu va boshqa savollarga to'g'ri javob berish uchun siz turli xil shikastlanishlar patologiyasini va jarohatlar bilan bog'liq ayrim buzilishlarning mumkin bo'lgan oqibatlarini bilishingiz kerak.

Mexanik kelib chiqadigan jarohatlarning sud veterinariya ekspertizasi.

Hayvonlarda mexanik shikastlanish turlari shartli ravishda ishqalanish, ko'karishlar, yaralar, siljishlar, sinishlar, yorilishlar, maydalanishlarga bo'linadi.

Aşınmalar. Epidermisning yaxlitligini buzish abraziv deb ataladi. Agar zarar terining haqiqiy poydevoriga etib borsa, unda uni qo'pol yoki chuqur aşınma deb atash mumkin.

Aşınmalar engil siljish tangensial bosim sharoitida hosil bo'ladi va qo'pol jismlar tomonidan ishlab chiqariladi. Hayvonlarda ular noto'g'ri o'rnatilgan egar va jabduqlar, mahkamlash uchun kamar va zanjirlar va boshqa narsalar tufayli yuzaga kelishi mumkin. Ular birinchi navbatda ishqalanishga, keyin esa chuqurroq jarohatlarga olib kelishi mumkin.

Sud veterinariya ekspertizasi nuqtai nazaridan hayvonlarda siyishlar mavjudligi, birinchidan, odamlarning hayvonlarga nisbatan beparvo munosabatidan dalolat bersa, ikkinchidan, bu og'riqli holatga va hayvonning ish qobiliyatining pasayishiga olib keladi.

Ko'karish. Teri ostidagi diffuz qon ketishi va shikastlangan to'qimalarning qonga singib ketishiga ko'karish deyiladi. Agar qon ketish paytida to'qimalar ajralib chiqsa va qon sun'iy bo'shliqda to'plansa, gematoma hosil bo'ladi. Kichik qon ketishlar aniq (ekximozlar), dog'li (petexiyalar) va chiziqli, bitta yoki ko'p bo'lishi mumkin. Ularning barchasi shikastlanish paytida shikastlangan qon tomirlaridan ko'proq yoki kamroq sezilarli qon oqishi tufayli yuzaga keladi. Hayvonlarda bunday turdagi travmatik qon ketishlar, ayniqsa ko'p hollarda, ba'zida qo'pol muomala, kaltaklash va hokazolar natijasida yuzaga keladi.

Kichkina qon ketishlar terining yuzasida deyarli ko'rinmaydi va faqat otopsiyada aniqlanishi mumkin. Hayvonlarda travmatik kelib chiqadigan ko'karishlarni hayot davomida aniqlash qiyin va faqat ular sezilarli darajada bo'lgan va teri osti to'qimalarida joylashgan, teginish uchun sovuq bo'lgan balandliklar ko'rinishida namoyon bo'ladi. Tekshiruv uchun qon ivishidan oldin qonni aniqlash uchun ko'karish joyida diagnostik ponksiyon amalga oshirilishi mumkin.

Agar hayvonlarda shikastlangan ko'karishlar hayvonlarga yo'l qo'yib bo'lmaydigan davalanishning ishonchli dalili sifatida aniqlansa,

ekspert ularning joylashishini, hajmini, miqdorini, qon holatini va boshqalarni tavsiflashi kerak. Shu bilan birga, terining mumkin bo'lgan buzilishlariga e'tibor qaratish lozim. bu joylarda uning yaxlitligi, aşınmalar yoki yo'qligi va hokazo.

Ko'karishlarning eng ishonchli dalillarini terini olib tashlaganidan keyin o'limdan keyingi tekshiruvdan olish mumkin, ammo ularni kadavra dog'lari bilan aralashtirib yubormaslik kerak. Ko'karishlar, birinchi navbatda, ular atrofdagi to'qimalardan keskinroq chegaralanganligi bilan ajralib turadi, ko'pincha teri osti to'qimalarida ko'tarilish shaklida namoyon bo'ladi. To'qimalar o'rtasida yoki to'qimalarning kesilgan yuzasida u yoki bu miqdordagi koagulyatsiyalangan qon topiladi. Kadavra dog'lari bu xususiyatlarga ega emas.

Shuni yodda tutish kerakki, ko'karishlar ko'pincha hayvonlarning turli kasalliklar tufayli o'zlariga etkazadigan jarohatlari natijasidir. Bu, ayniqsa, hayvon qattiq polga ko'p marta tushganda, o'rnidan turib, yana yiqilib tushganda yoki uzoq vaqt davomida turishga harakat qilganda sodir bo'ladi. Shikastli kelib chiqadigan bunday ko'karishlar ko'pincha bosh sohasida, yuz suyaklarida, qosh tizmasida, skapulohumeral bo'g'im darajasida va tos suyagi yonbosh tuberkulida uchraydi. Qoida tariqasida, ular bir tomonda.

Yaralar yumshoq to'qimalarning mexanik shikastlanishi bo'lib, teri va terining butunligini buzadi. Ular shilliq qavatlarda ham bo'lishi mumkin. Sud tibbiyotida bu turdagi jarohatlar eng keng tarqalganlardan biri hisoblanadi.

Yaralar juda xilma-xildir. Morfologik xususiyatlariga ko'ra quyidagi yaralar ajratiladi:

yuzaki - terining butun qalinligi bo'ylab kirmaydi;

terining butun qalinligi bo'ylab kirib, teri osti to'qimalariga etib boradi;

chuqur - teridan tashqari, chuqurroq to'qimalar, skelet mushaklari, tendonlar, xaftaga to'qimalari, nervlar va boshqalar zararlangan;

penetratsion - yopiq bo'shliq va tashqi muhit o'rtasida aloqa o'rnatish. Bu ko'krak, qorin, bosh suyagi bo'shliqlariga, shuningdek ularda joylashgan organlarga (perikard, yurak, oshqozon, ichak va boshqalar), bo'g'imlarga va boshqalarga kirib boradigan yaralar bo'lishi mumkin.

Kenarlari va atrofi holatiga ko'ra yaralar oddiy, shu jumladan jarrohlik yaralari va katta shikastlangan murakkab yoki yallig'langan

yaralarga bo'linadi. Shikastlanish maydoni cheklangan oddiy yaralarga silliq, tekis qirrali yaralar, masalan, kesilgan yaralar kiradi. Katta maydonga shikast etkazadigan murakkab yaralarga aylana va chuqurlikdagi to'qimalar yirtilgan, ezilgan va qonga qattiq singib ketgan jarohatlar kiradi. Ushbu toifa uchun ko'kargan yaralar eng xosdir.

Qo'llash usuliga ko'ra yaralar ajralib turadi: ko'kargan, kesilgan, yirtilgan, kesilgan, pichoqlangan va o'q otish.

Ta'sir qiluvchi kuchning yo'nalishi bo'yicha yaralar perpendikulyar, qopqoq, segmental, tangensial yoki tangensial bo'linadi.

Shikastlanish tufayli ichki organlarning turli xil siljishi, churasi va prolapsasi paydo bo'lishi mumkin. Xususan, itlar va otlarda travmatik kelib chiqishi diafragmasining yorilishi tufayli oshqozon va ichaklarning ko'krak bo'shlig'iga siljishi holatlari ma'lum.

Dislokatsiyalar - anatomik me'yordan tashqari bo'g'inlarni hosil qiluvchi suyaklar uchlarining turli xil siljishi. To'liq dislokatsiya bilan suyaklarning artikulyar yuzalarining aloqasi butunlay buziladi. Agar kontakt qisman qolsa, ular subluksatsiya yoki to'liq bo'lmagan dislokatsiya haqida gapirishadi. Dislokatsiyalar odatda ko'proq harakatchanlik va jismoniy faollik bo'lgan bo'g'inlarda sodir bo'ladi. Dislokatsiyalar bilan ma'lum bir bo'g'in maydonining konfiguratsiyasining buzilishi, bu joyda tuberkulyarlarning yo'qolishi yoki shakllanishi, oyoq-qo'llarning qisqarishi, oqsoqlik va og'riq paydo bo'ladi.

Yoriqlar. Bu bir yoki boshqa kuch ta'sirida yuzaga keladigan suyakning yaxlitligini qisman yoki to'liq buzishdir. Qoida tariqasida, suyak sinishi boshqa to'qimalarning - periosteum, mushaklar, nervlar, qon tomirlari va boshqalarning yaxlitligiga ko'proq yoki kamroq aniq zarar etkazish bilan birga keladi Ekstremal suyaklarning sinishi ustunlik qiladi. Hayvonlarda ular dislokatsiyaga qaraganda ancha keng tarqalgan.

Yoriqlar shikast va oldingi patologik jarayonlar tufayli bo'lishi mumkin. Bunday yoriqlar nafaqat kichik jarohatlar natijasida, balki hayvonning normal yashash sharoitida ham o'z-o'zidan paydo bo'lishi mumkin. Bu raxit bilan kasallangan yosh hayvonlarda, osteodistrofiya bilan og'rikan katta yoshli hayvonlarda, tishlarning kariyesi va pastki jag' suyaklarida uchraydi. Hayvonlar tez-tez janglarda o'tlash paytida birlarini jarohatlaydilar, bunda orqa oyoq-qo'llarning suyaklari va qovurg'alarining sinishi ko'proq uchraydi. Ba'zida insonning hayvonlarga nisbatan shafqatsizligi tufayli sinish mumkin.

Suyak sinishi diagnostikasi va gipsni qo'llash bilan ularni davolash prognozida rentgenologik tadqiqotlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Yakuniy qaror qabul qilishdan oldin, ular kamida ikki xil proektsiyada amalga oshirilishi kerak.

O'q otish shikastlanishi. Bu o'qotar qurollar - o'qlar, shrapnellar, qobiq parchalari, granatalar, bombalar, shuningdek, gazlar va portlash haroratining hayvon tanasiga bevosita ta'siridan etkazilgan zarar.

Hayvon tanasiga o'qning to'rt xil ta'siri mavjud: o'tish, xanjar, zarba va portlovchi. Katta kuch bilan o'q to'qimalarning bir qismini taqillatib, teshik hosil qiladi. U yumaloq yoki tasvirlar shaklida bo'lib, to'qimalarning mos keladigan qismi yo'q. O'qning zarba yoki chayqalish ta'siri zarba kuchi tugashi bilan sodir bo'ladi. Bunday hollarda, o'q qon ketishi bilan birga ishqalanish va jarohatlar hosil qiladi. Va nihoyat, nolning portlovchi ta'siri shundaki, ta'sirlangan organ o'qning o'lchamidan ancha kattaroq maydonda yirtilgan va yo'q qilingan. Bunday o'q o'tib ketganda, keng yoriqlar va radial yoriqlar hosil bo'ladi.

Parranda tuxumlarini sotishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi

Tuxumlarni veterinariya-sanitariya ekspertizasi quyidagi maqsadlarda tayinlanadi:

parrandachilik xo'jaliklarining (ishlab chiqarish ob'ektlarining) veterinariya farovonligini belgilash

tuxumlarning oziq-ovqat maqsadlariga yaroqliligini aniqlash.

Har bir tuxum partiyasi uchun veterinariya-sanitariya ekspertizasi tayinlanadi.

Tuxumga veterinariya-sanitariya ekspertizasini tayinlash davlat veterinariya xizmati mutaxassislari tomonidan tuxumni sotish yoki keyinchalik qayta ishlash maqsadida ularning egasi (egasi) yoki uning vakolatli vakilining arizasiga ko'ra amalga oshiriladi.

Tuxumlarga veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish to'g'risidagi qaror ularning egasi (egasi) yoki uning vakolatli vakili tuxumni veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish to'g'risidagi arizasi berilganidan keyin 1 soat ichida Davlat veterinariya xizmati mutaxassisi tomonidan qabul qilinadi.

Tuxumni veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish to'g'risidagi qaror elektron yoki qog'oz shaklda yuritiladigan tuxumni

veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish jurnaliga (keyingi o'rinlarda veterinariya-sanitariya ekspertizasi jurnali deb yuritiladi) kiritiladi.

Veterinariya-sanitariya ekspertizasi jurnalida quyidagilar ko'rsatilgan:

veterinariya-sanitariya ekspertizasini tayinlash to'g'risidagi qarorning raqami;

veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun tuxumni qabul qilish sanasi;

mahsulot turi va uning miqdori (joylar, dona, kg);

tuxum qabul qilingan veterinariya ilova hujjatining raqami va berilgan sanasi;

fermer xo'jaligining nomi, tashkilot yoki tuxumning yakka tartibdagi egasining (egasining) familiyasi va ismining bosh harflari;

tuxum kelgan xo'jalik, tashkilot manzili yoki tuxum egasi (tuman, mahalla, ko'cha, uy);

tuxumlarning veterinariya-sanitariya ekspertizasi ko'rsatkichlari;

tuxumlarning veterinariya-sanitariya ekspertizasi natijasi.

Tuxumlarni veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish uchun tavsiya etilgan namunaviy jurnal ushbu Qoidalarining 1-ilovasida keltirilgan.

Veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun tavsiya etilgan namunaviy jurnal foydalanish uchun majburiy shakl emas.

Veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun tuxumdan namunalar olish Davlat veterinariya xizmati mutaxassislari tomonidan ularning egasi (egasi) yoki uning vakolatli vakili ishtirokida xalqaro va sanitariya ekspertizasi ro'yxatiga kiritilgan tuxum namunalarini olish qoidalarini o'z ichiga olgan standartlarga muvofiq amalga oshiriladi. mintaqaviy (davlatlararo) standartlar, ular mavjud bo'lmagan taqdirda esa - texnik reglament talablarini qo'llash va amalga oshirish uchun zarur bo'lgan tadqiqot (sinov) va o'lchovlar qoidalari va usullarini, shu jumladan namuna olish qoidalarini o'z ichiga olgan milliy (davlat) standartlari.

tuxum partiyasini veterinariya qo'shimcha hujjatiga muvofiqligini aniqlash, markirovka mavjudligini va qadoqlash holatini aniqlash maqsadida ko'rikdan o'tkazish;

tuxum yetkazib beruvchidan veterinariya maqsadlarida foydalanish bo'yicha ko'rsatmalarga muvofiq qushlarning dori

vositalaridan foydalanish va ularni tanadan chiqarib tashlash shartlariga rioya qilish to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish

Tuxum nuqsonlari va begona qo'shimchalar

"Buzilgan" - oqish belgilari bo'lmagan shikastlangan qobig'i bo'lgan tuxumlar (chechak, ajin tomoni, yorilishi);

sarig'i va oq aralashgan tuxum (qisman aralashtirish - "kichik quyish", to'liq aralashtirish - "katta quyish");

"kichik nuqta" - butun tuxum yuzasining 1/8 qismidan ko'p bo'lmagan qobiq ostidagi bir yoki bir nechta qattiq (qora) dog'lari (mog'or koloniyalari) bo'lgan tuxumlar;

"quruq" - qobiqqa quritilgan sarig'i bo'lgan tuxum;

tuxum tarkibini qisman quritish. Puga balandligi asosiy o'q bo'ylab tuxum balandligining 1/3 qismidan ko'proq.

2. Tuxumlarning texnik nuqsonlari:

qorong'i, shaffof bo'lmagan tuxumlar (ovoskopiya paytida). Qobiqning tashqi yuzasi kulrang yoki marmar rangga ega. Tuxumning tarkibi mog'orlangan yoki chirigan hidli kulrang-yashil yoki iflos sariq rangga ega;

"krasyuk" - sarig'i pardaning yorilishi va sarig'ining oq bilan aralashishi yoki oqning qon bilan aralashishi natijasida to'q sariq-qizil tarkibidagi tuxumlar;

"qon halqasi" - sarig'i yuzasida qon tomirlari tartibsiz shakldagi halqa shaklida ko'rinadigan tuxumlar;

"katta nuqta" - qobiq ostidagi bir yoki bir nechta qo'zg'almas dog'lari bo'lgan tuxumlarning umumiy hajmi qobiq yuzasining 1/8 qismidan ko'p;

inkubatorlardan urug'lantirilmagan holda olib tashlangan tuxumlar;

rivojlanishning dastlabki bosqichida o'lgan embrionli tuxumlar; adsorbsiyalangan mog'orlangan hid yoki mog'orlangan qobiq yuzasiga ega tuxumlar;

"mog'or tuxumlari" - tarkibi patogen zamburug'lar tomonidan ta'sirlangan tuxumlar;

"yashil tuxum chirishi" - tuxum oqiga o'tkir hidli yashil chirigan bakteriyalar ta'sir qiladigan tuxum;

oqayotgan tuxumlar - qobiq va qobiq osti membranasini shikastlangan tuxumlar;

osongina bug'lanib ketadigan begona (tuxumga xos bo'lmagan) hidli tuxumlar.

Ashyoviy dalillarning sud veterinariya ekspertizasi

Veterinariya shifokorlari ekspert sifatida ko'pincha ashyoviy dalillar (obyektlar) bo'lmaganda jalb qilinadi - hayvonlar, murdalar yoki majburiy so'yish paytida tana go'shti, hayvonlardan olingan mahsulotlar - lekin yozma hujjatlar (tekshiruv dalolatnomalari, otopsiya hisobotlari (aktlari), fermer xo'jaligini tekshirish dalolatnomalari, so'roq hisobotlari, boshqa ekspertlarning fikrlari va boshqalar). Bunday tekshiruv quyidagi hollarda zarur:

murdani yorib ko'rish va yo'q qilishdan so'ng sud ishi yuzaga kelganda;

takroriy ekspertiza o'tkazilganda, birinchi ekspertiza xulosasi tergov organlarini qanoatlantirmasa;

dastlabki xulosani o'zgartirishi mumkin bo'lgan yangi qo'shimcha ma'lumotlar paydo bo'lganda.

Ekspert murdani yorib ko'rgandan so'ng dastlabki xulosani chiqargan va qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazgandan va materiallarni o'rganib chiqqandan so'ng yakuniy xulosa chiqargan taqdirda ekspertiza ketma-ket bo'lishi mumkin.

Tekshiruvda, agar kerak bo'lsa, turli xil tadqiqot usullari qo'llaniladi: gistologik, kimyoviy, bakteriologik, fotografik, radiologik, rangli chop etish usuli va boshqalar.

Ish materiallarini ekspertizadan o'tkazish, agar bir mutaxassis xulosa berishda qiynalayotgan va masalani har tomonlama o'rganish zarur bo'lsa, bir shaxs yoki ekspertlar guruhi tomonidan o'tkazilishi mumkin. Tergovchi materialni xulosa qilish uchun yuborayotganda tegishli qaror qabul qilishi va ekspertga (ekspertlarga) javob olishi kerak bo'lgan muayyan savollarni qo'yishi shart. U ekspertlarga ishga tegishli hujjatlarni taqdim etishga, tegishli shart-sharoitlarni yaratishga va materiallarni o'rganish uchun zarur vaqt berishga majburdir.

Ishning holatlari bilan tanishgandan so'ng, ekspertlar xulosa berish uchun yig'iladi. Xulosa barcha ekspertlar tomonidan imzolanadi. Har qanday ekspert rozi bo'lmagan hollarda, u umumiy xulosaga hujjat ilova qilgan holda o'z fikrini bildiradi.

Hujjatlar xulosa berish uchun etarli bo'lmagan hollarda, ishni oydinlashtirish uchun qo'shimcha hujjatlar va tadqiqotlar talab qilinadi, masalan, guvohlarni so'roq qilish, keyin ekspertlar bu haqda tegishli dalolatnoma tuzadilar.

Sud-tibbiyot va veterinariya hujjatlari. Ekspertizaning asosiy hujjati ekspert xulosasi hisoblanadi. U uch qismdan iborat: kirish, kashfiyot va yakuniy.

Kirish qismida: qachon, qayerda, kim tomonidan (ekspertning lavozimi, familiyasi, ismi, otasining ismi), qanday asosda ekspertiza o'tkazilganligi (kimning qarori yoki ajrimi) va qaysi ish bo'yicha, qaror qabul qilish uchun qanday savollar qo'yilganligi ko'rsatiladi. tadqiqot uchun qanday materiallar, ob'ektlar taqdim etilganligi, ekspertiza davomida kimlar ishtirok etganligi.

Tadqiqot qismi ekspertiza turiga, ob'ektlarning tabiati va soniga qarab mazmuni va hajmi bo'yicha farq qilishi mumkin. Birinchidan, ishning holatlari to'g'risidagi ma'lumotlar ekspertiza tayinlash to'g'risidagi qarordan va ekspertga taqdim etilgan boshqa hujjatlardan ma'lumotlar: hayvonning o'limini tekshirish bayonnomasi, kasallik tarixi, agar mavjud bo'lsa va hokazo. chunki ekspertiza ushbu hujjatlarni o'rganishdan boshlanadi. Ulardan ekspert ekspertiza predmeti bilan bevosita bog'liq bo'lgan, ya'ni qo'yilgan savollarni hal qilish uchun zarur bo'lgan barcha faktik ma'lumotlarni yozadi. So'ngra ekspert tomonidan boshqa tekshirish ob'ektlarini (hayvon, murda, tana a'zolari, a'zolar, jabduqlar va boshqalar) ko'zdan kechirish chog'ida aniqlangan barcha narsa batafsil bayon qilinadi va qo'llanilgan tadqiqot usullari ko'rsatiladi. Yakuniy qismda ekspertning xulosalari va berilgan savollarga javoblari keltirilgan. Jasadni ko'zdan kechirish holatlarida xulosalar oldin sud veterinariya tashxisi qo'yiladi. Har bir xulosa tadqiqot qismida keltirilgan faktlar bilan asoslanishi kerak.

Ekspert u ilgari bergan xulosa bilan bog'lanmaydi va yangi holatlar aniqlanganligi sababli uni qisman yoki to'liq o'zgartirishi mumkin.

Ekspertning xulosasi boshqa barcha dalillar bilan bir qatorda bo'lib, ishning barcha holatlari bilan birgalikda tergovchi, prokuror va sud tomonidan tanqidiy baholanadi.

Ushbu xulosada etarli darajada ravshanlik, to'liqlik, shubha yoki qarama-qarshilik bo'lsa, sud takroriy, qo'shimcha ekspertiza tayinlashi, uni boshqa ekspert (ekspertlar) ga topshirishi mumkin.

Jinoyat ishi qo'zg'atilmagan va shuning uchun ekspertiza o'tkazish to'g'risida qaror qabul qilinishi mumkin bo'lmagan hollarda murda yoki hayvonni tekshirish surishtiruv, tergov yoki tergov organi vakilining yozma arizasi asosida amalga oshiriladi. prokuratura. Bunday tadqiqot Jinoyat-protsessual kodeksida nazarda tutilmagan va protsessual nuqtai nazardan ekspertiza hisoblanmaydi, garchi tabiati va mazmuni bo'yicha u deyarli undan farq qilmaydi. Ushbu hujjat akt deb ataladi.

Ashyoviy dalillarni tekshirish

Sud jarayonidagi manbalardan biri ashyoviy dalillar, ya'ni hodisa bilan bog'liq bo'lgan va uning holatlarini aniqlashga yordam beradigan narsalardir.

Har xil ashyolar, agar ular ob'ektni tekshirish bayonnomalari shaklida ma'lum qoidalarga muvofiq protsessual hujjatlashtirilgan bo'lsa, ashyoviy dalilga aylanadi. Ashyoviy dalillarni tekshirish hal qilish imkonini beradi.

Ashyoviy dalillar haqiqatni aniqlashning ob'ektiv vositasi bo'lib, ba'zan ular jinoyatni aniqlashda tergov va sud organlari oldida turgan murakkab vazifalarni hal qilishga yordam beradigan yagona dalildir. Ular "guvohlar" deb ataladi.

Sud veterinariya amaliyotida quyidagilar bo'lishi mumkin: tirik hayvonlar, murdalar, ularning alohida tana a'zolari, o'lik hayvonlarning organlari (teri, sochlar va boshqalar); zarar etkazgan ob'ektlar; ozuqa, ular tarkibidagi zararli moddalar (organik va noorganik); zaharli o'simliklar; mineral o'g'itlar, ishlatilgan dori vositalarining qoldiqlari; hayvonlarni, binolarni va boshqalarni davolashda ishlatiladigan parazitlarga qarshi, dezinfektsiyalash vositalari.

Ayrim hollarda ashyoviy dalillar tergov va sud uchun maxsus tadqiqot o'tkazilgandan keyingina ahamiyat kasb etadi. Ushbu tadqiqotlar tabiatan juda xilma-xil bo'lishi mumkin va shuning uchun ularga turli mutaxassislar jalb qilinishi mumkin.

Biologik xususiyatga ega bo'lgan ob'ektlar odatda sud veterinariya ekspertizasidan o'tkaziladi. Hayvonlar nobud bo'lgan taqdirda, ekspertiza birinchi navbatda o'lim joyida amalga oshiriladi.

Tekshirish paytida o'lim sababini aniqlash har doim ham mumkin emas. Uni aniqlashtirish va tasdiqlash uchun qo'shimcha ravishda u yoki bu laboratoriya tekshiruvini o'tkazish kerak, masalan, bakteriologik, gistologik, toksikologik. Sud-tibbiyotdan farqli ravishda veterinariya sohasida maxsus sud veterinariya laboratoriyalari mavjud emasligi

sababli material veterinariya laboratoriyalariga, ayrim hollarda esa sud-tibbiyot, sud-tibbiyot yoki sud-kimyo laboratoriyalariga yuboriladi.

Laboratoriya tadqiqotlari ko'pincha chorvachilik sohasidagi jinoyatlar bilan bog'liq ishlarni tekshirishda etakchi rol o'ynaydi. Materialni malakasiz to'plash o'rganish imkoniyati va to'liqligini cheklaydi, shuning uchun xulosalar noto'g'ri.

Jinoyat-protsessual kodeksi ashyoviy dalillarni to'plash, material tanlash va uni laboratoriyaga tadqiqotga yuborishning muayyan tartibini, usullarini tartibga soladi. Ashyoviy dalillarni to'plash tartibi ashyoviy dalillarning haqiqiylikni ta'minlash va aniqlash, qalbakilashtirish yoki almashtirish ehtimolini bartaraf etishdan iborat.

Ashyoviy dalil sifatida muhim ahamiyatga ega bo'lgan narsalar tekshiriladi, olib qo'yilishi va ekspertiza uchun yuborilishi mumkin. Tegishli hujjatlarda ularning tavsifi, qayerda, qanday sharoitda aniqlanganligi va nima uchun olib qo'yilganligi ko'rsatilgan. Elementlarning tavsifini tegishli hujjatga ilova qilingan fotosuratlar bilan to'ldirish tavsiya etiladi.

Jo'natish uchun olib qo'yilgan ashyolar ularning almashtirilishi, yo'qolishi ehtimolini oldini olish, shuningdek ularda topilgan izlarni saqlab qolish maqsadida xolislar ishtirokida tergovni amalga oshirayotgan shaxsning muhri bilan qadoqlanishi va muhrlanishi kerak. tekshirish paytida.

Materiallar kimga, qayerga, nima maqsadda va nima yuborilayotganligi ko'rsatilgan batafsil ilova hujjati, tergovchining ajrimi yoki ekspertiza o'tkazish to'g'risidagi sud ajrimi bilan yuboriladi. Unda ish bo'yicha qisqacha faktlar mavjud. Qarorda ekspert tomonidan hal qilinishi kerak bo'lgan masalalar, yuborilayotgan barcha narsalar ko'rsatilgan va ularning tegishlilik ko'rsatilgan.

Sud veterinariya ekspertiga hodisa joyini yoki ekspertiza uchun yuborilgunga qadar ko'zdan kechirilgan narsalarni ko'zdan kechirish to'g'risida bayonnoma, shuningdek qon, soch va boshqalar namunalarni olish bayonnomasi yuboriladi.

Takroriy ekspertiza davomida birlamchi ekspertiza xulosasi yuboriladi. Ekspert ashyoviy dalillarni tekshirishni faqat tergovchining hal qiluv qarori yoki sud ajrimi asosida amalga oshirishga haqli.

Taqdim etilgan hujjatlardan foydalanib, ekspert hodisaning holatlarini va tergovchi tomonidan unga qo'yilgan savollarni aniqlaydi. Shundan so'ng u posilkani ko'zdan kechiradi, uning tergovchi tomonidan

muhrlanganligi va eson-omon yetib kelganligiga ishonch hosil qiladi. Agar posilkaning yaxlitligi buzilgan bo'lsa, ekspert bu haqda tergov organlariga xabar beradi. Keyin laboratoriya xodimlari ishtirokida u posilkani ochadi va uning tarkibini rezolyutsiyada keltirilgan ro'yxat bilan taqqoslaydi. Mos kelmaslik holatlarida ekspert dalolatnoma tuzadi. Aktini u va ikki xodim imzolaydi. Bir nusxasi tergovchiga yuboriladi, ikkinchisi laboratoriyada saqlanadi. Shundan so'ng ekspert tekshiruvni boshlashi mumkin.

Laboratoriyada quyidagi qoidalarga rioya qilish kerak:
tadqiqot uchun olingan materiallarni, ya'ni ashyoviy dalillarni qat'iy ro'yxatga olish va hisobga olish;

materialni yo'qotmaslik uchun ehtiyotkorlik bilan saqlash;
ekspert olingan materialning saqlanishi uchun shaxsan javobgardir;
ekspert xulosasida ekspertiza uchun qabul qilingan materialning miqdori va sifatini, qadoqlash holatini to'g'ri ko'rsatishi shart;

o'rganilgan materialni to'g'ri qayd etishi va qolgan qismini ehtiyotkorlik bilan qadoqlagan holda tergov yoki sud organlariga qaytarishi shart.

Tirik hayvonlarni tekshirish (hayvonlarni tekshirishning sabablari va usullari)

Tirik hayvonlarni tekshirish amaliyotda ko'pincha amalga oshirilmaydi; U jinoiy va fuqarolik ishlarida yuzaga keladigan turli hollarda amalga oshiriladi. Tekshiruvning asosiy turlari:

shikastlanganda, ayniqsa mexanik shikastlanishlar. Zararning og'irligini aniqlash va shu bilan bog'liq holda, ish qobiliyatini yo'qotish, masalan, ishlaydigan hayvonlarda;

salomatlik holatini aniqlash orqali, masalan, sotib olish va sotishda; homiladorlikning ta'rifi bo'yicha, masalan, sigirlarda homiladorlik; hayvonlarning yoshini aniqlash va boshqalar.

Hayvonlarni tekshirish tergov organlarining buyrug'i yoki sud qarori bilan amalga oshiriladi. Xususiy ayblov ishlari bo'yicha u tergov organlari (odatda politsiya) yoki xalq sudining ko'rsatmasi bilan amalga oshirilishi mumkin

Go'sht va yopiq go'sht turlarini qalbakilashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi

So'nggi yillarda oziq-ovqat mahsulotlarini qalbakilashtirish juda keng tarqalgan. Eng keng tarqalgan oziq-ovqat fribgarliklaridan biri.

Bozorlardagi tovarlar GOST talablariga mos kelishi oziq-ovqatlarga yod qo'shimcha qo'shmaslik ishlab chiqaruvchi va sotuvchining mahsulotni uzoq muddat savdo rastalarida bolishiga xizmat qiladi. Hozirgi kunda mamlakatimizda aholini sifatli go'sht, jumladan, yangi go'sht, sut, baliq bilan ta'minlashning dolzarb muammosi mavjud.

Bozorlar va shaharlardagi boshqa savdo korxonalari shuningdek yaqin va uzoq xorij mamlakatlarida ishlab chiqarilgan oziq-ovqat mahsulotlarining katta miqdorini oladi. Erkin savdo sharoitida vijdotsiz ishlab chiqaruvchilar va vositachilar ba'zida standartlar talablariga javob bermaydigan yoki ko'p jihatdan soxtalashtirilgan mahsulotlarni sotadilar. Tijorat manfaatlarini olish uchun bir turdagi go'shtni boshqa, kamroq qimmatli hayvonlarning go'shtiga almashtirish hollari tez-tez uchraydi. Bundan tashqari, o'lim talvasasi oldida o'ldirilgan hayvonlarning va hatto o'lik hayvonlarning go'shtini sotish holatlari aniqlandi. Savdo amaliyotida go'shtning yoshi va jinsi ko'rsatkichlarini mollarni so'yish, navlari va toifalari soxtalashtirish mumkin.

Bundan tashqari, veterinariya shifokorlari ham nazorat tartibini buzganda va soxta mahsulot bahosini berishganda javobgarlikka tortiladi.

Masalan, veterinariya-sanitariya ekspertizasini o'tkazish uchun ular mahsulotlarni tanlab olishlari mumkin, ular namunalarni olishning tasdiqlangan standartlaridan bir necha baravar yuqori, ammo shu bilan birga kerakli tekshiruvlar olib bormaydilar, bu rasmiy suiste'mol qilish hisoblanadi. Veterinariya shifokorlari malakali bo'lishi kerak veterinariya xizmati tomonidan nazorat qilinadigan go'sht va boshqa mahsulotlarni qalbakilashtirishning barcha turlari bo'yicha masalalarni kasbiy etika normalarini buzmasdan hal qiladi, shuningdek, sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi bo'yicha hakamlilik sudlari va sud masalalarini tekshirishda ishtirok etadi, qonunchilik hujjatlari asosida hal qilinadi. bozorlarda ko'plab go'sht mahsulotlarining raqobatbardoshligini shakllantirish bilan bog'liq holda, ularning haqiqiyliigi va o'ziga xosligini aniqlash kerak bo'ladi.

Bozorda turli xil qalbakilashtirishlarning paydo bo'lishi bitta eganing emas, balki ularning ko'pchiligining mavjudligi bilan bog'liq bo'lib, ularning har biri O'zbekistonning erkin bozorida o'z o'rnini egallab olishga va o'z oziq-ovqat mahsulotlarini sotishdan maksimal daromad olishga intiladi.

Shu bilan birga, davlat nazorati organlarining faoliyati asosan muvofiqlashtirilmagani va mukammal bo'lmagan, bu esa xaridorlarni bir

xil mahsulot bilan uni soxtalashtirish yo'li bilan takroran aldash faktlariga olib keladi, chunki qonunlar va qoidalar mavjud emas. "Iste'molchilar huquqlarini himoya qilish to'g'risida" gi qonun qabul qilinganligiga va har bir mintaqada "Iste'molchilar jamiyatlari" tashkil etilganiga qaramay, aslida xaridor turli darajadagi ishlab chiqaruvchilar va tadbirkorlar bilan to'qnashuvda kasotga uchraydi. Shuning uchun har bir tovar mutaxassisi va veterinariya sanitariya mutaxassisi ma'lum soxta xom ashyo va mahsulotlarni o'z vaqtida va ishonchli aniqlashga imkon beradigan bilimga ega bo'lishi kerak. Bundan tashqari, qalbaki firibgarlar qadimdan qalbaki qalbakilashtirish usullarini bilishadi va ulardan keng foydalanadilar, ammo ular tovarshunoslar, mutaxassislar va iste'molchilar tomonidan qat'iy sir saqlanadi.

Soxtalashtirish (lat.falsifico dan - soxta) bu xaridor yoki iste'molchini aldashga qaratilgan harakatlar bolib bir tomonlama foyda bilan sotish ob'ektini qalbakilashtirish yo'li hisoblanadi. Sut va sut mahsulotlari, asal, ikra, un, non va qandolat mahsulotlari, o'simlik konservalari, choy, kofe, vino, pivo va boshqa mahsulotlarni qalbakilashtirishning ko'plab usullari mavjud. Darslikda asosan standartlar, texnik shartlar, veterinariya-sanitariya ekspertizasi qoidalari, ko'rsatmalar va boshqa me'yoriy hujjatlar talablari asosida go'sht va go'sht mahsulotlarini soxtalashtirish bo'yicha materiallar keltirilgan. Shu bilan birga, go'sht va go'sht mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotishda qonunbuzarliklar va qalbakilashtirishlar, shuningdek ularni aniqlash usullari ko'rib chiqilmoqda. Boshqa mahsulotlarni soxtalashtirish to'g'risida qisqacha ma'lumotlar keltirilgan.

O'zbekistonda bozor sharoitlarining intensiv shakllanishi, ularning yanada rivojlantirish va takomillashtirish ularning savdo talablariga o'ziga xos talablarini qo'yadi. Oziq-ovqat ham savdo ob'ektlarida ko'pincha sifatsiz yoki qalbaki tovarlar yoki mahsulotlarni sotish holatlari mavjud.

Hayvonlar jinsi va yoshini soxtalashtirilganda sud veterinariya ekspertizasi.

Jinsni aniqlash. Har qanday turdagi hayvonlarning go'shtli tana go'shtining jinsini aniqlash uchun asos faqat erkaklar uchun xos bo'lgan belgilarga asoslanadi: penisning ildizi va siyatikaning kavernoza mushaklari qoldiqlari, ba'zi hayvonlarda - faqat urg'ochilar uchun

inguinal kanal borligi: elinning qolgan qismi. Birinchi belgi shundaki, penisning ildizi qoldiqlari siyatik archada joylashgan. Tana go'shtini ajratishda ildiz oyoqlari chiqariladi, ammo to'liq emas. Buqalarda, siyatik kamonda qolgan jinsiy olatni ildizi poyasining qismi yumaloq-oval shaklga ega; tashqi qismi oq, elastik biriktiruvchi membrana bilan ifodalangan, ichki qismi qizil, yumshoq, kavernoza tananing qolgan qismi bilan. Ayg'oqlarda penisning oyoqlari qoldiqlari yanada yumaloqroq va diametri kattaroq, ammo tutarliligi kamroq zichroqdir. Qovoqlarda, ildiz oyoqlari dumaloq shaklda, to'shokidan 2-3 sm masofada iskiyal ark bilan bog'langan. Quyonlarning jasadlarida penisning oyog'i yumaloqlangan. Qo'chqorlar va echkilarning oyog'i shakli, zichligi va joylashadigan joyi buqalarnikiga o'xshaydi, faqat kichikroq diametrga ega. Bunday shakllanishlar urg'ochi siyatik arkalarda mavjud emas.

Hayvonlarning tana go'shtining ikkinchi jinsiy xarakteristikasi penisning ildizi atrofiga ancha rivojlangan siyatik mushakning mavjudligidir. U iskiyal tuberositdan ajralib chiqadi va oyoqni o'rab, penisning tanasining boshigacha cho'ziladi. Siyatik-kavernoza mushak boshqa muskullardan ajralib chiqadi va tana go'shti tozalanganda uning faqat penisning ildiziga yopishgan qismi chiqariladi; qolgan qismi iskiyal kemalarda qoladi. Shuning uchun jinsiy a'zoning ildizi qoldiqlari yaxshilab tozalanganidan keyin butunlay olib tashlangan va topilmasa, tana go'shti iskiyokavernoza mushak borligi bilan aniqlanishi mumkin: urg'ochi tana go'shtida yo'q.

Hayvonlarning I-ni ishonchli tarzda aniqlash mumkin bo'lgan uchinchi belgi inguinal kanalning mavjudligidir. U urg'ochi va erkaklarda uchraydi, ammo morfologik tuzilishi bilan ajralib turadi. Erkaklardagi inguinal kanal nafaqat devordagi teshik, balki uzunligi bir necha santimetr bo'lgan haqiqiy kanaldir va unda halqali va teri osti halqalar mavjud. Qorin bo'shlig'i halqasi teri ostiga qaraganda ancha tor, shuning uchun kanal obida konusning shakliga ega, u kanalda yotgan spermatik ichakchaning konus shaklini takrorlaydi. Bundan tashqari, erkaklar ichak tutilishi paytida so'yilganda, urug'donlar ajralib chiqadi va tana go'shti qolgan urug'lik kanalining bir qismi inguinal kanalga tushadi va tana go'shti hojatxonada bo'lganda chiqarilmaydi. Uni aniqlash uchun spermatik ichakchani inguinal kanaldan teri ostidagi halqaga, barmoq bilan qorin bo'shlig'i halqasiga surish kerak. Teri osti halqasi orqali hosil bo'lgan spermatik ichakchaning qismi konus shakliga ega, uzunligi 5 sm

va diametri 2 . 3 sm gacha, erkin uchida qorin halqasi yo'q, teri osti halqasi esa zaif, shu bilan elin, qon tomirlari va bog'langandan so'ng.

Hayvonning jinsini ishonchli tasdiqlaydigan to'rtinchi belgi - bu elin yoki uning qismi. bu xususiyat ko'pincha mayda tana go'shtlarida (dana, qo'zichoq, echki go'shti) uchraydi.

Sud-veterinariya ekspertizasi amaliyotida hayvonning jinsi ko'pincha so'yish va brakonerlik paytida olingan tana go'shtiga qarab belgilanadi. Chorva mollarini so'yish ko'pincha tana go'shtini qayta ishlash tartibi to'g'risida tasavvurga ega bo'lmagan odamlar tomonidan amalga oshiriladi, bu hatto jinsiy a'zolarining bir qismini qoldirib ketishi mumkin. G'unajinlarning jasadlarida doimo yog 'bilan o'ralgan sarg'ish sut bezlari, yosh buqalarning jasadlarida - penisning ildizi siyatik arkda mahkamlangan joydan erkin chetigacha, ya'ni uzunligi 10 . 12 sm gacha. shuningdek, siyatik kamarda jinsiy a'zolar qoldiqlari.

Siz hayvonlarning jinsini aniqlashingiz mumkin bo'lgan boshqa belgilar mavjud (R. Ostertag, 1909; N.N. Mari, 1929; Yu.B. Volferts, 1952 va boshqalar). Masalan, buqaning tana go'shti bo'yin va elka pichoqlari mintaqasida mushaklarning ommaviy rivojlanishi bilan tavsiflanadi; teri osti va skrotal yog'ning kichik bir qatlami; ochiq inguinal kanal va quyuq qizil go'sht; buyraklarning yog 'kapsulasi yomon rivojlangan; tos bo'shlig'ining egri pastki qismi, aniq suyakning tuberkulyozi bilan; ba'zan jinsiy olatni uchun truba ichki son va qorin devorida joylashgan yog 'to'qimasida bo'lishi mumkin.

Sigirlarda tana go'shtining mushaklari kamroq, go'shtning rangi engilroq; yog 'ko'pincha sarg'ayadi, elinni olib tashlaganingizdan so'ng qorinning orqa qismida nuqson - yelin va yelin-limfa tugunlari qismlari qoldiqlari qoladi; tosning pastki qismi biroz kavisli yoki kemerli; qovoq tuberi deyarli sezilmaydi, zo'rg'a chiqib turadi.

Ba'zan, ayniqsa brakonerlik paytida yovvoyi hayvonlarning tana go'shtini aniqlash kerak bo'ladi. Kiyiklarning tana go'shti tos mintaqasidagi o'ziga xos xususiyatlarga asoslanib jinsi bo'lishi mumkin. Erkaklarda tos bo'shlig'i ayollarga qaraganda ingichka va torroqdir. Kiyikda ilyning tashqi burchagidagi belgi erkaknikiga qaraganda kattaroqdir va 5 nisbatda bo'ladi. 4. Asosiy farq jinsiy suyaklarning sintezi shaklida bo'ladi ("qulflash"): kattalar erkaklarida bu ayolnikiga qaraganda ancha qalin va tekisroq. va ustki yuzadan ikkala tomonga Piyoz suyaklarining termoyadroviy sinishi bilan farq yanada aniqroq bo'ladi.

O'ldirilgan hayvonning terisi jinsiy aloqani o'rnatish uchun ashyoviy dalil sifatida taqdim etilgan hollarda, erkak va urg'ochi ayollarga xos bo'lgan quyidagi ko'rsatkichlarni hisobga olish kerak. Erkak terisining ikkala yarmida skrotum qismlari bo'ladi. Aksariyat sut emizuvchilarda skrotum bir-biriga yaqin joylashgan va bitta qoplanmagan shakllangan. Erkaklarning terisida prepitalial qopcha (terining chap va o'ng tomonlari) va to'plamning og'zida uzun sochlar borligi seziladi. Kavsh qaytaruvchi hayvonlarning preputial qopchasi sternumning kipoid kıkırdaklarından preputial qopchaning terisiga tushadigan kranial preputial mushak va qorin old devori atrofidan teriga tushadigan kaudal preputial mushak orqali boshqariladi; kesilganda, bu mushaklar terida qoladi. Hayvonning turlari va jinsni ham ko'rsatishi mumkin. Jun tarkibidagi xrom, temir, nikel, mis, rux, marganets, magniy, natriy va boshqa elementlar jinsning qo'shimcha ko'rsatkichi bo'lib xizmat qiladi. Erkaklarning sochlarida urg'ochi, xrom va temir sochlariga qaraganda 1,1 marta, nikel va ruxdan - 1,2 marta, marganetsdan - 2 baravar, temir va natriydan - 2 marta. 1,5 va 1,3 baravar kam (V.M.Smolyakov, T.R. Ashurbekov). mushuklarning sochlari xromdan 1,6 baravar kam, temirdan 2,3 baravar kam, misdan 1,2 baravar kam rux, 1,3 marta kam rux, natriydan 1,4 baravar kam, ammo marganets va magniydan 1,3 baravar ko'p. To'ng'iz sochlarida temir miqdori 4 baravar, marganets - 3,3 baravar, magniy - 1,5 baravar, mis va rux 1,5 baravar past, natriy uchun - bu ekilgan sochlarga qaraganda 3,4 baravar yuqori. Xrom va nikel tarkibidagi farqlar ham mavjud. Jinsiy xromatin bo'yicha jinsini aniqlash ham mumkin. Jinsiy xromatin - bu epitelial hujayralar, qon neyetrofillar yadrolari, teri hujayralari, jigar, buyraklar, o'pka, taloq, miya, yurak mushaklari va boshqalarda joylashgan 1 mkm atrofida bo'laklardan iborat. Hayvonlarning jinsini qon izlari bilan aniqlash yadro tuzilishidagi farqlarga asoslanadi. segmentlangan leykotsitlar. Buning uchun slaydga qon dog'lari surtiladi va 1 sm² maydonga yoyiladi. Arralash uchun 10 tomchi sirka kislotasi eritmasidan 1 tomchi qo'shing, 1 minut davomida inkübe qiling, so'ngra ortiqcha suyuqlikni filtr qog'ozi bilan olib tashlang. Preparat quritilgan, metil spirti bilan biriktirilgan, Romanovskiy-Budda bo'yicha bo'yalgan va kamida 250 . 300 neyetrofillar o'rganiladi. Urg'ochi va erkaklarda har xil chastotali yadro jarayonlarining turlarini (nog'ora, nodullar, mayda tayoqlar) hisoblash asosida jins haqida xulosa qilinadi.

Yoshni aniqlash. Ko'pincha nafaqat jinsini, balki hayvonning yoshini ham go'sht bilan aniqlash kerak. Ko'pincha bu yosh hayvonlarni so'yish mahsulotlarini (14 kungacha) yoki juda eski hayvonlarning go'shtlarini sotish bilan bog'liq. Buzoqlarning yoshini aniqlashda mutaxassislar kindik, tuyoq, tish, tish go'shti va shoxlarning holatini hisobga olishlari kerak. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarning tuyoqlari yumshoq, tug'yonga ketgan modda qattiqlashishga vaqt topa olmadi, tish go'shti qizil rangga ega, kesmalarga mahkam o'rnashib, ularning ko'p qismini qoplaydi. Tug'ilgandan keyingi 7-kuni buzoqlarning milkleri asta-sekin och pushti rangga aylanadi, jantdan tushadi va tizma shaklini oladi, 15-kunga kelib o'rta halqalar, 20-chi kun esa - qirralar paydo bo'ladi. Boshni tekshirganda, oldingi suyaklarga e'tibor qaratiladi, bunda hayotning 2-haftasi oxirida epidermis sezilarli darajada qalinlashadi, 3-haftaning oxirida - qattiq kallus shaklida. Tug'ilganda, buzoqlar 3 juft kesma topadilar, 4-juftlik 7 . 8-kuni chiqadi. 1,5 oyligida shoxning aniq bir ko'rinishi hosil bo'ladi, 2 oyligida shoxning tepasi rivojlanadi, 3 oylik bolada shoxning uchi buqalar buzoqlarida 3 sm, g'unajinlarda - 2 sm ga etadi, kindik 4-chi kuni quriydi. tug'ilgandan keyin 7 . 12 kundan keyin yo'qoladi va kindik sohasidagi qoraquloq 28 . 30 kungacha davom etadi. O'lik buzoqlarni o'pkada atelektaz va gipostazlar aniqlaydi, tug'ilgandan keyin vafot etgan buzoqlarda o'pkada, plevra va qorin parda orti binafsha rangdagi hipostazalar ko'rinadi; bunday buzoqning rangi odatda tomirlarda qon borligi sababli qizg'ish rangga ega.

Ba'zida buzoq niqobi ostida bozor homiladorlikning so'nggi haftalarida sigirlarni majburiy so'yish paytida bachadondan chiqarilgan mevalarning go'shtini sotadi. Ularni kesishda bo'yin bo'ylab soxta kesma qilinadi, qon bilan yuviladi va mushak to'qimasiga havo puflanadi. Ammo go'shtning xomiladan kelib chiqishini kindik holati, siqilmagan va yumshoq tuyoqlar, pastki jag'da 1 . 2 juft kesma borligi (bolalash paytida u allaqachon 3 juft), o'pkada atelektaz, yog 'yo'qligi, biriktiruvchi to'qima yumshoqligi, kul rang. go'shtning mavimsi rangi, suvli va undagi glikogen miqdori yuqori.

Yosh qoramollarning tana go'shti ma'lum bir yosh ko'rsatkichlariga ega: torakal umurtqaning spinoz jarayonlarida qo'shimcha xaftaga ossifikatsiya darajasi, torakal va sakral suyaklarning segmentlari o'rtasida servikal, torakal va lumbar umurtqalarning uchlarida, skapulyar xaftaga. Hayotning birinchi yilidagi umurtqalarning spinli jarayonlaridagi xaftaga yumshoq, oq rangda va suyaklarda keskin ajralib

turadi; 2 . 3-yilida jarayon shaklida xaftaga suyak novdalari o'sib, kulrang-qizil rangga aylanadi. Pearl oq rangdagi sternumning interseksion kıkırdaklarını, kesish oson, ularning uzunligi 2 . 3, 3, 4-segmentlar orasida 12 . 15 oylik bo'lganida 7 . 8 mm. Yoshni aniqlashda mutaxassislar yosh hayvonlarda butunlay xaftaga tushadigan sternumning birinchi segmentining (dastasining) oldingi uchdan biriga alohida e'tibor berishadi. Bir yarim yoshida, dastani markazida nuqta ossifikatsiyasi paydo bo'ladi, ikki yoshli hayvonlarda ossifikatsiya 5 yoki 10 mm diametrli qizil fokus shakliga ega, uch yoshli ossifikatsiyasiz uning periferik qismi qoladi va faqat 3,5 yoshida sternumning tutqichi butunlay ossifikatsiya qilinadi. 5-segmentni hisobga olmaganda, sakral suyakning intertsentral xaftaga tushishi hayvonlarda 3 yoshga kelib, 3 . 4 yoshli hayvonlarda, intervertebral xaftaga qatlamlari deyarli sezilmaydi, 10 yoshga kelib skapulyar xaftaga tushadi.

Yosh cho'chqalarning go'shti (tirik vazni 1,3 dan 12 kg gacha, cho'chqalar - 12 dan 34 gacha, cho'chqalar - 34 kg dan yuqori) och pushti rangdan kulrang-pushti ranggacha; eski cho'chqa go'shti - och qizildan qizil ranggacha; mustahkamlik nozik, tasavvurlar ko'rinishi nozik taneli; oq yog', yumshoq.

Qo'y go'shti och qizil rangda, kesilganida nozik taneli, nozik tutarlilik, hidsiz. Qadimgi hayvonlarning go'shti ko'pincha g'isht-qizil rangga ega, o'ziga xos tutarliligi va o'ziga xos hidi bilan; semiz oq, maydalangan, qattiq sintezlanadigan.

Eng yaxshi ko'rsatkichlar 4 yoshdan 8 yoshgacha bo'lgan ho'kiz va sigirlarning go'shti, cho'chqalar - 1 . 2, qo'ylar - 2 . 3 yilgacha. Bu yoshdan katta bo'lgan hayvonlarning go'shti qo'pol biriktiruvchi to'qima va yog' etishmasligi tufayli qattiqdir; chaynash qiyin. Odatda, hayvonning yoshi tishlarga qarab belgilanadi, lekin agar tana go'shti boshsiz bo'lsa, unda ular boshqa belgilar bilan boshqariladi. Qadimgi hayvonlarning go'shti quruq, quyuq rangda, yog'siz, sarg'ish yog'da, ammo tabiiy omborxonalarda ham bu ozgina; ichki organlarning parenximasida ko'pincha distrofiya belgilari mavjud. Biologik ahamiyatsizligi sababli, eski hayvonlarning go'shti turli xil ziravorlar qo'shilgan holda qiyma kolbasa ishlab chiqarishga yuborilishi kerak.

Go'shtning morfologik tarkibidagi ma'lum farqlar yosh va katta yoshli yovvoyi hayvonlarda qayd etildi. Masalan, kattalardagi mo'ynada mushak to'qimasi 73,5%, yog' to'qimasi - 0,6%, biriktiruvchi to'qima - 7,9%, suyak to'qimasi - 18,0% va yosh hayvonlarda - mos ravishda

69,7%; 0,3; 7,9; 19,5%. Voyaga etgan kiyik, maral va sayg'oqning go'shti ko'proq mushak va yog' to'qimalarini, kamroq biriktiruvchi to'qima va suyakni o'z ichiga oladi. Muskrat go'shti mushak to'qimalarining past tarkibi (46,7%) bilan ajralib turadi, shu bilan birga biriktiruvchi to'qima (15,1%) va suyak to'qimalari (33,9%) yuqori. Morfologik tarkibi jihatidan yovvoyi kiyik, axloq va qizil kiyiklarning go'shti o'xshash ko'rsatkichlarga ega: mushaklarning tarkibi 70,1 - 70,5%, yog'- 5,3 - 5,5, biriktiruvchi to'qima - 6,7 - 7,0, suyak - 17,3 - 17,6%.

Ionlashtiruvchi nurlanish, texnik va atmosfera elektr energiyasidan zarar ko'rgan hayvonlarning sud veterinariya ekspertizasi.

Organizmida, organlarda, to'qimalarda ionlashtiruvchi nurlanish ta'sirida yuzaga keladigan patologik o'zgarishlar reaksiyalar, kosmik, rentgen, ultrabinafsha nurlanish (radiatsiyaviy shikastlanishlar) paytida sodir bo'ladi. Radiatsion shikastlanishlar mahalliy va umumiy bo'lishi mumkin.

Mahalliy radiatsiyaviy shikastlanishlar o'zgarishlar, travmatik yallig'lanish, regenerativ jarayonlar, nekroz va to'qimalarni rad etish shaklida namoyon bo'ladi. O'zgartirish regeneratsiyadan ustun turadi, bu asosan zararni davolashning jiddiyligi va davomiyligini belgilaydi. Mahalliy radiatsiya shikastlanishining rivojlanish bosqichlari, davrlari mavjud: yashirin, giperemiya va shish paydo bo'lishi, pufakchalar, nekroz va shifo.

Umumiy yaralar. Radiatsiya ta'sirining kattaligiga qarab, tananing reaksiyalarining dinamikasini belgilaydigan ta'sir muddati, "nur ostida o'lim", radiatsiya kasalligining o'tkir va surunkali kursi farqlanadi. Bir martalik kiruvchi nurlanish ta'sirida tez o'lim ("nur ostida o'lim") sodir bo'lishi mumkin.

O'tkir nurlanish kasalligi shikastlanish darajasida farq qiladi va davriy kursga ega:

Birlamchi reaksiyalar davri.

Yashirin davr.

Kasallikning avj olish davri.

Tiklanish yoki o'lim davri.

Radiatsiya kasalligi patologik qon ketishi (gemorragik sindrom) va gematopoetik organlarning aplaziyasi bilan tavsiflanadi. Surunkali

nurlanish kasalligi bosqichma-bosqich rivojlanish va uzoq to'lqinga o'xshash kursga ega; radioaktiv moddalarning to'planishi muqobil jarayonlar regeneratsiyadan ustun kela boshlaganda mumkin. Tananing qarshiligining pasayishi tufayli areaktiv pnevmoniya rivojlanishi, yurak-qon tomir faoliyatining buzilishi va yuqumli asoratlar paydo bo'lishi mumkin.

Ekspert tekshiruv davomida dozimetrik monitoring zarur, bu nafaqat ehtiyot chorasi, balki ba'zi hollarda kiritilgan radioaktiv moddalarni aniqlashning diagnostik usuli hisoblanadi.

Elektr shikastlanishining sud veterinariya ekspertizasi

Sud veterinariya ekspertizasini o'tkazishda bir qator hollarda texnik elektr toki va atmosfera elektr toki (chaqmoq) bilan hayvonlarning shikastlanishiga duch kelish kerak.

Eng xavfli - 40-60 Gts chastotali o'zgaruvchan tok; elektr tebranishlari chastotasining pasayishi bilan shikastlanish xavfi kamayadi, chunki 1500 V kuchlanishdagi 1000 000 Gts yoki undan ortiq oqim va 3 A oqim kuchi tanaga zararli ta'sir ko'rsatmaydi. 1000 dan 150 V gacha bo'lgan yuqori kuchlanishli oqimlar - 3000 V dan ortiq - elektrod va tana o'rtasida voltaik boshq ta'siri sodir bo'lishi va elektr energiyasining muhim qismi tufayli kamroq xavfli bo'lgan eng xavfli kuchlanishlar halokatli. issiqlikka aylanadi, mahalliy kuyishlarni keltirib chiqaradi. Hozirgi kuch muhim: masalan, 100 mA oqim o'limga olib kelishi mumkin. Elektr shikastlanishining umumiy ta'sir mexanizmi birinchi navbatda nafas olish va qon aylanishining shikastlanishiga olib keladigan zarba deb hisoblanadi. Shok vosita markazining tomirlarining funktsional faolligini buzish, kapillyarlarning kengayishi va aylanma qon hajmining pasayishi bilan birga keladi. Mumkin bo'lgan kuyishlar va kuyishlar.

Jasadni to'liq tahlil qilish, birinchi navbatda, oqim belgilari - elektr belgilarini aniqlashga qaratilgan bo'lishi kerak. Ularning rangi kulrang-oqdan kulrang-sariqqacha. Elektr belgilari zich, qirralari ko'tarilgan, rulon shaklida, yallig'lanishsiz.

Belgining metallizatsiyasini hisobga olish kerak: teri ustidagi mis o'tkazgich, ayniqsa pigmentli teri, mavimsi, sariq-jigarrang rang beradi; temir - jigarrang; qo'rg'oshin - kulrang-sariq. Tanib olish uchun emissiya spektrografiya qo'llaniladi.

O'limning bir necha turlari mavjud: bir zumda, kechiktirilgan, uzilib qolgan, umumiy holat bir muncha vaqt yaxshilanganda va keyinchalik o'lim bir necha kun yoki haftadan keyin sodir bo'ladi.

To'satdan o'limning patologik rasmi o'ziga xos emas. Teri kuyishi kamdan-kam hollarda kuzatiladi. Ko'proq doimiy belgilar: yurak va katta tomirlarda yomon ivishgan qon, shilliq qavatlarida va seroz pardalar ostida ko'p qon ketishlar, ichki organlarning tiqilishi, o'tkir o'pka amfizemasi, ba'zan mushak tolalarining yorilishi, miya pardasining shishishi.

Mutaxassis har xil turdagi hayvonlarning elektr tokining ta'siriga teng bo'lmagan sezgirligini hisobga olishi kerak (otlar va cho'chqalar ko'proq sezgir, itlar va mushuklar kamroq sezgir); yosh hayvonlar elektr shikastlanishiga ko'proq chidamli.

Chaqmoq shikastlanishining sud veterinariya ekspertizasi

Chaqmoqning harakati atmosfera bosimining juda yuqori kuchlanishli (bir necha volt va o'n minglab amperlar) elektr energiyasini chiqarishdir. Ta'sir daraxtlarning yo'q qilinishi va yonishi, binolarning shikastlanishiga olib keladi, shuning uchun ekspert uchun hayvonning jasadi topilgan joyni tekshirish diagnostik ahamiyatga ega. Chaqmoqning qisqa muddatli ta'siriga qaramay (soniyalarning fraktsiyalari), hayvon jiddiy zarar ko'radi va o'lishi mumkin. Chaqmoq izlari kuyishlar, terining yaralari, tana qismlarining ajralishi, daraxtga o'xshash shoxlangan qizg'ish chiziqlar shaklida chaqmoqning xarakterli belgilari (raqamlari) shaklida bo'lishi mumkin; ular uzoq davom etmaydi va yo'qoladi. Ichki organlardagi o'zgarishlar texnik elektr tokining ta'siridan kelib chiqqan o'zgarishlarga o'xshaydi. Tekshiruv davomida o'limning boshqa sabablarini istisno qilish muhimdir.

Invazion kasalliklarda sud-veterinariya ekspertizasi

Voqea sodir bo'lgan taqdirda sud veterinariya ekspertizasi; yuqumli va parazitlar kasalliklarning tarqalishi.

Yuqumli va parazitlar kasalliklarga oid ishlarni tahlil qilishda veterinariya shifokori hayvonlar orasida kasalliklarning tarqalishiga aybdor shaxslar javobgarlikka tortilganda ekspert vazifasini bajaradi:

Karantin choralari buzilgan taqdirda.

Hayvonlarni tashish qoidalari buzilgan taqdirda.

Patogenlar to'g'ridan-to'g'ri odamlar tomonidan yuborilganda.

Kasal hayvonlarni izolyatsiya qilish bo'yicha veterinariya xodimlarining ko'rsatmalariga rioya qilmaslik.

Profilaktik emlashlardan qochganda.

Jasadlarni olib chiqish qoidalari buzilgan taqdirda.

Agar dezinfeksiya bo'yicha ko'rsatmalar buzilgan bo'lsa.

Karantin choralari buzilgan taqdirda sud veterinariya ekspertizasi

Karantin choralari mamlakat ichida ham, hayvonlarni xorijdan olib o'tishda ham amalga oshiriladi. Chet eldan olib o'tishga faqat ayrim nazorat-o'tkazish punktlarida, xorijdan olib kelinayotgan va olib chiqilayotgan hayvonlar va chorva xom ashyolarini nazorat qiluvchi xavfsizlik va karantin inspeksiyasi mavjud bo'lgan joylarda ruxsat etiladi.

Karantin tuman bosh veterinariya vrachining tavsiyasiga ko'ra tuman hokimligi tomonidan o'rnatiladi. Ammo ba'zi kasalliklar uchun karantin Rossiya Bosh veterinariya boshqarmasi tomonidan tasdiqlangan. Agar karantin joriy etilgunga qadar yuqumli kasallik aniqlansa, bosh veterinar infektsiya tarqalishining oldini olish maqsadida cheklov choralari belgilaydi.

Karantin ostidagi hududning chegaralari veterinar tomonidan belgilanadi. Karantin muddatlari veterinariya qonunchiligida muayyan kasallikning inkubatsiya davriga muvofiq belgilanadi. Ba'zi kasalliklar (paratuberkulyoz, leykemiya) uchun karantin qo'llanilmaydi, faqat cheklovchi choralar ko'riladi. Karantin va cheklash choralari buzgan shaxslar oqibatlari, yetkazilgan moddiy zarar miqdori, karantin choralari buzishning malakasiga qarab jarimaga tortiladi yoki jinoiy javobgarlikka tortiladi. Jazoning og'irligi turlicha bo'ladi va u qanday sodir etilganiga bog'liq - jaholat, beparvolik yoki yovuzlik orqali.

Yuqumli agentning odamlar tomonidan uzatilishi muhim rol o'ynaydi; Nodon odam, masalan, chorvachilik xodimlari, xususan, veterinariya mutaxassislari tomonidan beparvolik, e'tiborsizlik (cho'chqa isitmasi virusi, oyoq va og'iz kasalligining yuqishi va h.k.) tufayli bunday o'tkazish mumkinligidan shubhalanmaydi.

Mutaxassis infektsiyaning qaerdan kelib chiqqanligini, kim xizmat qilganini yoki uning tashuvchisi bo'lib xizmat qilganini aniqlashi kerak, zararli niyat elementlari bo'lishi mumkin.

Invaziyani tarqalishida aybdor bo'lgan shaxs invazion kasalliklarning xususiyatlarini bilib, zarurat yoki ehtiyotsizlik tufayli profilaktika choralari ko'rmagan va shu bilan qaysi davlat yoki

jismoniy shaxsdan infektsiyaning tarqalishi va o'tkazilishiga yordam bergan bo'lsa, javobgarlikka tortiladi.

Utilizatsiya qilish qoidalari buzilgan taqdirda sud veterinariya ekspertizasi;

jasadlarni zararsizlantirish

Jasadlar hayvonlar va odamlar orasida yuqumli kasalliklarning tarqalish manbai bo'lishi mumkin, masalan, kuydirgi murdalarining terisini olishda, shuningdek ularni keyingi qayta ishlashda.

Ko'rsatmalarga ko'ra, barcha jasadlar, o'ta xavfli kasalliklarga chalingan hayvonlarning jasadlari bundan mustasno, go'sht va suyak uni ishlab chiqarish zavodlariga, qayta ishlash korxonalariga yoki hayvonlar qabristonlariga tashiladi. O'ta xavfli kasalliklardan nobud bo'lgan hayvonlarning jasadlari: kuydirgi, emkara, bezlar, quturganlar, teri zararkunandalari; malign shish, emkar, qo'y brodzota; vabo qushlari terilari bilan birga yo'q qilinishi kerak; ularni yo'q qilish faqat 4 soat davomida kamida uch atmosfera bosim ostida zavodlarda ruxsat etiladi, ular yoqib yuboriladi va kamida 2 m chuqurlikdagi mol qabristoniga ko'miladi veterinariya-sanitariya shifokori ishtirokida komissiya tomonidan ajratiladi.

Huquqiy holatlar murdalar yoki ularning qismlari infektsiya manbaiga aylangan hollarda yuzaga keladi. Jasadlarni tozalash, zararsizlantirish bo'yicha ko'rsatmalarni buzganlikda aybdor bo'lgan shaxslar, qassobxonada, xom terini musodara qilishda, masalan, g'arazli maqsadlarda: o'lik hayvonlarning "go'shti" dan, musodara qilingan tovarlardan oziq-ovqat mahsuloti sifatida foydalanish.

Sut va sut mahsulotlarini soxtalashtirishda sud veterinariya ekspertizasi

Jahon sog'liqni saqlash talablariga muvofiq har bir mamlakatda barcha oziq-ovqat mahsulotlari o'zlarining milliy talablariga ega bo'lishi shart. Shu bilan birga, ushbu mahsulotni me'yoriy hujjatlar talablariga mos kelmaganda chegaralar joriy etildi. Biroq, vijdonsiz tadbirkorlar foyda olish uchun turli xil mahsulotlarni qalbakilashtirishning eng zamonaviy usullaridan foydalanadilar. Nazorat qilish organlari o'zlarining nazorati ostida bo'lgan asosiy soxtalashtirilgan mahsulotlar to'g'risida xabardor bo'lishlari kerak.

Sut va sut mahsulotlari. So'nggi yillarda sezilarli darajada sut mahsulotlari assortimenti o'sdi; yuzlab nomlar paydo bo'ldi, ularning aksariyati faol ravishda reklama qilinadi.

Ajratib ko'ring: tabiiy sut, to'liq sut - u asosiy tarkibiy qismlarini o'zgartirmasdan xom yoki pastemizatsiya qilinadigan sut tushuniladi; normallashtirilgan sut- yog 'miqdori 2,5 ga yetkaziladi; 3.2; 3,5% va boshqalar; tiklangan sut - quruq kukundan olingan va yog 'bilan normalizatsiya qilingan; sariyog '-' sut va qaymoq aralashmasi (3 soat davomida 90 ° C gacha qizdirilgan), yog' uchun normallashtirilgan 4,5 yoki 6,0% gacha; mustahkamlangan - tarkibida qo'shimchalar (askorbin kislotasi yoki uning tuzlari), normalizatsiya qilingan va pastemizatsiya qilingan; oqsil - yog'sizlangan sut kukunini qo'shib tayyorlanadi va yog 'miqdori bo'yicha 1 va 2,5% gacha normallasadi; kam yog'li - yog 'miqdori 0,5% bo'lgan kremni ajratgandan so'ng qoldiq.

Sut qaymog'i sutning yog'li qismini anglatadi: qachon yog 'miqdori 8; 10; 15 va 20% - amalga oshirish qaymoq uchun, va 35 da; 62; 73; 78% - sariyog 'ishlab chiqarish uchun. Shakar bilan quyultirilgan sut namlikni 26% gacha bug'langanda olinadi. Chang sut purkagich quritgichlarida olinadi; bolalar ovqatlari uchun kukunli sutdan kazein, yog ', kaltsiy olinadi va bifidoaktiv polisakkaridlar, vitaminlar, o'simlik moylari va mikroelementlar kiritiladi.

Sutni soxtalashtirish sutning bir turini boshqasiga almashtirish orqali olish mumkin: to'liq sut - yog'siz, tabiiy - normalizatsiya qilingan, echki (eng qimmat) - sigir, shakar bilan quyultirilgan (26% suv) - sterilizatsiya qilingan (73% suv).

Sutni suv bilan suyultirish tarkibida yog' miqdorini kamaytirish mumkin. Sutga soda, konservantlar, un va boshqa aralashmalar qo'shiladi. Hech qanday mahsulot sut kabi soxtalashtirilmaydi, ko'pincha u suv bilan suyultiriladi, bu aralashmaning zichligi o'zgarishiga olib keladi: agar siz sut va spirtni aralashtirsangiz (1: 2), silkitib, plastinka yoki Petri idishiga quying, so'ngra tabiiy zarralar 5 . 7 sekunda hosil bo'ladi va suyultirilganlar - keyinroq. Yog 'siz suti moviy rangga ega, uning tirnoqqa tushishi deyarli sezilmaydigan suvli iz qoldiradi. Vijdonsiz ishlab chiqaruvchilar yog'sizlangan sutni deodorizatsiya qilingan o'simlik yog'lari bilan "boqishadi"; buni ta'mga ko'ra aniqlashning iloji yo'q, laboratoriya sinovlari talab qilinadi. Kraxmal, bo'r, soda, ohak, bor yoki salitsil kislotasi, gips, shakar va boshqa

qo'shimchalarning sutga qo'shilishi laboratoriya tekshiruvlari natijasida aniqlanishi mumkin.

Siqilgan kondensat sifatiga alohida e'tibor berilishi kerak sut, chunki qutilarda tabiiy quyultirilgan sut bo'lmasligi mumkin, lekin suv, o'simlik moyi, soya oqsili, xushbo'ylashtiruvchi, emulsifikator, quyultiruvchi, ya'ni shirin mayonez aralashmasi bo'lishi mumkin.

sarlavhalar. Fermentatsiya qilingan sut mahsulotlari ma'lum mikroorganizmlar tomonidan sutni maqsadga muvofiq fermentatsiya qilish yo'li bilan olinadi.

Achchiq sut mezofil sut kislotasi streptokokklari, fermentlangan pishirilgan sut - termofil sut kislotasi streptokokki va bolgar tayoqchasi, varenets - fermentlangan pishirilgan sut usuli bo'yicha sterilizatsiya qilingan sutdan olinadi.

Yogurtlar sutni ko'paytirilgan fermentatsiyalash yo'li bilan olinadi. Sut kislotasi streptokokklari va bolgar bacillusi va har xil qo'shimchalar yordamida quruq yog'siz moddalarning tarkibi.

Aralash fermentatsiya mahsulotlari (kefir, kumis va boshqalar) kefir zamburugini yoki kumis nordonini qo'shib olinadi. Bifidobakteriyalar ba'zi mahsulotlarga qo'shiladi; ularda sut kislotasi va alkogolli fermentatsiya sodir bo'ladi.

Smetana yog 'miqdori 10 bo'lgan pasterizatsiyalangan kremdan olinadi;

20,30, 36; Sut kislotasi, qaymoqli va aromatik streptokokklar fermenti yordamida 24 ° C da fermentatsiya bilan 40%.

Tvorog pasterizatsiyalangan sutdan rennet yoki sut kislotasi bilan pishirib, keyin zardobni ajratib olinadi. Tvorog pishloqidan turli xil plombali tvorogli mahsulotlar va oqsil pastalari ishlab chiqariladi.

Danone laktik kislota fermentatsiyasi mahsulotlariga tegishli bo'lib stabilizator; u tarkibida yog '(15%), kraxmal, qaymoq, yog'siz sut va sut kislotasi bakteriyalari konsentrati mavjud.

Fermentlangan sut mahsulotlarini soxtalashtirishingiz mumkin bitta mahsulotni boshqasiga almashtirish (kefir - nihollar, yuqori yog'li tvorog - yog'siz, fermentlangan pishirilgan sut - varenets va boshqalar).

Smetana tarkibidagi kefirming mavjudligi alkogolli fermentatsiya paytida hosil bo'lgan karbonat angidrid pufakchalari bilan namoyon bo'ladi.

Fermentatsiya qilingan sut mahsulotlarining yuqori sifatli soxtalashtirilishini aniqlash qiyinroq: suv bilan suyultirish, boshqa

fermentlangan sut mahsulotlarini smetana bilan aralashtirish, begona qo'shimchalar, bo'yoqlar, lazzatlar, quyultiruvchi va konservantlarni kiritish.

Smetana kefir, yogurt, suv, kraxmal, parhez tvorog, o'simlik moyi, vodorodlangan yog'lar va boshqalar bilan suyultiriladi. Hozirgi vaqtda sut va fermentlangan sut mahsulotlarining taxminan 20 . 30% normativ talablarga javob bermaydi. Sut yog'ini o'simlik va gidrogenlangan yog'lar bilan almashtirish hajmi oshmoqda. To'g'ri smetana tanlash uchun siz uning tarkibini bilishingiz kerak. Haqiqiy smetana tarkibida faqat qaymoq va xamirturush mavjud; Smetana pasterizatsiya, sterilizatsiya yoki boshqa yuqori harorat sharoitida qayta ishlanishi mumkin emas.

Uni yaroqlilik muddati bir haftadan ko'p emas; muddatini uzaytirilib yozilishi uning soxtalashtirilishini nazarda tutadi.

Sigir qaymoqli sut mahsulotdir yog'larni almashtirish va shakllantirish orqali sutni yog'idan tayyorlanadi. Uning tarkibida o'rtacha 61,5 . 82,5% yog 'va 16 . 35% suv bor. Ko'pincha shirin qaymoq (yog 'miqdori 81,5 . 82,5%), qaymoq yog'i (81,5 . 82,5%), Vologda (82,5%), havaskor (78%), dehqon (71 . 72,5), sendvich (61,5%), shokolad (62%), mevalar (62%), seld (52%), eritilgan (98%).

Sariyogni soxtalashtirishda bitta nav ikkinchisiga almashtiriladi. bir turiga boshqasiga, masalan, tarkibida 82,5% bo'lgan shirin qaymoq yog'i 81,5% ga ega bo'lgan sariyog 'bilan almashtiriladi; Vologda moyi qayta navlanganidan keyin 60 kun o'tgach, shirin qaymoqqa aylanadi, ammo u yana Vologda moyi sifatida sotiladi. Bundan tashqari, sendvich moyi havaskor sifatida, dehqon yog'i havaskor sifatida sotiladi.

Sariyog'ni sifatli soxtalashtirish turli nisbatlarga ega: sut tarkibidagi yog 'tarkibini noqonuniy kamaytirish; retseptda ko'zda tutilmagan qo'shimchalarni kiritish; bo'yoqlar va tam beruvchi qo'shimchalarni qo'shish; Har xil turdagi yog'lar paydo bo'ladi: "yumshoq", "engil", "o'ta yengil" - bu sigir moyi emas, balki margarindan yoki hayvonlardan (hatto baliq yoki dengiz sutemizuvchilardan) turli xil nisbatlarda aralashdan tayyorlangan mahsulotlar.) va o'simlik yog'lari bo'lishi mumkin.

Laboratoriya tadqiqotlariga ko'ra, umumiy miqdorning taxminan 60-80% yog'lar hayvonot va o'simlik yog'larining aralashmasidir. Yaroqlilik muddati o'tgan import mahsulotlarini sotib olayotganda, vijdotsiz ishlab chiqaruvchilar turli xil oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda foydalanadilar.

Sariyog 'tarkibida o'simlik moylari borligini benzol va kuchli nitrat kislotadagi rezorsinol eritmasi bilan sinash orqali aniqlash mumkin: sinov namunasi binafsha rangga aylanadi.

Margarin yoki boshqa gidrolizlangan yog'larning mavjudligi yog 'antioksidantlar, kamaytirilgan tarkib borligi bilan aniqlanadi butirik kislota va ko'tarilgan laurik kislota.

Pishloqlar mazali sut mahsulotidir. So'nggi yillarda ularning assortimenti sezilarli darajada oshdi.

Shakl, namlik va pishib yetish jarayonlariga qarab pishloqning 6 turi mavjud: qattiq, yarim qattiq, yumshoq, tuzlangan, qayta ishlangan, fermentlangan sut. Ular xom yoki pasterizatsiyalangan sutdan har xil haroratda va zardobni olib tashlashning turli usullari bilan tayyorlanadi. Ko'pgina pishloqlarning yog 'miqdori 45. 50% ni tashkil qiladi. Pishloqni qalbakilashtirish ko'pincha almashtirish orqali sodir bo'ladi ozroq yog'ni o'z ichiga olgan boshqa turdagi pishloqning bir turi.

Yog 'miqdorini kamaytirish, namlikni ko'paytirish, sut oqsillarini soya oqsillari bilan almashtirish, pishib etish texnologiyasini buzish, konservantlar va antibiotiklarni kiritish orqali pishloq soxtalashtiriladi.

Odamlarda allergik va boshqa kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan genetik jihatdan modifikatsiyalangan soya fasulyasidan oqsillarni qo'shilishi alohida tashvish uyg'otadi. Qattiq pishloqlarning yaroqlilik muddati 2 . 3 oyni tashkil qiladi, ammo unga nisin antibiotiki kiritiladi, bu esa bu muddatni sezilarli darajada uzaytiradi. Paketda odatda pishloq tarkibidagi qo'shimchalar haqida ma'lumot yo'q, bu ularning soxtalashtirilganligini ko'rsatadi.

Sifatsiz pishgan pishloqlarni sotish buzilish hisoblanadi. Bunday pishloqlar qolipning markazida emas, balki butun tuzilish bo'ylab "ko'zlarga" ega; ularning qirralari silliq emas, balki yirtilgan. Siqish pishloqni chaynash paytida qayd etiladi.

masalan, rus (50% yog ') Kostroma, Poshexonskiy (45%) va 45% yog 'o'z ichiga olgan boshqalar. Buni bosib chiqarish bilan farqlash mumkin: 50% yog 'tarkibidagi pishloqlar sekizgen bilan, 45% yog 'miqdori esa to'rtburchak bilan belgilanadi.

Yog 'miqdorini kamaytirish, namlikni ko'paytirish, sut oqsillarini soya oqsillari bilan almashtirish, pishib etish texnologiyasini buzish, konservantlar va antibiotiklarni kiritish orqali pishloq soxtalashtiriladi.

Odamlarda allergik va boshqa kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan genetik jihatdan modifikatsiyalangan soya fasulyasidan

oqsillarni qo'shilishi alohida tashvish uyg'otadi. Qattiq pishloqlarning yaroqlilik muddati 2 . 3 oyni tashkil qiladi, ammo unga nisin antibiotiki kiritiladi, bu esa bu muddatni sezilarli darajada uzaytiradi. Paketda odatda pishloq tarkibidagi qo'shimchalar haqida ma'lumot yo'q, bu ularning soxtalashtirilganligini ko'rsatadi.

Sifatsiz pishgan pishloqlarni sotish buzilish hisoblanadi. Bunday pishloqlar qolipning markazida emas, balki butun tuzilish bo'ylab "ko'zlarga" ega; ularning qirralari silliq emas, balki yirtilgan. Siqish pishloqni chaynash paytida qayd etiladi.

Baliq mahsulotlari. Baliq mahsulotlari guruhiga quyidagilar kiradi: tirik baliqlar sovutilgan, muzlatilgan, tuzlangan, dudlangan va quritilgan; baliq konservalari, oshpazlik mahsulotlari, ikra, dengiz mahsulotlari .Aholi orasida eng ommaboplari - savdo-sotiqda yashovchi baliqlar, lososlar, seld, sazan, treska, kambala va boshqa baliqlar. Baliqlarni turini aniqlashda tanasi, boshi, og'zi, suyaklari, dumi va tarozi shakli hisobga olinadi.

Holsiz baliq suzmaydi yoki yon tomonida suzadi yoki yuqoriga qorini bilan suzadi. jabralari o'z-o'zidan va konvulsiv ravishda harakatlanadi, tananing yuzasi shilimshiq bilan qoplanadi. Sovutilgan baliqlar tana harorati -1 dan $+5^{\circ}$ S gacha, sun'iy muzlash bilan muzlatilgan -18° S, tabiiy -10° S da va muz bilan tuzlangan muzlash bilan -6° S dan yuqori bo'lmagan haroratda bo'ladi.

Holsizlangan baliqlar ko'pincha tirik baliq sifatida sotiladi. Lososlar va osyotor turlari arzon bo'lgan qizil va oq baliqlarning turlari bilan almashtiriladi. Tushgan baliqlar suvda saqlanadi, tana vazni esa 15. 25% ga oshiriladi, so'ngra muzlatiladi. Shu bilan birga, buzilgan baliqlar ko'pincha muzlatiladi. Baliqlarni turli xil partiyalardan muzlatish hollari mavjud, ularning ba'zilari konservantlar, shu jumladan antibiotik qo'llagan baliqlarni sotishga normativ hujjatlar ruxsat bermaydi.

Muzlatilgan baliqlarda yaltiroqligini ko'payishi texnologiyasini buzilishi hisoblanadi. Tuzlangan, quritilgan, dudlangan baliqni qayta navlash bilan soxtalashtirishda bir turini ikkinchisiga almashtirish tufayli bo'lishi mumkin. (baliq olib kelingan dengizni nomini o'zgartirish)

Ko'pincha, sifatsiz xomashyo odatda sovuq usulda dudlashda ishlatiladi, chunki buzilgan baliqning hidini tutun hidi yaxshi yo'qotadi. Bunday baliqlarda chirigan hid jabralar atrofida saqlanadi,

Quritilganida, asosiy shart go'shtda yog 'borligi, oriqlik baliq tezda yemirilish belgilariga ega bo'ladi.

Tuzli seldda etilishning 3 bosqichi ajratiladi: yetilmaganida qizil to'qima ustunlik qiladi; pishgan, bir xil kulrang; haddan tashqari tez parchalanadi, yumshoq, hidga ega.

Tuzli seldning buzilishi odatda 4 oydan keyin kuchsiz sho'rlanish bilan (6 . 9%), 6 oydan keyin o'rtacha (9 . 13%) bilan va 9 oydan keyin kuchli tuz bilan (13 . 17) %).

Baliq konservalari odatda qayta navlash va bir turini boshqasiga almashtirish, tuz yoki suv miqdorini ko'paytirish orqali soxtalashtiriladi; retseptni buzish, yangi xom ashyoni eskirgan bilan almashtirish, noan'anaviy qo'shimchalar qo'shish, baliqlarni yotqizishni buzish. Idishlarda baliq jeli, ko'p miqdordagi xaftaga, suyak, ziravorlar, don va boshqa plomba moddalari bo'lmasligi kerak.

Tana go'shti, yarim tana, chorak va kesiklarni saqlash tartibi va yaroqlilik muddati ekspertizasi

Go'sht saqlash muddati turlari bo'yicha guruhlanadi (mol go'shti, cho'chqa go'shti, qo'zichoq va boshqalar), semizlik toifalariga ko'ra yo'riqnomasi (sotish yoki sanoatni qayta ishlash) va termik holati (sovutilgan, ozgina muzlatilgan, muzlatilgan, muzdan tushirilgan). Saqlash paytida havoning harorati va nisbiy namligi qayd etiladi. kameralarda saqlanadigan go'shtlar veterinariya xizmati nazorat qilinadi.

Veterinariya xizmatining xulosasiga binoan qo'shimcha saqlashga tegishli bo'lmagan go'sht darhol sotiladi yoki sanoat qayta ishlashga o'tkaziladi. Sovutilgan va ozgina muzlatilgan go'shtni saqlash. Sovutilgan go'sht Harorati 0. 4°C gacha bo'lgan muzlatgich kameralarida osilgan holda saqlanadi. Yarim tana va tana go'shtlari 20. 30 mm bo'shliqlar bo'lgan saqlash kameralarining tepa yo'llariga joylashtiriladi. Chorvalarda mol go'shti va kesilgan go'sht va yarim tana go'shtidagi cho'chqa go'shti kameraning balandligiga qarab 2 . 3 qavatlariga o'rnatiladigan universal konteynerlarda osilgan holda saqlanishi mumkin.

Har xil turdagi muzlatilmagan muzlatilgan go'shtni tana go'shti, yarim tana go'shti va chorakda saqlash parametrlari aniqlandi Go'sht partiyalarda qabul qilinadi. Paket har qanday miqdorni anglatadi yog 'bir toifadagi suyaklardagi go'sht, bittasi bir vaqtning o'zida qabul qilish uchun taqdim etiladigan bitta veterinariya guvohnomasi va belgilangan shakldagi sifat sertifikati bilan beriladigan issiqlik bilan ishlov berish

turi. Saqlash paytida go'sht turiga qarab guruhlanadi (mol go'shti, cho'chqa go'shti, qo'zichoq va boshqalar), yog 'toifalari, maqsadi (sotish yoki sanoat qayta ishlash) va termal holati (sovutilgan, ozgina muzlatilgan, muzlatilgan, erigan) buladi.

Muzlatilgan go'sht sanoat qayta ishlashga mo'ljallangan. Sovutgichli kameralarda to'xtatib turilgan holda (yer usti yo'llarida yoki universal konteynerlarda) yoki ustunli qafaslarda saqlanadi: mol go'shti yarim tana go'shti - 5 . 6 qatorda, cho'chqa go'shti yarim tana go'shti va qo'zichoq tana go'shti - 7 tadan 8 tagacha bo'lgan umumiy balandlikda 1 tagacha 7 m masofada ko'targichlardan foydalanmasdan. Qafas qoziqlari toza qog'oz bilan qoplangan tekis yog'och tagliklar ustiga joylashtirilgan. Muzlatilgan go'shtni saqlash muddati 20 kundan oshmasligi kerak, shu jumladan: go'shtni qayta ishlash zavodida muzlatgandan keyin 3 kungacha saqlash, mashinada yoki mashinada sovutish bilan avtoullovda yozda 7 kundan, qishda esa 10 kundan. Sovutilgan va ozgina muzlatilgan go'sht havo tezligida 0,2 m / s dan oshmaydigan haroratda va nisbiy namlikda saqlanadi. Saqlash paytida havo harorati tebranishlari $+1^{\circ}\text{C}$ dan oshmasligi kerak. Saqlash muddati veterinariya xizmati tomonidan o'zgartirilishi mumkin go'shtning umumiy holatiga qarab. Muzlatilgan go'shtni saqlash. -8°C qalinlikdagi haroratgacha muzlatilgan go'sht, muzlatgich kamerasida zich qoziqqa solingan holda saqlanadi. Qoramol mol go'shti va kesilgan go'sht va yarim tana go'shtida cho'chqa go'shti, shuningdek, kameraning balandligiga qarab 2 . 3 darajaga o'rnatiladigan universal idishlarda saqlanishi mumkin. Muzlatilgan go'sht kameralarda yuqori bo'lmagan haroratda saqlanadi -18°S , havoning nisbiy namligi 95 . 98% va tabiiy havo aylanish tezligi 0,1 . 0,3 m / s. Ba'zi hollarda, saqlash kamerasida -18°C haroratni yaratish uchun texnik vositalarga ega bo'lmagan muzlatgichlarda -12°C dan yuqori bo'lmagan haroratda saqlashga ruxsat beriladi. Xonadagi havo haroratiga qarab, har xil turdagi muzlatilmagan muzlatilgan go'shtni saqlash muddati cheklangan. Turli xil go'shtlarni bitta paketga yoki idishga solib bo'lmaydi. Go'shtni stakanda saqlashda pastki qator slats yoki panjara ustiga yotqizilgan buladi. Stakning balandligi xonaning balandligiga, uning mustahkamligini ta'minlaydigan qurilmalarga va ishlatilgan yuklarni mexanizatsiyalash vositalariga bog'liq. Stakanlar zamin panjaralariga joylashtirilgan. Yukning o'tish joyi yonidagi har bir ustunga go'shtning yog 'toifasi turi va toifasi, muzlatish yoki suyultirish sanasi ko'rsatilgan belgi qo'yiladi. Muzlatilgan kameraning yuk hajmining 1 m³ yuklanish

darajasi go'sht shartli ravishda 0,35 tonnani tashkil qiladi Go'sht, yuk hajmining 1 IU yuklanish zichligi, t: mol go'shti, , ot go'shti, chorakda muzlatilgan, - 0,40; mol go'shti, ot go'shti, yarim tana go'shtida muzlatilgan, - 0,30; qo'zichoq, tana go'shti ichida muzlatilgan, - 0,28; yarim tana go'shtida muzlatilgan cho'chqa go'shti - 0,45. Saqlash xonalarda havo harorati ko'tarilishi ularni tushirish va tushirishga 4°S dan oshmasligi kerak; Saqlash paytida havo harorati tebranishlari $+2^{\circ}\text{S}$ dan oshmasligi kerak. Muzlatilgan go'shtni muzlashsiz xonalarda (omborxonalarda) qattiq sovuq paytida (havo harorati -12°C dan yuqori bo'lmagan) saqlashga ruxsat beriladi.

Kategoriya va vazn bo'yicha doimiy nazorat olib boriladi. Go'shtning haroratini o'lchash uchun har bir partiyadan kamida to'rtta tana go'shti, yarim tana go'shti yoki chorak tanlanadi. Agar qoniqarsiz natijalar olinsa, sinovlarni xuddi shu partiyadan olingan ikki nusxadagi namunada takrorlang. Qayta sinov natijalari butun partiyaga qo'llaniladi. Suyaklardagi go'shtning massasini aniqlash guruhni tortish orqali amalga oshiriladi.

Go'shtning haroratini o'lchash uchun metall ramkaga yoki yarimo'tkazgich harorat o'lchagichiga (PIT) o'rnatilgan shisha suyuqlik (simob bo'lmagan) termometr ishlatiladi. Sovutilgan, sovutilgan va muzlatilgan go'shtning harorati kamida sonning 6 sm chuqurligida sonning mushaklari qalinligida o'lchanadi. Muzlatilgan go'shtda, muzlash jarayoni tugagach, harorat 1 va 6 sm chuqurlikda, saqlash vaqtida esa - kamida 6 sm chuqurlikda o'lchanadi. testlar o'lchashning arifmetik o'rtacha qiymatini oladi.

Muzlatilgan go'sht sanoat qayta ishlashga mo'ljallangan bo'lib kameralarda osilgan holatda (havo yo'llarida yoki universal idishlarda) yoki maxsus qafaslarda saqlanadi: mol go'shti yarim tana go'shti - 5 . 6 qatorda, cho'chqa go'shti yarim tana go'shti va qo'zichoq tana go'shti. - umumiy balandligi 1,7 m gacha bo'lgan 7 . 8 qatorda raf oralig'ini ishlatmagan holda saqlanadi. Qafas qoziqlari toza qog'oz bilan qoplangan tekis yog'och poddonlarga joylashtiriladi.

Muzlatilgan go'shtni saqlash muddati 20 kundan oshmasligi kerak, shu jumladan: go'shtni qayta ishlash zavodida muzlatgandan keyin 3 kungacha saqlash, vagon yoki mashinalarda tashilganda sovutish yoz kunlari 7 kundan ortiq va qishda 10 kundan oshmasligi kerak. Sovutilgan va muzlatilgan go'sht saqlanadi havo tezligi $0,2\text{ m/s}$ dan oshmaydigan

vaqtda harorat va nisbiy namlik aniqlanadi. Saqlash paytida havo haroratining o'zgarishi $+1^{\circ}\text{C}$ dan oshmasligi kerak.

Veterinariya xizmati tomonidan go'shtning umumiy holatiga qarab muzlatilgan go'shtni saqlash vaqtini o'zgartirish mumkin.

Muzlatilgan go'shtni saqlash.

Sonning qalinligida -8°C , muzlatgich kameralarida saqlanadi, zich qoziqlarga yotqiziladi. Chorvalarda mol go'shti va kesilgan go'sht va yarim tana go'shtidagi cho'chqa go'shti, shuningdek, kameraning balandligiga qarab 2 . 3 qavatda o'rnatiladigan universal idishlarda saqlanishi mumkin.

Muzlatilgan go'sht kamerada -18°C dan yuqori bo'lmagan haroratda, havoning nisbiy namligi 95 . 98% va tabiiy havo aylanish tezligi 0,1 . 0,3 m / s. Ba'zi hollarda kamerada -18°C haroratni ushlab turish uchun texnik vositaga ega bo'lmagan sovutgichni -12°C dan yuqori bo'lmagan haroratda saqlash mumkin, har xil turdagi qadoqlanmagan muzlatilgan go'shtni saqlash muddati kameradagi havo haroratiga qarab o'rnatiladi.

Muzlatilgan go'sht bloklari, mexanik ravishda buzilgan go'shtlar, kalla-pocha mahsulotlari, mavjud normativ xujjatlarni texnik talablarga mos kelishini tekshirish.

Muzlatilgan go'sht bloklari, mexanik suyaksiz go'sht va yon mahsulotlar barcha turdagi go'sht mahsulotlarini ishlab chiqarishda keng qo'llaniladi. Bloklarning o'lchamiga qarab to'rt xil turi mavjud. Shakli bo'yicha bloklar kesilgan tetraedral piramida shaklida (I tip) yoki to'gri burchakli parallelepiped shaklida bo'lishi mumkin (II, III, IV turlari). Bloklarni qadoqlashda qattiq bo'lishi kerak, faqat traxeya, kaltiq, mol go'shti, cho'chqa go'shti va qo'zichoq quyruqlaridan yasalgan bloklar bundan mustasno. II va III turdagi bloklar go'sht massasidan ishlab chiqariladi.

Go'sht bloklari quyidagi o'lchamlarga ega: I turi — $370 \times 370 \times 150$ mm; II toifa - $370 \times 370 \times 75$ (95) mm; III toifa - $370 \times 180 \times 95$ mm; IV turi - $550 \times 230 \times 75$ mm. Bloklarning belgilangan maksimal o'lchamlardan chetga chiqishlari oshmasligi kerak ± 10 mm, tez muzlatgichlarda ishlab chiqarilgan turdagi I, III, IV bloklar balandligining maksimal og'ishi ± 5 mm dan oshmasligi kerak. Traxeya bloklari, kaltiq va dumlar maxsus qoliplarda muzlatiladi. Ruxsat

berilgan blok o'lchamlari: 480 x 390 x 65; 700 x 370 x 95 va 800 x 250 x 60 mm. 500 x 230 x 75 (IV tip) va 370 x 230 x 75 mm o'lchamdagi bloklar M1-FUD to'ldirish va yopish mashinasida ishlab chiqariladi.

Har bir blokda bir xil turdagi xom ashyo, bir xil turdagi va nomdagi mahsulotlar bo'lishi kerak. Muzlashdan oldin go'sht va ichki mahsulotga suv va begona narsalarni kiritishga yo'l qo'yilmaydi, go'sht va go'sht mahsulotlari muzlashdan oldin polietilen plyonkadan, "Poviden" poliviniliden xloriddan tayyorlangan sumkalarga yoki qadoqlarga, birlashtirilgan materialdan tayyorlangan sumkalarga solinadi. Blok qalinligidagi harorat -8°C dan oshmasligi kerak. Muzlatilgan go'sht va go'sht mahsulotlarini blokirovkalashning maksimal muddati saqlash kameralaridagi pasport havosining haroratiga bog'liq. Yuk tashish uchun mo'ljallangan bloklar gofrokarton qutilarga, lenta bilan muhrlangan yoki arqon bilan bog'langan birlashtirilgan material sumkalariga qadoqlangan bo'lishi kerak II va III turdagi bloklar gofrokarton qutilarga qadoqlangan, qadoqlangan bloklar turlarga, toifalarga va navlari. Bloklar yassi taxta tagliklarga, shuningdek qalinligi 50 mm bo'lgan yog'och shpallar to'plamining har 80 . 100 sm balandligi oralig'ida zich qatorli pol panjaralarga yotqizilgan. Bloklarni yig'ish zichligi quyidagicha:

o'ralgan bloklar uchun (konteynerlarsiz), aylanma va membranali muzlatgichlarda muzlatilgan - $0,8\text{ t/m}^3$, suv havzalarida muzlatilgan - $0,65\text{ t/m}^2$;

gofrokartadan tayyorlangan qutilarga qadoqlangan va yotqizilgan bloklar uchun, estrodiol materialdan tayyorlangan sumkalar - $0,65\text{ t/m}^2$.

Bloklarni muzlatkichlarga joylashdan oldin ko'tarishi mumkin bo'lgan shtabellarni vaznini hisobga oling.

Muzlatilgan go'sht va go'sht mahsulotlarining bloklari havo haroratida -12°C dan yuqori bo'lmagan holda batareyalar yoki havo sovutgichlari bilan sovutilgan kameralarda saqlanadi.

Saqlash xonalarida pasport haroratiga qarab, kesilgan go'sht, go'sht mahsulotlari va ichki mahsulotni muzlatilgan bloklari uchun maksimal saqlash muddati belgilangan:

kesilgan mol go'shtining muzlatilgan bloklari: -12°C - 8 oy, -18°C - 12 oy, -20°C - 14, -25°C - 18 oy;

mol go'shti muzlatilgan bloklari: -12°C - 4 oy, -18°C - 6, -20°C - 7, -25°C - 10 oy;

cho'chqa go'shti muzlatilgan bloklari: -12°C - 4 oy, -18°C - 5 oy, -20°C - 5 oy, -25°C - 6 oy;

kesilgan qo'zichoqning muzlatilgan bloklari: -12°S - 6 oy, -18°S - 10, -20°S - 11, -25°S - 12 oy;

kolbasa cho'chqa yog'i va yon cho'chqa yog'i, cho'chqa go'shti qotib qolgan bloklari: -12°S - 3 oy, -18°S - 6 oy, -20°S - 8 oy, -25°S - 12 oy;

mol go'shti va cho'chqa go'shti go'shti muzlatilgan bloklari, qo'zichoq: -12°C - 4 oy, -18°C - 6 oy, -20°C - 7 oy, -25°C - 8 oy;

Muzlatilgan bloklar sifatli muzlashiga qarab saqlash muddatini veterinariya sifati nazorati uzaytirishi yoki kamaytirishi mumkin. Polimer plyonkalarga qadoqlangan bloklardagi muzlatilgan go'sht va ichki mahsulotlarning qisqarish darajasi 1 oy davomida saqlanganda, mol, qo'zichoq, kesilgan cho'chqa go'shti va barcha navlar uchun 0,02%; pulpa va shilimshiq mahsulotlarning barcha turlari uchun, mol lablari, mol va qo'zichoq dumlari uchun - 0,03%. Siqilish stavkalari "Go'sht sanoatida korxonalarda go'sht va go'sht mahsulotlarini sovutish va saqlash bo'yicha texnologik ko'rsatmalar va qisqarish stavkalari to'plami" ga muvofiq qo'llaniladi. Muzlatilgan bloklarni qabul qilish va tekshirish partiyalarda amalga oshiriladi. Partiya deganda bir xil qabul qilinganlik uchun taqdim etilgan bitta veterinariya sertifikatini va belgilangan shakldagi bitta sifat sertifikatini bilan berilgan bir xil nomdagi, navdagi har qanday muzlatilgan bloklar tushuniladi. Har bir muzlatilgan bloklarning partiyasi tortiladi, paketning holati, shuningdek tashqi ko'rinishi, rangi va hidi tekshiriladi. Paketlarda muzlatilgan go'sht sifatini aniqlash uchun ishlab chiqaruvchi nazorat paketlarini shakllantiradi, ustiga o'chirilmaydigan bo'yoq bilan K harfi qo'llaniladi. Lotning turli joylaridan muzlatilgan bloklarning sifatini aniqlash uchun namuna olinadi (10% gacha) ko'rsatilgan joylardan), lekin har bir lotdan kamida 10 ta joy.

Muzlatilgan bloklarning massasi ± 5 gacha bo'lgan xato bilan statik tortish tarozida aniqlanadi. Go'shtning haroratini o'lchash uchun metall ramkaga yoki yarim o'tkazgichli harorat o'lchagichga (PIT) o'rnatilgan shisha suyuq (simobsiz) termometr ishlatiladi. Muzlatilgan blokning o'rtasida (balandlikning yarmida) teshik ochiladi, harorat $\pm 2^{\circ}\text{C}$ xato bilan termometr yoki yarimo'tkazgichli harorat o'lchagich bilan o'lchanadi va haroratning o'rtacha arifmetik qiymati to'rtga aniqlanadi bloklar. Agar qoniqarsiz natijalar olinadigan bo'lsa, takroriy sinovlar o'sha olingan namunada o'tkaziladi. Qayta sinov natijalari butun partiyaga tegishli. Muzlatilgan go'sht va ichki qismning bloklari. Bog'liq

holda GOST 10-02-01-04-86 bo'yicha talabga kora "Kesilgan muzlatilgan go'sht va ichki azolari bloklari" bloklari quyidagi navlarga va nomlarga ega: mol go'shti - eng yuqori, birinchi va ikkinchi navlarga, yog'li va bir navli tarkibiga ko'ra yog 'va biriktiruvchi to'qima miqdori 14% dan ko'p bo'lmagan; cho'chqa go'shti - kam yog'li, yarim yog'li, yog'li va bitta navli, ko'rinadigan yog 'va biriktiruvchi to'qima miqdori 30% dan ko'p bo'lmagan; qo'y go'shti - bitta navli; kesilgan mol go'shti bezaklaridan; kesilgan go'shtli cho'chqa go'shti bezaklaridan; kesilgan qo'zichoq go'shti bezaklaridan; mol go'shti boshlarining go'shtidan; cho'chqa boshi go'shtidan; cho'chqa yonog'idan (tanklar); orqa miya va lateral yog'dan; cho'chqa ko'krigidan; go'shtni kesishdan biriktiruvchi to'qima va xaftaga; cho'chqa terisidan; suyaklardagi mol, qo'zichoq, cho'chqa go'shtidan; qayta ishlangan go'shtdan olinadigan yon mahsulotlardan (mol go'shti, cho'chqa go'shti, qo'zichoq, ot, kiyik, tuya, cho'chqa go'shti oyoqlari va mol go'shti qushqo'ri bundan mustasno). Bloklarning har birida bir xil nav va turdagi xom ashyo, bir xil bo'lgan yon mahsulotlar bo'lishi kerak. turi va nomi. Suv va begona narsalarni go'sht va ichki qismga muzlatib qo'yishdan oldin ularni kirishiga yo'l qo'yilmaydi. Muskulli mol go'shti va ichki go'shtning muzlatilgan bloklari. TU 9210-815-00419779-03 "Muskul bilan kesilgan mol go'shti va muzlatilgan mol go'shti bloklari" bloklari quyidagi nomlarda ishlab chiqariladi: notch (lumbosakral mushak); suyaksiz chekka bo'yin (bo'yin go'shti pulpasi); triceps, orqa va suyak oldi mushaklari; suyaksiz suyak (elka kesilgan go'sht pulpasi); orqa va belning eng uzun mushaklari, yuzaki pektoral va chuqur pektoral mushaklar (dorsal-kostal kesmaning go'shti); mushaklar - to'rt boshli mushak, o'rta bo'yli, biseps, yarim tendinoz, gastroknemiya; ichki bo'lak (aduktor va yarim membranali mushaklar), suyaksiz suyak (oyoqning go'sht xamiri, uzun kesilgan); qiyma go'sht (mayin, bo'yin, elkama-elka, dorsal-kostal va kestirib qirqish marosimidan olingan go'sht xamiri); biriktiruvchi to'qima va xaftaga; qayta ishlangan yon mahsulotlar. Go'sht bloklari I, II va III turlarini ishlab chiqaradi. Muzlatilgan go'sht va yon mahsulot bloklari havo haroratida -12°C dan yuqori bo'lmagan holda sovutish batareyalari yoki havo sovutgichlari bilan jihozlangan kameralarda saqlanadi.

1. Go'sht, baliq va boshqa oziq-ovqat mahsulotlarini bloklarda ishlab chiqarishning texnologik va termofizik xususiyatlari

2. Ichki qismlarni, go'shtini va baliqni muzlatish Sovutgichlarda saqlanadigan go'sht va ichki qismlar asosan kolbasa va oshpazlik mahsulotlarini keyinchalik sanoat usulida qayta ishlashga mo'ljallangan.

3. Blok qalinligini tanlash Bloklarning qalinligi ularning muzlash davomiyligi va kesilgan go'sht bo'laklari va pulpa ichki qismlarning kattaligiga qarab tanlanadi.

5. Ro'yxatdagi go'sht mahsulotlari uchun eng maqbul blok qalinligi 100 mm. Bloklarning katta qalinligi bilan muzlash 1,5-2 baravar ko'p vaqt talab etadi. Bloklar qadoqlashda maxsus muzlatgichlarda muzlatiladi. Qadoqdagi bloklardagi go'sht dastlabki muzdan tushirmasdan sanoatni qayta ishlash uchun ishlatiladi, bu esa qisqarishdagi yo'qotishlarni bartaraf etadi.

7. Go'sht mahsulotlarining asosiy sifatleri yuqori muzlash tezligida saqlanib qoladi. Muzlash darajasi deganda muzlatilgan qatlam qalinligining santimetrda hosil bo'lish vaqtiga (soatlarda) nisbati tushuniladi. Zamonaviy texnik vositalar bilan 1,5-2,5 sm / soat tezlikda muzlashni juda tez ko'rib chiqish mumkin. Bunday holda, qalinligi 10 sm bo'lgan bloklar soatlab muzlatiladi.

8. Bloklarning qadoqlanishi go'sht va qoliplarning qismlari yoki apparatlariga yopishib qolmasligi kerak. O'rnatilgan muzlatilgan bloklarni qoliplardan olib tashlash ularni silkitib (qoliplar va go'shtni isitmasdan) amalga oshiriladi.

9 Plitalar muzlatgichlari

8. Bloklarning qadoqlanishi go'sht va qoliplarning qismlari yoki apparatlariga muzlab qolmasligi kerak. O'rnatilgan muzlatilgan bloklarni qoliplardan olib tashlash ularni silkitib (qoliplar va go'shtni isitmasdan) amalga oshiriladi.

9. Plitalar muzlatgichlari Vertikal va gorizontal turdagi plastinka muzlatgichlari dizayni jihatidan sezilarli darajada farqlanishiga qaramay, ularning maqsadi bitta: baliq va go'sht mahsulotlarini shok darajasida muzlatish, shuningdek parrandalarni deyarli bir xil vazn to'g'ri shaklga ega bo'lgan ma'lum geometrik o'lchamdagi bloklarda muzlatishni amalga oshirishga mo'ljallangan.

10. Plastinka muzlatgichlarining ishlash printsiplari Go'sht yoki baliq mahsulotlarini blokda yaxshi muzlatish mumkin, faqat texnologik jarayon davomida muzlatilgan plitalar unga juda qattiq yopishib olgan bo'lishi kerak chunki bu mumkin bo'lgan maksimal issiqlik uzatish maydonidan foydalanishni ta'minlaydi. Bunga erishish uchun gorizontal

va vertikal muzlatgichlarda gidravlik tizim ishlatiladi, uning yordamida mahsulot biroz bosilib, muzlatilgan plitalarga bosiladi.

11 Bu muzlatish uskunasini boshqa turlaridan ajratib turadigan issiqlik uzatishning yuqori samaradorligi. Haqiqat shundaki, -40 daraja haroratga ega bo'lgan sovutgich muzlatish uchun mahsulotni muzlatadigan plastinkaning etarlicha ingichka devori orqali aloqa qiladi va shuning uchun issiqlikni yo'qotish imkon qadar tezroq sodir bo'ladi.

12 Gorizontal va vertikal plastinka muzlatgichlarining asosiy farqlari. Aslida, asosiy farqni ismlar bilan baholash mumkin. Gorizontal moslamalarni muzlatish plitalari tabiiy ravishda gorizontal tekislikda joylashgan bo'lib, muzlatish uchun mo'ljallangan mahsulotlar qo'yiladigan javonlarning o'ziga xos vazifasini bajaradi. Vertikal muzlatgichlarda muzlatish plitalari navbati bilan vertikal ravishda o'rnatiladi va birgalikda hujayralarni hosil qiladi.

13 Mahsulotlarni gorizontal plastinka muzlatgichida muzlatish uchun, avval ularni pishirish tepsilariga juda o'xshash maxsus blokli shakllarga qo'yish kerak va keyin ularni muzlatgich plitalariga qo'yish kerak. Vertikal plastinka muzlatgichlarini ishlatganda, pishirish uchun laganlar talab qilinmaydi va mahsulotlar oddiygina hujayralarga o'rnatiladi, keyinchalik ular bloklarga muvaffaqiyatli muzlatiladi. - Har xil turdagi plastinka muzlatgichlari bir-biridan muzlash uchun mo'ljallangan mahsulotlarni yuklash usuli bilan farq qiladi.

14 Gorizontal va vertikal plastinka muzlatgichlarini qo'llash

Gorizontal va vertikal plastinka muzlatgichlari dastlab baliq ovlash sanoatida foydalanish uchun ishlab chiqarilgan bo'lib, baliq ovlash kemalarida va baliqni qayta ishlash zavodlarida keng qo'llaniladi. Ular past harorat yordamida yangi tutilgan baliqlarni saqlab qolish uchun ishlatilishi mumkin. Ushbu uskunalarining aksariyati bugungi kunda ushbu sohada qo'llaniladi. Haqiqat shundaki, -18 daraja Selsiygacha bo'lgan baliqlarni zarba bilan muzlatish yordamida ikkita maqsadga erishiladi. Bir tomondan, mahsulotlarning xavfsizligi uzoq vaqt davomida ta'minlanadi, ikkinchidan, uning zamonaviy sanitariya me'yorlariga muvofiqligiga erishiladi (bunday past harorat baliqdagi barcha parazitlarni o'ldiradi). Bundan tashqari, zarbani muzlatish natijasida katta muz kristallari to'qima hujayralarida hosil bo'lishga ulgurmaydilar, ularning membranalarini yo'q qiladi, baliqni muzdan tushirgandan keyin juda sifatli. Shu bilan birga, kichik va o'rta baliqlar (masalan, sprat, seld, navaga), maydalangan baliq va chiqindilar vertikal

plastinka muzlatgichlari yordamida bloklarda muzlatiladi, gorizontallar esa losos, halibut, orkinos va boshqalarning katta tana go'shtlarini muzlatish uchun ishlatiladi. .

15 Yaqinda go'sht va parrandalarni qayta ishlash sanoati tufayli plitkali tezmuzlatadigan apparatlarni ishlatish ko'lami sezilarli darajada kengaydi. Endi ularning yordami bilan muzlatilgan qiyma bloklar va yarim tayyor mahsulotlar (tovuq jambonlari, qanotlari, bo'lak go'shti) muvaffaqiyatli tayyorlanmoqda.

FAN BO'YICHA GLOSSARIY

Ўзбекча	Русча	Инглизча	Мазмун
Sifat enispeksiyasi	Инспексия по качеству	Quality enispek- political	O'zbekistonda barcha turdagi iste'mol mahsulotlarni va xom ashyolarni tayyorlas jarayonining sifatini har tomonlama nazorat qiluvchi davlat tashkiloti. Bu tashkilot tayyorlangan narsalarni yoki xom ashyonidavlat standarti talabiga mos kelishini tekshiradi.
Hayvonlarni xushsizlanti- radigan joy	Бокс для оглушения животных	A place to annoy animals	Yuqori tomoni ochiq, shakli to'g'ri burchakli, temirdan ishlangan quti shaklidagi moslama bo'lib, moslama hayvonlarni so'yishda ularni hushsizlantirish uchun ishlatiladi.
Veterinariya- sanitariya ekspertizasi	Ветеринарно- санитарная экспертиза	Veterinary and sanitary examination	(lotincha <i>sanitas</i> – sog'lik, salomatlik va <i>expertus</i> – tajribali). Hayvonlardan olinadigan mahsulotlarni tekshirish usullarini o'rganadigan fan.
Veterinariya sanitariya nazorati	Ветеринарно- санитарный надзор	Veterinary sanitary control	mamlakatimizning veterinariya-sanitariya jihatidan sog'lomligini ta'minlashga

			qaratilgan tadbirlar. Bu tadbir-choralar asosan quyidagi muommolarni nazarda tutadi: odam va hayvonlar uchun umumiy bo'lgan kasalliklardan odamlarni himoya qilish. Hayvonlarning yashash sharoiti buzilishi va kasalliklar oqibatida chiqimdan himoya qilish.
Veterinariya-sanitariya ekspertiza laboratoriyasi	Лаборатория ветеринарно-санитарной экспертизы	Veterinary-sanitary examination laboratory	hayvonlardan olinadigan mahsulotlarni ekspertiza qilish uchun ma'lum darajasi muassasa. Laboratoriya tekshirishini o'tkazish uchun, laboratoriyada bakteriolog kimyoviy, gistologik va radiobiologiya bo'limlari bo'lishi yoki shulardan ayrimlari bo'lish kerak.
Standartlar	Стандарты	Standards	(inglizcha <i>standard</i> – norma, o'lcham ma'nodA..Ma'lum tartibda tasdiqlan-gan dastur bo'lib, hamma narsalarni normada bajarilishini talab etadi.

Go'sht korxonasi	Мясоком бинат	Meat factory	hayvonlarni dastlabki qayta ishlashga muvofiqlashtirilgan sanoat tipidagi umumlashgan korxona bo'lib, bu korxonada oziq-ovqat oziqa, texnik mahsulotlar va tibbiy ehtiyojlar uchun preparatlar ishlab chiqariladi. Yuqori ish unumiga ega bo'lgan, yirik ixtisoslagan korxona bo'lib, hozirgi zamon sanoat texnologiyasi asosida chorvachilik mahsulotlarini ishlab chiqaradi.
Hayvonlarni xushsizlantirish	Оглушение животных	Animating animals	hayvonlarni va parrandalarni ushlashda qo'llaniladigan jarayon bo'lib, buning natijasida hayvonlar hushini yo'qotadi va harakatsizlanadi.
Muskulni suyakdan ajratish	Обвалка мяса	Separation of muscle from bone	suyaklardan tananing yumshoq to'qimalarin ajratish (muskullarni, yog'larni, biriktiruvchi to'qimalarni). Bu texnologik jarayon kolbasa va konserva ishlab chiqarishda amalga oshiriladi.

Tanani va tana qismlarini raqamlash	Номерация туша	Numbering of body and body parts	so'yiladigan hayvonlar tanasini dastlabki qayta ishlashda, tana go'shtiga, boshiga, liverga, ichaklarga, terisiga bir xilagi raqamli sonlarni yopishtirish.
Ichki organlarni chiqarib olish	Нутровка	Removal of internal organs	so'yilgan hayvonlarning qorin va ko'krak bo'shliqlaridan organlarni chiqarib olish. Hayvonlar qonsizlangandan keyin, ularning ichagi ichidagi mikroorganizmlar tana go'shti ga o'tib, go'shtdagi mikroorganizmlar miqdorini oshirmaslik uchun 30 minut mobaynida «nutrovka» o'tkazilishligi lozim.
Sanitariya so'yish bo'limi	Санитарная бойня	Sanitary slaughter department	go'sht korxonalarida kasallikka gumon qilingan va kasal hayvonlarni so'yish uchun alohida tashkil etilgan so'yish sexi. go'sht korxonalarida kasallikka gumon qilingan va kasal hayvonlarni so'yish

			uchun alohida tashkil etilgan so'yish sexi.
Go'sht sanoati	Мясная промышленность	Meat industry	hayvonlarni so'yish va ulardan olingan barcha turdagi mahsulotlarga ma'lum darajada ishlov beradigan korxonalar birlashmasi. Bu korxonalar turli xildagi kolbasalarni yarim fabrikatlar, konservalar va x.k. ishlab chiqaradi.
Limfa	Лимфа	Lymph	(lotincha <i>lympa</i> – toza suv, namlik, suyuqlik) bular umurtqali hayvonlar limfa sistemasining tarkibida bo'ladi.
Kuydirish moslamasi	Утилизационные установка	Burning device	bu moslama mexanizatsiyalashgan bo'lib, oziq-ovqat sifatida ishlatilmaydigan qoldiq mahsulotlarni, konfiskatlarni va hayvonlarning o'lgan jasadini qayta ishlaydigan bo'ladi.
Trixinella	Трихинелоскопия	Trixinella	go'shtdagi trixinella lichinkalarini aniqlash uchun trixinellyozga tekshirish. Uch haftadan boshlab hamma so'yiladigan cho'chqalar

			trixinellyozga tekshiriladi.
Radioaktiv moddalarning veterinariya sanitariya ekspertizasi	Радиомерический ветеринарно санитарный контроль	Veterinary sanitary examination of radioactive substances	oziq-ovqat mahsulotlari radioaktiv moddalar bilan ifloslanganda, uning ifloslanganlik darajasini, turini aniqlashga qaratilgan

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RUYXATI

Asosiy adabiyotlar

1. A.A. Kunakov, I.G. Seregin, G.A. Talanov, A.G.Zabashta. «Sudebnaya veterinarno sanitarno ekspertiza» Pod redaksiey doktora veterinarnyx nauk, professora A. A. Kunakova Moskva "Kolos" 2007 god

2. S.M.Murodov. Veterinariya–sanitariya ekspertizasi. Darslik. Samarqand, 2006 yil.

3.S.Murodov. Qishloq xo'jalik mahsulotlarining vetsaneksptizasi, qayta ishlash texnologiya asoslari va standartizatsiyasi. O'quv qo'llanma. Samarqand, 1997 yil.

Xorijiy adabiyotlar

1. M.F. Borokov, V.P.Frolov, S.A. Serko. «Veterinarno sanitarnaya ekspertiza s osnovami texnologiya i standartizatsiya produktov jivotnovodstva» Pod redaksiey professora M. F. Borokova, Sankt Peterburg –Moskva 2010 god.

2. A.V.Smironov. Praktikum po veterinarno-sanitarnoy ekspertize. Uchebnik. Sankt-Peterburg GIOR, 2015 god.

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

2. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezigulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

6. Oliy ta'lim me'yoriy-huquqiy hujjatlar to'plami I-II tom. Toshkent 2013.

7. A.V.Smironov. Praktikum po veterinarno-sanitarnoy ekspertize. Uchebnik. Sankt-Peterburg GIOR, 2015 god.

8. Borokov M.F., Frolov V.P., Serko S.A. Veterinarno-sanitarnaya ekspertiza s osnovami texnologii i standartizatsii produktov jivotnovodstva Praktikum.Sankt-Peterburg -2012

Internet ma'lumotlari:

1. www.Ziyo.net.uz.
2. www.vetjurnal.uz
3. www.sea@mail.net21
4. www.veterinariy.actavis.ru

MUNDARIJA

KIRISH	3
Sud veterinariya ekspertizasining huquq va majburiyatlari	5
O'lgan hayvonlar jasadini sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	14
Patanatomik materiallarni qabul qilish	18
Oziq-ovqatning buzilishida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	25
Hayvonlarning infeksiyon kasalliklarini oldini olishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi	32
Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati bo'limlari, uchastka, chegara va transport punktlari rahbar va xodimlarining xizmat vazifalari	43
Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish davlat qo'mitasi tizimidagi Davlat chegarasi va transportda davlat veterinariya nazorati	55
Hayvonlar go'shtini soxtalashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi usullari yordamida tekshirish	61
Go'shtning yangiligi va buzilish jarayonida sud-veterinariya ekspertizasi	64
Kasal hayvonlar go'shtning sotish jarayonida sud-veterinariya ekspertizasi	70
Veterinariya hujjatlarini loyixalashda buzilishlar. Ish materiallari asosida sud veterinariya sanitariya ekspertizasi ..	73
Kategoriyalarni soxtalashtirish va tana go'shtining yog'liligini aniqlashda sud-veterinariya ekspertizasi	77
Majburiy so'yilgan hayvonlar go'shtini qalbakilashtirilganda sud-veterinariya ekspertizasi	81
Hayvonlar va hayvon mahsulotlarini sotib olish va tashishda sanitariya qoidalarining buzilishi	83
Veterinariya xujjatlarini soxtalashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi	86
Laboratoriya tekshirishi uchun ozuqa va suv namularini olish, qadoqlash va junatish qoidalari	91
O'simliklardan zaharlanishlarni laboratoriya diagnostikasi ...	93
Toksikologik izlanishlarga materiallarni yuborish tartibi	100

Hayvonlarni zaharli moddalar bilan zaharlangandagi sud veterinariya ekspertizasi.....	102
Patmateriallarda (ozuqa va suv) yuzaga kelgan zaharlarni aniqlash usullari	104
Go'shtni navlarini qalbakilashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi.....	110
Sud veterinariya-sanitariya ekspertizasi uchun namunalarni olish bilan bog'liq qoidabuzarliklar	115
Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida chegara, bojxona va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi	116
Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlarida sanitariya-karantin, fitosanitariya va veterinariya nazoratini tashkil etish tartibi.....	122
Veterinar vrachlarining sud javobgarligi	125
Go'shtni saqlash va tovarlilik markasini aniqlashda sud ekspertizasi	128
Go'shtni sifatini baholashda sud ekspertizasi.....	140
Go'sht va go'sht mahsulotlari ekspertizasi.....	147
Yuqori va past harorat ta'sirida o'limda sud veterinariya ekspertizasi	149
Asfiksiyada sud veterinariya ekspertizasi.....	151
Sud veterinariya travmatologiyasi. Mexanik shikastlanishni tekshirish	156
Parranda tuxumlarini sotishda sud veterinariya sanitariya ekspertizasi.....	162
Ashyoviy dalillarning sud veterinariya ekspertizasi	165
Go'sht va yopiq go'sht turlarini qalbakilashtirishda sud-veterinariya ekspertizasi.....	169
Hayvonlar jinsi va yoshini soxtalashtirilganda sud veterinariya ekspertizasi.....	171
Ionlashtiruvchi nurlanish, texnik va atmosfera elektr energiyasidan zarar ko'rgan hayvonlarning sud veterinariya ekspertizasi	177
Invazion kasalliklarda sud-veterinariya ekspertizasi.....	179
Sut va sut mahsulotlarini soxtalashtirishda sud veterinariya ekspertizasi	181
Tana go'shti, yarim tana, chorak va kesiklarni saqlash tartibi va yaroqlilik muddati ekspertizasi	187

Muzlatilgan go'sht bloklari, mexanik ravishda buzilgan go'shtlar, kalla-pocha mahsulotlari, mavjud normativ xujjatlarni texnik talablarga mos kelishini tekshirish.....	190
FAN BO'YICHA GLOSSARIY.....	197
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	203

ОГЛАВЛЕНИЕ

ВВЕДЕНИЯ	3
Права и обязанности судебно-ветеринарного эксперта. .	5
Судебно-ветеринарно-санитарная экспертиза туш павших животных	14
Прием патологоанатомических материалов	18
Судебно-ветеринарно-санитарная экспертиза при порче пищевых продуктов	25
Судебно-ветеринарно-санитарная экспертиза профилактике инфекционных болезней животных	32
Обязанности руководителей и сотрудников органов государственного пограничного и транспортного государственного ветеринарного контроля, участков, пограничных и транспортных пунктов	43
Государственный ветеринарный контроль на Государственной границе и транспорте в системе Государственного комитета по развитию ветеринарии и животноводства	55
Исследование мяса животных при фальсификации методами судебно-ветеринарной экспертизы	61
Судебно-ветеринарная экспертиза свежести и порчи мяса	64
Судебно-ветеринарная экспертиза мяса больных животных при реализации	70
Нарушения при оформлении ветеринарных документов. Судебно-ветеринарно-санитарная экспертиза по материалам дела	73
Судебно-ветеринарная экспертиза при фальсификации категорий и упитанности туша	77
Судебно-ветеринарная экспертиза фальсификации мяса в случае принудительно забитых животных	81
Нарушение санитарных правил при закупке и перевозке животных и продуктов животного происхождения	83
Судебно-ветеринарная экспертиза при фальсификации ветеринарных документов	86
Правила получения, упаковки и хранения проб продуктов питания и воды для лабораторных исследований	91

Лабораторная диагностика отравлений растениями	93
Порядок направления материалов на токсикологические исследования	100
Судебно-ветеринарная экспертиза при отравлении животных токсическими веществами	102
Методы выявления ядов в продуктах питания и воде	104
Судебно-ветеринарная экспертиза по факту подделки мясных сортов	110
Нарушения, связанные с взятием проб для судебной ветеринарно-санитарной экспертизы	115
Порядок организации пограничного, таможенного и ветеринарного контроля в пунктах пропуска через государственную границу	116
Порядок организации санитарно-карантинного, фитосанитарного и ветеринарного контроля в пунктах пропуска через государственную границу	122
Юридическая ответственность ветеринарных врачей	125
Судебно-медицинская экспертиза хранения мяса и определение маркировки продукции	128
Судебно-медицинская экспертиза при оценке качества мяса	140
Экспертиза мяса и мясопродуктов	147
Судебно-ветеринарная экспертиза при смерти от высокой и низкой температуры	149
Судебно-ветеринарная экспертиза при асфиксии	151
Судебно-ветеринарная травматология. Проверка механических повреждений	156
Судебно-ветеринарно-санитарная экспертиза при реализации яиц домашней птицы	162
Судебно-ветеринарная экспертиза вещественных доказательств	165
Судебно-ветеринарная экспертиза при фальсификации мяса и закрытых видов мяса	169
Судебно-ветеринарная экспертиза при фальсификации пола и возраста животных	171
Судебно-ветеринарная экспертиза животных, пострадавших от ионизирующего излучения, технического и атмосферного электричества	177

Судебно-ветеринарная экспертиза при инвазионных болезнях	179
Судебно-ветеринарная экспертиза при фальсификации молока и молочных продуктов.....	181
Порядок хранения и экспертиза сроков хранения туш, полутуш, четвертин и отрубов	187
Замороженные мясные блоки, мясо с механическими повреждениями, продукция калла-поча, проверка соответствия техническим требованиям действующих нормативных документов	190
НАУЧНЫЙ ГЛОССАРИЙ.....	197
СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ	203

CONTENTS

INTRODUCTIONS.....	3
Rights and obligations of the forensic veterinary expert.....	5
Forensic veterinary sanitary examination of dead animal carcasses.....	14
Acceptance of pathanatomical materials	18
Forensic veterinary sanitary expertise in food spoilage.	25
Forensic veterinary sanitary expertise in preventing infectious diseases of animals	32
Duties of managers and employees of state border and transport state veterinary control departments, precincts, border and transport points	43
State veterinary control at the State border and transport in the system of the State Committee for the Development of Veterinary and Animal Husbandry	55
Examination of animal meat in case of adulteration using methods of forensic veterinary examination.....	61
Forensic veterinary examination of meat freshness and spoilage.....	64
Forensic veterinary examination of sick animals during meat sales	70
Violations in the design of veterinary documents. Forensic veterinary sanitary expertise based on case materials	73
Forensic veterinary expertise in the determination of falsification of categories and fatness of carcasses	77
Forensic-veterinary examination in the case of adulteration of the meat of forcibly slaughtered animals	81
Violation of sanitary regulations in the purchase and transportation of animals and animal products.....	83
Forensic veterinary expertise in falsification of veterinary documents	86
Rules for obtaining, packaging and storage of food and water samples for laboratory testing	91
Laboratory diagnosis of poisoning from plants.	93
The procedure for sending materials for toxicological research.....	100

Forensic veterinary expertise when animals are poisoned with toxic substances	102
Methods of identifying poisons in food and water	104
Forensic veterinary expertise in forgery of meat varieties. .	110
Violations related to taking samples for court veterinary-sanitary expertise.....	115
Procedure for organization of border, customs and veterinary control at crossing points across the state border	116
Procedure for organization of sanitary-quarantine, phytosanitary and veterinary control at crossing points across the state border	122
Legal liability of veterinarians	125
Forensic examination of meat storage and determination of the product mark	128
Forensic expertise in assessing the quality of meat.....	140
Examination of meat and meat products	147
Forensic veterinary expertise in death caused by high and low temperature.....	149
Forensic veterinary expertise in asphyxia.....	151
Forensic veterinary traumatology. Check for mechanical damage	156
Forensic veterinary sanitary expertise in the sale of poultry eggs.....	162
Forensic veterinary examination of physical evidence	165
Forensic veterinary expertise in adulteration of meat and closed types of meat	169
Forensic veterinary examination when the sex and age of animals are falsified	171
Forensic veterinary examination of animals damaged by ionizing radiation, technical and atmospheric electricity	177
Forensic veterinary expertise in invasive diseases	179
Forensic veterinary expertise in adulteration of milk and milk products.....	181
Carcass, half-carcasses, quarters and cuts storage procedure and shelf-life expertise.....	187
Frozen meat blocks, mechanically damaged meat, kalla-pocha products, verification of compliance with technical requirements of existing regulatory documents.....	190

GLOSSARY OF SCIENCE.....	197
LIST OF USED LITERATURE.....	203

MAHSHG'UL OTTARI FANDBAN AMALIY-LABORATORIYA SUB VETERINARIYA-SANITARIYA EKSPERTIZASI

Q. qin. qo. Wlanna

"ACCESS SERVICE" mahshg'ul

Ma'harir: Ushayeva D.
Tehnik muharrir: A. Shabanov
Nashrga tayyorlovchi: Xalilov Sh.

158x 48-2010-00-01-0

MAHSHG'UL OTTARI

Fandban amaliy-laboratoriya sub veterinariya-sanitariya ekspertizasi
Q. qin. qo. Wlanna
Ma'harir: Ushayeva D.
Tehnik muharrir: A. Shabanov
Nashrga tayyorlovchi: Xalilov Sh.

U.I.Rasulov, F.B.Ibragimov, V.M.Do'skulov,

U.Asomiddinov, R.U.Syunov

SUD VETERINARIYA-SANITARIYA EKSPERTIZASI FANIDAN AMALIY-LABORATORIYA MASHG'ULOTLARI

O'quv qo'llanma

“ACCESS SERVICE” nashriyoti

Muharrir: Urinbayeva D.

Texnik muharrir: A.Shakarov

Nashrga tayyorlovchi: Xujakulov Sh.

ISBN: 978-9910-640-01-8

“ACCESS SERVICE” nashriyoti.

Faoliyat manzili Samarqand shahar, So'lim shaharchasi,

B.Yalangtush MFY, 128-uy, 74-xonadon tel.: +998 97-289-89-86

Terishga berildi: 30.01.2025-yil. Bosishga ruxsat etildi: 22.02.2025-yil.

Bichimi 60x84 mm, “Times New Roman” garniturasida.

Bosma tabog'i 13,375. Adadi 50 nusxa. Buyurtma № 2025/ NI-7

Bahosi kelishilgan narxda. Noshirlik litsenziyasi: № 098355

Samarqand viloyati pedagogik mahorat markazi bosmaxonasida nashr etildi.